Düşsel Öykü

Arthur Schnitzler

Öykü

Almancadan çeviren:
Ganı Oktay

ADAM

Arthur Schnitzler

•

Düşsel Öykü

ADAM YAYINLARI

Birinci Basım : Ekim 2004

Kapak Tasarımı : Zeynep Karafakıoğlu

04.34.Y.0016.932
ISBN-975-418-810-6

Adam Yayınları, Hüseyin Özer İş Merkezi Naci Kasım Sokak No:3/3 Mecidiyeköy 34347 İstanbul
Tel: 0212 272 83 11 pbx Faks: 0212 272 83 35 e-mail: adam@ada.net.tr

Kapak/İç Baskı : Şefik Matbaası, Marmara Sanayi Sitesi M Blok No:291 İkitelli-İst. 0212 472 15 00

Arthur Schnitzler

Düşsel Öykü

Öykü

Almancadan çeviren : Gani Oktay

DÜŞSEL ÖYKÜ

I

"Prens Aimgiad'ı halifenin sarayına doğru götüren görkemli kadırganın küreklerini yirmi dört kahverenkli köle çekiyordu. Prens ise, parlak bordo mantosuna sarılmış, tek başına güvertede uzanmış ve yıldızlarla bezenmiş lacivert gökyüzünü seyrediyordu. Bakışları..."

Küçük kız buraya kadar yüksek sesle okumuş, şimdi de birdenbire gözleri kapanıvermişti. Babası ve annesi gülümseyerek birbirlerine baktılar, Fridolin eğilerek kızının sarı saçlarını öptü ve henüz toplanmamış olan masanın üzerindeki kitabı kapadı. Çocuk birdenbire, yaramazlık yaparken yakalanmış gibi gözlerini açtı.

"Saat dokuz oldu," dedi babası. "Uyku zamanı." Bu arada Albertine de küçük kıza doğru eğildiği için, her ikisinin elleri çocuklarının alnında birleşti ve yalnızca çocuğa ait olmayan bir sevgi ifadesiyle birbirlerinin gözlerinin içine baktılar. Dadısı içeri girdi, kızın anne babaya iyi geceler demesini istedi, o da yavaşça doğrulup dudaklarını uzattı anne babasını öpmek için ve dadısıyla birlikte usluca çıktı oradan. Fridolin ve Albertine tavandan sarkan lambanın kırmızımsı ışığı altında yalnız kalınca, akşam yemeğinde başladıkları, bir gece önceki baloda yaşanan olayları tartışmaya aceleyle devam ettiler.

Karnaval ya da balo mevsimi sona ermeden katılmak istedikleri ilk baloydu. Fridolin, salona girer girmez, kendisini çok uzun zamandır samimi bir arkadaşlarıymış gibi bekleyen ve iyi bildikleri belli olan domino kıyafetli iki kişi tarafından karşılanmış ve bir türlü tanıyamadığı bu çiftin, kendisini öğrencilik ve ilk hastane yıllarından epeyce tanıdıkları belli olmuştu. Büyük bir dostluk gösterisiyle davet ettikleri locadan az sonra maskesiz dönmeye söz vererek ayrılmış, ancak uzun süre ortalıkta görünmeyince sabırsız-

lanarak onlara tekrar rastlamak umuduyla aşağı kata inmek istemiş, ancak çevresine ne kadar baksa da görememişti, bu arada başka bir dişi yaratık koluna girivermişti, eşiydi bu. O da, melankolik-çapkın tavırlı ve yabancı, belki de Polonya aksanıyla önceleri epey ilginç bir biçimde sohbet eden, ancak sonradan çirkin ve küstah bir sözcükle kendisini korkutan birinin yanından henüz uzaklaşmıştı. Genç karıkoca, büfe salonunda istiridyeyle şampanya içip maskeli balonun sersemletici karmaşasından kurtulmalarına sevinerek sanki yeni tanışmış gibi, birbirlerine eğlenceli bir biçimde kur yapma, direnme, baştan çıkarma ve pas verme oyunları oynamışlar, beyaz, karlı kış gecesinin içinde hızla giden bir araba sefasının ardından eve varınca da, uzun süredir olmadığı gibi coşkulu bir aşkla birbirlerinin kollarına atılmışlardı. Kısa bir uykudan sonra gri bir kış sabahı uyandırmıştı onları. Doktor erken saatlerde hastalarının, eşiyse, anne ve ev kadını olarak, küçük çocuğunun ve ev işlerinin başına dönmeliydi şimdi. Saatler önceden kararlaştırılmış gibi, bilinen günlük görev ve işlerle geçivermiş ve bir önceki gecenin olayları, başı ve sonuyla silikleşmişti anılarından. Oysa şimdi günlük işler tamamlanmış, çocukları yatırılmış ve çevreden herhangi bir rahatsızlık verici olay beklenmeksizin, maskeli balonun gölgelerinde kalan figürler, domino maskeliler, melankolik yabancı tekrar gerçek olmaya başlamış ve bütün bu yaşananlar, sanki elden kaçan fırsatların aldatıcı ışığında büyülü ve acılı bir atmosfere bürünmüşlerdi. Zararsız, ancak yine de tuzak dolu sorular, pişkin ve çift anlamlı cevaplar karşılıklı gidip geliyor, her ikisi de karşısındakinin eninde sonunda tam dürüst olmadığını fark etmekte ve birbirlerinden inceden inceye intikam almaya yelteniyordu.

Maskeli balodaki, tanımadan dans ettikleri insanların kendi üzerlerinde yaptıkları etkiyi abartıyor, biri öbürünün kıskançlığıyla alay ediyor, kendi kıskançlıklarınıysa saklıyorlardı. Bir önceki akıp gitmiş gecenin değersiz serüvenleri üzerindeki neşeli konuşmaları bir süre sonra saklı kalmış, hatta hissedilmemiş ve en berrak ve temiz ruhu bile bulandırabilecek ve tehlikeli girdaplara sürükleyebilecek arzuları üzerinde ciddi bir tartışmaya dönüşüyor,

her ikisi de gerçekte pek özlem duymadıkları ve yazgının anlaşılmaz rüzgârları tarafından, ancak düşsel âlemlere sürüklenirken kendilerini bulabilecekleri gizli mekânlardan söz ediyorlardı. Birbirlerine her ne kadar duygusal ve mantıklı olarak bağlı olsalar da, dün geceki serüven, özgürlük ve tehlike duygusu veren olayların kendilerini ilk kez yoklamadığını biliyor ve kendilerini acı veren haksız bir merakla birbirlerinden itiraflar koparmaya çalışırken, her ikisi de aynı korkuyla ruhsal olarak birbirlerine yakınlaşarak, artık pek dayanılmaz hale gelen gerilim ve güvensizlikten kurtarabilecek, açık bir günah çıkarma eylemi yerine geçebilecek bir olayı, ne kadar önemsiz olursa olsun gün yüzüne çıkarmaya çabalıyorlardı sanki.

Albertine, daha sabırlı ve iyi huylu olmasına karşın, cesaretini ilk toplayan oldu ve Fridolin'e geçen yaz mevsiminde Danimarka'daki bir deniz sayfiyesinde iki subayla yan masada oturan genç adamı hatırlayıp hatırlamadığını sordu. Genç adama bir süre sonra bir telgraf getirilmiş ve o da bunun üzerine çabucak dostlarına veda ederek oradan ayrılmıştı.

Fridolin başını salladı, "Ne olmuş ona?" diye sordu.

"Onu sabahleyin de görmüştüm..." diye cevapladı Albertine, elinde çantasıyla acele acele otelin merdiveninden çıkarken. Bana kısaca şöyle bir göz atıp birkaç merdiven çıktıktan sonra döndü ve bakışlarımız birleşti. Gülümsemedi bana, hatta bakışları karanlıklaştı diyebilirim, ben de aynı şekilde sarsılmış kalmıştım – önceden hiç olmadığı bir biçimde. Bütün günü düşlerimin içinde kaybolmuş, kumsalda geçirdim sonra. Eğer beni çağırsaydı, ona karşı koyamazdım – öyle hissettiğimi sanıyordum. Her şeyimden, senden, çocuğumuzdan, geleceğimizden vazgeçebilirdim – o anda anlayabilir misin bunu? –, yine de sen bana hepsinden daha değerli göründün. O günün öğleden sonrasında, ikimiz samimi bir biçimde birbirimizden ve daha bin bir şeyden, bu arada çocuğumuzdan da söz ettik, uzun süredir yapmadığımız gibi. Güneş batarken ikimiz balkonda oturuyor, o da başını kaldırıp bizlere bakmadan kumsalda geziniyordu. Ben bu arada senin saçlarını okşadım ve alnını öptüm. Sana olan aşkımda bir acıma duygusu vardı

sanki. O akşam bana çok güzel olduğumu söylemiştin, kemerime de beyaz bir gül takmıştın. Yabancı adamın dostlarıyla yakınımızda oturması pek rastlantı değildi belki. Bana doğru bakmıyordu, ama ben bu arada ayağa kalkıp onun masasına giderek şunu demek isterdim : 'İşte buradayım sevdiğim, beklediğim, al beni işte!' O anda bir telgraf getirdiler, okudu ve rengi sarardı, iki subaydan daha genç olanına bir şeyler fısıldadı ve beni tuhaf bir bakışla süzerek salonu terk etti."

Karısı susunca, "Eh, sonra?" dedi Fridolin, kuru bir ifadeyle.

"Sonrası yok. Ertesi sabah belirli bir korkuyla uyandığımı biliyorum. Korktuğum şey de neydi? Onun ayrılmış mı, yoksa hâlâ orada olduğundan duyulan bir korku mu? Bunu bilemeyeceğim. O zaman da bilmiyordum. Ancak öğle üzeri de ortalıkta görünmeyince derin bir nefes aldım. Bana daha fazlasını sorma Fridolin, sana tamamen doğrusunu söyledim. Sen de o kumsalda bazı şeyler yaşadın. Bunu biliyorum ben..."

Fridolin ayağa kalktı, odada birkaç kez gidip geldi ve, "Evet, haklısın," dedi, boğuk ve hatta düşmanca bir sesle. Pencerenin kenarında duruyor, yüzü karanlıkta kalıyordu.

"Sabahları daha sen uyanmadan, çok erken saatlerde kumsalda gezinmeyi alışkanlık edinmiştim. Kimi zaman beldenin dışına çıkardım ve güneş sabahın erken saatinde bile denizin yüzünde parıldayıp dururdu. Bu kumsalda, sen de hatırlarsın, yazlık evler bulunur – kendine ait birer dünyadır bunlar; bazılarının ufak çitli bahçeleri vardır –, bazıları da ormanla çevrilidir. Plaj kabinleri de, aradan geçen yolun ve kumsalın bir bölümünün aşağısında kalır. O saatlerde ne bir insan görünür, ne de.denize giren olur. Bir sabah birdenbire dişi bir varlığın, kuma direkler üzerinde kurulu bir plaj kulübesinde pek belirsizce, bir ayağı öbürünün önünde ve kolları da arkasındaki ahşap duvara yapışık durumda yattığını görür gibi oldum. Sonra da bunun on beş yaşlarında, açılmış sapsarı saçları omuzlarının ve göğsünün üzerinde dağılan genç bir kız olduğunu fark ettim. Kız önüne, suya doğru bakarken, duvar boyunca hareket ediyordu. Birdenbire karşı karşıya geliverdik. Daha sıkı tutunmak için kollarını arkaya doğru uzatırken birdenbire be-

ni gördü. Gövdesinden bir titreşim geçti ve o anda aşağıya düşmek ya da kaçmak zorunda olduğunu hissetti sanki. Dar verandanın üzerinde kısıtlı bir hareket olanağı olduğu için, hiç kıpırdamadan durdu. Yüzü önce şaşkın, sonra kızgın, en sonunda da utangaç bir ifadeye büründü. Sonra birden gülümsedi, olağanüstü bir biçimde, gözlerinde beni selamlayan, hatta bana göz kırpan muzip bir ifadeyle. Aramızdaki suya değdirdiği ayaklarını yavaşça hareket ettirirken benimle sessizce alay ettiğini bile sandım. Sonra kendi güzelliğinden emin olarak, benim bakışlarımın şavkıyla şımaran ve tatlı bir duyguyla uyarılmış gibi gerindi. Dudaklarımız yarı açık ve bakışlarımız alevli, yaklaşık on saniye kalakaldık. Farkında bile olmaksızın kollarımı uzattım ona, kızın gözlerinde teslimiyet ve sevinç ışıkları yanıyordu. Birdenbire şiddetle kafasını salladı ve bir kolunu duvardan çekip bana uzaklaşmamı emreden bir hareketle uzattı; ben buna uymakta gecikince, çocuksu gözlerine öyle bir yakarış ve istem duygusu yerleşti ki, bana arkamı dönmekten başka yapacak bir şey kalmadı. Mümkün olduğu kadar hızla devam ettim yoluma ve bir daha arkamı dönüp ona bakamadım – ne itaat, ne terbiye, ne de şövalyelik ruhundan dolayı –, gözlerinde yaşadığım her şeyin ötesine geçen ve beni neredeyse bayılacak derecede heyecanlandıran bir devinim gördüğüm için..." dedi ve susuverdi.

"Peki, sonra o yolda kaç kez gezintiye çıktın?" diye sordu Albertine, önüne bakarak ve sesinde herhangi bir vurgulama olmaksızın.

"Sana anlattıklarım Danimarka'da geçirdiğimiz son günün sabahında olmuştu. Yoksa neler olacağını ben de bilemiyorum. Sen de sorma, Albertine," dedi.

Pencerenin yanında kımıldamadan duruyordu. Albertine ayağa kalktı, ona doğru yaklaştı; gözleri koyulaşıp yaşarmış ve alnı kırışmış gibiydi. "Bu gibi şeyleri, bundan sonra hemen anlatalım birbirimize," dedi.

Adam sessizce başını salladı.

"Bana söz ver."

Adam onu yanına çekip sarıldı. "Emin değil misin?" diye sor-

du, ama sesi hâlâ sert çıkıyordu.

Kadın onun ellerini tuttu, okşadı ve çevresi koyu halkalanmış gözlerini kaldırıp aklındakileri öğrenmek istercesine gözlerinin içine baktı. Şimdi o da, kendisinin de bazılarını eşinin evliliklerinin ilk yıllarında, bitmek bilmeyen kıskanç ve meraklı sorulara sonunda yenik düşüp itiraf edivermesi nedeniyle bildiği, aslında bilmesinin de pek gerekmediği gençlik anılarını düşünüyordu. Adam şu anda bazı eski anıların su yüzüne çıkması gerektiğini biliyordu ve eşinin düş görürmüş gibi, adamın eski aşklarından birinin adını fısıldamasına hiç şaşırmadı. Bu ad kendisine sanki bir tehdit, bir saldırıyla söylenmiş gibi geldi.

Kadının ellerini dudaklarına götürdü.

"Ne kadar harcıâlem bir söz olursa olsun, ben şu ana kadar birlikte olduğum herkeste seni aramıştım. Ben bundan senin anlayabileceğinden de daha eminim Albertine," dedi.

Genç kadın üzgün bir bakışla güldü :

"Ya ben daha önce aramaya çıkmış olsaydım?" diye sordu. Bakışları değişmiş, soğuk ve donuk bir duruma gelmişti. Sanki eşini bir ihanet anında ya da yalan söylerken yakalamış gibi, ellerini bırakıverdi, ama kadın :

"Ah, bir bilseniz..." dedi ve hemen sustu.

Adam üsteledi :

"Neyi bilseydik? Ne demek istiyorsun şimdi de?"

Kadın tuhaf bir sertlikle cevap verdi :

"Aşağı yukarı sen ne düşündüysen onu."

"Albertine, bana söylemediğin bir şey mi var?"

Kadın başını salladı ve tuhaf bir biçimde önüne baktı. Anlaşılmaz ve anlamsız kuşkular doluverdi adamın ruhuna.

"Seni anlamıyorum," dedi. "Nişanlandığımızda sen on yedi yaşında bile değildin."

"On altımı bitirmiştim, evet Fridolin, ama..." gözlerinin içine tatlı bir bakışla devam etti :

"Bakire olarak senin eşin olmam bana bağlı değildi."

"Albertine!"

Genç kadın anlatmaya başladı :

"Wörther Gölü'nde biz nişanlanmadan kısa bir süre önceydi Fridolin. Bir yaz akşamı çok tatlı görünüşlü genç bir erkek pencemin önünde durdu, önümüzde uzanan kırlara dalarak biraz sohbet ettik ve sonra düşündüm ki – bak iyi dinle ne düşündüğümü – ne kadar tatlı ve sevgi dolu bir genç bu? Şimdi bana bir tek söz söylese ve bu tam uygun düşen bir söz olsa, ben de onunla kırlara çıksam ve dolaşsak nereye isterse, isterse ormana gitsek ya da en güzeli, bir sandalla göle açılsak ve bu akşam benden ne isterse versem ona. Evet, bunlardı düşündüğüm. Fakat bu tatlı ve sevgi dolu genç bunlardan hiçbirini istemedi benden, o akşam yalnızca sevgiyle öptü elimi ve onu izleyen sabah da, bana eşi olmak isteyip istemediğimi sordu. Ben de, 'Evet!' dedim."

Fridolin karısının elini bırakıverdi keyifsizce. "Ve o akşam ben değil de bir başkası dursaydı pencerede ve rastlantıyla sana gerekli sözü o söylemiş olsaydı, o zaman..." Sanki sözünü unutmuş gibi sustu. Genç kadın kendini savunmak istercesine kollarını kaldırdı :

"Bir başkası ne söylerse söylesin, hiç şansı olmayacaktı. Ama o pencerede eğer sen durmasaydın, o yaz akşamı da öyle güzel olmayacaktı zaten."

Adam ağzının kenarını alaycı bir biçimde kıvırdı. "Şimdi bunu söylerken haklı sanıyorsun kendini, demek bu anda böyle düşünmektesin – ancak..."

Bu sırada kapı vuruldu. Hizmetçi kız içeri girdi ve Schreyvogel Sokağı'ndaki kâhya kadının geldiğini, Doktor Bey'in yine çok fenalaşan Müsteşarın evine acilen çağrıldığını söyledi. Fridolin hole çıkınca kâhyadan Müsteşarın bir kalp krizi geçirdiğini ve durumunun kritik olduğunu öğrenince, hemen geleceğini söyledi.

Çabucak hazırlanırken, "Gidiyor musun?" diye sordu Albertine, sesinde önceden suçlarmış gibi bir hava seziliyordu.

Fridolin biraz şaşırmış, "Eh, mecburum herhalde!" dedi.

Genç kadın hafifçe içini çekti.

"O denli fena da olmamalı," dedi Fridolin. "Son seferde biraz morfin, krizi atlatmasına yetmişti."

Hizmetçi kız kürkünü getirmişti; Fridolin son bir saat içindeki

karşılıklı konuşmalar sanki belleğinden silinip gitmiş gibi, dalgın bir halde, Albertine'yi alnından ve dudağından öpüp dışarı fırladı.

II

Sokakta kürkünün yakasını açmak zorunda kaldı. Aniden ortaya çıkan bir sıcak hava dalgası kaldırımlardaki karları eritmiş, ilkbaharın ilk nefesi belirmiş gibiydi. Fridolinlerin Büyük Hastane'nin yakınındaki evinden Schreyvogel Sokağı'na yürüyerek on beş dakikada gidilirdi. Fridolin de o arada kötü aydınlanmış helezoni bir merdivenden eski evin ikinci katına doğru çıkıyordu. Kapıdaki antika çanı çalıp babadan kalma sesini duyduktan sonra, kapının hafifçe açık bırakılmış olduğunu fark etti. Hole ve oradan da yatak odasına girdiğinde artık çok geç kaldığını hemen anladı. Tavandan sarkan yeşil abajurlu gaz lambası, altında zayıf bir bedenin hareketsiz yattığı bir yatak örtüsünü donuk bir ışıkla aydınlatıyordu. Ölünün yüzü gölgelenmişti, ancak Fridolin bu yüzü karanlıkta da görüyormuşçasına iyi tanıyordu : Zayıf, kemikli, yüksek alınlı, kısa ve beyaz bir top sakalla göze çarpacak derecede çirkin ve beyaz kıllı kulaklar. Müsteşarın kızı Marianne, çok derin bir yorgunluğun sonrasında bitkin bir halde yatağın ayakucunda, kolları aşağıya sarkmış, oturuyordu. Eski mobilyalar, ilaçlar, gaz ve biraz da kolonya ve gül aromalı sabun kokuları arasında, Fridolin henüz genç olan, ama aylardır, hatta yıllardır hasta babasının bakımı, ağır ev işleri ve gece nöbetleri nedeniyle yavaş yavaş eriyen bu solgun kızın, tatlımsı ve sıkıntılı kokusunu da alır gibi oldu.

Doktor odaya girince kadın gözlerini kaldırıp ona bakmıştı, ancak zayıf aydınlatmadan dolayı yanaklarının kızarıp kızarmadığını fark edemedi. Kadın ayağa kalkmak istedi, ama Fridolin bir el hareketiyle durdurdu onu ve kadın da onu büyük, yaşlı ve kızarmış gözlerle selamladı. Kendisi yatağın başucuna geçti, mekanik bir hareketle elini ölünün alnına ve yatağın üzerinde kolları kıvrılmış pijamasının içinden uzanan ellerine götürdü, sonra da üzüntülü bir jestle omuzlarını hafifçe silkti, ellerini kürklü paltosunun cep-

lerine sokup bakışlarını odada gezdirdi ve sonunda Marianne'ye döndü. Kadının saçları sarı ve gür, ama kuruydu. Boynu hoş eğimli ve düzgün, ancak tam kırışıksız değildi, hafif sarımsı dudakları da söylenmemiş birçok şeyden mahrum kalmış ve incelmiştiler sanki.

Fısıldayarak biraz utangaç bir tonla, "Oldu artık hanımefendi, sizin beklemediğiniz bir durum değildi bu," diye söze başladı.

Kadın ona elini uzattı. O da bu eli anlayışla tutup sıkarken mesleği gereği, son ölümcül krizin nasıl geldiğini sordu. Kadın heyecansız bir biçimde bilgi verirken Fridolin'in hastayı görmediği son zamanlarda iyileşir gibi olduğundan söz etti. Bir iskemle alıp yanına ilişti Fridolin ve babasının son günlerinde pek acı çekmiş olamayacağını belirterek avutmaya çalıştı onu, sonra da akrabalarına haber verilip verilmediğini sordu. Evet, kâhya kadın hemen yola çıkıp amcasına uğrayacaktı. Birazdan da Dr. Roediger gelecekti. "Nişanlım..." dedi Marianne, bu sefer Fridolin'in gözlerine değil, alnına doğru bakıp... Fridolin yalnızca başını salladı. Dr. Roediger ile son bir yıl içinde iki ya da üç kez bu evde karşılaşmışlardı. Epey uzun boylu, soluk tenli, kısa sarı sakallı ve gözlüklü genç adam, Viyana Üniversitesi'nde görevli bir tarih doçentiydi. Ondan hoşlanmış, ama fazla ilgisini de çekmemişti. Benim sevgilim olsaydı, Marianne herhalde daha güzel olurdu, diye düşündü içinden. Saçları daha nemli, dudakları daha kırmızı ve daha dolu olurdu. Kaç yaşındaydı acaba? Üç dört yıl önce Müsteşar Bey'e çağrıldığında genç kadın henüz yirmi üç yirmi dört yaşındaydı. O zamanlar annesi de hayattaydı. Annesi hayattayken Marianne daha neşeliydi, hatta bir ara şan dersleri de almamış mıydı? Şimdi de bu doçentle evlenecekti. Niçin acaba? Âşık olmuş gibi bir hali yoktu kadının. Adamın çok parası da yoktu herhalde. Nasıl bir evlilik olacaktı bu? Öteki binlercesi gibi bir evlilik olacaktı bunlarınki de. Bana ne peki bundan? Herhalde bir daha onları pek görmeyeceğim. Benim işim bu evde artık bitmiş olacak nasıl olsa. Benim için onlardan çok daha yakın olan ne insanları kaybettim...

Kafasında bu düşünceler uçuşurken, Marianne tuhaf ve ısrarlı bir biçimde, ölümü sonrasında birdenbire bambaşka bir insan ol-

muş gibi, babasından söz etmeye başlamıştı. Demek ki, ancak elli dört yaşına gelebilmişti. Çok dertli ve hayattan darbe yemiş, eşi hep hasta olan bir insan. Ne, bir erkek kardeşi de mi vardı Marianne'nin? Elbette, Doktor Bey'e söz etmişlerdi ondan bir kere, değil mi? Erkek kardeşi yurtdışında bir yerlerde yaşıyordu. Marianne'nin odasında, on beş yaşındayken yaptığı bir resim vardı. Bir tepeden aşağı atıyla dörtnala giden bir subayın resmiydi bu. Babası bu resmi hiç görmezmiş gibi yapardı. Ama güzel bir resimdi. Kardeşi daha uygun şartlarda iyi bir ressam olurdu herhalde.

"Nasıl da heyecanlı ve sinirli konuşuyor," dedi Fridolin kendi kendisine. "Gözleri nasıl da parlıyor. Ateşi mi var? Mümkündür. Son zamanlarda zayıflamış da. Grip olmuştur belki."

Genç kadın konuşmaya devam ederken sanki kiminle konuştuğunu bilmiyormuş ya da kendi kendine konuşuyormuş gibi geldi. Erkek kardeşi evden gideli on iki yıl olmuştu. Kadın da erkek kardeşi ortadan kaybolduğunda daha çocuktu. Dört beş yıl önce, Noel zamanı İtalya'daki küçük bir şehirden haber gelmişti. Ne tuhaf, adını unutmuştu bu şehrin şimdi... Marianne bir süre daha gereksiz, birbirini tutmayan şeyler konuşup durdu. Sonra aniden dilsizmiş gibi susup başını elleri arasına alarak öylece oturdu. Fridolin hem yorulmuş, hem de sıkılmıştı, artık keşke akrabalardan biri ya da nişanlısı çıkıp gelse diye düşündü. Çevredeki sessizlik bir ağırlık gibi duruyordu üzerlerinde. Sanki ölü de onlarla birlikte, artık konuşamayacak olduğundan değil, onların halleriyle alay edermiş gibi susuyordu.

Kadına yandan kısaca bakan Fridolin, "Görünüşe bakılırsa artık sizin de bu evde fazla oturmanıza gerek kalmayacak hanımefendi," dedi. Kadın başını hafifçe kaldırınca, "Nişanlınız yakında Viyana Üniversitesi'nde profesör olacaktır herhalde. Kendi fakültesindeki koşullar bizimkilerden daha uygun olmalı..." dedi. Yıllar önce kendisinin de akademik kariyer yapmayı istediğini, ama rahatına düşkün olduğundan kendi muayenehanesini tercih ettiğini hatırladı. Birdenbire kendisini gelecekteki Profesör Roediger'e karşı daha aşağı bir konumda hissediverdi.

"Sonbaharda taşınacağız," dedi Marianne kımıldamadan. "Göt-

tingen Üniversitesi'nden bir davet aldı..."

"Ya..." dedi Fridolin ve kutlamak istedi genç kadını, ancak bu davranış içinde bulundukları duruma uygun olmayacaktı. Kapalı pencereye doğru baktı ve hekim olarak görevi buymuş gibi yaklaşarak her iki kanadı da açtı. Böylece daha sıcak, ilkbaharımsı hale gelen ve uzaktan uzağa ormanların kokusunu da taşıyan havanın içeri girmesine izin verdi. Tekrar odaya döndüğünde Marianne'nin sorgu dolu gözlerini üzerine diktiğini hissetti. Kadının yanına doğru yaklaşarak :

"Temiz hava size herhalde iyi gelecek, dün geceden beri epey ısındı çünkü..." dedi. Az kalsın, "Dün gece kar ve tipi altında, maskeli balodan eve dönüyorduk faytonla," diyecekti, ama hemen sözlerini değiştirdi :

"Daha dün akşam sokaklardaki kar yarım metreyi bulmuştu..."

Kadın onun sözlerini duymuyordu bile. Gözyaşları yanaklarından aşağı yuvarlanırken tekrar yüzünü elleriyle kapadı. Fridolin, sanki istemeden elini kadının alnına götürdü ve saçlarını okşadı. Kadının bedeni titremeye başladı, tekrar hıçkırdı, önce pek ince sesle, sonra da daha yüksek bir şekilde ve artık neredeyse haykırarak koltuğundan yere doğru kaydı, Fridolin'e sarıldı, yüzünü dizlerine dayadı. Sonra kocaman açılmış acı dolu gözlerle ona baktı ve arzuyla fısıldadı :

"Buradan ayrılmak istemiyorum. Bana hiç gelmeseniz ve ben sizi bir daha hiç görmesem de, yakınınızda yaşamak istiyorum."

Adam şaşkınlıktan çok, tutulmuş gibiydi. Çünkü kadının kendisine âşık olduğunu ya da öyle sandığını biliyordu öteden beri.

"Ayağa kalkınız Marianne," dedi hafifçe.

Ona doğru eğildi, hafifçe yukarı kaldırdı ve :

"Elbette, isterisi de var," diye düşündü.

Kadının ölmüş babasına da yandan bir göz attı. Her şeyi duyuyor muydu acaba? Belki de yalnızca ölüymüş gibi duruyordu. Belki de ölen her insan, öldükten sonraki ilk saatlerinde yalnızca görünüşte ölüydü. Marianne'yi kendinden biraz uzaklaştırıp kollarında tutarken kendisine de gülünç gelen bir jestle, istemeksizin alnından hafifçe öptü. Yıllar önce okuduğu bir romandaki, annesi-

nin ölüm döşeğinde, annesinin yakın bir arkadaşının baştan çıkardığı, hani nerdeyse ırzına geçtiği çok genç, hatta çocuk yaşta bir delikanlı belli belirsiz geliverdi aklına. Aynı anda, nedeni bilinmez bir biçimde eşini düşünmek zorunda kaldı.

Birden otelin merdiveninde sarı bir bavulla duran Danimarkalı gence karşı bir hınç duygusu yükseliverdi içinde. Marianne'yi daha sıkıca çekti kendisine. Ancak kesinlikle hiçbir uyarılma belirtisi duymadı; hatta parlaklığını yitirmiş kuru saçlarından ve epey giyilmiş elbisesinden yayılan tatlımsı, sıkıntılı koku onu biraz iğrendirdi. Bu sırada dış kapı çanının çalmasıyla kendisini kurtulmuş gibi hissederek Marianne'nin kollarından sıyrıldı, teşekkür edercesine kadının elini öptü ve kapıyı açmaya gitti. Üzerinde gri bir palto, ayaklarında galoşlar ve elinde şemsiye, yüzünde yaslı bir ifade ve ciddi bir tavırla Marianne'nin nişanlısı Dr. Roediger gelmişti. Her ikisi de birbirlerine aslında olduklarından daha samimi bir biçimde, hafifçe eğilerek selam verdiler. Sonra ikisi de odaya girdi. Roediger, ölmüş adama kısaca baktıktan sonra Marianne'ye başsağlığı dileyerek onu teselli etmeye başladı. Fridolin ise, ölüm ilmühaberini hazırlamak için yan odaya geçti. Yazı masasının üzerindeki gaz lambasının ışığını açtı ve bakışları beyaz üniformalı bir subayın, görünmez düşmana karşı yalınkılıç, dörtnala atının üzerinde tepeden aşağı indiği resme takıldı. Resim altın varaklı dar bir çerçeve içindeydi ve basit bir yağlıboya baskısından daha güzel durmuyordu aslında.

Fridolin hazırladığı ölüm ilmühaberiyle tekrar yan odaya geçti. Nişanlılar, ölüm döşeğinin başında el ele vermiş öylece oturuyorlardı. Kapının çanı tekrar çalındı ve Roediger açmaya gitti. Marianne başını kaldırıp hafifçe, "Seni seviyorum," diye fısıldadı. Fridolin ise, yalnızca sevgiden yoksun olmayan bir sesle, Marianne'nin adını kısık bir sesle tekrarlayarak karşılık verdi buna. Roediger, Marianne'nin amcası ve yengesi olan yaşlıca bir çiftle içeri girdi. Ölmüş birinin yanında bulunmaktan ileri gelen sıkılganlıkla karşılıklı başsağlığı dilekleri sunuldu. Oda birdenbire yas tutan kişilerle dolmuş gibiydi. Fridolin, kendisinin artık burada yapacak bir işi kalmadığını hissetti. Veda ettikten sonra Roediger

onu kapıya kadar geçirdi, teşekkür ederek tekrar görüşme dileğiyle vedalaştılar.

III

Fridolin kapının önüne çıkınca bir süre önce kendi açtığı ve kanatları yeni ilkbahar rüzgârlarıyla sallanan pencereye doğru şöyle bir baktı. Yukarıda bıraktığı insanlar, gerek yaşayanlar, gerekse ölü, sanki birer hayaletmiş gibi gerçekdışı geldi birden. Kendisini bir olaydan ya da yaşantıdan çok, üzerinde hâkimiyet kuramayan, sıkıntılı bir büyüden kurtulmuş gibi duyuyordu. Tek bildiği şeyse, şu anda canının hiç eve dönmek istemediğiydi. Caddelerdeki karlar şimdi tamamen erimiş, sağda solda küçük kirli beyaz birtakım kümecikler oluşmuş, sokak fenerlerindeki gaz alevleri titreşip dururken, yakındaki bir kiliseden saat tam on biri çaldı. Fridolin, eve dönmeden önce sessiz bir kahvenin köşesinde biraz vakit öldürmeye karar verip belediye sarayının önündeki parka doğru yürüdü.

Orada burada, bankların üzerinde, sanki artık ilkbahar gerçekten de gelmiş ve ısınan havada tehlike de olmazmış gibi, birbirine sokulmuş çiftler oturmaktaydı. Banklardan birisinin üstünde, epey pejmürde bir tip, şapkasını gözlerinin üzerine çekmiş ve uzanmıştı. "Şunu uyandırıp bu gece açıkta kalmaması için biraz para mı versem?" diye düşündü Fridolin. Sonra, "Yarın da aynı şeyi yapmam gerekebilir, bu işin sonu yok ki, hatta beni serseri ve sabıkalılarla ilişkili olmakla da suçlayabilirler," diye düşündü bu kez de. Sonra da bu tür bir sorumluluktan kaçarcasına adımlarını sıklaştırdı. "Neden bu adam?" diye sordu kendi kendine. Bunun gibi binlercesi vardı herhalde Viyana'da. Hepsiyle de ilgilenmek mümkün müydü? Hepsinin kaderini yeniden düzenlemek? Az önce yanından ayrıldığı ölüyü de biraz da iğrenerek düşündü yeniden. Kahverengi flanel battaniyenin alında yatan zayıf bedenin içinde, geçerli fizik yasalarına göre çürüme ve yok olma süreci başlamış olmalıydı. Yaşadığına şükretti, bütün bu sorunlardan

uzakta, henüz otuz beş yaşında ve gençliğinin orta yerindeyken, çekici ve sevimli bir eşe sahip olduğuna, istediğinde başka bir tanesine, hatta birçoğuna da sahip olabileceğine... Bunun için şimdi olduğundan daha fazla vakti olması gerekirdi aslında. Vakit deyince, bu arada sabah saat sekizde hastanede hazır bulunması, on bir ile bir arası özel hastalarını ziyaret etmesi ve öğleden sonra üç ile beş arasında da kendi muayenehanesinde hasta kabul etmesi gerektiğini düşündü. Akşam da bazı ev hastalarına gitmesi gerekebilirdi. İnşallah, gecenin ileri bir saatinde evden gelip almazlardı, bugün olduğu gibi...

Kahverengimsi bir havuz gibi, soluk biçimde parıldayan Belediye Meydanı'nı geçti, kendi mahallesi olan Josefstadt yönüne doğru saptı. Uzaktan bazı ayak sesleri geldi kulağına... Caddenin köşesini dönen ve üyesi oldukları derneklerin renklerini taşıyan bir grup öğrencinin kendisine doğru geldiğini gördü. Gençler lambanın ışığının altına geldiklerinde, onların mavi renkli simgeleriyle "Allemanlar" Derneği'nin üyeleri olduklarını fark etti. Kendisi hiçbir öğrenci derneğine üye olmamıştı, ama bazı eskrim ve kılıç karşılaşmaları da yapmıştı zamanında. Aklı öğrencilik anılarına dalınca, geçen gece kendisini locaya çağırıp sonra da hemen eken, domino kıyafetli çift geliverdi. Öğrenciler yaklaşmıştı, şimdi yüksek sesle konuşup gülüyorlardı, acaba bir ikisini hastaneden tanıyacak mıydı? Ama bu kısık ışıklarda, yüzlerini ayırt etmek mümkün olmayacaktı. Çarpışmamak için duvara epey yakın yürümek zorunda kaldı, öğrenciler gülüşe konuşa yanından geçip gittiler; ancak en arkadan gelen uzun boylu, paltosunun önü açık ve sol gözünün üzerinde meşin bir bant olan herif, sanki bilerek birkaç adım geride kalmış ve yanından geçerken dirseğiyle onu kabaca itivermişti. Bu bir rastlantı olamazdı. Fridolin, "Şuna bak, ne oluyor da?.." diye düşündü ve durup ardına döndü. Öbürü de iki adım attıktan sonra aynı şeyi yaptı ve her ikisi biraz uzaktan birbirlerinin gözünün içine iyice baktılar. Fridolin aniden dönerek oradan uzaklaşmaya başladı. Arkasından bir kahkaha sesi işitti, az kalsın yine geriye dönüp herifin yakasına yapışacaktı. O anda, kalbinin tuhaf şekilde bir çarpıntıya tutulduğunu hissetti. Sanki o bir zamanlar tanı-

dığı gencecik ve güzel kız yanında uzanmış ve hep uzakta yaşadığından söz ettiği ve belki de hiç var olmayan belalı ve uzatmalı sevgilisi de birden kapıya dayanıp hızla çalmış gibi olduğunda, duyduğu ani çarpıntı gibi – o gün kapıyı çalan yalnızca postacı olsa da... Kalbi aynen öyle çarpıp duruyordu şimdi de. "Bu da nesi?" dedi kendi kendine. Bu arada, dizlerinin de hafifçe titrediğini hissetti. Korkuyor muydu?

"Şimdi tutup birtakım sarhoş öğrencilerle kavga mı edeceğim? Ben, otuz beş yaşında faal bir hekim, evli ve bir çocuk babası olarak? Ya sonra; karşılıklı hakaretler, şahitler, düello... Hepsi de dirseğine bir darbe yüzünden?" İşin içinde birkaç hafta çalışamaz duruma gelmek de vardı. Ya da bir gözünü kaybetmek? Hatta kan zehirlenmesi! Ve sekiz gün sonra, Schreyvogel Sokağı'ndaki flanel battaniyenin altındaki ölü gibi cansız bir şekilde yatmak mı? Korkak ha? Eskrim kılıcıyla üç ayrı düellovari dövüşe girişmişti hayatında. Bir keresinde tabancalı düelloya da hazırlanmıştı. Ve bu olay sonunda kendi girişimiyle yatıştırılmıştı. Ya mesleği? Her yönden gelen tehlikeleri insan bu gibi anlarda unutuyordu. Difterili çocuk yüzüne karşı öksüreli ne kadar olmuştu? Üç ya da dört gün, daha fazla değil. Bu ufak bir eskrim dövüşünden daha tehlikeli değil miydi? Bunu bir daha düşünmemişti bile. "Artık bu herife bir daha rastgelirsem bakarım icabına," diye kurdu... Bu olay gece yarısı bir hastadan gelirken ya da bir hastaya giderken de olabilirdi. Bunun gibi bir öğrenci itişmesine muhatap olmaya mecbur değildi, yakışık almazdı hiçbir zaman. Peki ya şimdi Albertine'nin öyle beğendiği yakışıklı Danimarkalı karşısına çıkmış olsaydı – ah, saçma düşünceler geliyordu aklına. Albertine, o adamın sevgilisi olmamıştı, ama duyduğu derin ve ani arzu daha kötü değil miydi? Şimdi çıkmalıydı bu herif karşısına. Ne güzel olurdu, bir ormanın kenarında durmak karşılıklı, tabancasının namlusunu onun düz sarışın alnına doğru nişan almış olarak.

Kendisini birdenbire birkaç pasaklı fahişenin erkek peşinde gezindikleri dar bir sokakta buluverdi. Karabasan gibi bir şey bu, diye düşündü. Mavi siperli şapkalarıyla kavgacı öğrenciler de öyle gibi gelmişlerdi az önce, hatta Marianne ve nişanlısının, amca-

sı ve yengesiyle birlikte, ölmüş Müsteşar Bey'in yatağının başında ele ele tutuşarak durdukları geldi, ayrı bir karabasan olarak gözlerinin önüne.

Albertine ise ellerini ensesinin altına koymuş, derin derin uyurken hatta, beyaz pirinç oymalı yatağının köşesine büzülmüş yatan kendi çocuğu ve sol şakağının altındaki doğum lekesiyle kırmızı yanaklı dadısı bile karabasan gibi görüntülerdi şu anda. Her ne kadar bu görüntüler ürperttiyse de onu, aynı zamanda bunlarda insanı her türlü sorumluluktan kurtaran, hatta her türlü insancıl ilişkiyi gereksiz kılan bir duygu ve bu duyguda yatıştırıcı bir şeyler de vardı.

Etrafta sürten kızlardan biri ona birlikte gitmelerini teklif etti. Zayıfça, çok genç bir şeydi; dudakları kırmızıya boyalı, yüzü soluk renkteydi. Bu iş de ölümle bitebilir, dedi Fridolin kendi kendine. Ne çabuk? Korkak mıydı? Aslında öyle. Kız adımlarını sıklaştırdı, sesini şimdi hemen arkasında duydu :

"Gelmez misin, Doktor?"*

İster istemez döndü, "Beni nereden tanıyorsun?" dedi.

"Sizi tanımam bile," dedi kız. "Ama bu mahallede doktordan geçilmiyor."

Lise çağından bu yana bu çeşit kadınlarla hiçbir ilişkisi olmamıştı. Bu kızdan tahrik olunca delikanlılık yıllarına geri dönmüş gibi oldu. Kadınlar arasında efsanevi başarıların sahibi sayılan yakışıklı ve kibar bir gencin, üniversitede öğrenciyken gittikleri bir balodan sonra birlikte bir gece kulübünde oturdukları sırada meslek erbabı bayanlardan birisiyle anlaşıp oradan ayrılırken Fridolin'e söyledikleri geliverdi aklına : "Yine de işin en rahatı budur – karıların en kötüsü de değillerdir üstelik."

"İsmin ne?" diye sordu Fridolin.

"İsmim ne olacak ki, Mizzi tabii."**

Tam bu sırada kız anahtarıyla evin kapısını açtı ve Fridolin'in içeri girmesini bekledi. Onun çekindiğini görünce de, "Çabuk ol!"

*Viyana şehir argosunda okumuş insanlara "Doktor" denir.

**Viyana şehir argosunda hafif kadınlara "Mizzi" denir.

diye üsteledi. Fridolin kendisini anında içerde buldu ve kapı üzerine kapandı. Kız kapıyı kilitledi, ufak bir mum yaktı ve önünde giderken yolunu aydınlattı. Adam :

"Deli miyim neyim ben?" diye düşündü. Tabii ki dokunmayacaktı bu kıza.

Kızın odasında bir kandil yanıyordu. Düğmesini çevirince ortalık daha da aydınlandı ve Fridolin çevrenin epey rahat döşendiğini gördü. En azından Marianne'nin evinden daha iyi kokuyordu. Elbette burada yaşlı bir adam aylarca hasta yatmamıştı. Kız gülümseyerek pek de üstüne varmadan Fridolin'e yaklaştı, ama o kızı yavaşça durdurdu. Ve kızın kendisine gösterdiği salıncaklı bir iskemleye çöktü.

"Anlaşılan çok yorgunsun," dedi kız. Adam başıyla onayladı. Kız da acele etmeden giysilerini çıkarmaya başladı bu arada.

"Senin gibi bir erkek bütün gün ne önemli işler yapar kim bilir. Bunların yanında bizim işimiz daha kolay sayılır, öyle değil mi?" dedi.

Fridolin kızın dudaklarının kırmızıya boyalı değil de, kendiliğinden bir kırmızılıkta olduğunu anladı ve buna ilişkin bir kompliman yaptı.

"Eh, neden boyanacakmışım ki? Hem beni kaç yaşında sanıyorsun?" dedi kız.

Fridolin, "Yirmi mi?" diye sordu.

"On yedi," dedi kız da. Sonra da, onun kucağına oturup kollarını bir çocukmuş gibi boynuna doladı.

Adam :

Kimin aklına gelirdi bu odada olacağım şu anda? diye düşündü. Ya bir saat on dakika önce, ben bile bunu olası bulamazdım. Ve niçin? Niçin? Kız dudaklarıyla onun dudaklarını aradı, adam kafasını öte yana çevirince biraz mahzunlaşmış gözlerle ona bakıp kucağından kalktı. Adam üzüldü biraz, bu kollarda şefkatli bir duygu da sezmiş gibiydi.

Açık duran yatağın başlığına asılı duran kırmızı bir roba sarındı kız ve kollarını göğsünün üzerine kavuşturdu. Bütün beden hatları ortaya çıkmıştı.

"Sende bir şey mi var?" diye sordu kız, alay etmeden, onu iyice anlamak için çaba göstermiş gibi. Adam önce ne diyeceğini bilemedi, "İyi tahmin ettin..." diye karşılık verdi sonra da. "Hem gerçekten yorgunum, hem de bu salıncaklı iskemlede oturup seni dinlemek de pek hoş geliyor bana. Sevgi dolu, yumuşak bir sesin var. Konuş benimle, anlat bir şeyler, haydi..."

Kız yatağın üzerine oturup kafasını salladı.

"Korkuyorsun değil mi?" dedi yavaş bir sesle. Sonra kendi kendine, duyulmaz gibi ekledi : "Yazık!"

Bu son kelime, adamın kanını kaynatıverdi birden. Kıza yaklaştı, sarılmak istedi ona, güvendiğini söyledi, sanki normal bir kızmış, sevdiği kadınmış gibi davranıyordu artık. Bu kez kadın direndi. Adamsa utanıp geri çekildi.

Kız :

"İnsan bilemez, herkesin başına gelebilir. Korkmakta tamamen haklısın. Başına bir şey gelirse, beni sonradan lanetlemeni istemem."

Kız kendisine verdiği banknotları kesin bir biçimde geri çevirdi. Adam ısrar edemedi bile. Mavi yünlü bir şala sarındı, bir mum yaktı, adamı kapıdan dışarı kadar geçirdi. "Bugün artık nasıl olsa evde kalacağım," dedi. Fridolin, kızın elini tutup öptü. Kız şaşırdı. Hatta korkmuş gibi ona baktı. Sonra utangaç, mutlu gülümsedi :

"Kibar bir kızınki gibi..." dedi.

Kapı arkasından kapandı. Fridolin, kısa bir bakışla evin numarasını aklına not etti ve bu zavallı tatlı şeye ertesi gün şarap ve kuruyemiş filan getirmeyi düşündü.

IV

Bu arada hava daha da ısınmıştı. Ilık bir rüzgâr, dar sokağa ıslak çayırların ve dağlara gelecek olan baharın kokusunu taşıyordu. Şimdi nereye? diye düşündü Fridolin, sanki artık eve gidip yatmak en doğrusu değilmiş gibi. Ancak buna henüz karar vereme-

mişti. "Allemanlar" Derneği'nden sarhoş öğrencilerle o nahoş karşılaşmadan bu yana, vatansız ve yurdundan kovulmuş bir göçmen gibi hissediyordu kendisini – hayır, daha uzun bir süredir, Albertine ile geçen akşamki itiraflarından sonra, adam kendi varlığının alışılmış odağından uzakta, yabancı ve belirsiz bir dünyaya doğru yol alıyordu sanki.

Gecenin karanlık sokaklarında bir aşağı bir yukarı dolaştı, hafif güney rüzgârını alnında hissetti ve sonunda kararlı adımlarla, uzun zamandır aradığı bir yere gelmiş gibi, eski Viyana tarzında, fazla geniş olmayan, lambaları kısılmış ve gecenin bu saatinde epey de tenha olan, biraz düşük düzeyli bir kahveye girdi. Bir köşede üç kerliferli adam kâğıt oynuyordu. Onları izleyen bir garson Fridolin'in kürklü paltosunu çıkarmasına yardımcı oldu. Siparişini aldı ve masasının üzerine birtakım dergiler ve akşam gazeteleri bıraktı. Fridolin bir anda gevşedi, gazeteleri karıştırmaya başladı. Ara sıra bir habere takılıyordu gözleri. Bohemya'nın bir şehrinde, Almanca yol tabelalarını kırmışlardı. İstanbul'da Anadolu Demiryolları hakkında bir kongre toplanacak, buna Lord Cranford da katılacaktı. Benies & Weingruber firması iflas etmişti. Anna Tiger adlı bir fahişe, arkadaşı Hermine Drobizky'nin yüzüne kıskançlıktan kezzap atmıştı. Bu akşam Sophien Salonlarında bir balık ziyafeti verilecekti. Yazlık sarayın önünden geçen, asil ya da varlıklı kişilerin oturduğu, Schönbrunn Ana Caddesi 28. Numarada Marie B. adlı genç bir kız kendisini zehirlemişti. Bütün bunlar önemsiz ya da üzücü nitelikte olsalar da, Fridolin'in üzerinde uyarıcı ve yatıştırıcı bir etki yapıyordu. Marie B. adlı genç kıza acımıştı, zehirle intihar etmek ha? Ne aptalca! Şu saniyede o rahat rahat bu kahvede otururken, Albertine elleri başının arkasında yatmış uyurken Müsteşar Bey de dünyanın tüm dertlerinden arınmış sayılırken, Schönbrunn gibi bir semtte Marie B. adlı genç kız anlamsız acılarla kıvranıyordu şimdi.

Başını gazeteden kaldırıp çevreyi süzdü. O anda karşısındaki masadan üzerine iki gözün dikildiğini hissetti. Olası mıydı, Nachtigall? O ise, kendisini çoktan tanımış, sevinçle kollarını iki yana açarak Fridolin'in yanına gelmişti bile. Epey iri, geniş omuzlu, bi-

raz kaba saba görünüşlü, hafif dalgalı, ama biraz da grileşmiş sarı saçlı ve kenarları Polonya usulü aşağıya doğru kıvrık sarı bıyıklı, hâlâ genç görünümlü bir adamdı bu. Önü açık, gri bir paltonun altında siyah bir frak vardı; üç sahte pırlanta düğmeli, buruşuk bir gömlek de onların altında.

Gözkapakları uykusuz kalınmış gecelerden kıpkırmızı, gözleriyse neşeli ve masmavi parıldıyordu.

"Viyana'da mısın, Nachtigall?"* diye bağırdı Fridolin.

"Bilmiyorsun?" diye cevapladı Nachtigall da, hafif Yahudi'ye kaçan, yumuşak bir Polonya aksanıyla. Sonra da :

"Nasıl bilmiyorsun? O kadar ünlüyüm ki," diyerek yüksek ve keyifli bir sesle güldü, Fridolin'in karşısına oturdu.

"Ne yani," dedi Fridolin, "çaktırmadan cerrahi dalında profesör mü oldun?"

Nachtigall daha yüksek sesle güldü : "Beni duymadın mı? Hemen şu arada?"

"Ne duyması, ha!.." Fridolin'in aklına birden daha kahveye gelmeden biraz uzaktan, belki bir bodrum lokalinin derinliğinden, hafif bir piyano sesi duyduğu geliverdi.

"Demek sen çalıyordun?" diye bağırdı.

"Başka kim olacaktı peki?" diye güldü Nachtigall.

Fridolin, elbette anlamında başını salladı. Bu enerjik ve sol eliyle biraz atak, ama aynı zamanda hoş tınılı armoni ona tanıdık gelmişti şimdi.

"Kendini tamamen bu işe verdin demek?" dedi.

Hatırladığına göre Nachtigall tıp öğrenimini ancak yedi yılın sonunda verebildiği ön sınavlardan sonra tamamen bir yana bırakmıştı. Ne de olsa, uzunca bir zamandır, sarışın müzisyen kafası, devamlı buruşuk gömlekleri, bir zamanlar beyaz sayılan kravatı, şen şakraklığıyla yalnız arkadaşları arasında değil, profesörler arasında bile sevilen bir tip olarak hastane, otopsi salonu, laboratuvarlar ve sınıflarda dolaşıp durmuştu. Polonya'nın ufak bir şehrinde Yahudi asıllı bir içki satıcısının oğlu olarak gelmişti Viyana'ya,

*Nachtigall : Almancada Bülbül. Yahudi asıllıların sevdiği bir soyadı.

tıp okuyabilmek için. Babasından gelen ufak tefek yardımlar kısa bir süre sonra kesilmiş, ama kendisi Riedhof Gazinosu'nda, Fridolin'in de aralarında olduğu tıp öğrencilerinin masalarında görünmeye devam etmişti. İçtiklerinin parasınıysa, her seferinde başka bir varlıklı arkadaşı üstlenmişti. Bazen seve seve, hatta bundan gurur duyarmış gibi, giysiler de alıyordu hediye olarak. Kendi ülkesine zamanında yolu düşen iyi bir piyanistten ilk müzik derslerini almış ve Viyana'daki tıp öğreniminin ilk yıllarında, geleceği parlak görülen yetenekli bir piyanist olarak, konservatuvara da devam etmişti.

Burada da kendisini geliştirmek için yeterli ciddiyeti ve çalışkanlığı göstermemiş, bir süre sonra başarıları yalnızca dost meclislerine sağladığı keyif ve bunlardan aldığı övgüyle sürmüştü. Bir süre de şehir dışındaki bir dans okulunda piyanistlik yapmıştı. Üniversiteden arkadaşları ve akşam aynı masaları paylaştığı öbür dostları, şehrin kibar semtlerinde çalabilmesi için olanaklar yaratmış, ama o bu gibi durumlarda yalnızca keyfince çalmaya, genç hanımlarla kendi açısından pek de zararsız olmayan sohbetleri uzatmaya, dayanacağından daha fazla içmeye başlamıştı. Bir keresinde, bir banka müdürünün evindeki danslı bir toplantıda piyano çalmıştı. Daha gece yarısından önce, yakınında dans eden genç hanımları birtakım çapkınca ve iğneleyici laflarla utandırmış, böylece bazı beyleri epeyce kızdırdığı yetmezmiş gibi, birdenbire aklına adi bir kankan havası çalmak gelmiş ve buna ek olarak, acayip bir bas sesle çift anlamlı bir şarkıya da girişmişti. Banka müdürü adamakıllı paylamıştı kendisini. Nachtigall ise, çakırkeyif ve neşe içinde ayağa kalkıp banka müdürünü kucaklamıştı. Ancak kendisi de Yahudi asıllı olan müdür, bu kızgınlıkla onun iyi anlayacağı bir küfür sallamıştı suratına karşı. Nachtigall buna okkalı bir tokatla karşılık vermiş, bu da şehrin kibar çevrelerindeki kariyerini bütünüyle bitirmişti. Daha samimi ortamlarda kendini kontrol etmesini beceriyorduysa da, gecenin ilerleyen saatlerinde, kimi zaman onu zorla dışarı çıkarmak zorunda kalıyorlardı. Ertesi gün bu gibi olaylar genellikle unutulur ya da affedilirdi. Gel zaman git zaman, arkadaşları bütün derslerini ve sınavlarını bitirmiş,

o ise birdenbire ortadan kaybolmuştu. Birkaç ay boyunca ara sıra onlara Rusya'nın ve Polonya'nın değişik şehirlerinden kartpostallar göndermiş ve bir süre sonra da ona her zaman yakınlık göstermiş olan Fridolin'den mektupla bir miktar borç para istemişti. Fridolin bu parayı hemen göndermiş, ama Nachtigall'dan ne bir teşekkür, ne de başka bir yaşam belirtisi gelmişti şu ana kadar.

Şimdiyse, sekiz yıl sonra gece saat bire çeyrek kala, Nachtigall bu borcunu mutlaka ödemek istemiş ve pek de dolu olmayan yıpranmış bir cüzdandan çıkardığı tam aynı miktardaki banknotu Fridolin'in rahatça kabul edeceğini düşünerek ödemekte ısrar etmişti.

"Yani, durumun iyi demek ki..." dedi Fridolin rahatlamış olarak.

"Pek şikâyet edemem," diye cevapladı Nachtigall. Sonra elini Fridolin'in koluna koyarak :

"Söyle bakalım, nereden geliyorsun gecenin bu saatinde?" diye sordu.

Fridolin gece yarısı çağrıldığı hastasından dönerken bir fincan kahve içme ihtiyacıyla açıkladı durumunu, ama nedenini kendisi de pek bilmeksizin, hastasının öldüğünü sakladı. Sonra da genel olarak, poliklinikteki işlerini ve özel muayenehanesini, mutlu evliliğini, altı yaşında bir kızı olduğunu anlattı.

Şimdi anlatma sırası Nachtigall'a gelmişti. Fridolin'in de doğru tahmin ettiği gibi, son yıllarını piyanist olarak Polonya'nın, Romanya'nın, Sırbistan'ın ve Bulgaristan'ın bir dizi şehrinde geçirmiş, ve Lemberg'de bir eşi ve dört çocuğu olmuştu. Bunu yüksek sesle gülerek, çok komik bir şeymiş gibi tekrarlayıp durdu : Lemberg'de bir eş ve dört çocuk, hepsi de aynı kadından.

Geçen sonbahardan beri Viyana'da kalıyordu. Kendisini işe alan varyete tiyatrosu kısa sürede topu atmıştı, şimdi önüne gelen yerde çalıyordu – bazı geceler üç dört lokalde birden, şu aşağıdaki yerde olduğu gibi, aslında bir Kegel* salonu pek de kibar bir yer değil, müşterilerine gelince...

*Kegel : Bowling'in basiti, bir Alman halk oyunu.

"Ama insan Lemberg'de karısına ve dört çocuğuna bakmak zorunda olursa..." dedi ve bir önceki kadar neşeli olmayan bir kahkaha daha attı. Sonra :

"Ara sıra özel işlerim de oluyor," dedi. Ve Fridolin'in yüzünde birtakım anıların canlandığını görünce de :

"Banka müdürlerinin evinde filan değil canım, yoo, her türlü çevrede, daha geniş, hem açık, hem de gizlilerinde..."

"Gizli mi?"

Nachtigall asık suratla önüne bakıyordu. "Hemen tekrar alıp gidecekler beni."

"Ne, bugün daha çalacak mısın?"

"Evet, çünkü oradaki işim saat ikide başlıyor."

"Pek de kibar işiymiş..." diye yorumladı Fridolin.

"Hem evet, hem de hayır," diye güldü Nachtigall, ama tekrar ciddileşiverdi.

"Hem evet, hem de hayır, öyle mi?" diye tekrarladı Fridolin.

Nachtigall masanın üzerinden ona doğru eğildi.

"Bugün özel bir konakta çalacağım, ama kime ait olduğunu bile bilmiyorum."

"İlk kez bugün mü çalacaksın orada?" diye sordu Fridolin, gittikçe artan bir merakla.

"Hayır, üçüncü kez. Ama herhalde değişik bir yerde olacak."

"Bunu anlayamadım."

"Ben de," dedi Nachtigall. "En iyisi, sen sorma..."

"Hmmm..." dedi Fridolin.

"Hayır, yanılıyorsun. Bildiğin gibi değil. Şu yaşa kadar çok şeyler gördüm. Özellikle Romanya'daki bazı yerlerde, çok çeşitli durumlarla karşılaştım. Ama burası..." Sarı perdeyi biraz aralayıp sokağa baktı, söylendi : "Daha gelmemiş..." Sonra Fridolin'e :

"Arabayı bekliyorum. Bir araba gönderiyorlar ve bu her seferinde değişik bir araba oluyor da..."

"Beni merak içinde bıraktın Nachtigall," dedi Fridolin.

"Dinle..." dedi Nachtigall, biraz çekimser. "Dünyada birisine bu şansı tanısaydım – ama nasıl yapmalı?" Sonra da birdenbire :

"Cesaretin var mı?" diye sordu.

"Tuhaf bir soru..." dedi Fridolin, sanki hakarete uğramış bir muhafazakâr eskrim öğrencisi tavrıyla.

"Öyle demek istemedim."

"Ne demek istiyorsun öyleyse?" dedi Fridolin. "Bu işin neresinde özellikle cesarete gerek var? İnsanın başına ne gelebilir ki?" Kısaca ve küçümseyerek güldü bir de...

"Bana bir şey olmaz, en fazla bugün son kez – ama belki öyle de değil." Sustu ve perdenin aralığından yine sokağı dikizledi.

"Eh, sonra?"

"Ne demek istiyorsun?" diye sordu Nachtigall, sanki bir rüyadan uyanırmış gibi.

"Eh, anlatsana yahu. Madem bir kere başladın? Ne demek yani bunlar? Gizli bir toplantı, kapalı çevre, özel davetliler?"

"Bilemiyorum ben de. En son toplantıda otuz kişi vardılar. İlk seferindeyse on altı."

"Bir balo mu?"

"Tabii, bir balo canım..." Şimdi başladığına pişman olmuş gibiydi.

"Ve sen de onlar için müzik çalıyorsun."

"Ne demek onlar için? Ne için çaldığımı bile bilmiyorum. Ben çalıp duruyorum yalnızca. Gözlerimi bağlıyorlar..."

"Nachtigall, Nachtigall, ne saçmalıktır bu öttüğün bakalım?.."

Nachtigall kısaca yutkundu :

"Gözlerimi maalesef tam bağlayamadılar. Hiçbir şey görmeyecek kadar değil. Gözlerimin üzerindeki siyah ipekli bağın üst tarafından aynayı görüyordum..." dedi. Ve tekrar sustu.

"Tek kelime ile," dedi Fridolin, sabırsız ve aşağılar bir tavırla. "Çıplak ve adi birtakım karıları..."

"Adi deme Fridolin, hayatında böyle karılar görmemişsindir."

Fridolin hafifçe ürperdi. "Giriş için ne istiyorlar peki?.." diye sordu.

"Bilet filan mı diyorsun? Ha ha, ne sanıyorsun sen?.."

"Peki nasıl giriliyor içeri?" diye sordu yine Fridolin ve dudaklarını sıkarak masanın üzerinde parmaklarıyla sabırsızca trampet çalmaya başladı.

"Parolayı bilmen gerek, her seferinde değişik bir parola soru-

yorlar."

"Ya bugünkü?"

"Bilmiyorum. Her seferinde gönderdikleri arabacıdan öğreniyorum."

"Beni de götür, Nachtigall!"

"İmkânsız, çok tehlikeli!"

"Bir dakika önce bu şansı bana tanımak istemiştin – bir yolu olmalı, öyle değil mi?"

Nachtigall ona dikkatle baktı :

"Şu olduğun halde nasıl olsa giremezsin. Bütün beyler ve hanımlar maskeli olacaklar. Bir masken var mı yanında? İmkânsız bir şey. Belki bir dahaki sefere, ben bir çare düşünürüm." Sustu, çevreye kulak kabartıp, perdenin aralığından yine sokağı dikizledi. "Araba geldi işte. Hoşça kal!"

Fridolin onu kolundan sıkıca yakaladı.

"Benden böyle kaçamazsın. Beni de götüreceksin."

"Ama dostum..."

"Gerisini bana bırak. Tehlikeli bir iş olduğunun farkındayım. Beni heyecanlandıran da bu ya..."

"Ama sana söyledim, kostümün ve masken olmadan..."

"Kostüm kiralayanlar var..."

"Gecenin birinde mi?"

"Dinle beni Nachtigall... Wickenburg Caddesi'nin köşesinde böyle bir yer var. Her gün tabelasının önünden geçiyorum." Sonra daha heyecanla, hızlı hızlı :

"Beni on beş dakika bekleyiver Nachtigall, orada bir şansımı deneyeyim. Sahibi büyük olasılıkla dükkânın üstünde oturuyor. Eğer yoksa, ben de vazgeçerim. Bırakalım kader tayin etsin... O evin altında bir kafe var. İsmi Cafe Vindobona olacak. Orada bir şey unuttuğunu söylersin arabacıya, ben kapının ardında beklerim, girip bana parolayı bildirir, tekrar arabana binersin ve ben de bu arada bir kostüm bulabilmişsem, bir araba tutup seni izlerim. Sonrası kolay. Senin riskin, benim şeref sözümdür Nachtigall, onu da ben her zaman tutacağım..."

Nachtigall birkaç kere Fridolin'in sözünü kesmeye çalıştı, ama

başaramadı. Fridolin içtiklerinin parasını, bu gecenin havasına uygun düşen yüklü bir bahşişle birlikte masanın üzerine fırlattı ve oradan ayrıldı. Dışarıda simsiyah bir araba duruyor, sürücü yerinde de yüksek silindir şapkalı ve ciddi giyimli bir arabacı oturuyordu. Tıpkı bir cenaze arabası gibi, diye düşündü Fridolin... Birkaç dakikada koşar adımlarla köşeye ulaşıp kapıcıdan kostüm kiralayan Bay Gibiser'in de bu evde oturup oturmadığını öğrenmek istedi. İçinden gizliden gizliye, Hayır, cevabı almayı da umdu. Ama Gibiser gerçekten de burada oturuyordu, dükkânının altındaki kattaydı. Kapıcı da gece vakti aniden çıkıp gelen bu müşteriye pek şaşırmış görünmedi. Fridolin'den aldığı yüklü bahşişle neşelenip karnaval ve balo mevsimi dolayısıyla, geceyarısı gelip kostüm ya da maske kiralamak isteyenlerin bulunmasının olağan olduğunu söyledi. Fridolin birinci kata çıkana kadar yolunu bir mumla aydınlattı ve Bay Gibiser de sanki hemen arkasında duruyormuş gibi kapıyı açıverdi. Zayıf, sakalsız, kel kafalı, üzerinde eski moda çiçekli bir gecelik robu ve uzun püsküllü şark işi başlık vardı. Sanki tiyatro sahnesinde gülünç bir ihtiyar rolündeydi. Fridolin ne aradığını söyledi, fiyatın önemli olmadığını da eklemeyi unutmadı. Bunun üzerine Bay Gibiser umursamaz bir tavırla :

"Ben hakkımı isterim, fazlasını değil," diye tersledi onu.

Fridolin'i helezoni bir merdivenden yukarı, mağaza bölümüne çıkardı. Ortalık ipek, kadife, parfüm, toz ve kuru çiçek kokuyordu. Uzak bir karanlığın içinden gümüşi ve kırmızı pırıltılar geliyordu. Uzun ve karanlıklarda biten bir koridorda, bir dizi küçük lamba açık duran dolapları ansızın aydınlattı. Sağda solda, bin bir çeşit kostüm asılıydı burada. Bir yanda erkek şövalyeler, yamaklar, çiftçiler, avcılar, bilginler, şarklılar, deliler, öbür yandaysa, saray hanımları, ortaçağlı genç kızlar, çiftçi kadınlar, nedimeler, gecenin kraliçelerine uygun... Kostümlerin üzerlerinde onlara uyacak başlıkları da vardı; Fridolin'e bütün bunlar, karşılıklı asılarak idam edilmiş ve şimdi birbirlerini dansa kaldırmaya hazırlanan tiplerle dolu bir bulvarda yürüyormuş duygusu verdi.

"Beyefendinin özel bir arzusu var mı? On Dördüncü Lui, Fransız İhtilali Dönemi, eski Alman kıyafetleri?.."

"Bana koyu renkli bir keşiş kukuletası ve bir pelerin lazım. Başka bir şey istemem..."

O anda koridorun sonundan bir cam şangırtısı duyuldu. Fridolin irkilip kostümcüye, sanki o kendisine hesap vermek zorundaymış gibi baktı.

Gibiser kımıldanmadan durdu ve gizli bir yerdeki bir düğmeye dokundu, sanki kör edici bir ışık sarıverdi ortalığı. Koridorun ucunda küçük bir masa tabaklar, kadehler ve şişelerle donatılmıştı. Masanın sağından ve solundan kırmızı pelerinli iki cellat ayağa fırladılar, bu arada küçük, açık renkli bir kızcağız da aynı anda ortadan kayboldu. Gibiser uzun adımlarla koştu, masanın üzerinden elini uzatınca, beyaz bir peruka kaldı parmaklarının arasında. Bu arada masanın bacakları arasında güzel yüzlü, gencecik bir kız, hatta sanki bir çocuk, bale kostümü ve beyaz ipek çoraplarla Fridolin'e doğru koştu, adam da onu ister istemez kollarıyla tutup yakaladı. Gibiser de bu arada perukayı masanın üzerine bırakmış, cellatları pelerinlerinin kıvrımlarından yakalamış tutuyordu. Bu arada Fridolin'e :

"Beyim, o kızı sıkıca tutun benim için," dedi.

Ufaklık Fridolin'e sarılmış, sanki onun koruması altına girmek istiyordu. Küçük yüzü beyaz pudrayla kaplanmış, bir iki yerine ufak sivilce plasterleri yapıştırılmıştı. Körpe göğüslerinden gülsuyu ve pudra kokusu yükselirken, gözlerinin içi cinsel arzuyla hınzırca gülüyordu.

"Beyler," diye bağırdı Gibiser, "ben sizleri polise teslim edene kadar burada kalacaksınız."

Adamlar şaşkın bir halde :

"Bu da ne demek?" diye bağırdılar. Sonra ikisi bir ağızdan :

"Biz bayanın daveti üzerine buraya geldik," dediler. Gibiser bunun üzerine adamların yakasını bıraktı.

"Bu konuda bana hesap vereceksiniz. Yoksa bir deli ile uğraştığınızı anlamadınız mı?" Ve Fridolin'e dönerek :

"Bu olaydan dolayı sizden özür dilerim, beyim," dedi.

"Bir şey olmadı zaten," diye cevapladı Fridolin. "En iyisi burada kalıp küçük kızı yanında götürmek olacaktı, nereye olursa ol-

sun, ne sonuca varırsa varsın!.. Kız ona sanki donmuş gibi çocukça açılan gözleriyle bakıyordu. Cellatlar bu arada koridorun öteki ucunda heyecanla konuşuyordu birbirleriyle.

Gibiser, Fridolin'e dönerek profesyonelce sordu :

"Siz bir pelerin ve keşiş başlığı mı istemiştiniz?"

"Hayır," dedi, küçük balerin parıldayan gözlerle. "Bu beye kırmızı ipekli bir gömlek ve beyaz kürklü bir palto vermelisin."

"Sen yanımdan ayrılma," dedi kıza Gibiser ve bir çiftçiyle bir Venedik senatörünün ortasında asılı duran bir keşiş kıyafetini gösterdi. "Bu sizin boyunuza uyar. Şu başlığı da alın."

Bu arada cellatlar Gibiser'in karşısına dikilip Fridolin'i şaşırtan bir biçimde adını Fransızca söylediler.

"Bizi derhal dışarı bırakacaksınız, Bay Gibisier."

"Söz konusu bile olamaz. Şimdilik burada benim dönmemi bekleyeceksiniz."

Bu arada Fridolin kıyafetini giymiş, Gibiser de ona geniş kenarlı siyah şapkayı uzatmıştı. Bütün bunları mecburmuş gibi yapıyor, aslında burada kalıp balerin kılıklı kızı koruması altına almak istiyordu. Şapkasından biraz kir ve bayat parfüm kokusu da aldı.

Gibiser kızcağıza :

"Önümden yürü," diyerek eliyle merdiveni gösterdi. Kız şöyle bir döndü ve koridorun ucuna doğru hem hüzünlü, hem de şen bir tavırla elini veda niyetine salladı. Fridolin de bakışlarıyla onu izledi ve başlarında hâlâ cellat maskelerini taşıyan, ancak altına siyah birer frak giyip, beyaz kravatlarını takmış iki genç adam gördü. Kızcağız helezonlu merdivenlerden çıktı, Gibiser de arkasından yürüdü, Fridolin de arkalarından. Gibiser evin içlerinde doğru bir kapıyı açarak kıza :

"Derhal yatağına gireceksin adi mahlûk. Ben yukarıdaki beylerden hesap sorduktan sonra görüşeceğiz seninle," dedi.

Fridolin :

"Özür dilerim, borcum neydi," diye sordu.

"Önemli değil beyim. İade ederken ödersiniz. Size güveniyorum," diye cevapladı Gibiser.

Ama Fridolin kıpırdamadı.

"Bana bu küçük kıza bir şey yapmayacağınıza söz verin," dedi.

"Size ne bundan beyim?"

"Az önce bu kızcağıza deli dediniz. Şimdi de adi mahlûk diye adlandırdınız. Açık bir çelişki bu, size de öyle gelmiyor mu?"

Gibiser artistçe bir poz takındı şimdi :

"Eh, beyim..." dedi, "deliler de Tanrı'nın yarattığı birer adi mahlûk değil midir?"

Fridolin iğrenmiş gibi silkindi. "Her zamanki gibi, bunun da bir çaresi bulunur mutlaka. Ben hekimim. Yarın bu konuyu konuşuruz."

Gibiser alay eder gibi sessizce güldü. Merdivenlerde birdenbire ışıklar yandı, Gibiser ile Fridolin'in arasındaki kapı kapandı ve arkasından hemen sürgülendi. Fridolin merdivenlerden inerken şapkasını, başlığını ve kostümünü koltuğunun altına aldı, kapıcı kapıyı açınca cenaze arabasının karşı kaldırımda, üzerindeki silindir şapkalı hareketsiz arabacıyla beklediğini gördü. Nachtigall bu arada kahveyi terk etmek üzereydi, Fridolin'in zamanında geldiğinden pek memnun olmamışa benziyordu...

"Kostüm bulabildin demek?"

"Gördüğün gibi, ya parola?"

"Yani ısrar ediyorsun!.."

"Mutlaka!"

"Pekâlâ, parola : Danimarka."

"Deli misin Nachtigall?"

"Niye deli olayım?"

"Yok, yok bir şey, ben bu yazın tesadüfen Danimarka kıyılarında tatildeydim de... Haydi bin bakalım, yalnız yavaş ol da, ben karşı taraftan bir araba bulayım."

Nachtigall başını salladı, yavaş hareketlerle bir sigara yaktı. Fridolin de bu arada caddenin karşısına geçti, bir fayton çevirdi ve arabacıya neşeli bir biçimde, dostuna şaka yapacakmış gibi, öndeki siyah arabayı takip etmesini söyledi.

Alser Caddesi'nden geçtiler, sonra bir demiryolu köprüsünün altından, varoşlara ve kötü aydınlatılmış yan sokaklara saptılar.

Fridolin, arabacının öndeki arabanın izini kaybetmesi ihtimalini düşündü ve kafasını arabanın penceresinden, artık pek de doğal olmayan biçimde ısınan temiz havaya çıkardığında, siyah arabanın önlerinde, aradaki mesafeyi koruyarak ilerlemeye devam ettiğini gördü. Silindir şapkalı arabacı hâlâ kımıldamadan oturuyordu yerinde. Bu iş kötü de bitebilir diye düşündü Fridolin. Burnunaysa hâlâ balerin kostümlü kızın göğüslerinden yayılan gülsuyu ve pudra kokuları geliyordu. Ne tuhaf bir roman yaşıyorum şu anda, diye düşünmekten kendini alamadı. Hiç sokağa çıkmamalıydım belki de. "Neredeyim ben şu anda?"

Yol, şimdi basit yapımlı bazı villaların arasından yokuş yukarı sürüyordu. Fridolin yavaş yavaş çevreyi tanımaya başladı : Yıllar önce çıktığı gezintilerden anımsadığı üzere, Galizinberg tepesinden yukarı çıkıyorlardı. Sol tarafında, hafif sisler arasında yüzermiş gibi, şehirden yükselen binlerce ışık parıldayıp duruyordu. Arkasından tekerlek sesleri duyunca dönüp baktı ve iki arabanın daha geldiğini görünce rahatladı. Siyah arabanın sürücüsü kendisinden kuşkulanmayacaktı bu durumda.

Birdenbire araba ani bir dönüşle sarsılarak parmaklıklar, duvarlar ve yokuşların arasından aşağı doğru inen bir yola sapıverdi. Fridolin artık maskelerini takmasının zamanı geldiğini düşündü. Kürkünü çıkarıp her sabah poliklinikte beyaz hekim önlüğünü giyermiş gibi bir görev duygusuyla keşiş başlığını ve kostümünü giydi. Eğer her şey yolunda giderse, birkaç saat sonra her sabah olduğunca, hastalarının arasında, görev sorumluluğuna sahip bir doktor gibi gezineceğini düşününce epey rahatladı.

Araba durdu. Fridolin :

"Şu arabadan şimdi hiç inmesem mi?" diye düşündü birden.

Hemen geri dönmeliydi belki de. Ama nereye? Küçük balerine mi?.. Yoksa Buchfeld Sokağı'ndaki küçük fahişeye? Ya da ölen Müsteşarın kızı Marianne'ye mi? Ya da eve? O anda, en az gitmek istediği yerin kendi evi olduğunu ürpererek anladı. Yoksa, bunların en zoru olan şu andaki yolunda devam etmeli miydi? Evet, devam etmeliydi, ucunda ölüm de olsa. Kendi düşüncesine kendisi de güldü, ama şu anda, hiç de neşeli bir havada değildi.

Bir bahçenin kapısı açılmış duruyordu. Önündeki siyah cenaze arabası durmadan bir boşluğa inermiş gibi yokuş aşağı kayboldu. Nachtigall inmişti bile. Fridolin de arabadan atladı. Ne kadar sürerse sürsün, ilerdeki ilk virajda kendisinin dönüşünü bekleme talimatını verdi. Bunun için de parasını fazlasıyla vererek dönüşte de aynısını ödeyeceğini söyledi. Arkasındaki iki araba da şimdi durmuştu. Birinden kapalı bir kadın gölgesinin indiğini gördü Fridolin. Sonra bahçeye girdi. Dar ve konağın ışıklarıyla aydınlatılan bir patika ile kapıya vardılar, kapının iki kanadı da aynı anda açıldı ve Fridolin kendisini dar bir holde buluverdi. Sağında ve solunda, yüzlerinde gri maskeler bulunan, koyu renkli klasik dönem üniformalı iki uşak duruyordu.

"Parola?" diye fısıldadılar bir ağızdan ikisi de. O cevap verdi :

"Danimarka!.."

Uşaklardan biri kürkünü aldı ve yandaki odaya götürdü; öbürü bir kapıyı açınca Fridolin duvarları siyah ipekli kumaşlarla çevrili, loş, hatta neredeyse karanlık bir salona adım attı. On altıyla yirmi kişi arası, hepsi de maskeli, keşiş ve rahibe kostümlü bir grup, kendi aralarında üçer beşer dolanıp duruyorlardı. Derinlerden org sesleriyle eski bir İtalyan kilise ilahisi hafifçe yukarılara doğru ulaşıyordu. Salonun bir köşesinde, üç rahibe ve iki keşişten oluşan bir grup salona girdiğinde kendisini süzmüşler, ama hemen sanki bilinçli bir hareketle ona arkalarını dönmüşlerdi. Fridolin, başı açık olmayan tek kişi olduğunun farkına vararak geniş kenarlı şapkayı çıkardı ve mümkün olduğunca dikkat çekmemeye çalışarak etrafı dolaşmaya başladı. Bir keşiş yanından geçerken koluna şöyle bir değdi ve başıyla selam verdi, ama maskesinin altından iki delici göz Fridolin'in gözlerine dikilmişti. Sıcak güney ülkelerinin bahçelerinden yükselir gibi tuhaf ve nemli bir kokuyla çevrili hissetti kendisini. Birisi daha değmişti belirgin bir şekilde koluna şimdi. Bir rahibeydi bu. O da, öbürleri gibi peçeli bir başörtüye sarınmıştı, yüzüyle birlikte alnını ve boynunu kaplayan – siyah ipekli işlemelerin arasından kan kırmızısı dudakları belli oluyordu.

"Neredeyim ben?" diye düşündü Fridolin. Manyaklar arasında

mı? Gizli bir cemiyet içinde mi? Dinsel bir tarikatın toplantısına mı alındım? Nachtigall belki de varlığıyla alay edilecek bir ortama yabancı birisini getirmesi için birilerinden emir ve para almış olamaz mıydı? Ama buradaki her şey maskeli bir şaka için kendisine fazlasıyla ciddi, sıkıcı ve hatta korkutucu gelmeye başlamıştı. Org nağmelerine bir kadın sesi eşlik ediyor, eski İtalyan tarzı ciddi bir arya seslendiriyordu şu anda. Tümü de sessizce durup dinler gibiydiler. Fridolin bile bir süre melodinin olağanüstü tınısına kaptırmıştı kendisini. Aniden bir kadın sesi arkasından fısıldadı :

"Bana doğru dönmeyin. Daha vakit varken buradan uzaklaşın. Siz buraya yabancısınız. Bunu anladıklarında fena olursunuz."

Fridolin irkildi. Bir an bu uyarıyı düşündü. Ama merak, zevk arzusu ve her şeyden önce gururu, her türlü sakıncanın önüne geçti. Buraya kadar geldim, artık ne olacaksa olsun havasındaydı. Ve arkasına dönmeden reddetme anlamına salladı kafasını.

Arkasındaki ses tekrar fısıldadı : "Bence yazık olacak size!.."

Fridolin döndü. Siyah dantelli ipeklinin arkasından parıldayan kan kırmızısı dudakları gördü. Simsiyah iki göz kendi gözlerine bakıyordu...

"Kalıyorum," dedi, kendisinin de pek alışık olmadığı, kahramanca bir tarzda ve yüzünü tekrar öte yana çevirdi.

Bu arada şarkının nağmeleri muhteşem bir şekilde yükseliyor, orgsa artık pek ciddi bir havada değil, neşeli bir biçimde yüksekten çalıyordu. Fridolin etrafına bakınca, rahibelerin aniden kaybolduklarını, ortada yalnızca keşişler kaldığını fark etti. Şarkıları söyleyen ses de bu arada yüksek sesle çığlık atar gibi bir tarza geçmiş ve org sesi yerine eğlenceli ve küstah bir piyano sesi gelmeye başlamıştı. Fridolin, Nachtigall'ın, yırtıcı ve insanı tahrik eden piyano vuruşlarını tanıdı... Şarkı söyleyen kadının soylu tınısıysa, şimdi şehvet dolu bir çığlıkla bitivermiş ve sonsuzluğa karışmış gibiydi. Sağda ve solda kapılar açılmış, Fridolin karanlık bir köşede piyanosunu çalan Nachtigall'ın siluetini görür gibi olmuştu. Öbür ışıklı salonda sanki kör edici ışıklar yanmıştı ve bunların altında kadınlar duruyordu Hepsi de başlarını ve boyunlarını örten örtülerinin dışında tamamen çıplaktılar. Fridolin'in gözleri su-

suz kalmış gibi kimi dolgun, kimi zarif endamlı, kimi de balıketindeki kadın vücutlarında dolaşırken, bunların her birinin aslında ayrı birer sır gibi kaldığını ve maskelerin altından delici bakışların üzerine çevrildiğini anlayınca, onları seyretmenin anlatılmaz şehvetli tadı, arzunun dayanılmaz işkencesine dönüşmüştü. Öbürleri de aynı şeyleri duymaktaydılar herhalde. İlk zevk nidaları derin bir acı duyarmış gibi gelen iç çekişlere dönüşmüş ve nereden geldiği belli olmayan bir haykırışla hepsi bir anda sanki arkalarından avcılar kovalıyormuş gibi, keşiş kıyafetleriyle değil de, bu kez üstlerinde beyaz, sarı, mavi ve kırmızı kavalye kostümleriyle yarı karanlık salondan kadınların olduğu yere doğru atılmışlardı. Kadınlar, onları şehvet dolu, hatta neredeyse ahlaksızca bir kahkahayla karşıladılar. Keşiş olarak orta yerde kalan tek kişiydi Fridolin. Biraz da korkuyla köşelerden birisine sığındı, bu durumda arkası dönük olarak çalan Nachtigall'ın de nispeten daha yakınına gelmiş bulunuyordu. Fridolin gözlerinin bağlanmış olduğunu fark etti. Ama anladığı kadarıyla gözlerini üzerindeki aynaya çevirmişti ve bağlarının arasından değişik renklerdeki kavalye kostümlü erkeklerin çırılçıplak kadınlarla nasıl dans ettiklerini izliyordu.

Birdenbire kadınlardan biri Fridolin'in yanına geldi ve fısıldadı. Burada konuşulan her şeyin de sır olarak kalması gerekliydi anlaşılan, kimse yüksek sesle bir şey söylemiyordu. "Neden yalnızsın böyle? Neden dans etmiyorsun?"

Fridolin bir köşedeki iki soylu kavalyenin kendisini göz hapsine aldıklarını fark etti ve yanına gelen zayıf ve uzun boylu dişiyi de yanına onların gönderdiğini düşündü. Buna karşın kollarını açarak onu kendisine çekmek istedi. Bu arada dans eden öbür çıplak kadınlardan biri kavalyesinden ayrılıp Fridolin'in üzerine geldi. Onun az önce kendisini uyaran kadın olduğunu anladı. Kadın onu ilk kez görüyormuş gibi davrandı, sesini başka köşelerden de duyurabilecek biçimde yükselterek zayıf kadına :

"Bana onu iki dakikalığına bırak. Sonra da, istersen sabaha kadar senin olabilir," dedi ve kadına daha kısık bir sesle, "Bu odur, o!.." diye bir uyarıda bulundu.

Öteki hayretle, "Gerçekten mi?" dedi ve uçarcasına oradan

uzaklaşıp kavalyelerin arasında katıldı.

Kadın Fridolin'e, "Soru sorma!" dedi. "Ve hiçbir şeye şaşırma. Ben şimdi yalnızca bu kızın dikkatini dağıtmaya çalıştım. Ama sana doğruyu söyleyeyim : Devamlı olarak herkesi aldatamazsın. Geç olmadan kaç buradan. Ve her dakika daha da geç olabilir. İzini bulmamaları için dikkatli ol. Kim olduğunu kimse bilmemeli. Yaşamının ve varlığının huzuru büsbütün mahvolur. Git!!.."

"Seni sonra görebilecek miyim?"

"Bu imkânsız."

"O zaman kalıyorum."

Kadının çıplak bedeni şöyle bir titredi, verdiği bu mesaj ve görüntüsü o anda adamın aklını başından aldı neredeyse.

"Ortada hayatımdan başka hiçbir şey söz konusu olamaz. Ve sen de buna, şu anda layıksın." Kadının ellerini tutup kendisine doğru çekmeye çalıştı.

O ise, çaresiz kalmış bir sesle fısıldadı : "Git artık!.."

Fridolin güldü ve kendi sesini sanki rüyadaymış gibi işitti : "Nerede olduğumu görmekteyim zaten. Sizler burada yalnızca çıplak görüntünüzü sergileyip bazı erkeklerin başını döndürmek için bulunmuyorsunuz herhalde. Sen benimle dalga mı geçiyorsun?"

"Vakit geç oluyor, git."

Adam onu dinlemedi. "Burada çiftlerin çekilebilecekleri bazı arka odalar yok mu? Buradaki adamların hepsi bu saatten sonra kadınların elini terbiyelice öpüp veda mı edecekler? Buna benzemiyor hiçbiri," diye söylendi...

Ve çiftlerin, ışıklı piyanonun çılgın nağmelerine uygun bir biçimde beyaz, sarı, mavi ve beyaz ipekli elbiselerle çıplak kadın bedenlerinin sarmaş dolaş dansa devam ettikleri yan salona doğru uzattı bir elini. Kimse şu anda, kendisi ve yanındaki kadınla ilgili görünmüyordu; ikisi de yarı karanlık öbür salonda yalnız başlarına duruyorlardı.

"Boş yere umutlanma," dedi kadın tekrar. "Burada senin dediğin gibi gizli odalar yoktur. Bu son dakikandır, kaç!"

"Benimle gel!"

Kadın çaresizlik içinde başını sallayarak reddetti.

Adam güldü ve kendi gülüşünü tanıyamadı sanki. "Benimle oyun oynuyorsunuz. Bu erkekler ve kadınlar buraya gelerek birbirlerini önce tahrik, sonra da terk etmeye mi gelmişler yani? Seninle buradan ayrılmamıza kim mani olabilir, sen istedikten sonra?"

"Ah, anlıyorum," diye devam etti Fridolin. "Bu, sizlerin istenmeden aranıza katılanlar için öngördüğü bir ceza. Daha acımasızını veremezdiniz. Kaldırın bu cezayı üzerimden. Beni affedin! Bana başka bir ceza verin. Yalnız benim, buradan sensiz ayrılmamı isteme!.."

"Sen delirmişsin. Ben buradan seninle de ayrılamam, başkasıyla da... Beni takip etmeye kalkışan herkes, hem kendi hayatını, hem de benimkini tehlikeye atmış olur."

Fridolin sarhoşa dönmüştü. Yalnızca kadın ve onun kokular saçan bedeninden, kıpkırmızı dudaklarından değil, bu mekânın atmosferinden, onu burada sarmalayan şehvet dolu işlerden – bütün bu gece olup bitenlerden, bir sonuca varamayan olaylardan, kendisinden, cesaretinden, içinde duyumsadığı değişimden...

Kadının başına sardığı maskeye uzandı, çıkarmak istermiş gibi.

Kadın yakaladı ellerini : "Bir gece biri, dans ederken bir kadının maskesini indirmek istedi. Onun kendi maskesini yırtıp, kırbaçla dışarı kovaladılar."

"Ya kadın?"

"Birkaç hafta önce, düğününden bir gün önce zehir alan genç ve güzel bir kızın hikâyesini duymuşsundur..."

Adam kızı ve adını hatırlıyordu. Epey soylu bir ailenin, bir İtalyan prensiyle nişanlı kızı değil miydi?

Kadın başıyla onayladı.

Bu sırada, kavalyelerin en kibarı olan beyaz kostümlüsü yanaştı ve her ne kadar kibarca da olsa, aynı zamanda emredici bir tavırla hafifçe eğilerek, Fridolin ile konuşan kadını dansa kaldırdı. Fridolin'e kadın bir an tereddüt etmiş gibi geldi. Bu arada adam onu kavramış ve döne döne dans ederek öbür çiftlerin olduğu ışıklı yan salona doğru sürüklemişti.

Fridolin kendisini bir anda yapayalnız buldu ve bu duygu onu

korkuyla ürpertti. Çevresine bir baktı. Şu anda kimse onunla meşgul değildi. Bu belki de cezasız olarak ayrılması için şimdi son fırsattı. O ise, kendisini bir köşeye sıkışmış ve bu yerden onursuzca yenilmiş gibi korkup kaçmakla kokulu çıplak bir kadın bedenine karşı duyduğu dayanılmaz arzu arasında sıkışmış hissediyordu. Belki de bütün bunlar onun cesaretini ölçmek için bir sınav ve bu güzel kadın da başarısının ödülü olacaktı. Kim bilir... Bu gerilimin daha fazla çekilmez olduğu açıktı ve her türlü tehlikeyi göze alıp, buna bir son vermeliydi artık. Herhalde bu da hayatı pahasına olmayacaktı. Deliler arasındaydı ya da şehvet kurbanları, ama çoluk çocuk ya da birtakım adi suçlular arasında değil... Belki de en iyisi ortaya çıkıp kaçak bir katılımcı ve cezasına razı olduğunu açıkça belirtmeliydi. Benzerini ömründe yaşamadığı ve hiçbirisi belirli bir sonuca ulaşamayan, gölgeler ülkesinde gibi yarı karanlık, hüzünlü, karmaşık ve şehvet dolu serüvenlerle bezenmiş olan bu gece, ancak böyle soylu bir uyuşmayla bitebilirdi. Derin bir nefes alıp kendisini hazırladı.

O anda, yanında biri fısıldadı : "Parola!" Siyah kostümlü bir kavalye görünmeden yanına yaklaşmış ve Fridolin hemen cevap vermediği için aynı soruyu şimdi ikinci kez sormuştu.

Fridolin, "Danimarka!" dedi.

"Doğru beyim, bu giriş parolasıdır. Salonun parolasını verir misiniz, rica etsem?"

Fridolin susuyordu.

"Bizlere salonun parolasını verir misiniz lütfen?" Bu soru bıçak gibi keskindi.

Fridolin omuzlarını silkti. Öbürü salonun ortasına geldi, elini havaya kaldırdı, piyanonun sesi kesildi birden, dans edenler olduğu yerde durdular. İki kavalye daha, biri sarı, öbürü kırmızı kostümlü, yaklaştılar yanına.

"Parola beyim!" diye sordular ikisi de bir ağızdan.

"Unuttum," dedi Fridolin, boş bir gülümsemeyle. Ve kendini epey sakin hissetti.

"Bu sizin için büyük bir talihsizlik," dedi sarı giysili bey. "Unuttunuz, ama aslında hiç bilmiyordunuz, değil mi?"

Öbür maskeli erkekler bir araya geldiler, kapılar arkalarından kapandı. Fridolin keşiş kostümüyle değişik renkte giysili kavalyelerin arasında tek başına duruyordu şu anda.

Bazıları, "İndirin maskesini!" diye bağırdı.

Fridolin kendisini korumak istermiş gibi kollarını kaldırdı. Maskelilerin arasında maskesiz olarak, giysili insanların arasında çıplak durmaktan daha kötü hissedecekti kendisini. Azimli bir sesle :

"Aranızdan bazıları benim burada bulunmam yüzünden şereflerinin zedelendiğini düşünüyorlarsa, ben onların düelloyla da olsa, taleplerini yerine getirmeye hazırım. Ancak siz maskenizi çıkarmazsanız, ben de çıkarmam beyler."

"Burada talepler geçerli değildir," dedi kırmızı kostümlü kavalye. "Burada cezayı yerine getirmek gerekir."

"İndir maskeni," dedi küstah ve ince sesli birisi bu kez. Fridolin bu sesi, bir subayın emir vermeye alışkın sesine benzetir gibi oldu.

"Cezanızı yüzünüze söyleriz, maskenize karşı değil."

"Çıkarmayacağım," dedi Fridolin ve bağırdı. "Bana dokunanın vay haline!.."

Bir kol yüzüne doğru uzanıp maskesini indirmeye çalışırken kapı birdenbire açılıp buraya geldiğinde ilk gördüğü gibi, rahibe kostümlü bir kadın şimdi karşılarında durdu. Arkasında, ışıklı salonda öbür kadınlar çıplak, maskelenmiş yüzlerle birbirine sokulmuş, sessiz ve korku içinde bekleşiyorlardı. Kapıysa hemen kapatılmıştı.

"Bırakın onu," dedi rahibe. "Ben onun cezasını üzerime almaya hazırım."

Sanki korkunç bir şey olmuş gibi kısa ve derin bir sessizlik izledi bunu. Sonra, parolayı isteyen siyah kostümlü kavalye rahibeye doğru dönerek :

"Bununla üstüne ne aldığını biliyorsun," dedi.

"Biliyorum."

Salonda derin bir soluk alınıyormuş gibi bir hava dolaştı.

"Serbestsiniz," dedi kavalye Fridolin'e. "Bu evi derhal terk edin ve içine sızmaya çalıştığınız gizemleri yeniden araştırmaya kesin-

likle kalkışmayın. Birilerini bizim izimize salmaya çalışırsanız – bu girişim başarılı olsa da olmasa –, tamamıyla mahvolursunuz."

Fridolin kımıldanmadan durdu. "Bu kadın benim cezamı nasıl üstlenecek?" diye sordu.

Cevap vermedi kimse. Bazıları derhal gitmesi için kollarıyla kapıyı gösterdiler.

Fridolin kafasını salladı. "Bana istediğiniz cezayı verin beyler. Başka bir insanın benim için cezalandırılmasına dayanamam."

"Bu kadının yazgısını," dedi siyahlı kavalye, şimdi yumuşak bir sesle, "artık değiştiremezsiniz. Burada bir söz verildiyse, dönüşü yoktur artık."

Rahibe onaylar gibi, yavaşça başını salladı. "Git!." dedi Fridolin'e.

"Hayır," dedi o da. Ben burayı sensiz terk edersem, hayatın anlamı kalmaz benim için. Senin kim olduğunu, buraya nereden geldiğini sormayacağım. Sizlere gelince tanımadığım beyler, bu maskeli komediyi sonuna kadar oynamak size ne ifade edebilir? Kim olursanız olun beyler, herhalde şu andakinden değişik yaşamlarınız vardır mutlaka. Ama ben komedi oynamıyorum. Her ne kadar bunu şimdiye kadar zorunlu olarak yapmışsam da, şimdi vazgeçiyorum. Bu maskeli oyunla ilgisi olmayan bir yazgının sonucu olarak size adımı söyleyeceğim ve maskemi indireceğim. Bütün sorumluluğu üzerime alıyorum."

"Sakın ha!" diye bağırdı rahibe. "Beni artık kurtaramazsın, kendini de mahvedersin! Git!.."

Ve öbürlerine dönerek : "İşte ben buradayım. Alın beni, hepiniz!"

Koyu renkli kostümü üzerinden büyülüymüş gibi yere düştü, bembeyaz parlak vücudu ortaya çıktı. Elinin zarif bir hareketiyle başını ve boynunu örten peçesini çıkarttı. Koyu renkli saçları omuzlarının, göğüslerinin ve kalçalarının üzerinden sarktı yerlere doğru... Ve Fridolin daha onun yüzünü tam göremeden, direnilmez güçte kollar sardı çevresini ve onu dosdoğru kapıya doğru sürüklediler. Bir anda kendini giriş holünde buldu, kapı arkasından çarpılarak kapandı. Maskeli bir hizmetli kürkünü getirdi, giy-

mesine de yardım ettiler. Dış kapı da açıldı ve sanki karşı konulmaz bir güç tarafından kovalanırmış gibi kendini sokağın ortasında buldu. Arkasındaki ışıklar söndürüldü. Çevresine baktı, evin aralarından ışık sızmayan kapalı pencereleriyle, arkasındaki siluetini gördü.

"Bunları iyice hafızama almalıyım," diye düşündü. "Bu evi yeniden bulmalıyım. Sonrası kendiliğinden gelir."

Gecenin karanlığı ortalığı sardı, arabasının onu beklemesinin gerektiği yerde bir fenerin kırmızımsı ışığını görür gibi oldu. Sokağın içlerinden o gece izlediği siyah cenaze arabası çıkıp ona doğru yaklaştı, sanki çağrılmış gibi. Uşak kapıyı açtı.

"Ben kendi arabamla gelmiştim," dedi Fridolin. "Eğer bensiz dönmüşse, ben de şehre yayan döneceğim."

Uşak bir hizmetliye yakışmayan ve hiçbir itiraza yer bırakmayan bir el hareketiyle arabayı gösterdi. Arabacının silindir şapkası gecenin içinde gülünç bir biçimde uzamış gibi görünüyordu. Rüzgâr delice esiyor, gökte eflatun renkli bulutlar uçuşup duruyordu. Fridolin bu gece olup bitenlerden sonra bu arabaya binmekten başka çaresi olmadığını anladı, araba da o biner binmez hemen hareket etti.

Fridolin ne pahasına olursa olsun, bu serüvenin sırlarını açığa çıkarmaya kararlıydı. Ona öyle geliyordu ki, kendisini kurtarmak için bedel ödeyen bu esrarengiz kadını bulmadan yaşantısı artık bir anlam taşımayacaktı. Bu bedelin ne olduğunu kolayca tahmin edebiliyordu. Ama neden kendisini onun için kurban etsindi ki bu kadın? Kurban mı? Kendine yapacaklarını iyi bilen ve bunları bilerek üzerine alan bir kadın değil miydi, kurban dediği? Bu toplantılara katılan (bunun bugün ilk kez olmadığı da açıktı) ve âdetlerini bu denli iyi bilen bir kadın için, oradaki kavalyelerden birine ya da tümüne boyun eğmek ne ifade edecekti? Evet, bu kadın bir fahişeden başka bir şey olabilir miydi? Bu karıların hepsi başka bir şey olabilir miydi? Fahişeler! Bundan kuşkusu yoktu. Bunun yanında değişik bir yaşam da sürseler, bu yanları bir fahişe yaşamı olarak kalacaktı. Az öncesine kadar bütün yaşadıkları, ona oynadıkları pis bir oyun olamaz mıydı? Buraya bir yabancının sızma-

sı halinde oynayacakları ve iyice prova edilmiş bir oyun? Yine de kendisini en başından itibaren uyaran ve bunun bedelini ödemeye hazır olan bu kadının sesinde, duruşunda ve bedeninin soylu görünüşünde yalana yer bırakmayan bir şey vardı. Yoksa Fridolin görünümüyle onun üzerinde mucizevi bir değişim yaratan etkiye mi sahipti? Bu gece karşısına çıkan her şeyde buna benzer bir mucizenin etkisi yok muydu? Bazı saatlerde ve gecelerde erkeklerin üzerinde her zamankinden apayrı, tuhaf, dayanılmaz bir büyü mü oluşuyordu, karşı cinsi böylesine etkileyen?

Araba hâlâ tepeden yukarı çıkıyor gibiydi. Şimdiden çoktan ana caddeye sapmış olmaları gerekmez miydi? Ona ne yapacaklardı? Araba onu nereye götürüyordu? Bu komedinin bir devamı mı vardı? Şimdi ne olacaktı? Olaylar açıklığa mı kavuşacaktı? Bir başka yerde neşeli bir sürprizle mi karşılayacaklardı onu? Sınavı başarıyla verdiğini bildirip onurlandıracaklar mıydı? Gizli cemiyetlerine kabul mü edeceklerdi yoksa? O şahane rahibeye sahip mi olacaktı? Arabanın pencereleri sımsıkı kapalıydı. Dışarı bakmaya çalıştı, camlar boyalıydı. Pencereleri açmak istedi, sağındakini, solundakini yokladı, olanaksız. Kendisiyle arabacı arasındaki cam bölme de açılmıyordu. Camlara vurdu, bağırdı çağırdı, ama araba devam etti yoluna. Arabanın kapılarını açmaya çalıştı, ama açılmıyorlardı. Yine bağırmaya başladı, ama sesi, tekerleklerin gıcırtısı ve rüzgârın uğultusu içinde kaybolup gitti. Araba sarsılmaya başladı, gittikçe daha hızlı, tepe aşağı gidiyorlardı şimdi. Fridolin huzursuz ve korkudan bilinçsiz bir biçimde, kör pencerelerden bir tanesinin camını tam kıracaktı ki, araba birdenbire durdu. Her iki kapı da, sanki ineceği yeri seçme hakkı kendisine aitmiş gibi, aynı mekanizma tarafından birden açılıverdi. Arabadan dışarı atlamasıyla birlikte kapılar yine kapanıverdi. Arabacı kendisiyle en ufak bir biçimde ilgilenmeden yeniden sürmeye başladı, açık alanlara doğru, gecenin içinde kaybolana kadar.

Hava kapalıydı, rüzgâr ıslık çalarak esiyor, bulutlar uçuşuyordu. Fridolin etrafa soluk bir aydınlık saçan karların üzerinde duruyordu. Keşiş kostümünün üzerinde açık kürkü kafasındaki keşiş şapkasıyla kendisini pek de rahat hissetmiyordu. İlerde geniş

bir cadde uzanıyordu. Solgun ve titreşen sokak lambalarının dizilişi şehrin istikametini gösteriyordu. Fridolin ise, en kısa sürede insanların arasında olmak arzusuyla üstleri dümdüz karla kaplı tarlaların arasındaki, hafifçe yokuş aşağı kestirme yola girdi. Ayakları ıslanarak, dar ve kötü aydınlatılmış bir sokağa saptı, rüzgârdan gıcırdayan iki sıra ahşap setin arasından yürüyerek bazen ufak bir evin ya da birkaç arsanın karşısına çıktığı, biraz daha geniş bir sokağa vardı. Bir kuledeki saat sabahın üçünü vurdu. Kısa ceketli, kafası omuzlarının arasında kaybolmuş, şapkasını iyice alnına doğru eğmiş olan serseri kılıklı birisi Fridolin'in üstüne doğru yürüyordu. Fridolin kendisini bir saldırıya hazırladı, fakat serseri bir anda dönüp koşarak kaçmaya başladı. "Bu da nesi?" diye düşündü Fridolin. Sonra bu şapka ve keşiş kıyafetiyle korkunç bir görünümde olacağını düşündü. Şapkasını çıkardı, altından keşiş kostümünün eteklerinin yerlere kadar uzandığı mantosunu ilikledi. Tekrar bir köşeyi döndü, şehrin varoşlarına özgü bir ana caddeye çıktı, bu sırada köylü kılıklı biri yanından geçerken bir papazı selamlıyormuş gibi selamladı kendisini. Bir lambanın ışığı yandaki evin üzerindeki sokak tabelasına düşüyordu. Fridolin bu ışıkta sokağın adını okudu : Liebhartstal. Yani bir saat kadar önce terk ettiği o evden pek uzak da sayılmazdı. Bir anlığına geri dönmeyi ve o evin yakınlarında saklanıp gelişmeleri izlemeyi düşündü. Ama, kendisini daha büyük bir tehlikeye atacağını ve bulmacanın çözümüne de pek yaklaşmış olmayacağını düşünerek hemen bundan vazgeçti. Tam şu anda o villada olup bitenleri aklına getirdikçe, hınç, utanç ve korku duyguları doldurdu varlığını. Bu duygular öylesine çekilmez oldu ki, Fridolin biraz önce karşılaştığı serseri ile dalaşıp, şimdi ondan aldığı bir bıçak yarasıyla sokağın kenarında yatmadığına pişman gibiydi sanki. En azından bu budalaca, bir türlü sonuca varamayan serüvenlerle dolu gecenin bitimine bir anlam vermek mümkün olacaktı böylece. Yoksa, olduğu gibi gerisingeriye dönmek ona gülünç geliyordu. Henüz her şey bitmiş sayılmazdı oysaki. Yarını da vardı bu işin. Kendisine yemin verdi, parıldayan çıplaklığıyla aklını başından alan şu şahane karıyı bulmadan rahat etmeyecekti. Sonra da Albertine'yi düşündü. Karısı-

nı, bu gece bütün karşısına çıkanlarla, Pierette ile, Marianne ile, çıplak kadınla ve ufak sokak kızıyla birer birer beraber olmadan tekrar koynuna almayacaktı. Ona yolda özellikle çarpıp alay eden o küstah öğrenciyi bulup düelloya davet etmeliydi, kılıçla, hatta tabancayla. Başkasının, hatta kendisinin hayatı kaç para ederdi? Hep görev aşkı ve fedakârlık duygularıyla mı hayatını feda ederdi insanlar? Neden keyif ve tutku ile ya da kaderiyle boy ölçüşmek için değil?

Sonra da birdenbire belki de ölümcül bir hastalığın mikrobunu taşıdığını düşündü. Difterili bir çocuk suratına aksırdı diye ölüvermek de aptalca bir şey değil miydi? Kendisi belki de hastaydı şimdi. Ateşi yok muydu? Şu anda yatakta olup da, bütün bu gördükleri yüksek ateş sonucu oluşan hayaller miydi yoksa?

Fridolin gözlerini mümkün olduğu kadar açtı, alnını ve yanaklarını yokladı. Nabzını tuttu; hızlanmamıştı. Her şey yolundaydı. Tamamen uyanıktı.

Caddeden şehre doğru yürümeye devam etti. Birkaç pazarcı arabası yanından sallanarak geçti, yoksul giyimli insanlara rastladı. Bir kahvenin soluk lambasının masaya vuran ışığının altında şişman bir tip başını ellerinin arasına almış uyuyordu. Evler henüz karanlıktı ve bu basit insanlar daha bir süre yataklarında dönüp sonra aydınlanacak tatsız tuzsuz bir güne hazırlanacaklardı. Onun da önünde bir gün uzanıyordu, bunun tatsız tuzsuz bir gün olmamasını umdu. Tuhaf bir çarpıntıyla birkaç saat sonra beyaz önlüğüyle hastalarının arasında dolaşacağını sevinçle anımsadı. Bir sonraki köşede tek atlı bir araba duruyor ve arabacı da yerinde uyukluyordu. Fridolin onu uyandırdı, arabaya bindi, adresini söyledi.

V

Evinin merdivenlerini çıkarken saat sabahın dördü olmuştu. Önce derhal muayenehane bölümüne geçti, maskesini ve kostümünü dikkatlice bir dolaba yerleştirdi. Ve Albertine'yi uyandırmak

istemediği için de yatak odasına geçmeden ayakkabılarını ve elbiselerini çıkardı. Gece lambasının kısık ışığını da hafifçe açtı. Albertine kollarını ensesinin arkasına kavuşturmuştu, dudakları yarı açıktı ve ağzının etrafında acılı gölgeler varmış gibiydi. Fridolin bu yüzü tanıyamadı sanki. Alnının üzerine eğildi, sanki dokunmuş gibi, üzerinde derhal kırışıklar oluştu, karısının yüz ifadesi gerildi ve hâlâ uykudayken, Fridolin'i korkutan tiz bir kahkaha attı. Adam istemeden eşine adıyla seslendi. Eşiyse, cevap verirmiş gibi, tamamen yabancı ve ürkütücü bir sesle yeniden güldü. Fridolin tekrar seslendi ona. Kadın yavaşça açtığı gözlerini yorgun, kocaman bakışlarla, tanıyamazmış gibi, kocasının yüzüne dikti.

Adam üçüncü kez, "Albertine," diye seslendi. Kadın ancak şimdi kendine gelir gibiydi. Gözlerine, kendini savunmaya çalışan, hatta ölüm korkusu ile dolu bir ifade yerleşti. Kollarını, anlamsız ve çaresizce yukarı doğru kaldırdı, ağzı hâlâ açıktı.

"Neyin var senin?" diye sordu Fridolin, nefes nefese. Karısı onu hâlâ korku dolu gözlerle süzerken, daha sakin bir sesle, "Benim, Albertine!.." dedi. Kadın yavaşça iç geçirdi, gülümsemeye çalıştı, kollarını yatağın üzerine indirdi ve derinlerden gelen bir sesle sordu :

"Sabah oldu mu?"

"Neredeyse," dedi Fridolin. "Saat dördü geçti. Ben de daha yeni geldim eve." Karısı susuyordu.

"Müsteşar Bey vefat etti. Ben gittiğimde can çekişiyordu. Yakınlarını yalnız bırakamazdım."

Kadın önce başını salladı ve onu görmüyormuş, duymuyormuş gibi boşluğa dikti gözlerini. Adam da ne kadar saçma bir düşünce olursa olsun, bu gece yaptıklarının hepsini bildiği fikrine kapıldı bir an için. Üzerine eğilip alnını okşadı. Kadın hafifçe ürperdi.

"Neyin var senin?" diye sordu yine.

Kadın yine yavaşça kafasını salladı. O ise, karısının saçlarını okşarken yine sordu : "Albertine, neyin var?"

"Bir düş gördüm," dedi kadın uzaktan uzağa.

"Ne düşü gördün, peki?" diye sordu o da.

"Ah, o kadar çok şey ki... anımsamam çok güç."

"Belki de değildir, ha?"

"O kadar karmakarışık... Ve ben de çok yorgunum. Senin de yorgun olman gerekmez mi?"

"Hiç de değil Albertine. Ben artık pek uyuyamam. Biliyorsun böyle eve geç kaldığım zamanlar en iyisi, yazı masasının başına oturup... özellikle bu gibi sabah saatlerinde..." Sonra sustu.

"Ama sen bana önce düşünü anlatacaksın," deyip biraz gülmeye çalıştı.

Kadın karşılık verdi :

"Sen de biraz uzanmalısın aslında."

Adam bir süre kararsız kaldı. Sonra eşinin isteğini yerine getirerek yanına uzandı. Ama ona dokunmamaya dikkat etti. Bir keresinde şaka yaparken söylediği bir şeyi şimdi yine hatırladı : "Aramızda bir kılıç varmış gibi..." Her ikisi sessizce yan yana yatıyorlardı şimdi. Aynı anda birbirlerine hem yakın, hem de uzaktaydılar. Bir süre sonra adam kolunu başına destek yaparak ona, sanki yüzünden daha fazlasını görmek istermiş gibi, uzun uzun baktı.

"Düşünü anlat," dedi yine sonra birdenbire. Karısı da sanki bu emri bekliyordu. Ona elini uzattı, adam bu eli tuttu ve alışkanlıkla, sevgiden çok dalgınlıkla yaparmışçasına, parmakları ile oynamaya başladı.

Kadın ise anlatıyordu.

"Nişanlandığımız yaz annem babamlarla oturduğum evin penceresini hatırlıyor musun?"

Eşi kafasını salladı.

"Düş orada başladı. Odaya girdiğimde, kendimi sahneye çıkan bir oyuncu gibi hissettim. Annemlerin yolculuğa çıkıp beni yalnız bıraktıklarını biliyordum. Buna çok şaşırmıştım, çünkü ertesi gün evlenecektik seninle. Ama gelinliğim ortada yoktu. Yoksa yanılıyor muydum? Dolabı açıp baktım, gelinliğimden başka bir sürü giysi vardı orada, her cins opera kostümü, şaheser şark işi birtakım kıyafetler... Düğün gecesi hangisini giymeliydim acaba? Tam o anda dolap kapanıverdi, bir yerlere uçup gitti ve ben orada kalakaldım. Oda tamamen aydınlıktı. Ama dışarıda, pencerenin

önünde kapkara gece uzanıyordu. Birdenbire karşımdaydın. Kürek mahkûmları seni kayıklarıyla yanıma getirmişler, sonra ortadan kaybolmuşlardı. Altın ve ipekli kıyafetler içinde çok yakışıklıydın; kemerinde gümüş kakmalı bir hançer parlıyordu. Beni belimden tutup pencereden dışarı çektin. Ben de bu arada bir prenses kadar güzel giyimliydim ve ikimiz ayak bileklerimizde dumanlı sisler dolanırken açık havada yan yana duruyorduk. Bu yöreyi tanıyorduk : Göl karşımızdaydı. Önümüzde dağlar uzanıyordu, yamaçlarında kutu gibi çiftlik evleriyle. Biz ikimiz, bu sislerin üzerinden uçmaya başladık ve ben, 'İşte balayı yolculuğumuz,' diye düşünüverdim. Derken yere indik ve Elisabeth tepesine doğru çıkan yoldan giderek, oradaki bir açıklıkta bulduk kendimizi. Üç yanımız ormanlarla çevriliydi, arkamızda da kayalıklar yükseliyordu. Üzerimizdeki gökyüzü o denli lacivert ve genişti ki... böylesini hiç görmemiştik. O gökyüzü zifaf odamızın tavanıydı sanki. Sen beni orada kollarına alıp çok, ama çok sevmiştin."

"Sen de beni, umarım," dedi Fridolin, ona fark ettirmeden kötü kötü gülerek.

"Hem de çok daha fazla," dedi Albertine ciddi bir biçimde. "Ama sana nasıl anlatayım... Birbirimize sıkı sıkı sarılmamız, sevişmemiz, önceden belli olan acıların habercisiydi sanki. Birdenbire sabah oldu. Çimenler ışıl ışıl, rengârenk parlıyordu. Ormanların çevresi çiyle kaplanmıştı, kayalıklardan gün ışığı yansıyordu. Harikaydı bütün bunlar. Ve biz ikimiz tekrar dünyaya, insanların arasına dönmeliydik. Vaktimiz kalmamıştı. Ama bu arada korkunç bir şey daha oldu. Giysilerimiz kaybolmuştu. Paniğe kapıldım, yakıcı bir utanç duygusu içimi kavurdu, aynı zamanda sana karşı duyduğum kızgınlık, şimdiye kadar uyanıkken duyduklarımla karşılaştırılamazdı bile. Sen ise suçunun bilincinde, dağdan aşağı inmek ve bize giyecek bulmak için hemen oradan uzaklaştın. Sen uzaklaşınca içim birden rahatlayıverdi. Ne sana acıyordum, ne de seni merak ediyordum. Yalnız kaldığım için çok mutluydum. Çimenlerin üzerinde yürüyerek şarkı söylemeye başladım. Maskeli baloda duyduğumuz melodiydi söylediğim. Sesim harikaydı ve beni şehirdekilerin de duymasını istiyordum. Bu şehri göremiyordum,

ama orada olduğunu biliyordum. Çok aşağılarda duvarlarla çevrili, sana tarif edemeyeceğim bir hayal şehirdi bu. Ne şark işi, ne de eski Alman tarzında; her ikisi arasında devamlı değişen bir yer. Uzun zamandır tarihe mal olmuş bir şehir. Birdenbire yorulup kendimi çimenlerin üzerine bıraktım. Orada her zamankinden daha güzel ve çekici biçimde yatarken, ormandan, açık renkli modern bir elbise giymiş genç bir adam çıktı. Sana dün anlattığım Danimarkalıya benziyordu. Yanımdan geçerken saygıyla selam verdi. Bana daha fazla bakmadan kayalıkların üzerine doğru yürüdü ve nasıl tırmanabileceğini düşünüyormuş gibi dikkatle inceliyordu. Aynı zamanda seni de görüyordum. Sen evden eve, dükkândan dükkâna, kimi zaman sarmaşıklı geçitlerin arasından, kimi zaman Türklerin Kapalıçarşı'sına benzeyen yerlerden geçerek bulabildiğin en güzel şeyleri satın alıyordun : Giysiler, çamaşırlar, ayakkabılar, mücevherler... Bütün bunları küçük bir sarı çantaya yerleştirdin ve tümü sığdı içine. Seni devamlı kovalayan bir insan topluluğu vardı, bunların kof ve tehditkâr gürültüsünü duyuyordum. Bu arada, kayalıkların önünde duran Danimarkalı birden karşıma çıkıverdi. Ormandan bana doğru gelirken onun bütün dünyayı dolaştığını anladım. Değişik görünüyordu, ama yine de aynı adamdı bu. İlkinde olduğu gibi kayalığın önünde durdu ve sonra ormanda kayboldu. Tekrar ortaya çıktı, yine kayboldu. Bu belki iki yüz, üç yüz, dört yüz kez tekrarlandı. Her seferinde hem aynı adam, hem de bir başkası oluveriyordu ve yanımdan geçerken selamlıyordu beni. Nihayet bir keresinde önümde durdu ve bana iyice baktı. Ben de hayatımda yapmadığım gibi alımlı bir şekilde gülümsedim. O bana doğru uzattı kollarını; kaçmak istiyor, ama kaçamıyordum. Ve o erkek çimenlerde üzerime yıkıldı."

Kadın susmuştu şimdi. Fridolin'in boğazı kurumuş gibiydi; odanın yarı karanlığında Albertine'nin yüzünü elleriyle kapadığını görüyordu.

"Tuhaf bir düş," dedi. "Bitti mi artık?" Eşi susunca da, "Eh, haydi devam et anlatmaya!.." dedi.

"O kadar kolay değil," dedi kadın. "Bu gibi şeyleri sözlere sığdırmak zor... Bu arada sayısız günler ve geceler geçirmişim. Bu or-

man ve yamaçlarda ne zaman ne mekân vardı. Manzara ormanlarla kayalıklar arasında rengârenk uzanıyor ve ufuklarda kayboluyordu. Artık uzun zamandır – uzun zaman demek ne tuhaf – yalnız o adamla ben değildim bu vadinin üstünde. Bizden başka çevrede üç, on ya da yüz çift mi olduğunu görecek halde de değildim. Kendimi bir ya da birçok erkeğe mi teslim ettiğimi bilmiyordum artık. Önceleri duyduğum korku ve utanç duyguları, yerini hayatımda bu düşten başka yerde hiç olmayan bir rahatlama, özgürlük ve mutluluğa bırakmıştı. Bu arada seni düşünmeyi de unutmamıştım hiçbir zaman. Görüyordum seni. Sense aralarında rahiplerin de bulunduğu askerler tarafından esir alınmıştın. Dev gibi birisi ellerini bağlıyordu. Senin idam edileceğini anlamıştım o anda. Acıma ve korku duygularına kapılmadan uzaktan izliyordum bunları. Sonra seni bir avluya götürdüler, bir kalenin avlusuydu belki de. Sen ellerin arkadan bağlı ve çıplak bir şekilde orada duruyordun. Benim seni gördüğüm gibi, sen de beni görüyordun. Beni kollarında tutan adamı, çevremizdeki bütün çiftleri ve bu adamla birlikte dalgalarının yalnızca bir köpüğünü temsil ettiğimiz sonsuz ve utanç dolu bütün bu çıplaklığımızı. Sen kalenin avlusunda dururken, pencerelerden birinde de başında değerli bir hotoz olan uzun ve parlak alaca elbiseli bir kadın göründü. Bu ülkenin prensesiydi. Sana sert ve meraklı bir ifadeyle baktı. Sen yalnızdın ve ayakta duruyordun, öbürleri ne kadar kalabalık olsalar da yana, duvarların kenarlarına doğru çekildiler. Kendi aralarında haince mırıldanıyor ve homurdanıyorlardı. Bu arada prenses balkondan aşağıya doğru eğildi. Sesler kesildi. Prenses sana, sanki yukarı gelmeni istiyormuş gibi bir işaret yaptı ve ben onun seni affedeceğini anladım. Ama sen onun bu işaretini görmedin ya da görmek istemedin. Birden kara pelerinine sarılmış, karşısında duruyordun. Odasında filan değil. Sanki ikiniz de havada yüzüyordunuz. Kadının elinde bir parşömen rulosu vardı. Bunun üzerinde senin suçlarının, gerekçesiyle birlikte ölüm fermanının yazılı olduğu kesindi. Sana sevgilisi olmayı isteyip istemediğini sordu, isteseydin idam cezanı affedecekti; ben duymasam da anlıyordum bunları. Ret anlamında başını salladın sertçe. Bense hiç şaşırmadım, bu ta-

mamen doğaldı, başka bir şey de söz konusu olamazdı. Sen bana sonsuza kadar sadık kalacağına söz vermiştin. Bunun üzerine prenses omuzlarını silkti, eliyle boşluğa doğru bir işaret yaptı. Onlar da seni birdenbire alıp bir zindana tıktılar ve kırbaçlamaya başladılar. Kanlar omuzlarından aşağı dere gibi akıyor, ama ben seni kırbaçlayan o işkencecileri görmüyordum. Prenses yanına geldi. Çözdüğü saçları çıplak bedeninden aşağıya doğru uzanıyordu. Başındaki değerli hotozu iki eliyle tutup sana uzattı. Ben de onun senin bir sabah kumsalda gezinirken plaj kulübesinin terasında rastladığın Danimarkalı kız olduğunu anladım. Tek kelime etmiyordu, ama onun burada olmasının biricik sebebi senin onun kocası ve ülkenin hâkimi olmanı istemesiydi. Sen bunu reddedince birden ortadan kayboldu. Bir de baktım ki, seni çarmıha germeye hazırlanıyorlar. Kalenin avlusunda değil, öbür sevişenlerle bir arada yattığımız yamacın üzerinde, benim sevgilimin kollarında. Seni de görüyordum. Eski bir şehrin sokaklarından tek başına geçerken çevrende muhafız ya da başkası olmayınca anlamıştım kaderden kaçamayıp idam edileceğini. Şimdi orman yolundan yukarı doğru çıkıyordun. Seni gergin, fakat acımasız bir biçimde bekliyordum. Bedenin kırbaç izleriyle doluydu. Ama artık kanamıyorlardı. Sen yürümeye devam ettin, orman yolu daha da genişliyordu seninle beraber. Şimdi de yamacın kenarında, uzaklara ve sonsuzluğa bakarak duruyordun. Bakışındaki bir gülümsemeyle bana sessizce, bütün ihtiyaçlarımı; elbiseleri, ayakkabıları ve mücevherleri getirdiğini belli ettin. Benimse, o prensesle evlenmediğin, işkenceler çektiğin ve korkunç bir sonla ömrünü yitireceğin için seninle alay etmek, yüzüne gülmek geliyordu içimden. Sana doğru koştum, ama sen daha hızlı yürüyordun. Ve uçmaya başladın. Ben de uçuyordum artık. İkimiz de yukarılarda salınıyorduk. Aniden ayrıldık birbirimizden. Bu ayrılık sonsuzdu artık. En azından benim gülüşümü duymanı istedim o anda. Yüksek sesle gülerek ayrılmak istiyordum senden. Bu da beni az önce uyandıran o gülüştü Fridolin!.."

Genç kadın sustu ve hareketsiz kaldı. Adam da hareketsizdi, tek kelime etmiyordu. Şu anda söylenecek her şey korkakça ve

anlamsız bir yalan olacaktı. Karısı düşünü anlattıkça, kendi yaşadıkları Fridolin'e daha da anlamsız ve gülünç gelmeye başladı. Bütün düşündüklerini sonuna kadar yaşamaya ve tümünü de, kendini düşünde sadakatsiz, zalim ve hain olarak açığa çıkaran, şu anda eskiden sevdiğinden çok daha fazla nefret ettiği bu kadına anlatmaya ve böylece öcünü almaya ant içti.

Albertine hâlâ açmamıştı gözlerini. Fridolin kadının ağzının, alnının ve bütün yüzünün mutlu, berrak bir ifadeyle gülümsediğini gördü. İster istemez üzerine eğilip, solgun alnından öpmek geldi içinden. Sonra da, son geçirdiği saatlerin yorgunluğundan, müşterek yatak odalarının aldatıcı atmosferinden dolayı içinden bu denli özlem ve sevgi dolu bir şey yapmanın geldiğini varsayıp bundan vazgeçti.

Ne hissederse hissetsin, ilerki saatlerde neye karar verirse versin; şu anda en önemlisi birkaç saatliğine uzanmak, uykuya ve unutuşa sığınarak dinlenmek olacaktı. Annesinin ölümünü izleyen gece de derin derin düş görmeden uyuyabilmişti, neden bu gece olmasın? Tekrar uyuklamış gibi öylece yatan Albertine'nin yanına uzandı.

"Aramızda bir kılıç var sanki," diye düşündü. "Can düşmanları gibi yatıyoruz yan yana."

VI

Hizmetçi kız kapıyı hafifçe tıklatınca, sabah yedide uyandı. Hemen Albertine'ye bir göz attı. Ara sıra o da bu şekilde uyanırdı. Bugünse neredeyse tamamen hareketsiz uyuyordu. Fridolin çabucak hazırlandı. Gitmeden önce, küçük kızını görmek istedi. Kızcağız yatağında sakince uyuyordu. Elleri, çocukların yaptığı gibi, ufacık yumruklar halindeydi. Kızını alnından öptü ve parmaklarının ucuna basarak Albertine'nin hâlâ kımıldamadan yattığı yatak odasının kapısına doğru yöneldi. Sonra evden çıkıp gitti. Doktor çantasında güzelce katladığı keşiş kostümünü ve şapkasını saklıyordu. Günün programını dakikası dakikasına tasarlamıştı. İlk iş

olarak yakında oturan ve ağır hasta yatan genç bir avukata uğradı. Hastasını dikkatle muayene etti, durumunu düzelmiş gördü, buna memnun olduğunu belirtti ve eski usül bir reçete yazdı. Sonra hemen Nachtigall'ın geçen akşam bodrum tavernasında piyano çaldığı yere uğradı. Kapalıydı, ama üst kattaki kafede kasaya bakan kadın, Nachtigall'ın Leopoldstadt semtindeki ufak bir otelde kaldığını biliyordu. On beş dakika sonra Fridolin oradaydı. Sefil bir yerdi burası. Koridora havalandırılmamış yatak, kötü hayvani yağ ve suni kahve kokuları sinmişti. Tipsiz ve her daim polise hesap vermeye hazırmış gibi duran, gözlerinin altı torbacıklarla şişmiş bir kapı görevlisinden hemen aldı istediği bilgileri. Bay Nachtigall bu sabaha karşı saat beşte iki adamın refakatinde gelmiş ve odasına çıkmıştı. Yüzlerini geniş atkılarla saklayan bu adamlar Bay Nachtigall'in dört haftalık birikmiş otel hesabını ödemişler, Bay Nachtigall yarım saat sonra aşağıya inmeyince de adamlardan biri yukarıya çıkarak kendisini şahsen indirmiş ve üçü birlikte Kuzey Tren İstasyonu'na doğru yola çıkmışlardı. Nachtigall çok heyecanlı gibiydi. Fridolin gibi ciddi görünüşlü ve güven veren bir beye bunu niye söylemesindi. Hatta görevliye bir not vermeye de kalkışmış, ama o iki adam buna hemen engel olmuşlardı. Bay Nachtigall adına gelen mektuplar bundan sonra, kendisinin de onayıyla yetkili bir dostlarına verilecekti. Fridolin kapıdan çıkarken elindeki çanta yüzünden onu otel müşterisi değil de, resmi bir görevliye benzettikleri için memnundu. Nachtigall'dan artık hayır yoktu. Adamlar dikkatli davranmışlardı, bunun için de her türlü nedenleri vardı tabii.

Şimdi de kostüm kiraladığı yere doğru gidiyordu. Kapıyı Bay Gibiser açtı.

"Kiraladığım kostümü getirdim. Borcumu vereyim," dedi Fridolin.

Bay Gibiser küçük bir miktar istedi, parayı aldı, büyük bir deftere kaydetti ve kalkıp gitmeye davranmayan Fridolin'e hayretle baktı. Fridolin :

"Ben ayrıca sizinle kızınız hakkında da biraz konuşmaya gelmiştim..." dedi.

Bay Gibiser'in burun delikleri hafifçe oynadı. Rahatsızlık, alay ya da öfkeyle mi, pek belli değildi.

"Ne demiştiniz bayım?" diye sordu, tamamen belirsiz bir tonda.

"Dün kızınızın ruhsal açıdan pek normal olmadığını belirtmiştiniz. Sizlere rastladığımda bunu açıkça belli ediyordu," diye sürdürdü Fridolin, sinirden gerilmiş parmaklarını büro masasının üzerine sertçe dayamış halde ve devam etti.

"Bu garip sahneye şahit olduğum için Bay Gibiser, ben de size bir doktora danışmanızı salık vermeye geldim," diye sürdürdü.

Gibiser elindeki uzun saplı kalemi bir sağa bir sola çevirerek, Fridolin'e alaylı bir bakışla göz attı :

"Ve iyiliksever Doktor Bey bu tedaviyi kendileri mi üstlenmek isterler?" diye sordu.

"Benim söylemediğim şeylerle, benim yerime konuşmaktan sizi men ederim," dedi Fridolin sert ve boğuk bir sesle.

O anda, iç odalara giden kapı birdenbire açıldı ve fraklı kostümünün üzerinde bir pelerinle, gençten bir adam çıkıverdi ortaya. Fridolin hemen tanıdı; o geceki cellat kostümlü gençlerden biriydi bu. Pierette'nin odasından çıktığına da kuşkusu yoktu. Adam biraz çekinir gibiydi, ama Fridolin'i görünce hemen kendini toparladı. Gibiser'e eliyle şöyle bir selam sarkıttı ve büro masasının üzerindeki çakmakla üstelik bir de sigara yakarak evi terk etti.

"Demek böyle!.." dedi Fridolin, ağzının kenarlarını iğrenerek aşağı sarkıttı ve damağında kötü bir tat duyumsadı.

"Ne demiştiniz bayım?" diye sordu Gibiser, tam bir kayıtsızlıkla.

"Demek ki, polise haber vermekten vazgeçtiniz..." dedi Fridolin, gözleriyle bir gece önceki cellatların çıktığı kapıyı işaret ederek.

"Konuyu kendi aramızda, değişik bir yoldan hallettik, Doktor Bey," dedi Gibiser soğukça. Ve görüşmenin bittiğini ifade eder gibi ayağa kalktı. Fridolin gitmeye davrandı. Gibiser çabucak açtı kapıyı ve kılını bile kıpırdatmadan :

"Doktor Bey'in bir arzusu daha olursa yine bekleriz, her zaman bir keşiş kostümü olması da gerekmez..." dedi pişkinlikle.

Fridolin kapıyı arkasından çarparak çıktı sokağa. Bu iş de bitti diye düşündü, kendisini hâlâ rahatsız eden bir öfkeyle. Merdivenlerden hızla indi. Fazla da acele etmeden polikliniğe vardığında eve telefon ederek kendisini arayan hastaları, postadan çıkan mektupları, daha yeni neler olduğunu sordu. Hizmetçi kız daha cevap vermemişti ki, Albertine telefonu aldı.. Hizmetçi kızın söylediklerini aynen tekrarladı sonra da. Daha yeni kalkmıştı ve birazdan kızıyla kahvaltı edeceklerdi.

"Ona benden bir öpücük ver," dedi Fridolin, "ve ikinize de afiyet olsun."

Karısının sesi moralini düzeltmişti bu kez.

Hemen telefonu kapamıştı. Oysa öğleden önce neler yapmak istediğini sorardı insan eşine, değil mi?

"Bundan bana ne?.." diye düşündü. "Ne yaparsa yapsın!"

Dış dünyada hayat nasıl giderse gitsin, ruhunun derinliklerinde ondan boşanmıştı bile. Sarışın hemşire ceketini çıkarmasına yardım etti ve beyaz doktor önlüğünü tuttu. Bu arada insan onlara ilgi gösterse de göstermese de, her zaman yaptıkları gibi, yüzüne gülümsemeyi de ihmal etmedi.

Birkaç dakika sonra koğuşta, hastaların arasındaydı. Başhekim, acil bir toplantı için seyahate çıkmış, asistanlarından günlük vizitelere kendisi olmadan çıkmalarını rica etmişti. Fridolin, arkasında izleyen öğrencilerle yataktan yatağa dolaşıp hastaları muayene ederken, reçeteler yazıp asistan doktorlar ve hastabakıcılarla mesleki konuları konuşurken, kendisini epey mutlu hissediyordu. Birçok şey oluyordu. Tamirci çırağı Karl Rödel dün gece ölmüştü. Öğleden sonra dört buçukta bölüm toplantısı yapılacaktı. Kadınlar koğuşunda bir yatak boşalmış, ama hemen dolmuştu. On yedi numaralı yataktaki kadını cerrahi bölümüne nakletmişlerdi. Bu arada personel sorunları da konuşuldu. Göz kliniğinin yeni şefi öbür gün seçilmiş olacaktı. En yüksek şans Marburg'da profesör olan Hügelmann'ındı. Daha dört yıl önce Stellwag'ın yanında ikinci asistanlık yapıyordu.

"Hızlı bir kariyer," diye düşündü Fridolin.

"Beni bir bölüm yöneticisi olarak kimse düşünmeyecek, bunun

için en azından doçent olmam gerekir. Çok mu geç? Neden geç olsun ki?.." Bilimsel çalışmalara bir yerinden, yeniden başlamak gerekiyordu ve başlanan işleri de ciddi şekilde izlemek. Özel muayenehane hâlâ zaman bırakıyordu bunlar için ona.

Doktor Fuchstaler'e acil vakaları idare etmesi için rica etti. Galitzinberg Mahallesi'ne gitmek yerine burada kalmayı tercih ettiğini anladı. Ama bunu yapmak zorundaydı. Bu araştırmayı yapmak için yalnızca kendisine karşı yükümlü değildi. Bugün yapacağı daha çok iş vardı. Doktor Fuchstaler'e akşam vizitelerini de devretmeye karar verdi. Müzmin gripli genç kız köşesinden kendisine gülümsüyordu. Daha geçen gün muayenesi yapılırken göğüslerini yanağına samimi bir şekilde dayayan da o değil miydi? Fridolin kızın bakışlarından pek hoşlanmadı, alnını kırıştırarak arkasını döndü.

"Hepsi de aynı," diye düşündü yeniden. "Albertine de dahil bunlara... Hatta o hepsinden daha kötü. Ayrılacağım ondan. Bu iş artık pek yürümeyecek."

Merdivenlerde karşılaştığı cerrahi bölümden meslektaşlarıyla biraz konuştular. Bu gece nakledilen hasta kadının durumu neydi? Fridolin ameliyatının gerekli olduğuna pek inanmıyordu. Ona histolojik tahlil sonuçlarını gönderecekler miydi?

"Elbette, meslektaşım."

Hastaneden çıktı, köşede bir faytona bindi. Cebinden bir not defteri çıkardı, arabacıya karşı gülünç bir oyun oynarcasına sanki nereye gideceğine karar vermesi gerekiyormuş gibi yaptı.

"Ottakring Mahallesi'ne," dedi sonra da. "Galitzinberg tepesine doğru çıkan cadde. Nerede duracağınızı söyleyeceğim."

Arabada giderken, hasret dolu ve acılı bir duyguyla, kaç saattir dün geceki güzel kurtarıcısını hiç düşünmediğini fark etti. Acaba şu evi bulabilecek miydi?

Bu o denli de zor olmasa gerekti. Önemli olan işin sonrasıydı. Polise haber vermeli miydi? Bu ise, kendisini Fridolin için kurban eden ya da etmeye hazır olan o güzel kadın için pek kötü sonuçlar doğurabilirdi. Yoksa özel bir dedektif mi tutmalıydı? Bu ihtimal, ona pek de kendisine yakışmayan bir iş gibi geldi. Peki ne yap-

malıydı? Gerekli araştırmayı profesyonel bir ustalıkla yürütmek için ne zamanı, ne de yeteneği vardı. Gizli bir cemiyet miydi bunlar? Bu halleriyle herhalde gizli kalmalıydılar. Ama aralarında birbirlerini tanıyorlardı herhalde. Aristokratlar, belki de saraya mensup bazı beyler... Bu gibi işlere oldukça yatkın oldukları söylenen bazı arşidükler geldi aklına. Ya kadınlar? Herhalde onları da randevuevlerinden toplamışlardı. Bu olasılık yine de pek kesin sayılmazdı. Her ihtimalde, seçilmiş mallardı hepsi. Peki, kendisini kurban eden kadın? Kurban mı? Neden şu gerçekle ilgisi bile olmayan kurban meselesine takmıştı kafasını? Komediydi bütün bunlar. Tabii ya, bir komedi, işte o kadar!.. Eh, kendisi de bayağı sağlam durmuştu. Kavalyeler onun pek de öyle pısırık ve saf biri olmadığını anlamışlardı. En azından bu kadın onu bütün bu arşidüklere, ya da her kimseler, o heriflere tercih etmemiş miydi?

Liebhartstal vadisinin bitiminde, yol yokuş yukarı doğru devam ederken arabadan indi. Tedbir olarak arabayı bekletmeden gönderdi. Ufak beyaz bulutlarla kaplı gökyüzü soluk mavi renkteydi. İlkbahar güneşi ortalığı ısıtmaya başlamıştı. Arkasına baktı, hiç de kuşkulu bir durum yoktu. Ne bir araba, ne de bir insan vardı ortalıkta. Yavaş yavaş yokuşu çıkmaya başladı. Paltosu gittikçe ağırlaşıyordu. Çıkarıp omuzlarına attı. Esrarengiz evin bulunduğu yan sokağa saptığı yere kadar geldi. Yanılamazdı, gerçekten de burası yokuştu, ama hiç de arabayla giderken sandığı gibi dik değildi. Sessiz bir sokaktaydı. Bir evin ön bahçesinde titizlikle samana sarılmış gül fidanları vardı. Bir sonraki bahçedeyse, kenarda ufak bir çocuk arabası duruyor, tamamen mavi renkli yün giysiler içinde ufak bir oğlan çocuğu bir o yana bir bu yana koşturuyor; giriş katındaki bir pencereden bakan genç bir kadın da gülerek onu izliyordu. Sonra da küçük bir villa geliyordu, önünde düz bir çimenlik olan. İşte, diye düşündü. Aradığı yer burasıydı. Öyle büyük ya da görkemli bir ev değildi. Mütevazı, *empire* tarzında, tek katlıydı; kısa bir süre önce restore edilmiş gibiydi. Yeşil panjurların tümü kapalıydı, burada birilerinin oturduğuna dair hiçbir işaret görülmüyordu. Fridolin etrafına baktı. Sokakta kimseler yoktu. Sokağın aşağısında iki delikanlı koltuklarının altında kitaplarla bir yer-

lere doğru gidiyorlardı. Bahçe kapısının önünde durdu. Şimdi ne yapacaktı? Geri mi dönecekti? Bu kendisine karşı gülünç duruma düşmek olurdu. Zili aradı. Kapıyı açtıklarında ne diyecekti? Bu güzel evin yazlık için kiralık olup olmadığını mı soracaktı? Bu arada evin kapısı da kendiliğinden açılmış, resmi ama basit uşak giysileri içinde bir adam dışarı çıkıp dar patikadan bahçe kapısına doğru yürümeye başlamıştı. Elinde tuttuğu bir mektubu bahçe demirlerinin parmaklıkları arasından, kalbi hızla çarpmaya başlayan Fridolin'e uzattı.

"Benim için mi?" diye sordu çekinerek.

Uşak başıyla onayladı, dönüp gitti, evin kapısı da arkasından kapandı.

"Bu da ne demek?.." diye mırıldandı Fridolin.

O kadının işi mi bu? Belki de bu ev kadınındı zaten. Hızla sokağın öbür ucuna doğru yürüdü, o sırada, zarfın üzerinde, dik ve asil görünümlü harflerle kendi adının yazılı olduğunu fark etti. Köşeye gelince zarfı açıp içindeki katlanmış kâğıdı okudu :

"Tamamen faydasız olan bu araştırmalarınızı derhal bırakın ve bu sözleri ikinci bir uyarı olarak düşünün. Kendi menfaatiniz için sonraki bir uyarının gereksiz olacağını umarız." Kâğıdı tutan elini indirdi.

Bu not bütün umutlarını kırmıştı. Yine de beklediğinden daha değişik bir mesajdı bu. Yazının üslubu da şaşılacak biçimde dikkatliydi. Kesin bir tehdit yoktu bu sözlerde. Bu da, mesajı gönderenlerin kendilerinden hiç de emin olmadıklarını gösteriyordu.

İkinci bir uyarı?.. Neden?.. Evet, o gece birinci uyarıda bulunmuşlardı. O zaman neden ikinci uyarı da, sonuncu değil? Cesaretini yine mi deneyeceklerdi? Bir sınav daha mı vermesi gerekiyordu? İsmini nereden biliyorlardı peki?.. Bunu tahmin etmek hiç de zor değildi. Herhalde Nachtigall'a baskı yapıp onu ele vermesini sağlamışlardı. Sonra kendi unutkanlığına kendisi de güldü. Kürkünün astarında adı ve adresi işliydi ya!..

Arayışında pek yol alamamış durumdaydı, ama bu mektup onu nedeni belirsiz bir şekilde rahatlatmıştı. Sağlığından endişe ettiği kadının hâlâ hayatta olduğuna ve onu bulmanın da, işi dikkatli ve

kurnazlıkla ele aldığı takdirde, kendisine bağlı olduğuna emindi en azından.

Biraz yorgun, ama aldatıcı ve garip biçimde hafiflemiş gibi bir duygu içinde eve vardığında, Albertine ve kızı öğle yemeklerini yemişlerdi. Ama kendisi yemeğini yerken ona eşlik ettiler. Bir gece önce düşünde kendisini çarmıha geren eşi, şimdi karşısında oturuyordu, ev kadını ve anne rolünde ve suratında melek gibi bir bakışla... Ne tuhaftır ki, Fridolin şu anda ona karşı herhangi bir kin duymuyordu. Yemeğin tadına varmaya çalıştı. Heyecanlı, ama şen bir ruh hali içindeydi. Günün hastanede geçen bölümünden, özellikle Albertine'ye her zaman detaylı olarak anlattığı personel konularından çok canlı söz etti. Hügelmann'ın tayininin kesin olduğundan bahsetti ve bilimsel çalışmaları en kısa zamanda ciddi olarak tekrar, daha büyük bir enerjiyle ele alma amacını belirtti. Albertine ise onun bu hallerini bilirdi, uzun sürmeyeceğinin farkındaydı. Kuşkusunu kısa bir gülümsemeyle belirtmiş oldu. Fridolin üzerine varınca da, elinin hafif bir hareketiyle onu yatıştırmak için saçlarını okşadı. Fridolin, hafifçe ürperdi ve çocuğa doğru dönerek karısıyla daha yakın temastan kaçınmaya çalıştı. Kızını kucağına aldı, hatta sallamaya başladı, ama bu arada odaya giren hizmetçi kız birtakım hastaların beklediğini haber verdi. Fridolin, kurtulmuş gibi ayağa kalktı, Albertine ve küçük kızının öğleden sonraki güneşli havadan yararlanmak için bir gezinti yapmalarını önerdi ve muayenehanesine geçti.

Sonraki iki saat içinde altı eski ve iki yeni hastasını muayene etti. Her seferinde de ciddiyetle eğildi işine, notlar aldı, ilaçlar yazdı. İki gece art arda uykusuz kalmasına rağmen kendisini böyle uyanık ve güçlü hissetmesine de sevindi.

Muayeneden sonra kızına ve karısına bir göz atmak istedi. Albertine'nin annesinin geldiğini ve kızının da mürebbiyesi ile Fransızca dersine oturduğunu görünce rahatladı. Ve tam merdivenlerden aşağıya inerken, bütün bu düzenin, bu tekdüze, güvenli yaşantının yalan ve yalnızca görünüşten ibaret olduğunu düşündü.

Öğleden sonraki viziteden izin almasına rağmen sanki hastane onu çekiyordu. Bugün gelen iki yeni vakadan bir tanesi planladı-

ğı bilimsel çalışma için ilginç olacaktı. Bu nedenle her zamankinden daha uzun bir süre olayla ilgilendi. Şehir merkezinde de bir hastasına uğraması gerekiyordu. Schreyvogel Sokağı'ndaki evin önüne gelene kadar akşamın yedisi olmuştu bile. Başını kaldırıp Marianne'lerin penceresine bakınca, içinde solmuş olan görüntüler yine canlandı. Burada istediğini elde edebilirdi. Özel bir çaba bile harcamadan, intikamını almaya buradan başlayabilirdi. Üstelik başkaları için bir engel olabilecek damadın aldatılması işi, kendisi için ayrıca heyecan kaynağı olabilirdi. Evet, aldatmak, yalan söylemek, kandırmak, komedi oynamak, orada ve burada Albertine'nin, Marianne'nin, şu Doktor Roediger'in, hatta bütün dünyanın önünde bir çeşit ikili yaşantıyı sürdürmek... Hem uslu akıllı, çalışkan ve geleceği açık bir hekim, hem de aynı zamanda bir şehvet düşkünü, baştan çıkarıcı, keyfine ve mizacına nasıl uygun gelirse, insanlarla, erkekler ve kadınlarla türlü oyunlar oynayan birisi olmak şu anda istediği en zevkli şeydi. Albertine aile ve evlilik hayatının güvenliği içinde kendisini en rahat hissettiği anda, düşlerinde kendisini aldattığı ve aşağıladığı için, intikamını bütün bunları ona itiraf ederek almayı da düşünüyordu.

Evin holünde elini samimi ve safça ona uzatan Doktor Roediger ile karşılaştılar.

"Marianne nasıl?" diye sordu Fridolin. "Biraz daha sakinleşebildi mi?"

Roediger omuzlarını silkti.

"Buna uzun bir süredir hazırlamıştı kendisini," diye cevapladı. "Ancak bugün öğleyin cenazeyi götürürlerken..."

"Ya, öyle mi?.."

Doktor Roediger, başını salladı.

"Cenaze töreni, yarın öğleden sonra saat üçte..." dedi.

Fridolin önüne bakarak, "Marianne'nin yanında akrabaları mı var şu anda?"

"Artık onlar da gitti," diye cevapladı Doktor Roediger. "Şu anda yalnız. Sizi gördüğüne sevinecektir Doktor Bey. Yarın annemle ben kendisi ile Mödling'e gideceğiz."

Fridolin'in soran bir bakışı üzerine de :

"Babamların orada ufak bir evleri var. Görüşürüz Doktor Bey. Benim hâlâ yapacak çok işim var. Böyle bir olay insana epey iş yüklüyor. Döndüğümde sizi yukarıda görmeyi umarım," diyerek evden sokağa yöneldi.

Fridolin bir an duraksadı, sonra yavaşça merdivenleri çıktı. Kapıyı Marianne açtı. Kız siyahlar içindeydi ve boynunda adamın önceden hiç görmediği siyah bir kolye vardı. Yüzü hafifçe kızardı.

"Beni çok beklettiniz," dedi hafif bir sesle.

"Özür dilerim Marianne, bugün çok yoğun bir gün geçirdim."

Şimdi boş olan ölüm döşeğinin durduğu odadan Fridolin'in ölüm belgesini yazdığı ve duvarında beyaz üniformalı süvari resminin olduğu yan odaya geçtiler. Yazı masasının üzerinde küçük bir lamba yanıyor, ışığı içeri giren gün ışığına karışıyordu. Marianne ona siyah deri divanın üzerinde yer gösterdi ve kendisi yazı masasının başına oturdu.

"Az önce nişanlınız Dr. Roediger'e rastladım koridorda. Demek yarın şehir dışına gidiyorsunuz, öyle mi?"

Marianne ona, soğukkanlı ifadesine şaşırmış gibi baktı ve Fridolin neredeyse sertçe bir sesle, "Bunu ben de pek uygun gördüm," deyince omuzlarını aşağı indirdi. Sonra adam ona temiz havanın ve değişik bir çevrenin ne kadar faydalı olacağını açıklamaya girişti.

Genç kadın sessizce yerinde oturuyor ve gözyaşları yanaklarından aşağı süzülüyordu. Adamsa, ona acımayla değil de sabırsızlıkla bakıyordu; bir iki dakika sonra ayaklarına kapanıp geçen günkü itiraflarına başlaması ihtimali adama bayağı korku veriyordu. Kadın sessiz kalınca da, ayağa kalkarak :

"Çok üzgünüm ama, Marianne..." dedi ve saatine bir göz attı.

Kadınsa, kafasını kaldırıp Fridolin'e baktı; gözyaşları akmaya devam ediyordu. Adam, onu teselli edecek birkaç kelime arıyor, ama bir türlü bulamıyordu.

"Herhalde şehir dışında uzunca bir süre kalırsınız," diye başladı zorla... "Bir haber verirseniz sevinirim. Nişanlınız Doktor Roediger bana yakında evleneceğinizi de söyledi. Lütfen tebriklerimi şimdiden kabul edin!.."

Genç kadın kımıldamadı. Sanki adamın ne tebrik ne de veda ettiğini anlamamıştı. Uzattığı elini de sıkmayınca, adam sanki sitem eder gibi bir tonla :

"Bana durumunuzu bildirirseniz, sevineceğim. Haydi, allahaısmarladık Marianne," dedi.

Kadın taşlaşmış gibi oturuyordu. Adam kendisini çağırmasına fırsat vermek istercesine birkaç saniye kapıda durdu. Kadın başını öte yana çevirince de kapıyı arkasından kapadı. Koridorda pişmanlık gibi bir duyguya kapıldı. Geri dönmeyi düşündü, ama bu da pek gülünç olurdu.

Peki ya şimdi nereye? Eve mi? Başka yapılacak bir şey kalmamıştı bugün. Ya yarın? Yarın ne yapacaktı? Ve nasıl? Kendisini beceriksiz, zavallı hissediyordu, her şey ellerinin arasından kayıp gidiyormuş gibiydi. Etrafına bakınarak, mekanik bir şekilde, üzerini akşamın kapladığı sokaklardan geçerek yürürken, evi, eşi, çocuğu, mesleği, hatta kendisi bile, gerçek olmayan bir varlığa dönüşüyordu.

Belediye sarayının saat kulesi yedi buçuğu vurdu. Saatin kaç olduğu da artık önemli değildi. Zaman kendisi için önemini yitirmişti açıkça. Hiçbir şeyi, kimseyi önemsemiyordu. Kendisine hafiften acımaya başladı. Önceden düşünülmüş gibi değil de, aniden, herhangi bir tren istasyonuna gidip şuralardan ayrılmak, neresi olursa olsun bir yerlerde kaybolmak, tanıdığı herkesten uzakta, yabancı bir ülkede tekrar ortaya çıkıp yeni ve değişik bir insan gibi yeni bir hayata başlamak... Psikiyatri kitaplarından bildiği bazı olayları hatırladı. Düzgün bir hayatı olan biri aniden ortadan kayboluyor ve aylar, hatta yıllar sonra birden ortaya çıkıp bu arada olanları anımsamıyordu. Gittiği yerlerde rastgeldiği insanlardan biri onu ve yaptıklarını anlatınca da, hiçbir şey bilmiyordu. Bu gibi şeyler epey enderdi ama kanıtlanmış, gerçekten de olmuşlardı. Bazı insanlar bunları daha hafif bir şekilde de yaşayabilirdi. İnsan düşlerinden tekrar gerçeğe döndüğünde onları gerçekten de yaşamış gibi anımsadığında... Ama tamamen unutulan düşler de vardı. Bunlardan geri kalan, bilmecemsi bir ruh hali, gizemli bir uyuşmadan başka bir şey olamazdı. Bazen de çok zaman sonra anımsar

ve bir şeyi gerçekte mi, düşünüzde mi yaşadığınızı sorardınız kendinize. Yalnız, bir de...

Böyle yürüyüp istemeden de olsa evinin yolunu tutarken, daha yirmi dört saatten de kısa bir süre önce kaybolmuş gibi dolaşan ahlaksız dişinin bulunduğu ve onu fukara, ama rahat yerine kadar izlediği kötü namlı sokağın yakınında buldu kendisini. O kız şimdi kaybolmuş muydu? Niçin? Bu sokak niçin kötü namlıydı? İnsan neden bazı sözlerle yargılar ve kötülerdi bazı insanları, onların yazgılarını, hatta caddeleri ve sokakları?.. Şu kızcağız... Dün geceki tuhaf rastlantılar sonucunda yaşadıkları sırasında, karşısına çıkanların en yalansızı, en safı değil miydi? Onu düşündüğünde, acayip bir ürperti ve sempati dolu bir acıma duydu içinde. Bir gün önceki niyeti aklına geldi ve yakındaki bir yerden yiyecek bir şeyler aldı. Elindeki paketle duvarların dibinden yürürken en mantıklı şeyi yaptığına karar verdi. Yine de o binaya girdiğinde yakalarını kaldırdı. Merdivenleri çifter çifter çıktı. Evin zili kulaklarını tırmalar gibi çaldı. Kapıyı açan kötülemiş tipli bir karıdan Bayan Mizzi'nin evde olmadığını öğrenince rahat bir nefes aldı. Yaşlıca olan bu karı paketi elinden aldığında, genç ve hiç de fena olmayan, üzerine bornoz giymiş başka bir karı belirdi ve :

"Beyefendi Mizzi'yi mi arıyorlar? O kısa bir süre gelemeyecek evine..." dedi.

Yaşlı karı ona susması için bir işaret yaptı. Fridolin ise önceden aklına gelen şey için bir ipucu aramaktaydı. Ve yalnızca :

"Şu anda hastanede, değil mi?" dedi.

"Eh, demek ki beyefendi biliyor. Ama biz sağlıklıyız, çok şükür," dedi sevinçle ve vücudunu küstahça arkaya doğru atarak bornozunun açılmasını sağladı. Dudakları aralanmış bir şekilde hafifçe Fridolin'e yaslandı. Fridolin çekinerek :

"Ben yalnızca geçerken Mizzi'ye bir şeyler getirmiştim..." dedi. Ve kendini bir anda lise öğrencisi gibi hissetti. Sonra gayet soğuk ve mesleki bir tavırla sordu :

"Hangi klinikte yatıyor şu anda?"

Genç olanı Fridolin'in birkaç yıl önce yanında asistanlık yaptığı bir profesörün adını söyledi, sonra da iyimser bir ifadeyle :

"Verin bana, yarın götürürüm. İçinden bir şeyler yemeyeceğime de emin olabilirsiniz. Sizin selamınızı da söylerim, ona sadakatsizlik etmediğinizi de..." dedi. Ve tekrar Fridolin'in üzerine doğru gelerek yüzüne şehvetle güldü. Adam irkilince hemen bundan vazgeçti ve :

"Altı ya da en geç sekiz hafta sonra evine dönebilir, demişti doktor," diye ekledi.

Fridolin evden ayrılıp sokağa çıktığında sanki gözyaşları boğazına tıkanmış gibi oldu. Ama bunun heyecandan değil de sinirlerinin boşalmasından kaynaklandığını anladı. Ruh haline pek uygun olmayan, daha hızlı ve hareketli bir tempo tutturarak yürümeye başladı. Bu durum her şeyin suya düştüğünü gösteren bir işaret miydi? Neden? Bunun gibi bir tehlikeden kurtulmuş olması da iyi bir işaret sayılamaz mıydı? Önemli olan da bu değil miydi? Kendini tehlikeye atmamak! Daha başka tehlikeler de bekliyordu onu. Geçen geceki şahane kadın hakkındaki araştırmalarından vazgeçmeye hiç de niyeti yoktu. Şu anda buna zamanı yoktu. Böyle araştırmaların iyi düşünülmesi ve çok dikkatli yapılması gerekliydi. Bu konuda akıl verecek, başvurulacak biri var mıydı? Geçen geceki olayları paylaşabileceği birinin olmadığını da fark etti. Yıllardan beri eşinden başka kimseye kişisel sorunlarını açmamıştı. Bu durumdaysa, yapmak istediklerini ona açamazdı; artık hiçbir şeyi açamazdı aslında. Neresinden bakılırsa bakılsın dün gece karısı kendisini çarmıha gerdirmişti.

Şimdiyse, adımlarının kendisini hep evinden daha uzağa sürüklediğini biliyordu en azından. Canı Albertine ile karşılaşmak istemiyordu. En akıllıcası dışarıda bir yerde yemek yemek, sonra kliniğe gidip şu iki hastasına bakmak ve kesinlikle eve, "evine", Albertine uyumadan dönmemek olacaktı.

Belediye sarayının yakınındaki daha kibar ve sessiz kafelerden birine girdi, eve telefon ederek hizmetçi kıza kendisini akşam yemeğine beklememelerini söyledi. Albertine telefona gelmeden de kapadı hemen. Pencere kenarlarından birine oturdu ve perdeyi de çekti. Bu sırada, siyah ceketli ama göze fazla çarpmayan bir bey de daha uzak bir köşede yerini aldı. Fridolin bu yüzü gün içinde

bir yerlerde görmüş olduğunu anımsadı. Elbette bu bir rastlantı da olabilirdi. Bir akşam gazetesi aldı ve geçen akşamki kafede yaptığı gibi, satırlara göz gezdirmeye başladı : Politikadan, sanattan, tiyatrolardan, ufak tefek ya da büyücek felaketlerden haberler... Amerika'nın, adını hiç işitmediği bir şehrinde bir tiyatro binası yanmıştı. Baca ustası Peter Korand kendisini pencereden aşağı atmıştı. Fridolin'e bacacıların da kendilerini öldürebilmeleri biraz tuhaf gelmişti. Adamcağızın kapkara kirli iş kıyafeti ve eli yüzüyle mi, yoksa yıkandıktan sonra mı intihar ettiği aklına geliverdi. Bu sabah, bir gece önce Barones D. adıyla oda tutan çok güzel bir hanım, şehir merkezindeki kibar bir otelde zehir içerek intihar etmişti. Bu hanım sabaha karşı saat dörtte iki beyle birlikte otele dönmüş ve bu beyler kapıdan veda edip ayrılmışlardı. Kendisinin de eve döndüğü saatti bu. Ve öğleden sonra bu hanım ağır şekilde zehirlenmiş olarak yatağında bulunmuştu. Barones D. adı ile otele gelen hanımın geçen geceki şahane kadınla aynı kadın olduğunu düşünmek hiç de mantığa aykırı değildi. Kalbi hızlı hızlı atmaya ve gazete elinde titremeye başladı. Şehir merkezinde, kibar bir otel... Hangisi? Neden bu kadar üstü kapalı bir haber, böylesine gizemli?

Gazeteyi elinden bırakınca, karşıda oturan siyahlı beyin, okuduğu resimli bir dergiyle perde gibi yüzünü örttüğünün farkına vardı. Fridolin derhal gazetesini eline aldı ve Barones D.'nin geçen geceki kadından başka biri olamayacağına karar verdi. Şehir merkezinde, kibar bir otel... Bunlardan o kadar çok vardı ki, bir Barones D.'nin inebileceği... Ne olursa olsun, bu izi takip etmeliydi. Garsonu çağırıp hesabını ödedi ve kalktı. Kapıdan çıkarken dönüp siyahlı beyi aradı gözleriyle, ama o da garip bir şekilde önceden kaybolmuştu ortadan.

Ağır bir zehirlenme... Ama yaşaması gerekirdi şimdi... Onu buldukları anda demek ki yaşıyordu. Kurtulmaması için bir neden de yoktu. Her ne şekilde olursa olsun, bu kadını ölü ya da diri bulacaktı... Ve onu görecekti. Ölü ya da diri... Onu görmeliydi, onun yüzünden ölüme atılan, onu kurtarmak için kendini feda eden bu kadını görmesi gerekliydi. Kadının ölmesinin suçu ondaydı. Başka-

sında değil, yalnızca onda. Kadın bir başkası olamazdı. Mutlaka o kadın olmalıydı. Sabaha karşı dörtte otele dönüş, iki adamın eşliğinde... Bunlar Nachtigall'ı da zorla tren istasyonuna götüren beyler olmalıydı. Pek temiz vicdanlı olduğu söylenemezdi bu adamların.

Belediye sarayının önündeki koca meydanda durup çevresine bakındı. Görüş alanında çok az insan vardı, kafedeki kuşkulu adam ortalıkta yoktu. Olsa da bir şey değişmezdi. Bu adamlar korkuyordu. Şu anda üstün durumda olan kendisiydi. Fridolin hızlı hızlı yürüyerek Ring Bulvarı'ndan bir araba tuttu. Önce Bristol Oteli'ne gitti ve bu sabah bilindiği üzere kendini zehirleyen Barones D.'nin bu otelde mi kaldığını sordu. Resepsiyon görevlisi buna pek şaşırmadı. Belki de onu bir detektif ya da resmi görevli sanmıştı. Kibar bir tavırla bu üzücü olayın otellerinde değil, Arşidük Karl adlı diğer bir otelde yaşandığını söyledi.

Fridolin derhal bu otele gitti. Ve oradan Barones D.'nin baygın halde bulunur bulunmaz, derhal Büyük Şehir Hastanesi'ne kaldırıldığını öğrendi. Fridolin şimdi daha da meraklanmıştı. Sabah dörtte oteline dönen bir hanımı neden öğlene doğru aradıklarını sordu. Öğlenden önce saat on birde otele gelen iki adam (işte yine iki adam!) sormuşlardı kendisini. Bu adamların arzusu üzerine odasına telefon edilmiş, devamlı olarak aranmasına karşın, telefona cevap vermeyince ve kat hizmetlisinin vurduğu kapı da bir türlü açılmayınca, kapıyı kırmaktan başka çare kalmamıştı. Odaya girdiklerinde Barones'i yatağında baygın olarak yatarken bulmuşlardı. Derhal cankurtaran ve polis çağrılmıştı.

"Ya o iki adam?" diye sordu Fridolin ve kendisini gizli polis gibi hissetti bunu sorarken.

Evet, tuhaf değil mi, o iki adam da bu arada iz bırakmadan ortadan yok olmuşlardı. Ayrıca bu hanım katiyen otele ad olarak verdiği Barones Dubieski olamazdı. Bu otele böyle biri ilk kez geliyordu ve bu ad altında ne soylu, ne de burjuva kökenli bir aile tanınmıyordu.

Fridolin kendisine verilen bilgiler için teşekkür etti ve resepsiyona gelen otel müdürlerinin kuşkulu bakışlarından bir an önce

uzaklaşmak için orayı hemen terk etti. Beklettiği arabaya tekrar binip şöföre Büyük Şehir Hastanesi'ne gitmesini söyledi. Birkaç dakika sonra da hasta kabul ofisinde, yalnız Barones Dubieski adındaki kişinin bu öğlen üzeri dahiliye kliniğine acil olarak yatırılmış olduğunu değil, aynı zamanda da gösterilen bütün çabalara rağmen, kendisine bir daha gelemeden ölmüş olduğunu öğrendi.

Fridolin nefesini tuttu bir an, ancak uzun bir iç çekişle bıraktı. Nöbetçi görevli biraz şaşkınlıkla baktı ama Fridolin hemen kendisine hâkim oldu, verdiği bilgiler için adama teşekkür etti ve dışarı çıktı. Hastanenin bahçesi neredeyse boş gibiydi.

Yakındaki bir caddede bir hemşire mavi beyaz üniforması ve beyaz kepi ile yürüyordu. "Ölmüş," dedi Fridolin kendi kendine. Eğer o kadınsa? Ya değilse? Eğer hâlâ yaşıyorsa nasıl bulacağım onu?

Bu kadının cesedini nerede bulması gerektiğini kolay cevaplayabiliyordu. Birkaç saat önce getirilmiş olduğuna göre, morgda olmalıydı, buradan birkaç yüz adım ötede. Gecenin bu saatinde oraya girmek doktor olduğu için zor olmayacaktı. Peki ne yapacaktı orada? Kadının yalnızca vücudunu görmüştü. Yüzünüyse, dans salonunun kapısından dışarı çıkarken, hatta resmen atılırken, kısa bir an için, belki görebilmişti. Şu ana kadar düşünmemişti, ancak gazetedeki haberi okuduğundan bu yana intihar eden kadının yüzünü hep Albertine'nin yüzü olarak düşlemişti. Korkutucu bir şekilde, bir ölünün peşinde kendi karısını arıyordu. Bir daha sordu kendisine morgda ne aradığını. O kadını diri olarak bir daha görseydi, duruşundan, sesinden, yürüyüşünden mutlaka tanıyacaktı, emindi bundan. Şimdiyse yalnızca bir ölünün vücudunu görecek, yüzünü hatırlamayacak ve bakışsız bir şekilde devrilmiş yatan gözlerine de bakamayacaktı. Oysa bu gözleri tanıyordu. Hele salondan çıkarılmadan az önce kadının çözdüğü ve bütün vücudunu örten koyu renkli gür saçları... Bütün bunlar onu teşhis etmesi için yeterli olabilecek miydi?

Yavaş ve çekingen adımlarla, Patoloji-Anatomi Enstitüsü'nün koridorlarında yürümeye başladı. Kapı kapalı değildi, çalmasına da gerek kalmadı. Adımları loş ve taş kaplamalı koridorlarda yü-

rürken yankı yapıyordu. Sanki evinin kokusu gibi tanıdık, bütün binayı sarmış, bir dizi kimyasal maddenin bileşiminden gelen bir koku karşıladı onu. Şu anda en azından bir asistanın görev yapması gereken Histoloji Bölümü'nün kapısını çaldı. "Girin," diyen biraz sertçe sesi izleyerek ulaştığı epey aydınlık bir odada enstitünün asistanı Doktor Adler, gözlerini bir mikroskoptan ayırarak iskemlesinden doğruldu.

"Ooo, değerli meslektaşım," diye selamladı Doktor Adler kendisini. "Gecenin bu saatinde, bu şerefi neye borçluyum acaba?"

"Rahatsız ettiğim için kusura bakma," dedi Fridolin. "Seni de tam çalışırken..."

"Evet, aynen öyle..." diye karşılık verdi Doktor Adler, öğrencilik yıllarında bile kendisine has sert konuşma biçimiyle. Daha yumuşak bir tonda devam etti :

"Bu kutsal mekânda gecenin yarısında ne yapılır ki başka?.. Ama sen beni kesinlikle rahatsız etmezsin. Ne yapabilirim senin için?"

Fridolin hemen cevap vermeyince de :

"Bugün bize havale ettiğiniz vaka henüz dokunulmadan duruyor. Yarın sabah sekiz buçukta ameliyat edecekler."

Fridolin'in olumsuzlayan bir hareketi üzerine :

"Ha! Pleura tümörü değil, histolojik muayeneden kesin sarkoma çıktı! Bu konuda da endişelenmeniz gerekmez."

Fridolin tekrar başını salladı :

"Bu günlük işlerimizle ilgili bir konu değil..."

"Eh, böylesi daha iyi," dedi Adler. "Ben de gece yarısı seni vicdan azabının buralara sürüklediği fikrine kapılmıştım."

"Vicdan azabı olmasa da, yine bir vicdan meselesi denebilir," diye cevapladı Fridolin.

"Oooh!?."

"Kısacası," diyerek, zararsız ve kuru bir sesle konuşmasına devam etti :

"Bu akşam ikinci klinikte morfin zehirlenmesinden ölen bir kadın hakkında bilgi isteyecektim. Şu anda sizin burada yatıyor olması gerekir, adıysa Barones Dubieski..." Ve daha hızlı :

"Bu Barones Dubieski benim uzun yıllar önce tanıdığım birisi olabilir. Bu konuda emin olmak isterdim," dedi.

"İntihar mı?" diye sordu Adler.

Fridolin başını salladı. "Evet, kendisini zehirlemiş." Böylece konuyu daha özelleştirmiş oluyordu kendince.

Adler işaretparmağını Fridolin'e doğru uzattı, şakacı bir ifadeyle :

"Soylu varlığınıza karşı duyduğu umutsuz bir aşk sonucu mu?" dedi.

Fridolin kızmış gibi yaparak reddetti bu imayı :

"Bu Barones Dubieski'nin intiharının benimle kişisel olarak en ufak bir ilgisi yok."

"Rica ederim, dostum. Aşırı meraklı olmak istemem. Derhal bunu anlayabiliriz. Benim bildiğim bu akşama kadar Adli Tıp'tan bir talep gelmemişti. Yani, her halükârda..."

"Otopsi!.." diye bir şimşek çaktı beyninde Fridolin'in. Bu da mümkündü tabii. İntiharın da kendi isteğiyle gerçekleşmediğini kim bilecekti? İntihar girişimini duyar duymaz otelden hemen kayboluveren o iki bey geldi aklına tekrar. Bu konu birinci dereceden bir cinayet soruşturmasına dönüşebilirdi. Kendisini mahkemeye çağırıp şahitlik yapmasını isterler miydi acaba?

Doktor Adler'i izleyerek koridorun sonundaki yarı açık kapıdan içeri girdi. Bomboş duygusunu veren bu yer çift şamdanlı bir gaz lambasının kısılmış ışığıyla zayıfça aydınlatılmıştı. On iki ya da on dört masadan yalnızca yarısı kadarında cesetler yatıyordu. Bazılarının üstü çarşaflarla örtülü, bazılarıysa tamamen çıplaktı. Fridolin dikkatlice kapıya en yakın masaya yaklaştı ve çarşafı kaldırdı. Doktor Adler'in elindeki bir el fenerinin ışığı da üzerinde dolaştı. Grileşmiş sakallı, sarı yüzlü bir erkekti bu. Tekrar çekti üzerine çarşafı. Öbür masada örtüsüz yatan, çıplak bir genç oğlanın bedeniydi. Doktor Adler başka bir masanın başından seslendi :

"Altmış yetmiş yaşlarında bir hatun değildi herhalde değil mi?"

Fridolin sanki büyülenmiş gibi salonun öbür ucunda yatan bir kadın vücudunun kendisine doğru donuk bir ışıkla parladığını gördü. Başı yana doğru eğik, uzun koyu renkli saçlar masadan ye-

re kadar sarkıyordu. Fridolin ister istemez elini uzatıp kadının başını düzeltti. Ama kendisine özgü olmayan bir çekingenlik gelmişti üzerine. Duraksadı. Doktor Adler de bu arada yanına gelmişti :

"Öbürleri eşkâline uygun değilse, herhalde bu olacak!.." diyerek ışığı kadının yüzüne doğru tuttu. Bembeyaz bir yüz ve gözkapaklarının arkasından yarı kapalı gözler bakıyordu şimdi kendisine. Çenesi aşağıya sarkıyor, ince ve yukarı kalkık üstdudağının arasından mavileşen dişetleri ve bir dizi beyaz diş görünüyordu. Bu yüzün bir zamanlar, hatta dün akşam güzel bir kadına ait olup olmadığını Fridolin söyleyemezdi şimdi. Bu yüz, hem on sekiz, hem de otuz sekiz yaşında olabilirdi.

"O mu?" diye sordu Doktor Adler.

Fridolin sanki kendisinin keskin bakışları ölüden bir cevap alabilecekmiş gibi daha aşağı doğru eğilmişti. Bu yüzün dün geceki aynı yüz ya da gözlerine arzuyla dalmış olan gözlerin aynı gözler olup olmadığını bilemeyecekti. Bunu bilmek de istemiyordu artık. Başını yavaşça masaya dayadığı ölü kadının vücudunda gezdirdi bakışlarını. Bakışları izleyen el fenerinin ışığında yatan bu vücut dün bahar gibi genç ve şahane, zevkle arzu edilen o vücut muydu acaba? Boynunun sarardığını, hafifçe buruştuğunu fark etti. İki küçük ve hafifçe sarkık genç kız göğsünün arasından kemikleri dışarı çıkmış, sanki çürüme süreci başlamışdı. Mat kahverengi bir renk alan kalçalarının arasındaki, artık gizemini ve anlamını kaybetmiş gölgeleri, bacaklarının düzgün formunu, çıkık dizkapaklarını, uzamış kavalkemiklerini, ince ayaklarını ve içeri doğru kıvrık parmaklarını görüyordu şimdi de. El fenerinin ışığı hızla uzaklaştı kadının vücudundan ve tekrar başının üzerinde sabitlendi. Fridolin görünmez bir güç tarafından itilmiş gibi kadının ellerini, yüzünü, yanaklarını, omuzlarını ve kollarını okşadı. Sonra da parmaklarını bir aşk oyunundaki gibi onun parmaklarına dolayarak yarı kapalı gözlerinde, uzaktan yanıp sönüveren bir bakış görür gibi oldu ve büyülenmişçesine üzerine doğru eğildi.

Birdenbire arkasında bir ses :

"Ne yaptığını sanıyorsun?" diye fısıldadı.

Fridolin hemen kendisine geldi. Parmaklarını ölü kadının par-

maklarından çözdü, bileklerinden tutarak bu buz gibi kolları, özenle vücudunun iki yanına yerleştirdi. Kendisine de, bu kadın az önce ya da sanki şu anda ölmüş gibi geldi. Sonra da dönerek kapıya doğru gitti ve ikisi de yankı yapan o koridordan geçerek az önce ayrıldıkları çalışma odasına girdiler. Doktor Adler sessizce onu izledi ve arkalarından kapıyı kilitledi.

Fridolin lavaboya yaklaştı. "İzninle..." diyerek ellerini dikkatlice sabun ve lizol ile temizledi. Bu arada Adler de yarıda bıraktığı işine dönmüştü tekrar. Işığını yeniden ayarlamış, mikrometre vidasını çeviriyor ve mikroskoba bakıyordu.

"Sen de bir göz atmak istemez misin?" diye sordu.

"Niçin?" dedi Fridolin ilgisiz bir tavırla.

"Yeni bir buluş sayılır bu yöntem. Sen de boşuna gelmemiş olursun buraya," dedi Adler, Fridolin'in ziyaretine resmi bir hava vermek istermiş gibi.

Fridolin mikroskopla bakarken,

"Ayarlayabildin mi?" diye sordu. "Bu tamamen yeni bir renklendirme yöntemi."

Fridolin gözlerini ayırmadan başını salladı :

"Neredeyse ideal," diye ekledi. "Bir dizi harika renk verdiği söylenebilir." Bu yeni tekniğin değişik ayrıntılarını da öğrenmek istedi.

Doktor Adler ona istediği bilgileri verdi. Fridolin bu yöntemi, yakında yapmak istediği bilimsel çalışmalarda kullanmayı düşündü. Ertesi gün ya da daha sonra gelip, yeni bilgiler edinmek amacındaydı.

"Ne zaman istersen..." diye karşılık verdi Adler. Ve sonra Fridolin'i yankı yapan taş yer karolarının üzerinden kapıya kadar geçirdi. Bu arada kapatılmış olan kapıyı da kendi anahtarıyla açtı.

"Sen kalıyor musun?" diye sordu Fridolin.

"Elbette," dedi Adler. "Gece yarısından sabaha kadar olan saatler en güzel saatler. Kimse rahatsız etmeden çalışabiliyorsun."

"Eh, neredeyse..." dedi Fridolin suçlu gibi, hafif bir gülümsemeyle...

Doktor Adler elini Fridolin'in koluna koyarak yatıştırdı ve bi-

raz da çekinerek sordu :

"O muydu?"

Fridolin bir süre sessiz kaldı, sonra hiçbir şey söylemeden başını salladı. Bunun aynı zamanda gerçeğe tam uymadığını da biliyordu. Morgda yatan kadının, bir gece önce Nachtigall'ın piyanosunun çılgın nağmeleriyle çıplak dans ederken sarıldığı ve hayatında daha önce hiç görmediği o kadın olup olmadığını bilmese de, bildiği bir tek şey vardı : Aradığı, arzuladığı, bir saat süresince sevdiği o kadın, hayatını nasıl yaşarsa yaşasın, hâlâ yaşıyor da olsa, arkasındaki kubbeli salonda, kısık gaz lambalarının ışığında yatan ceset, kendisi için, öbür gölgeler gibi karanlık bir gölge, anlamsız ve gizemden yoksun, çürümeye mahkûm solgun görüntüsüyle, geçen gecenin yok olmuş varlığından başka bir şey ifade edemezdi.

VII

Karanlık, insansız sokaklardan geçerek hızla eve döndü. Ve yirmi dört saatten az bir zaman önce muayene odasında nasıl üstünü değiştirdiyse, aynı sessizlikte soyunarak yatak odasına girdi.

Albertine'nin nefes alıp verdiğini duydu ve başının yumuşak yastığın üzerindeki hatlarını izledi. Hiç beklemediği bir sevgi ve şefkat hissiyle doluverdi yüreği birdenbire. Hemen yarın, başından geçenleri sanki bir düş imiş gibi ona anlatmaya karar verdi. Eğer bu serüvenlerin gerçekdışı olduğunu anlar ve yalanını ortaya çıkarırsa, ona gerçeği söyleyecekti. Hangi gerçeği? diye sordu kendi kendine. Bu arada Albertine'nin yastığının yanında, kendi yastığının üstünde koyu renkli, bir insanın yüz hatlarına benzer bir şeyin durduğunu fark etti. Bir an kalbi durursmuş gibi oldu. Elini atınca bunun dün giydiği keşiş maskesi olduğunu fark etti. Bu sabah paketinden çıkarırken yere kaymış sonra da hizmetçi ya da Albertine tarafından bulunmuş olabileceğini düşündü. Albertine'nin bunu bulduktan sonra olup bitenden daha kötülerini aklına getirebileceğini düşündü. Ama karısının keşiş maskesini kendi

yastığı üzerine yerleştirmekle ortaya koyduğu bu şakayla karışık davranış, aynı zamanda bir üstünlük ifadesi, hafif bir uyarı ve affettiğine, kendi gördüğü düşleri de göz önüne alarak bu işi büyütmemek istemediğine dair bir işaret olamaz mıydı? Fridolin ise, gücünün sonuna gelmişti. Kendisinin de hiç beklemediği bir biçimde, acı içinde hıçkırarak yatağın yanında diz çöktü ve yastığına sessizce gözyaşları dökmeye başladı.

Birkaç saniye sonra yumuşak bir el saçlarını okşuyordu. O zaman başını kaldırdı ve yüreğinin derinliklerinden gelen bir sesle :

"Sana her şeyi anlatacağım..." dedi.

Kadın önce istemezmiş gibi elini yukarı kaldırdı. Erkek onun elini kendi eline aldı ve ona tekrar yalvararak bakınca, kadın da başını salladı. Fridolin öyküsünü bitirdiğinde sabahın gri ışınları perdelerden içeri sızıyordu.

Albertine sözünü ne bir soru ne de bir meraklı serzenişle bir kez olsa da kesmemişti. Ona yalan söylemek istemediğini de biliyordu artık. Kadın kollarını başının arkasına kavuşturmuş, sessizce yatıyordu. Hareketsiz yüzünde ve açık renkli büyük gözlerinde sabahın ışıkları parlıyordu neredeyse. Kuşku ve aynı zamanda umut dolu bir sesle sordu :

"Ne yapacağız Albertine?"

Genç kadın gülümsedi ve biraz duraksayarak cevapladı :

"Kadere şükredelim derim ben, bu serüvenlerden kolayca kurtulduğumuz için, gerçeklerinden ve düşsellerinden..."

"Bundan emin misin?" diye sordu Fridolin.

"İnsanın hayatındaki bir gecenin, hatta bütün bir yaşamının, aynı anda onun en iç gerçekliğini ifade etmeyeceğini sezebildiğim kadar..."

"Ve düşlerin, gerçekte yalnızca birer düş olmadığı kadar..." diye içini çekti adam da. Kadın, onun başını ellerinin arasına alarak içten bir davranışla kendi göğsünün üzerine yerleştirdi :

"Şimdiyse, uyandık artık," dedi. "Uzunca bir zaman için..."

"Sonsuza kadar!.." diye eklemek istedi kocası, ancak o anda karısı parmaklarını onun dudaklarına götürdü. Kendi kendine söylenir gibi :

"Geleceği sorgulama hiçbir zaman!.." diye fısıldadı.

İkisi de sessizce uzanmış yatıyorlardı şimdi, biraz da uyuklayarak, düşsüz ve birbirlerine sokulmuş bir biçimde... Saat yedide her sabah olduğu gibi kapıları çalınıp sokaktan gelen alışılmış seslerin eşliğinde gün ışığı, perdelerin arasından zafer kazanmış gibi odaya vururken ve yan odadaki çocuğun çınlayan kahkahasıyla başlarken yeni bir gün.

DÜELLO ŞAHİDİ

Ben o sıralar henüz yirmi üç yaşındaydım ve bu benim yedinci düellom olacaktı. Kendi vuruşacağım değil de, şahit olarak yer alacağım bir düellodan söz ediyorum. Gülümseyin isterseniz. Bu zamanda, insanların geçmişte değer verdikleri şeylerle alay etmek moda oldu, biliyorum. Bence bu haklı bir tutum değil. O zamanlar bence hayat daha güzeldi ve bugünün değer ölçülerine göre hiç de değmeyen ya da geçersiz olan şeyler yüzünden insanların hayatlarını ortaya koymaları, ölümcül bir tehlikeye atmaları asil davranışlardı, ister şerefli ya da sevilen bir kadının namusu, ister bir kız kardeşin adının temizliği gibi nedenlerle. Sonra geçen on yıllarda hepimiz yaşamımızı başka insanların arzusuna uygun olarak, çok daha geçersiz ve anlamsız nedenlerle tehlikeye atmaya mecbur kalmadık mı? İkili bir vuruşmada en azından kendi istemleriniz geçerliydi, her ne kadar dış baskılar, inanç ya da züppelik kökenli nedenler var olsa da. Belirli çevrelerde insanlar her zaman bir düelloya davet edilme riskine açık bir yaşam sürdüklerinden, bu, toplum hayatına belirli ve düzeyli bir biçimin hâkim olmasını sağlıyordu. Bu çevrelerdeki en önemsiz ya da en gülünç insanların davranışları bile, ölüme hazır bu tutum ve ifadeleriyle daha özel bir anlam kazanıyordu.

Oysa şimdi ben, daha başlamadan konudan sapıyorum. Size yedinci düellomun öyküsünü anlatacaktım aslında. Ben yedinci düellom derken de gülebilirsiniz. Yazgım sonucu şahit olarak düellolarımın ilkine, genç bir süvari gönüllüsüyken, on sekiz yaşında katılmıştım. Olay bir silah arkadaşım ve Fransız Elçiliği'ndeki bir ataşe arasındaki şeref meselesiydi. Sonra hemen ardından Atlı Spor Şampiyonu Vulkovicz, beni Kont Luginsfeld ile yapacağı düelloya şahit olarak atadı ve bundan sonra, aristokrat ya da meslekten subay olmadığım, hatta Yahudi asıllı olduğum halde, özellikle zor vakalarda şahitlik gerekli olduğunda beni çağırmaya başladı-

lar. Ben de o genç günlerimde, bir gün biriyle kahramanca vuruşma, zafer kazanma ya da ölme ihtimaliyle karşılaşmak isterdim. Bunlardan hangisini tercih edeceğimi iyice bilmediğim halde. Bunaysa hiç gerek olmamıştı o ana kadar. Nedenleri eksik değildi, ancak ya kimse beni düelloya davet etmemişti ya da benim birini davet etmem söz konusu olduğunda olay soylu bir barışmayla sonlanmıştı. Şahitliğimi her zaman büyük bir görev duygusuyla ve içtenlikle yapmışımdır. Bir insanın yazgısını paylaşmak ya da ölüme yaklaştığı o anda bu yazgının hemen yakınında bulunmak benim için heyecan verici, kışkırtıcı ve görkemli bir olaydı her zaman.

Ancak bu yedinci düelloyu öbürlerinden ayıran nokta benim yan figür olarak yer alacağım bir olayda iradem dışında başrolü almanı ve sonradan işin bu yönünden hiç kimsenin haberi olmamasıydı. Size de anlatmayacaktım, ama gerçekte var olmadığınız için size bu şerefi tanıyacağım genç adam – her ne kadar durmadan gülümsüyorsanız da, en azından terbiyeli bir şekilde susmaktasınız.

Bu nedenlerle, nereden ve nasıl başlayacağım pek önem taşımıyor. Öyküyü aklıma geldiği gibi anlatayım. Aklıma ilk gelen anla başlayacağım, o da Doktor Mülling'le birlikte trene bindiğimiz andır. Eduard'ın genç eşinin dikkatini çekmemek için o sabah göl kıyısındaki sayfiye villalarını erkenden terk etmiş ve biletlerimizi de Viyana'ya kadar alarak azami dikkati göstermiştik. Elbette ertesi gün düellonun yapılacağı kasabanın istasyonunda inmiştik o trenden.

Doktor Mülling uzun zamandır Loiberger'in arkadaşı olan aynı yaştaki bir adamdı. Bense bu güveni, eskiden beri şahit olarak tanınmamın yanında, yaz tatillerimi aynı sayfiye yerinde geçirirken Loiberger'lerin villasına misafir olarak birçok kez davet edilmeme borçluydum. Loiberger'e hiçbir zaman özel bir yakınlık duymamıştım, ancak ev misafirlere açıktı, birçok hoş insan da oraya devamlı girip çıkıyordu. Müzik çalınıyor, tenis oynanıyor, kürek yarışları ve geziler düzenleniyordu. Ben de nihayetinde yirmi üç yaşındaydım. Düellonun nedeni olarak süvari yüzbaşısı Urpadinski

ile Loiberger arasında geçen bir atışma gösterilmişti. Bu adamı fazla tanımazdım. Pazar günü, birliğinden izinli olarak, anlaşılan bu atışma amacıyla göl kıyısına gelmiş, bu da düelloya neden olmuştu. Ama geçen yıl bütün yazı karısıyla birlikte burada geçirmişlerdi.

Her iki adam da, çok aceleleri varmış gibi meselenin en kısa zamanda halledilmesini istemişlerdi. Şahitlerin arasındaki ilk görüşme pazar akşamı Ischl semtinde, atışmadan hemen birkaç saat sonra yapılmıştı. Loiberger tarafından, Mülling ve benim, karşı şahitlerin şartlarını itiraz etmeden kabul etmemiz istenmişti. Ağır şartlardı bunlar.

Böylece pazar günü Mülling ve ben o kasabaya varmıştık.

Her şeyden önce yarınki randevu için seçilen alanı gözden geçirdik. Bundan sonra yaptığımız ufak bir yürüyüş sırasında Mülling bana, yolculuklarından, eski öğrencilik yıllarından, üniversitedeki öğrenciler arasındaki kılıç düellolarından, profesörlerden, sınavlardan, köşk inşaatlarından, kürek yarışmalarından ve her türlü müşterek tanıdıklardan söz etmişti. Ben, son bitirme sınavlarıma girecektim yakında. Mülling epey tanınmış bir avukattı bu arada. Ertesi gün olup biteceklerden, sözleşmiş gibi tek kelime etmedik. Düellonun nedenleri hakkında bana anlatmaya değer gördüğünden daha fazlasını bilmekteydi herhalde.

Eduard Loiberger o akşam kasabaya geldi. Yaz tatilini Dolomiten Dağları'nda tura çıkmak bahanesiyle yarıda kesmişti. Ağustos ayındaki harika hava şartları da bu bahaneye uygundu. Kendisini karşıladık ve kasabanın merkez meydanındaki iyi bir otele götürdük. En iyi odasını da onun için ayırtmıştık önceden. Akşam yemeğimizi salonda yedik, samimiyetle sohbet ettik, içki ve sigara içtik, salonun öbür köşesindeki birkaç subayın bile dikkatini çekmedik. Doktor Mülling tamamen soğukkanlı bir tavırla, düello alanını tarif etti : Bu sanki kaderin önceden belirlediği, bir ormanın kıyısındaki açıklık bir alandı ve yakında bir köy meyhanesi de bulunmaktaydı; Mülling'in neşeli bir tavırla belirttiğine göre, bu gibi yerlerde kimi zaman samimi barışma kahvaltılarının da yapıldığı bilinirdi. Bu ertesi günün amacıyla ilgili konuşulan tek cümleydi.

Geri kalan bütün zaman, gelecek pazara yapılacak ve geçen senenin şampiyonu olan Loiberger'in de katılacağı yelken yarışından; işadamı olarak her türlü alanda kendisini yetiştirmiş, bilgili bir insan olarak planlarını da kendi eliyle çizdiği ve villası için planladığı ek inşaattan; Loiberger'in hafriyat tekniğini eleştirdiği ve yakındaki bir tepeye kurulacak teleferikten; Doktor Mülling'in kendisi adına vekâleten yürüttüğü ve epey yüklü bir servetin söz konusu olduğu bir davadan; daha birtakım işlerden söz edilirken, Doktor Mülling yüksek sesle gülerek :

"Bu gibi olaylardan önce erken yatmak zarar vermez, hatta şahitlere bile..." dedi. Biz de iyi geceler dileyerek Loiberger'i yatağına yolladık ve kendimiz de güzel ve ılık yaz gecesinin tadına varmak için bir saate yakın dolaşıp durduk kasabanın sokaklarında. Bu geceki yürüyüşten aklımda, ana meydandaki evlerin taş yol parkelerine fırlattığı kapkara gölgeler kalmıştı, konuşmalarımız değil. yalnızca düellodan hiç söz etmediğimizi gayet iyi hatırlıyorum.

Çok açık bir şekilde, ertesi sabahki araba yolculuğunu hatırlıyorum yine de, hatta bizi tozlu köy yollarından ormanın kenarındaki düzlüğe götüren atların nal sesleri hâlâ kulaklarımda diyebilirim. Loiberger, sanki çok önemliymiş gibi, durmadan Japonya'dan getirilip Orta Avrupa'da yetiştirilmeye başlanan ve kendi bahçesine de dikmeyi tasarladığı bir bitki cinsinden söz edip duruyordu. Arabadan o zamanlar kimi hükümdarlara atfedilen ve hep gazetelerde okuduğumuz bir esneklikle atladı aşağıya. Bunu hatırlayıp gülümsediğimde, Loiberger beni bir bakışıyla yakalamış ve ben de utanmıştım birazcık.

Düello sahnesi aklımda sanki bir kukla oyunu gibi kaldı. Eduard Loiberger sanki bir kukla gibi yatıyordu orada, düşmanının kurşununu yemiş bir biçimde. Ölümünü tespit eden sıska ve yaşlıca, Polonyalı bıyığı ile Alay Başhekimi de bir kuklaya benziyordu. Üzerimizdeki gökyüzü bulutsuz ve tuhaf mat bir mavilikteydi. Saatime baktım. Sekize on vardı. Gerekli protokol ve öbür formaliteler çabucak halledildi. Saat dokuzdaki eksprese yetişeceğimize sevinmiştim. Bu uğursuz kasabada bir saat daha geçirmek daya-

nılmaz olacaktı.

Peronda sessizce ve kimsenin gözüne çarpmadan bir aşağı bir yukarı dolaştık; yaz yolculuğuna çıkmış şık giyimli birer turist gibiydik ikimiz de. Ben kahvemi içerken, Mülling de gazeteden İngiltere kralının başbakan ile birlikte, önümüzdeki günlerde imparatorumuzu ziyaret amacıyla Ischl sayfiyesine geleceğini okuyordu. Sonra politikadan söz ettik. Aslında durmadan konuşan Mülling'in sözüne ben de, zaman zaman pek anlamlı olmayan bir iki yorum ya da kelimeyle katılıyordum. Viyana treni yaklaşınca, artık hiçbir şey olmamış ve sabah ölen Loiberger de artık yaşama dönebilirmiş gibi rahatladık. Kompartımanımızda yine yalnızdık ve uzun bir sessizlikten sonra Mülling, önceden dilemeyi unuttuğu bir özrü hatırlamış gibi :

"Ne kadar hazırlıklı olsa da insan böyle bir şeye kolay inanamıyor," dedi.

Sonra ikimiz de şahitlik yaptığımız, zararsız ya da daha az talihli bütün düellolardan aklımızda kalanları anlattık. İkimiz de ölümcül bir karşılaşmaya katılmamıştık o ana kadar. Bugünkü talihsiz olayı duygusal yönünden uzak; estetik ve sportif açıdan incelemeye başladık önce. Loiberger kendisinden de bekleneceği gibi çok cesurdu. Yüzbaşı daha huzursuz ve yüzü daha soluktu sanki. Hatta ilk atışlardan önce elinin titrediği de fark edilmişti. İlk atışı ikisi de aynı zamanda yapmışlar, kurşunlar boşa gitmiş, ikinci atışta yüzbaşının kurşunu Loiberger'in şakağını sıyırmış ve Loiberger elini otomatik biçimde orasına götürmüş, sonra gülümsemişti. Üçüncü atıştaysa, ateş komutuyla birlikte daha kendisi ateş edemeden, olduğu yere yıkılmıştı.

Ve sonra, önceden verdiği bir sözden kurtulmuş gibi, Doktor Mülling konuşmaya başladı :

"Aslına bakılırsa, ben bunun böyle olacağını biliyordum, hatta daha geçen yıl beklemiştim. Gerek dostumuz Loiberger, gerekse yüzbaşının eşi – kendisini hiç görmediniz mi, ne yazık! – son derece dikkatsiz davranıyorlardı. Bütün sayfiye semti olup bitenden haberdardı. Yüzbaşı Urpadinski'nin ise, garnizonundan St. Gilgen'e epey sıkça izne geldiği halde, olan bitenden haberi yoktu.

Sonra kışın imzasız mektuplar almaya başlayıp bu işin ardına düşünce, eşi de sonsuz sorgulama ve sıkıştırmalarından bunalıp itiraf etmiş olmalı. Sonrasınıysa biliyorsunuz."

"İnanılır şey değil," dedim.

"Nasıl inanılır değil?" diye sordu Mülling.

"İnsanın Loiberger'inki gibi bir karısı varsa, yani. Bence evlilikleri gördüğüm en mutlu evlilikti," diye karşılık verdim.

Agathe'yi gözümün önüne getiriyordum, sanki genç bir kıza, yeni bir geline benziyordu. Eduard ile ikisini bir arada gördüğünüzde, dört beş yıllık evli bir çift değil de, iki sevgili olduklarını sanırdınız. On beş gün önce Eichberg tepesine yapılan toplu piknikten sonra güneşe doğru uzanıp dinlendiğimizde – aslında bu toplu gezintileri hiç sevmezdim ve buna da sırf genç matmazel Coulin yüzünden katılmıştım – yedi sekiz kişiydik. Agathe uyuklar gibiydi, belki de güneş kamaştırdığı için kapamıştı gözlerini. Eduard üzerine eğilip, parmaklarıyla alnını ve saçlarını okşamıştı. İkisi de yeni âşık bir çift gibi gülüşüp fısıldaşıyorlardı.

"Peki, sizce Agathe bir şey fark etmiş miydi?"

Mülling omuzlarını silkti.

"Sanmıyorum. Bu düellodan da kesinlikle haberi yoktu ve şu saate kadar da, eşinin ölmüş olduğunu bilmiyordur."

Şimdi de bir tür korku ile ilerleyen bu trenin bizleri talihsiz kadına gittikçe yakınlaştırdığı geldi aklıma.

"Kim söyleyecek bunu ona?" diye sordum.

"Herhalde biz ikimiz, korkarım ki..." dedi Mülling.

"İkimiz de balo davetiyesi getiren birer komite üyesi gibi bir arada ortaya çıkamayız ki..." diye düşündüm.

"Oradan bir telgraf çekseydik keşke..." dedim yüksek sesle.

"Bu nihayet yazılı bir formalite olabilirdi," dedi Mülling. "Sözlü olarak bildirmekten vazgeçemezdik yine de..."

"Ben bu işi üstüme alabilirim," dedim.

Bu konuda uzunca bir süre tartıştık. Tren Ischl istasyonuna girdiğinde hâlâ karar verememiştik. Nefis bir yaz günüydü. Tren istasyonu, gelen yolcular, gezintiye çıkanlar, karşılayıcılarla dolup taşıyordu. Bunların arasında tanıdıklarımız da vardı. İstasyondan

caddeye çıkıp bir araba bulmamız pek kolay olmadı. Sonunda kimseye yakalanmadan oradan uzaklaşabildik. Ardımızdan yolun tozları uçuşuyor, güneş yüzümüzü yakıyordu. Kasabayı ardımızda bırakıp şosenin üzerinden orman yoluna saptık.

Yolun son kıvrımından önce, köyün ilk çiftlik evlerinin görülebildiği noktaya gelmeden, Doktor Mülling daha uzak bir dost olan benim, Agathe Loiberger'e ölüm haberini vermemi kabul etmişti.

Göl, binlerce ufacık yansımayla parıldayarak önümüzde uzanıyordu. Karşı kıyıdan, gün ışığının yansımalarıyla perdelenmiş, sevimli bir oyuncak gibi görünen vapur; iki yanına, gölde yüzen gençlerin hoşuna giden dalgalarını salarak yaklaşıyordu. Nihayet, adına biraz gereksizce "Grand Hotel" denen yerin önünde indim. Doktor Mülling beni öğleden sonra saat dörtte tekrar arayacağını söyleyerek elimi sıktı ve yazlık olarak bir bölümünü kiraladığı köşke doğru yoluna devam etti.

Turist giysilerimi, duruma daha uygun olacağını düşündüğüm koyu gri bir takımla değiştirdim ve siyah çizgili bir kravat seçtim. Sadece kendi içgüdülerime ve zevkime güvenebilirdim. Bu türde bir ziyaret için, genel ve geçerli herhangi bir kural yoktu. Sıkıntılı bir yürekle çıktım yola.

Otelin yan tarafındaki, yer yer göl manzarasına hâkim patika, çeşitli yazlık villaların önünden geçerek Loiberger'in kendisi için yaptırdığı ve benim zevkime göre biraz fazlaca görkemli bir köşke doğru gidiyordu. Nefes nefese kalıp heyecanımı belli etmemek için özellikle yavaş yürüyordum ama genel olarak kendimi sakin ve dengeli hissediyordum. Kendi kendime, bir görevi yerine getirdiğimi, bunu en uygun bir tavırla yapmamın ve ruh halimin beni toplum kurallarının izin verdiğinden fazla ele vermemesi gerektiğini söylüyordum durmadan.

Köşkün bahçe kapısı açık duruyordu. Zevkli ve rengârenk bir çiçek düzenlemesi göze çarpıyor, güneş sağda ve solda duran beyaz banklara vuruyordu. Kıpkırmızı hasır iskemlelerin olduğu geniş verandanın üzerinde kırmızı beyaz şeritli bir tente çekiliydi. Birinci kattaki pencereler açıktı. Küçük çatı katının önündeki balkon, güneşin yanlamasına vuran ışınları altında yatıyordu. Ortalık-

ta kimsecikler yoktu ve çevre bütünüyle sessizdi. Ayaklarımın altında çıtırdayan kesme taşların sesi çarpıyordu kulaklarıma. Yemek saati yaklaşmıştı. Belki sofraya oturmuşlardı. Agathe tek başına olmalıydı. Öyle ya, Eduard Dolomiten Dağları'nda tura çıkmıştı. Evet, bu benim ilk aklıma gelen şeydi, halbuki adamın ölüsü, şu anda ufak bir garnizon kasabasının morgunda yatıyordu. Birdenbire, birkaç dakika sonra yapacağım işin ne denli korkunç, dayanılmaz, olanaksız olduğunu; hemen geriye dönüp kimseye görünmeden oradan uzaklaşmayı; Doktor Mülling'e gidip, Agathe'ye bu korkunç haberi veremeyeceğimi söylemeyi düşündüm.

Bu arada evin içindeki karanlıkta kalan bölümden bir uşak verandaya çıkıp beni selamladı. Herhalde geldiğimi içeriden duymuştu. Mavi beyaz çizgili keten bir ceket giymiş genç, sarışın bir adamdı bu. Merdivenleri inip bana doğru yürüdü.

"Ev sahipleri yoklar. Beyefendi dün buradan ayrıldı ve hanımefendi de aşağıda, göl kıyısında olmalı." Benim gitmeye niyetli olmadığımı görünce de :

"Bay von Eissler biraz sabrederlerse... Hanımefendi her an dönebilirler..." dedi.

"Ben beklerim."

Uşak biraz şaşırmışa benziyordu. Belki de yüzümün anlaşılmaz ve ciddi ifadesi dikkatini çekmişti. Biraz da rol yaparak şöyle bir saatime baktım ve :

"Hanımefendiye bir haber iletmem lazım," dedim. "Bekleyebilirim."

Uşak başını salladı, iç salona geçen orta kapının önünde duran bir koltuğu yana doğru çekti, kibar bir el hareketiyle çevredeki koltukları gösterdi ve açık kapısından iki kişilik pırıl pırıl bir sofranın kurulu olduğu gözüken yan odaya girerek kapıyı ardından kapadı.

Gözaltına alınan bir sanığın ağır geçecek bir sorgudan önce yalnız bırakılması gibi, şu yaz havasında bile hafifçe serin ve gölgeli salonda tek başıma kalmıştım. Simsiyah bir piyano, salonun ve ortamın tam merkezinde duruyor ve burada geçirdiğim son müzikli akşamın anısını canlandırıyordu. Agathe'nin ince parmak-

ları tuşlar üzerinde geziniyor ve arkadaşı Aline'e bir Schubert lied'i söylerken eşlik ediyordu. Hatta Aline'in sesini duyar gibiydim :

"Sana çiçeklerle Sylvia..."

Aynı akşam, insanların çoğu salondayken tek başıma bahçeye çıkmıştım. Gecenin ılık havasında oturmuş, dinlediğim müzikten mutlu ve Loiberger Köşkü'nden pek eksik olmayan şampanyayla çakırkeyiftim. Hatta belki uyuklamıştım. Bu arada sanki düşteymiş gibi, Agathe başka bir adamın eşliğinde yanımdan geçerken bana değmişti. Karanlıkta kaldığım için önce fark etmediler. Ama sonra Agathe fark etti ve yanımdan geçerken şaka yapar gibi, parmaklarını arasında dolaştırarak saçlarımı karıştırdı ve uzaklaştı. Bu hareket bana pek yabancı gelmedi. Onun huyuydu böyle şeyler. Epey teklifsiz, fakat incelik dolu davranışları vardı : Evine gelip giden dostlarını adları ya da unvanlarıyla çağırmak yerine, onlara kendiliğinden bir ad yakıştırmak gibi. Bu takma adın o kişiye uyması hiç de gerekli değildi. Hatta tam tersi ya da hiçbir şey ifade etmeyen bir ad de olabilirdi. O sıralar yirmi üç yaşındaydım ve daha da genç gösteriyordum. Galiba bu yüzden bana "çocuk" diyordu. O gece karanlıkta bankın üzerinde oturmaya devam ettim. İkisinin yanımdan tekrar geçmelerini bekliyordum. Bu umduğumdan daha çabuk gerçekleşti. Agathe daha yüz hatlarımı seçme imkânı olmadan başını bana doğru salladı. Bunu hep yapardı : Selam verirken art arda iki kez sallardı güzel başını. Bir gün plajda sırtında mavi bornozuyla balkona dayanmış şekilde beni selamlarken, bazı gezintilerinde bir tanıdığına rastgeldiğinde... Hatta bir çiçeği koparmadan, bir dağ kulübesine girerken de bunu yapardı. Karşılaştığı insanları ve nesneleri böyle selamlayarak tanışıklık kurmaya çalışması, belki yalnızca doğuştan gelen bir alışkanlığıydı. Bu özelliğini ilk olarak şimdi, şu yazın gölgeli ve loş ışıklarının vurduğu salonda onu beklerken iyice hatırlıyordum; ayakta durup piyano örtüsü olarak serilmiş Hint şalının püskülleriyle bilinçsizce oynarken.

Aniden çakılların üzerinde ayak sesleri ve kadın gülüşmeleri işittim. Kalbim durur gibi oldu. Sonra bu sesler merdivenlerden olduğum yere doğru yaklaştılar.

"Kim o?" diye seslendi Agathe, biraz ürkerek. Beni tanır tanımaz da ekledi :

"Çocuk bu!.."

Bana elini uzattı. Ben de her zamankinden daha çok eğilerek öptüm onun elini. Arkasında duran Aline'e dönüp :

"Şimdi ikiniz de yemeğe kalın..." dedi. Bana dönerek :

"Yalnızım şu ara. Eduard dün bir dağcılık turuna katılmaya gitti," dedi.

Sonra pek de şen olmayan bir gülüşle :

"Kim inanır?!." diye ekledi.

Bu arada ben Aline'in de elini öpmüştüm. Başımı kaldırdığımda, benim gözlerime doğru yönelen ve şu anda hiç de isteyemeyeceğim, davetkâr bir bakış görür gibi oldum. İkisi de önümde duruyorlardı : Aline, esmer, parlak sarı elbisesi; Agathe, sarışın, açık mavi yazlık elbisesiyle. Ve o an, renklerin çelişkisine karşın, kız kardeşlere benziyorlardı. Her ikisinin de başlarında o seneler pek moda olan hasır Floransa şapkaları vardı. Agathe kendisininkini çıkarıp piyanonun üzerine bıraktı.

"Hayır, sevgili dostum..." dedi Aline. "Ben kalamayacağım. Evde yemeğe bekliyorlar."

Agathe ona biraz daha ısrar etti ama pek de üzerine varmadı. Arkadaşı ile konuşurken aynı anda bana, soran, arzulayan, hatta kışkırtıcı öyle bir bakışla baktı ki, başımın döndüğünü hissettim. Ve bu bakışı ilk kez görmediğimi de anımsadım. Aline bizlerle vedalaştı.

"Görüşmek üzere hanımefendi," dedim ve bu arada konuştuğum ilk kelimelerin bunlar olduğunu fark ettim. Oldukça sert ve çınlayan bir sesle söylemişim gibi geldi kulağıma. Agathe arkadaşını verandaya çıkardı ve merdivenlerden bahçeye inene kadar ona eşlik etti.

"Neden Aline buradayken söylemedim?" diye düşündüm. Çok daha kolay olmaz mıydı sanki? Agathe birkaç dakika sonra yine benim önümdeydi.

"Hanımefendi, size bir haber vermek zorundayım," diye başlayacaktım. Ama söyleyemedim. Düşünce okuyanlar herhalde anlar-

dı söyleyeceklerimi. Ama benim dudaklarımdan bir ses bile çıkmadı. Agathe önümde duruyor, parlak mavi elbisesi salonun gölgeleri arasından hafifçe parıldıyor, ama gülümsemiyordu. Yüzü o ana kadar görmediğim derecede ciddiydi. Şu an benimle yalnızdı ve sanki artık yüzeyselliğe, oynaşmalara ya da cemiyet hayatına dair en ufak bir iz kalmamıştı davranışlarında.

"Burada olduğunuza öyle sevindim ki..." dedi.

Ben bir cevap vermedim. Söyleyecek bir söz bulamıyordum. Ruhumda son günlerin silikleşen olayları yeniden canlanıyordu. Bir gezintide birdenbire koluma nasıl giriverdiğini, o gece bahçesinde saçlarımı karıştırıp, beni hep taktığı adla selamlamasını hatırlıyordum. "... Çocuk!" Bütün bunların neyi ifade ettiğini anlamamıştım. Anlamaya cesaret edememiştim. Ne kadar da gençtim, bir düşünsenize!.. Hayatımda ilk kez genç ve güzel bir kadın, başkasının mutlu eşi olarak tanıdığım bir kadın, bana kalbini armağan ediyordu. Bunu nasıl olur da bekleyebilirdim? Gelişimi bu denli sevinçle karşılayan bu güzel kadın, benim de kendisine, kocasının orada olmamasından yararlanmak isteyecek kadar âşık ve arzu dolu olduğumu sanmış olmalıydı herhalde.

"Yemek hazır, hanımefendi."

Agathe'nin zarif bir hareketi... Döndüm. Yan odaya geçtik. Burası onun özel dairesiydi. Pencereler açık, beyaz perdeler kapalıydı; aralarından bahçe ve üzerindeki yaz havası belirsiz renklerle parıldıyordu. Agathe ile karşılıklı oturuyorduk. Uşak şimdi altın düğmeli lacivert bir ceket giymiş, sessizce girip çıkarak servisini yapıyordu. Sofra ince bir zevkle döşenmişti. Hafif bir yemekti ve içecek olarak yalnızca şampanya vardı. Sofrada tamamen rahat bir şekilde, önemsiz konulardan söz ettik, hem onun, hem benim açımdan. Öyle de olması gerekiyordu. Ama her günkü olayları, taşra yaşamının küçük özelliklerini, yaptığımız ve planladığımız gezintileri, gelecek pazar günkü yelken yarışını ve Loiberger'in kazanma şansını konuşurken – Eduard'ın ölümünü eşine haber vermek üzere buraya geldiğimi de unutmaksızın – burada olmayı, Agathe ile göz göze oturup konuşarak yemek yemeyi, perdelerin hafif hışırtısını, uşağın sessizce gelip tekrar kaybolmasını, düş gi-

bi değil de, gerçeğin daha değişik, daha ikincil bir türü gibi algılıyordum. Bu başka gerçeklikten kulağıma küçük vapurun düdüğü; aklımaysa gölün aşağılarda, parlayan gün ışığının altında uzandığı, Aline'in evine döndüğü ve Eduard'ın bu sabah bir ormanın kıyısında vurulup yattığı da geliyordu aynı zamanda.

Yemek bitmişti. Uşak bir daha gelmedi. Yapayalnız kalmıştık.

Agathe masadan kalktı, üzerime doğru geldi, başımı ellerinin arasına aldı ve beni dudaklarımdan öptü. Bu alev gibi yakıcı bir öpüş değildi, yumuşak ve ihtirastan çok şefkat dolu, hem kardeşçe, hem de baş döndürücü, aynı zamanda hem törensel, hem de şehvet doluydu.

Ve sonra da kollarında bin bir düşlere daldım.

Bir çayırın üzerinde uzanmış yatıyorduk. Eduard ile yatıp uzandıkları çayırdı bu. Bu denli sakin, korkusuz olmasını anlayamıyordum. Korkunç bir şey olmuştu, ne olduğunu bile düşünmüyordum. Ama bildiğim bir şey varsa, o da burayı terk etmem gerektiğiydi. Sonra trenin bir kompartımanında oturuyoruz. Penceremiz açık, perdeler uçuşuyor... Yırtık resimler gibi yanımızdan geçiyor belli belirsiz manzaralar : ormanlar, çayırlar, kırlar, çitler, kayalar, kiliseler, tek tük ağaçlar... İnanılmaz bir hızla ve birbirini izlemeden. Kimse bizi tutamaz artık, aynı trende bizimle gidenler bile. Bu inanılmaz bir şey, ama öyle. Aniden onun adını sesleniyor biri. Bir telgrafçı olmalı bu. Duymasından korkuyorum. Ama bu ses gittikçe daha kısılıyor ve yavaşça kayboluyor. Yolculuk ediyoruz, hep yolculuk edip duruyoruz. Şimdi bir kumarhane salonundayız. Anlaşılan Monte Carlo'da. Nasıl bilmem?.. Elbette Monte Carlo burası. Agathe kumar masasında oturmuş, çevresinde birtakım insanlar. Kendisi çok güzel, çok da sakin. Oyun oynuyor, kaybediyor, kazanıyor. Bense tanıdığı ve kendisine kocasının ölmüş olduğunu söyleyecek biri var mı diye çevreme bakınıyorum. Bunlar bize tamamen yabancı insanlar. Koyu tenli, kahverengiler. Hatta bir Kızılderili de var aralarında. Kafasında kocaman kırmızı tüylerle kumar masasında oturuyor. Aline birden kapının ağzında beliriyor. Arkamızdan mı gelmiş? Yoksa kötü haberi o mu verecek? Derhal buradan kaçmalı. Hemen, hemen... Agathe'nin omzuna

dokunuyorum. Gözlerinde sevgi dolu bir bakışla bana doğru dönüyor. Yine hızlı bir trenle yolculuk ediyoruz. Adamın biri pencereden kompartımanın içine doğru bakıyor. Nasıl olur bu? Elinde kocaman bir kâğıt. Telgraf olmalı. Adamı aşağıya itiyorum. O da yuvarlanıyor, ama nereye olduğunu göremiyorum. Agathe'nin bir şeyin farkına varmaması ne şans! Tabii varamaz... Çünkü onun da elinde geniş yapraklı bir İngiliz dergisi var. Sayfalarını çevirip resimlerine bakıp duruyor. Ön sayfasında kumar salonunu ve oyuncuların arasında beni de gösteren bir resim var. Haberler ne çabuk da yayılıyor. Kocası bu resmi görecek olursa, halimiz ne olurdu? Beni de mi öldürürdü, yüzbaşıyı öldürdüğü gibi?

Bir anda yine aynı villadayım. Aynı odada, aynı sedirin üzerinde. Hem gerçek, hem de düş gibi bir şey bu. Uyanık olduğumu düşlüyor ve düşümde gözlerimin açık olduğunu ve rüzgârda sallanan perdelere baktığımı görüyorum. Yavaş yavaş yaklaşan altı ya da on iki kişinin ayak seslerini işitiyorum. Şimdi işte, cesedin üstüne konulduğu sedyeyi getiriyorlar ve ben oradan kaçıyorum. Dışarıdaki terastayım, merdivenlerden aşağı inmeliyim. Adamlar ve sedye nerede? Onları göremiyorum. Kadın üzerime doğru geliyor ve ondan kaçamıyorum. Birden, bahçede yalnız kalıyorum, ama bu gerçek bir bahçe değil, sanki oyuncak kutusundan çıkma bir şey, yıllar önce bir doğum günü hediyesi olarak bana getirdikleri oyuncak bahçe bu! Bunun içinde gezinilebileceğini o zaman bilmiyordum. İçinde kuşlar da var, ötüşen. Bunun da farkına varmamıştım o zaman. Onların farkına varmamın cezası olarak, aniden hepsi uçup gidiveriyorlar. Ve uşak bahçenin kapısında duruyor, eğiliyor saygıyla. Sonra Bay Loiberger giriyor içeri. Ölü olduğundan hiç haberi yok ve üzerinde beyaz bir pardösü var. Eve kadar ona eşlik ediyorum, kimsenin ona ölü olduğunu söylememesi gerek, bu onu yine öldürürdü, diye düşünüyorum. Sonra ikimiz öğle yemeğine oturuyoruz, uşak servisi yapıyor, Eduard'ın tabağına yemek koydurmasına şaşırıyorum, buna ihtiyacı yok ki!.. Karşısındaysa Agathe oturuyor, ben artık bir hiçim. Ama bu kez pencerenin iç pervazında oturuyorum ve perdeler devamlı suratıma çarpıyor. Birbirlerine nasıl baktıklarını görmek istiyorum. Birden-

bire adamın sesini işitiyorum. Ah, bir de görebilseydim onu :

"Beni vuran adamla mı kahvaltı ediyorsun?" diyor ve bunu söylemesi hiç tuhafıma gitmiyor, çünkü ben bu işi yaptım. Bunu vurgulaması aptalca geliyor bana yalnızca. Düellolardan sonra genellikle bir arada kahvaltı edildiğini bilmesi gerekiyor.

Bahçede yine ayak sesleri var. Sedye... Tuhaf : önce ölü sonra sedye. Ne kendini beğenmiş bir adammış, bir matem bandosu bile tutmuş. Askeri bando mu? Elbette, bir süvari yüzbaşısıydı vurulan. Peki ya alkışlar? Tabii, yelken yarışını kazandığı için. Ben aceleyle pencereden dışarı atlıyorum, koşabildiğim kadar hızla göle doğru gidiyorum. Neden etrafta bu kadar az insan var? Ve tekneler yok ortalıkta? Yalnızca ufak bir sandal var. Sandalda Agathe ve ben. Agathe kürek çekiyor. Ama kısa bir süre önce kürek çekmesini bilmediğini söylememiş miydi? Şimdi üstelik bir yarışı da kazanıyor. Aniden Eduard'ın eli boğazıma sarılıyor. Agathe kürekleri bırakıyor. Sandalımız sürükleniyor. Agathe kollarını kavuşturuyor. Eduard'ın beni suya atıp atamayacağını merak ediyor. Birbirimizi boğmaya çalışıyoruz. Agathe artık bizi merak etmiyor. Kendi sandalında sürüklenip gidiyor. Bu bir motor-bot olmalı diye düşünüyorum. Gittikçe daha derine doğru batıyorum. Neden, neden diye soruyorum durmadan kendime ve Loiberger'e şu kadın için birbirimizi öldürmeye değmeyeceğini söylemeyi istiyorum. Ama söylemiyorum, çünkü benim kendisinden korktuğumu sanabilir. Tekrar su yüzüne çıkıyorum. Gökyüzü hiç görmediğim kadar geniş. Yeniden az öncekinden daha derine iniyorum. Buna mecbur değilim aslında, artık yapayalnızım ve bütün göl bana ait. Gökyüzü de öyle. Yine dalgaların arasından yukarı fırlıyorum. Öyle bir hızla fırlamışım ki, birden uyanıyorum. Hiç olmadığım kadar uyanığım şu anda. Agathe ise uyuyor, en azından gözleri kapalı, yatıyor. Perdeler hep bu saatlerde gölden esen yaz rüzgârında daha hızlı uçuşuyor. Vakit henüz o kadar geç değil. Güneşin eğimine göre dört filan olmalıydı. Mülling beni bu saatte arayacaktı otelden. Bu da bir düş müydü?.. Hepsi bir düş... Düello, Loiberger'in ölümü... Sabah olmuştu da, ben şimdi otelimde uyuyor muydum? Bu benim son kaçma şansım mıydı? Ama emindim ki, uyanmıştım

artık. Agathe yanımda uzanmış uyuyordu, bir şeyden haberi yoktu hâlâ. Şimdi önümde iki seçenek vardı. Bir an önce buradan kaçıp gitmek ya da Agathe'yi uyandırmak ve ona olup bitenleri anlatmak, anlatmak... Her an biri gelip verebilirdi bu haberi. Yoksa bahçeden gelen sesler, ayak sesleri miydi? Şu ana kadar rahatsız edilmemiş olmamız bir mucizeydi. Bu her tarafından girilebilir odada, öğleden sonraki dinlence saatleri de geçtiğine göre, her an birinin gelebileceği yerde hâlâ durmak sersemlikti. Ben kalkıp da omzuna dokunarak Agathe'yi uyandırmak istediğim anda, bakışımla uyanmış gibi o da aniden açıverdi gözlerini. Elini alnında ve saçlarında gezdirdi, uykusundan yeni uyanan küçük bir kız gibi gözlerini kırpıştırdı. Bana silinip giden bir düşün içinden bakar gibi baktı. O anda adını fısıldadığımı duydu ve yüzü gölgelendi. Ayağa fırladı, elbiselerini düzeltti, yastıkları çabucak yerlerine koydu. Sonra bana dönüp yalnızca :

"Git!" dedi.

Ama ben mıhlanmış gibi duruyordum yerimde, ona söylemem gereken şeyleri henüz söylememiş olarak. Ne korkaktım. Kendimi öldürmekten başka bir çare kalmamış gibiydi benim için. Ama tek bir adım bile atamıyordum. Şimdi yine adını söyledim, daha hızlı, yalvararak bu sefer. Elimi tuttu ve :

"Seni çok seviyorum," dedi. "Seni bu kadar sevdiğimi bilmiyordum. İstersen inanma buna. Ama gerçek olmasa, sana bunu neden söyleyeyim ki? Gitmeden bunu bilmelisin!.."

"Seni ne zaman göreceğim?" diye sordum. "Eduard öldü," demedim. "Beni affet!" demedim. "Sana söylemekten korktum..." da demedim. "Seni ne zaman göreceğim?" diyordum. Cevaplanacak hiçbir soru yokmuş, söylenecek başka hiçbir şey, hiçbir söz kalmamış gibi...

"Beni bir daha hiç görmeyeceksin," dedi. "Eğer sen de beni seviyorsan, sadece bu saatleri şükranla anacaksın, benim gibi. Bu saatlerden, bu eşsiz düşten; bulanık bir gerçek, bir yalan, yüz yalan, bir dizi ihanet ve çirkinlik oluşmasını istemiyorsan. O zaman hemen git ve beni bir daha görmeye çalışma..."

İçimden, "Eduard öldü, kocan öldü, söylediklerin saçma ve se-

nin hiçbir şeyden haberin yok. Yalan, ihanet, çirkinlikler de yok artık. Sen özgürsün..." demek geliyordu. Ama bütün bunları söylemiyordum. Bir dakika öncesine göre, her şey birden açıklığa kavuşmuştu kendi içimde.

"İhanet ve yalan yok artık. Ancak sen, bu saatten sonra bu evde kalmaya devam edersen ya da başkasına ait olacaksan, o zaman bu bir yalan ve ihanet olurdu," dedim. Sanki o yolculuk düşleri beni tekrar ele geçirmiş ya da ben onlara hâkim oluyormuşum gibi birtakım duygular içindeydim.

Agathe sarardı. Bana doğru baktı ve yüzümün sertleştiğinin farkına vardım ben de. Beni yatıştırmak ister gibi koluma dokundu. "Akıllı olalım..." dedi. "En azından aklımızı başımıza toplayalım. Ben seni seviyorum, ama sana ait değilim, sen de bana ait değilsin. Bunu ikimiz de biliyoruz. Bir düştü bu, bir mucize, bir şans, unutulmazdı, ama geçti..."

Başımı salladım reddederek :

"Bu saatte kadar olan her şey geçti. Ama bu saat her şeyi değiştirdi. Sen artık başkasına ait olamazsın, sen bana aitsin," dedim.

Eli hâlâ kolumdaydı. Şimdi kolumu sıkıca kavradı. Benim bir çılgınlık yapmamı önlemek istercesine sağa sola salladı. Gözlerim sabitleşmişti, içlerinde sevgiden çok, azim ve hatta tehdit ifadesi olduğunun farkındaydım. Korkusunun büyüdüğünü fark ediyordum. Bu kez daha şakacı bir tonda bana :

"Çocuk," dedi. "Haklı değil miydim? Sana neden hep 'Çocuk' dediğimi biliyordum. Şimdi ikimizin adına da ben mi akıllı olmalıyım? Kolay değil ki bu! Hele benim için. Ama mecburuz, mecburuz buna..."

"Neden mecburmuşuz ki?" diye sordum inatla ve aynı anda kendimden nefret ettim.

"Mecburuz..." dedi yine. Ve içinde gittikçe yükselen korku dalgalarının etkisi onu nedenlerin en güçlüsünü ileri sürmeye yöneltti :

"Akıllı olalım ve kendimizi ele vermeyelim. Bir duyarsa, sen mahvolursun..."

Gülümsedim. Başka bir şey gelmiyordu elimden. Ancak kadı-

nın cevabı, uyarısı, bir ölünün intikamı ile korkutmaya çalışması beni korkutmadığı gibi, tuhaf bir biçimde komiğime de gidiyordu. O anda şeytani bir cevap vererek bu çekilmez, çirkin konuşmaları, hem her şeyi yok eden, hem de kurtaran bir sözle ortadan silmek geliyordu içimden. Ama bunu yapamadım. Kendi güçsüzlüğümü, bir ölünün benden daha güçlü olduğunu o an hissediyordum. Çaresizlikle kendimi savunmaya geçtim ve aptalca, şunlardan başka söyleyecek söz bulamadım :

"Ya kader sonunda bana gülecek olursa?"

Omuzlarımı kavradı. Gözleri korku içindeydi :

"Ne diyorsun sen? Neler saçmalıyorsun? Nereye sürükleniyoruz biz?.."

İşte o anda anladım ki, onun adına korkuyordu, kesinlikle benim için değil. O adam, kocası, onun için her şeydi ve ben bir hiçtim...

Ve tam o anda da, bahçenin çakıllarında ayak sesleri duyuldu. Birkaç saniyem kalmıştı artık. Kendisine şu birkaç saniye içinde olanları anlatmak ve buraya dek suskun kalmamı haklı göstermek mümkün değildi. Birkaç dakika önce olsa, belki anlayış gösterir, hatta affedebilirdi. Belki de gerçekten bir zafer kazanabilirdim ölmüş adamın karşısında. Ama şu anda düşen, kurban olan asıl bendim, hatta kendimi bir hayalete benzetiyordum ve düşümde olduğu gibi, merdivenlerden terasa çıkan ayak sesleri de Loiberger'in kendisine aitti. Ona olacakları söylemek, en azından bir nebze hazırlamak da olanaksızdı artık. Ağzımdan yalnızca bir kelime çıktı : "Korkma!" Bu sözü söylerken, gerçekten de ölmüş kocasının içeri gireceğine sanki inanmış gibiydim. Önce bana kararsız bir gülümseme ile baktı. Bu bakışta, gizliliğimizi dert etmemem gerektiğine, kimsenin bu saatler içinde olanları hiçbir şekilde sezmeyeceğine ilişkin bir güvence vardı. Ama bakışlarımın karanlık ifadesini ve ciddileşen duruşumu görünce olayın benim gizlilik endişemden daha derin bir nedeni olduğunu anladı. Bir soru sorabildi sadece :

"Neler oldu?"

Ayak sesleri yan odada yankılanıyordu. Agathe bana dönme-

den salona yöneldi, ben de onu izledim. Aline salon ve terasın arasındaki kapıda duruyordu. Beni tuhaf ve şaşkın bir bakışla süzdükten sonra, sararan arkadaşının ellerini tutup gözyaşları içinde ona sarıldı. Agathe'nin gözleri Aline'in gözlerinden uzakta, benim gözlerime dikilmişti, sanki bütün bunların cevabını alnımdan emerek almak istermiş gibi. Bense parmağımı dudaklarıma götürüp bu çaresiz hareketle, gerekirse kendisini değil, beni ele vermesini istedim. Bakışlarında dahası da vardı – önsezi, bilgi, kızgınlık, anlayış, affediş, hatta şükran gibi şeyler...

Şu anda Mülling teras ile salon, ışık ile gölge arasındaki kapıda duruyordu. Benim varlığım ona, kötü haber getirdiği zavallı kadını yalnız bırakmak istemeyen birisi gibi geliyordu herhalde. Kadına doğru ilerledi ve sessizce elini tuttu. Agathe tekrar Mülling'den öteye, bana doğru baktı. Kimse konuşmuyordu. Ne Mülling, ne Aline. Bense o anda herkesten daha derin bir biçimde susuyordum kendi iç dünyamda. Yazlık bahçenin sessizliği içeriye hâkim olmuştu şimdi. Agathe sonunda dudaklarını açtığında kalbimi durduran bir sesle :

"Şimdi bütün gerçeği öğrenmek istiyorum..." dedi.

Öbürlerinin duruşundaki çekingenliğe, benim korkaklığıma karşın, tam bir serinkanlılıkla :

"Benden bir şey saklamamak, ancak beni şu ana kadar üzmemek için çalıştığınızın farkındayım. Hepinize teşekkür ederim. Şimdi her şeyi dinleyeceğim. Başından sonuna kadar. Sözünüzü anlamsız sorularla kesmeyeceğim. Evet Doktor Mülling, anlatınız!"

Piyanoya yaslandı. Parmakları örtülü şalın püskülleri ile oynuyordu, dudaklarının bir kıvrımıyla bile, ne beni ne kendisini ele verecek bir hareket yapmadan. Aline piyanonun sehpasına çökmüş, başını ellerinin arasına almıştı. Mülling, bütün heyecanına karşın, topluluk önünde konuşma yeteneğini kullanıyordu. Olayı kendisiyle kasabanın istasyonunda buluştuğumuz andan, Eduard'ın vurulup yere düştüğü ana kadar özlü ve açık bir biçimde aktardı. Bana kalırsa, bu konuşmayı otelinin önünde ayrıldığımızdan bu ana kadar iyice hazırlamıştı. Sanki bir zamanlar işlediği, artık anlamını yitiren, unutulan ve aslında önemsiz olan bir günahın

bedelini ödemiş ve her türlü suçtan arınmış olan bir insan için savunma yapıyor gibiydi. Agathe onun sözlerini tek bir heceyle kesemedi. Ancak Mülling sözünü bitirdiğinde, olay yerinde yapılan resmi işlemleri sordu. Mülling'in, cenaze için ertesi gün öğlede defin ruhsatı verileceğini bildirmesi üzerine, "O zaman ben de bu akşamdan oraya gideceğim," dedi.

Mülling bu akşamki trenin ancak geceyarısı ufak garnizon kasabasına varacağını söyleyerek onu bundan vazgeçirmeye çalıştı.

"Ben onu hemen görmek istiyorum," dedi Agathe. Dr. Mülling yapılacak işlemler için yardımcı olmayı teklif ettiyse de, kesin bir ret cevabı aldı.

"Bütün bunlar benim işim. Her şey bittikten sonra Dr. Mülling, sizinle görüşürüz," dedi.

Artık yalnız kalmak istiyordu. Aline yol hazırlıklarına el vermek ve yokluğunda yapılacak işlerle ilgilenmek için sonra gelecekti.

Hepimizin ellerini teker teker sıktı. Öbürleri gibi, benimkini de. Gözlerini benimkilerden kaçırmadı bile.

Gerçekten de o akşam yalnız yola çıktı ve kocasının cenazesini ertesi sabah Viyana'ya getirdi. Bir sonraki günse, benim de katıldığım cenaze töreni yapıldı. Agathe o gün kimseyi kabul etmedi. Göl kıyısındaki o yazlığa hiçbir zaman dönmedi.

Uzun yıllar sonra bir davette karşılaştık. Bu arada tekrar evlenmişti. Konuştuğumuzu gören hiç kimse bizi tuhaf, derin ve birlikte yaşanmış bir olayın bağladığını sezemezdi. Bağlamış mıydı gerçekten? Yazın sessizliğinde geçirdiğimiz, korku veren ve bir o kadar da mutlu saatleri, yalnız başıma gördüğüm bir düş bile sanabilirdim; gözleri öylesine berrak ve masum bir bakışla daldı ki gözlerime...

SABAHA KARŞI KUMAR

I

"Teğmenim!.. Teğmenim!.. Teğmenim!.." Genç subay ancak üçüncü çağrıdan sonra uyanabildi, gerinerek başını kapıya doğru çevirdi ve daha uyku sersemi, yastıkların arasından "Ne var yahu?" diye homurdandı. Sonra biraz daha kendine gelip gün ışığının hafifçe vurduğu kapı aralığından emir erinin farkına varınca da, bağırarak yanıtladı :

"Sabah sabah ne var, lanet olası?"

"Aşağıda, avluda bir adam var teğmenim, teğmenimle görüşmek isteyen bir adam."

"Ne demek bir adam yahu? Saat kaç ki? Pazar sabahları beni uyandırmayın demiyor muyum?"

Emir eri yatağa yaklaşıp Wilhelm'e bir kartvizit uzattı.

"Koyun kafalı, ben baykuş muyum ki, karanlıkta okuyayım!.. Açın şunları!"

Emri alır almaz Joseph iç pencereleri açmış ve kirli beyaz perdeyi yukarıya çekmişti. Teğmen yatakta hafifçe doğrulup kartvizitin üzerindeki adı okumaya çalıştı, sonra yatağın üstüne bırakıp tekrar inceledi. Sarı, kısa ve uykudan karışan saçlarını karıştırdı ve çabucak düşündü : "Reddetmek mi? Olanaksız. Nedeni de yok. Bir insanı kabul etmek onunla yakın ilişkide olmak anlamına gelmez ki! Yalnızca borçları yüzünden ayrılmak zorunda kalmıştı. Başkaları daha şanslıydı ya. Benden ne ister peki?" Tekrar emir erine döndü. "Şu Bay von Bogner neye benziyor bakalım?"

Emir eri, geniş ve aynı zamanda üzgün bir gülümsemeyle, "Saygıyla bildiririm, üsteğmenimiz üniformasıyla daha yakışıklıydı," dedi.

Wilhelm bir süre sustu, sonra yatakta oturdu, "Pekâlâ, buyur-

sunlar ve... üsteğmenimiz de henüz tam giyimli olmadığımı hoş görsünler." dedi ve devam etti. "Bana bak, beni soran olursa, yani, Üsteğmen Höchster, Teğmen Wengler ya da Yüzbaşımız, kim olursa olsun, burada yokum. Anlaşıldı mı?"

Joseph kapıyı kendi arkasından kaparken, Wilhelm hemen gömleğini giydi, saçlarını fırçaladı, pencereye yaklaştı, aşağıya, daha canlanmamış olan kışla avlusuna baktı. Eski silah arkadaşını orada, başı öne eğik, dik bir siyah şapkayı alnına indirmiş, açık sarı bir pardösü ve kahverengi, biraz tozlu pabuçları ile gezinirken görünce, sanki yüreği burkuldu. Pencereyi açtı ve tam el sallayıp selam verecekken emir erinin ona yaklaştığını gördü. Wilhelm onun korkuyla gerilmiş yüz çizgilerinden, cevabını beklerken duyduğu gerilimi uzaktan bile hissetti. Olumlu bir karşılık alınca Bogner'in yüz ifadesi rahatladı. Emir eriyle birlikte, biraz da yapacakları görüşmenin gerektirdiği dikkatle, Wilhelm'in şimdi kapadığı pencerenin altındaki kapıdan içeri girdiler. Böyle güzel pazar sabahlarında, kışlanın avlusuna doluveren ve hafta ortaları hiç fark edilmeyen bir ilkbahar ve taze orman havası kokusu da aniden kayboldu. Ne olursa olsun diye düşündü Wilhelm; ne olacakmış ki, nasıl olsa bugün mutlaka Baden'e gideceğim, oradaki Viyana Şehir Lokantası'nda öğlen yemeğimi yerim – tabii son kez olduğu gibi Kessner'lerde yemeğe alıkoymazlarsa. "Giriniz!" Wilhelm eski silah arkadaşına aşırı bir canlılıkla elini uzattı. "Hoş geldin Bogner, beni gerçekten de sevindirdin. Üstünü çıkarmaz mısın? Bak şu çevreye, her şey bıraktığın gibi. Daha pek büyüyemedik. Eğer insan mutluysa, en ufak bir kulübe bile..."

Otto, Wilhelm'in utangaçlığını anlayıp ona kibarca gülümsedi : "Belki de kulübe deyimini içeren özdeyiş, buradan başka bir yer için daha uygun olur, ne dersin?" diye yanıtladı.

Wilhelm, gerğinden daha yüksek bir sesle güldü. "Maalesef pek değil. Bir süredir pek monoton yaşıyorum. Seni temin ederim, altı haftadır bir kadın ayağı basmadı bu lojmana. Platon bile bana kıyasla öksüz çocuk sayılır. Otursana lütfen." Bir koltuğun üzerindeki çamaşırları yatağın üstüne aktardı. "Sana bir kahve ikram edebilir miyim?"

"Teşekkürler Kasda. Zahmet etme, kahvaltımı yapmıştım. Ama rahatsız olmazsan, bir sigara içerim."

Otto daha kendi sigara tabakasını açmadan, Wilhelm ona üzerinde açık bir sigara paketinin durduğu komodini işaret etti. Otto sessizce birkaç nefes aldı, Wilhelm'in tuttuğu ateşle yanan sigarasından. Bakışları eskiden tanıdığı ve artık eski ve kayıp zamanlardan kalmış, subayların sürek avını betimleyen bir tabloya takıldı.

"Hadi anlat bakalım!.." dedi Wilhelm. "Nasılsın görmeyeli. Neden hiçbir haber alamadık senden? İki üç yıl önce birbirimize veda ettiğimizde söz vermiştin, zaman zaman..."

Otto lafını kesti. "Belki de kendimden haber etmediğim daha iyi oldu. En iyisi de bugün sana gelmemiş olmaktı," dedi. Ve Wilhelm'i şaşırtan bir biçimde kendini, üzerinde okunmaktan yıpranmış kitapların bulunduğu divanın bir köşesine bıraktı. "Düşün bakalım Willi, bugünkü ziyaretim, sabahın bu saatinde, ne hikmet olsa gerek? Bilirim, sen pazar sabahları uzun süre uyuyup yatak keyfi yapmasını seversin. Bu ziyaretimin elbette bir nedeni var. Eski dostluğumuzun aşkına – eski silah arkadaşlığımız diyemiyorum artık – bir şey isteyeceğim senden. Korkma Willi, tehlikeli bir iş değil, birkaç gulden sadece. Yarın sabaha kadar alamazsam benim için artık yapacak hiçbir şey kalmayacak..." Sesi birden askeri bir tonda yükseldi :

"Buradan ayrılmadan yapmamın daha akıllıca olduğu o son şeyin dışında..." dedi.

"Neler saçmalıyorsun," dedi Wilhelm. Sesinde biraz da dostça ve utangaç bir isteksizlik vardı.

Emir eri kahvaltıyı getirdi ve ortadan kayboldu. Willi kahveyi fincanlara koydu. Ağzında acımsı bir tat duydu, keyifsizce daha banyoya bile gidememiş olduğunun farkına vardı. Trene binmeden önce, bir buhar banyosu almayı da aklına koymuştu. Öğleye doğru Baden'e varsa, tamamen yeterliydi. Kimseye verilmiş bir sözü yoktu; geç kalsa ya da hiç gelmese kimseye ayıp olmayacaktı, ne Cafe Schopf'taki baylara, ne de genç Bayan Kessner'e... belki hiç de fena olmayan annesi dışında.

"Lütfen alsana," dedi kahve fincanına daha dokunmayan Ot-

to'ya. O da çabucak bir yudum alıp konuya girdi : "Kısa keseceğim, belki de biliyorsun, ben bu aralar elektrik tesisatı işleri yapan bir firmada kasiyerim. Üç aydır çalışıyorum. Hem nereden bileceksin. Evli olduğumu ve bir oğlum olduğunu da bilemeyeceğin gibi... Ben daha sizlerleyken o dünyaya gelmişti, yalnızca kimsenin haberi yoktu. Son zamanlar benim için epey zor geçti. Tahmin edebilirsin. Özellikle geçen kış, oğlum hastalanınca. Neyse, detaylara girmeyeyim, birçok kere, kasadan bir miktar borç almak zorunda kaldım. Her seferinde tekrar yerine koydum. Bu kez biraz daha fazla almıştım..." Wilhelm kahvesini karıştırırken biraz daldı, Otto anlatmaya devam ediyordu : "Ve işin kötüsü, pazartesi günü, yani yarın, merkez fabrikadan bir denetim geleceğini tesadüfen öğrendim. Biz bir şubeyiz nihayet, bize ödenenler ve tahsil ettiklerimiz ufak tefek miktarlardır. Benim borcum da pek bir şey sayılmaz, yani dokuz yüz altmış gulden. Diyelim ki bin. Fark etmez. Aslında dokuz yüz altmış. Ve bu tutarın yarın sabah sekiz buçukta kasada olması lazım, yoksa... Willi, bu parayı bana arkadaşça bir yardım..." Sesi kısılıverdi. Willi – biraz da onun için – utanır gibi oldu. Eski silah arkadaşının yaptığı ufak yolsuzluk (böyle deniyordu ya) hikâyesi için değil, bir zamanların dost canlısı, hali vakti yerinde ve çakı gibi üsteğmeni Otto von Bogner'in şimdi, utanç içinde, şu divanın köşesine dayanıp gözyaşlarını yutarak konuşması içine dokunmuştu.

Elini omzuna koydu, "Haydi Otto, şimdi hemen kaybetmeyelim cesaretimizi," dedi. Öbürü bu pek ümit verici olmayan sözler üzerine, üzgün, hatta korkulu gözlerle ona doğru bakarken : "Ben de pek iyi durumda sayılmam. Bütün parasal servetim yüz guldeni ancak aşar. Yüz yirmi guldenim var, tam olarak. Bunların hepsi de senin emrine amadedir. Ama biraz uğraşırsak belki bir çözüm bulabiliriz."

Otto sözünü kesti. "Bütün çözüm olanaklarını harcadım. Zamanı kafamızı patlatarak harcamayalım, benim sana somut bir önerim var."

Wilhelm meraklı bir gerginlikle onun gözlerine baktı.

"Düşün bakalım Willi, sen kendini benim gibi ters bir durumda bulsan, ne yapardın?"

"Pek anlayamadım," dedi Willi, olumsuz bir tavırla.

"Elbette, hiç başkasının kasasına elini sokmadın ki. Böyle şeyler insanın başına ancak sivil hayatta gelir. Evet. Bunun gibi bir suçtan dolayı olmasa da, yine de acil bir durumda paraya ihtiyacın olsaydı, kime başvururdun?"

"Affedersin, Otto, bu gibi şeyler hakkında şimdiye kadar hiç düşünmedim. Evet, benim de borçlarım oldu... daha geçen ay Höchster bana elli gulden ile yardımcı oldu, ben de ayın birinde hemen geri ödedim. Bu nedenle de, bu ay biraz dardayım. Ama bu parayı, bin guldeni hem de, nereden bulacağımı gerçekten bilmiyorum."

"Gerçekten mi?" diye sordu Otto ve gözlerini onunkilere dikti.

"Diyorum ya..."

"Peki, ya dayın?"

"Ne dayısı?"

"Robert dayın..."

"Nereden çıktı şimdi o?"

"Elbette... Sana hep yardımcı olmadı mı? Sana gönderdiği devamlı bir ek gelirin de yok muydu ondan?"

"Devamlı bir şeyler aldığım yok artık," diye cevapladı Willi, bir zamanki silah arkadaşının şu duruma hiç de uygun düşmeyen konuşma biçimine kızarak. "Yalnızca devamlı yardım değil. Robert dayım tuhaf bir insan oluverdi. Gerçek şu ki, kendisini son bir yıldır bir kez bile görmedim. Öncedense, ufak bir miktar yardım istediğim de beni bir kovmadığı kaldı."

"Hmm... Demek öyle," dedi Bogner, alnını sıvazlayarak. "Demek sence tamamen olanaksız?"

"Benim sözlerimden de kuşkulanmazsın umarım," diye cevapladı Willi, biraz da sert biçimde.

Bogner birden ayağa kalktı, divanın kenarında durarak, "Bir denesek," dedi, sonra da : "Evet, affedersin, ama mecburuz buna. Sana yapacağı en kötü şey hayır demek olur. Belki de pek hoş olmayan bir biçimde. Buna katılıyorum. Ama yarın sabah şu parayı elime geçiremezsem, benim başıma geleceklerin yanında, bu hiç kalır."

"Olabilir," dedi Willi. "Ama tamamen lüzumsuz ve hoş olmayan bir olay. En ufak bir şans görseydim eğer... Eh, sen de benim iyi niyetimden kuşkulanmazsın herhalde. Lanet olsun, başkaları da olmalı... Kızma bana, aklıma şimdi geldi; hani şu Amtstetten'de çiftliği olan kuzenin Guido ne oldu?"

Bogner, "Ondan da bir hayır gelmez," diye cevapladı sakin bir biçimde. "Yoksa ben şimdi burada olmazdım zaten. Kısacası, bütün dünyada başka kimse..."

Willi birden aklına bir fikir gelmiş gibi parmağını kaldırdı.

Bogner ona umutla baktı.

"Rudi Höchster'den bir şansını denesen?.. Bir mirasa kondu geçenlerde. Yirmi yirmi beş bin gulden kadar. O paralardan bir şey artakalmış olmalı." Bogner alnını kırıştırdı, sonra da biraz sıkılarak : "Höchster'e üç hafta kadar önce yazıp yardım istemiştim... O zaman durum henüz bugünkü gibi acil değildi. Bana bir cevap bile yazmadı. Bak Willi, senin şu dayından başka bir çıkış yolumuz yok." Willi omuzlarını silkince de : "Onu ben de tanırım Willi, sevimli ve kibar, yaşlı bir beydir, değil mi? Hep birlikte bir keresinde tiyatroya gitmedik mi, Riedhof Gazinosu'na da. Mutlaka hatırlayacaktır. Hay Allah, dayın birdenbire bambaşka bir insan olabilir mi?"

Willi sabırsızlıkla onun sözünü kesti. "Ama öyle görünüyor. Ben de ona ne olduğunu anlayamadım. Elliyle altmış yaşları arasında insanların bu gibi tuhaf değişiklikler geçirdiği olmuştur. Sana az öncesinden daha fazlasını söyleyemem, çünkü ben de bir yıldan fazla bir süre evine ayak basmadım. Uzun lafın kısası, bir daha da basmayacağım."

Bogner başını eğip bir süre önüne baktı. Sonra birdenbire başını kaldırdı, Willi'ye orada yokmuş gibi boş bir bakış fırlattı ve "Haydi, kusura bakma, Tanrı'ya emanet ol!" dedi ve şapkasını kavrayıp gitmeye davrandı.

"Otto," diye bağırdı Willi, "aklıma bir şey daha geldi."

"İyi bir şey olsa bari!.."

"Bak Bogner, dinle beni. Bugün şehir dışına gidiyorum. Baden'e... Orada Cafe Schopf'ta bazen ufak kumar partileri düzenli-

yorlar : Yirmi bir ya da bakara, duruma göre. Ben epey mütevazı bir biçimde katılıyorum buna. Ya da hiç... Üç dört kere oynadım, daha çok eğlenmiş olmak için. Alay Başhekimi Tugut en kıdemli oyuncu, acayip de şansı var. Üsteğmen Wimmer de genelde oyuna dahil. Yetmiş yedinci dönemden Greising, ama sen onu pek tanımazsın. Oralarda tedavi amaçlı kalıyor, eski bir hikâye nedeniyle... Birkaç sivil de var, taşralı bir avukat, tiyatronun genel sekreteri, bir tiyatro oyuncusu ve yaşlıca bir adam, Konsolos Schnabel diyorlar ona... O yöreden bir operet şarkıcısıyla ilişkisi var. Çekirdek grup bunlar... Tugut konsolostan geçenlerde bir oturuşta üç bin gulden kaldırdı. Sabah altıya kadar açık terasta oyun oynarken, kuşlar da bizim için ötüyordu. Üstümdeki yüz yirmi guldeni dayanıklılığıma borçluyum, yoksa ben de beş parasız kalırdım. Sana bir şey söyleyeyim mi, bu yüz yirmi guldenin yüzünü bugün senin için riske atmaya hazırım. Biliyorum, fazla bir şansım yok, ama Tugut geçen gün elli guldenle oturup, üç bin guldenle kalktı. Bir şey daha var. Son aylarda aşkta hiç şansım olmadı. Belki de insanlardan çok atasözlerine inanmak lazım."

Bogner susuyordu.

"Evet, ne dersin bu işe?" diye sordu Willi.

Bogner omuzlarını silkti. "Sana teşekkür ederim. Hayır demeyeceğim, yine de..."

"Bir şey garanti edemem elbette," diye sözünü kesti onun Willi, aşırı heyecanlı bir biçimde. "Ama fazla riski de yok. Ne kazanırsam kazanayım, sana bin gulden ayıracağım. En az bin gulden sana ait olacak. Bir de şansım tutarsa..."

"Seni artık fazla meşgul etmeyeyim. Yarın sabah saat sekizde Alser Kilisesi'nin önünde bekleyeceğim seni," dedi Bogner acı bir gülümsemeyle. "Ayrıca tesadüfen de karşılaşmış olabiliriz, değil mi?" Willi'nin cevabını bir el hareketiyle susturdu ve hızla ekledi : "Ben de boş durmayacağım bu arada. Benim de yetmiş gulden param var. Bunu bugün öğleden sonra at yarışına yatıracağım..." Çabucak pencereye gidip dışarıya baktı, "Ortalık temiz," dedi. Ağzını acı ve alaylı bir şekilde çarpıtıp yakalarını kaldırdı, Willi'nin elini sıktı ve gitti.

Wilhelm içini çekti, bir süre düşündü ve aceleyle gitmeye hazırlandı. Üniformasının halinden hiç de memnun değildi. Bugün kumarda kazanacak olursa, yepyeni bir üniforma ceketi alacaktı. İlerleyen saati göz önüne alarak buhar banyosundan vazgeçti. Ama tren istasyonuna kadar bir faytona binmeye karar verdi. İki gulden fazla sarf etmesi de artık pek önemli değildi.

II

Öğle saatlerinde Baden'de trenden indiği zaman hiç de keyifsiz sayılmazdı. Viyana Garı'nda Yarbay Wositzky – resmi koşullarda pek çekilmez birisi – onunla dostça bir sohbet etmiş, kompartımandaki iki genç kız da ona karşı öyle sevimli davranmışlardı ki, günlük programı açısından, onunla aynı istasyonda inmediklerine şükretmişti. Bütün olumlu duygularına karşın, eski silah arkadaşı Bogner'e içinden kızmakta devam ediyordu, aptalca bir kumar hikâyesi yüzünden kariyerini terk etmek zorunda kaldığı için. Bir subay nereye kadar gideceğini, sınırlarını bilmeliydi sonuçta. Kendisi örneğin, üç hafta kadar önce şansı bir türlü tutmayınca masadan kalkmıştı hemen, Konsolos Schnabel'in dostane bir biçimde cüzdanını kendisine vermesine karşın. Her zaman böyle durumlarda kendisine hâkim olmayı bilmişti. Daima da düşük bir maaş ve babasının, onun yarbay olarak Temeşvar'da ölmesinden sonra da dayısının gönderdiği ek yardımlarla geçinmeyi bilmişti. Bu yardımlar kesildikten sonra da kendisini duruma göre ayarlamış; kahvelere daha az gitmiş, yeni bir şeyler almamış, sigarayı azaltmış ve kadınlara hiç para harcamamıştı. Üç ay önce çok ümit verici biçimde başlayan ufak bir serüven de, Willi'nin iki kişilik akşam yemeği masrafını çıkaramaması nedeniyle, yarıda kalmıştı.

Hüzün verici bir şey, diye düşündü. Bu eşsiz ilkbahar gününde artık pek parlak durumda olmayan üniforma ceketi, dizleri parlamaya başlamış külot pantolonu ve yeni subay modasına göre epey kısa bir şapkayla mis kokulu çiçeklerle dolu parkı geçerek Kessner ailesinin – sahipleri kendileri değilse de – oturduğu eve

doğru yürürken kendi yaşam koşullarının ne denli kısıtlı olduğunu, bugünkü gibi hiçbir zaman hissetmemişti. Ve ilk kez bir öğle yemeğine davet edilme olanağının ya da bu olanağın umuda dönüşmesinin ne denli utanç verici olduğunu düşündü.

Yine de bu umudun gerçekleşmesini sevinçle karşıladı. Hem yalnızca mükemmel bir şarap eşliğinde yenen lezzetli bir öğle yemeği nedeniyle değil; sağında oturan Matmazel Emilie, dostça bakışları ve her ne kadar rastlantısal olsalar da, yakınlık vaat eden dokunuşlarıyla çok hoş bir masa komşusu oluvermişti. Sofradaki tek misafir de kendisi değildi. Genç bir avukat, ev sahibinin Viyana'dan çağrılısı olarak gelmiş ve neşeli, hafif, ara sıra da alaycı bir biçimde, sohbetini dinletmesini biliyordu. Ev sahibi, evin hanımlarına geçen kışın balo mevsimindeki bir davette takdim edilen Willi'nin ara sıra çaya uğraması için yapılan daveti fazlaca ciddiye aldığını ortaya koyan pazar ziyaretlerinden pek de memnun olmadığını belli edercesine, Willi'ye karşı kibar, ama soğukça davranıyordu. Evin hâlâ güzelliğini koruyan sahibesiyse, on dört gün kadar önce parkın ıssız bir köşesindeki bankta, kendisini Willi'nin atılgan bir biçimde sarıveren kollarından, çakılların üzerinde adım sesleri duyulunca ancak kurtarabildiğini hatırlamaz gibiydi... Sofrada önceleri Teğmenin anlamayacağı birçok deyim içeren ve avukatın, ev sahibinin fabrikasıyla ilgili olarak üstlendiği bir dava konuşulmuştu. Sonra da söz taşrada tatil ve yaz yolculuklarına gelince, söz sırası nihayet Willi'ye de gelmişti. Kendisi iki yıl önce, Güney Tirol'daki Dolomiten Dağları'nda yapılan imparatorluk manevralarına katılmış, açık havada kamp kurdukları gecelerden; Kastelruth hancısının kendilerine soğukluğu yüzünden "çifte medüzler" denen iki kara bukleli kızından; tam da Willi'nin gözleri önünde, başarısız bir süvari saldırısı nedeniyle gözden düşen bir mareşalden söz etmeye başlamıştı. Üçüncü ya da dördüncü kadeh şaraptan sonra âdeti olduğu gibi gittikçe daha serbest, daha taze fikirli, hatta daha neşeli bir ruha kavuştu. Ev sahibinin yavaşça sempatisini kazandığını, Avukatın ses tonunun alaycılığını yitirdiğini, ev sahibesi hanımın hafızasının yavaş yavaş yerine geldiğini hissediyordu şimdi. Ve Emilie'nin dizinin kendi dizine doğru iyice

dayanması da artık pek rastlantı sayılamazdı.

Kahveler içilirken iri yapılı bir hanım, iki kızıyla sökün etti ve Willi'yi onlara, "Sanayiciler balosundan arkadaşımız," diye tanıştırdılar. Rastlantı bu ya, bu hanımlar da iki yaz önce Güney Tirol bölgesinde tatillerini geçirmemiş ve Teğmenimizi, güzel bir yaz günü Sies'teki otellerinin önünde şahlanarak dörtnala geçen bir aygırın sırtında görmemişler miydi! Willi buna hiç karşı çıkmadı. Her ne kadar seksen dokuzuncu dönemin küçük bir piyade teğmeni olarak ne Tirol, ne de başka bir yerde, görkemli bir atı şahlandırmış olamayacağını bilse de...

İki genç hanım, zarif beyaz giysiler, ortalarındaki Matmazel Kessner ise uçuk pembeler içinde, kırların üzerinde keyifli keyifli geziniyorlardı.

"Üç zarif melek gibi, değil mi?" dedi Avukat. Yine de sesi alaycı bir tondaydı. Teğmen az kalsın, "Ne demek istediniz yani, Avukat Bey?" diyecekti, ama Emilie kırdan kendisine dönüp neşeli bir biçimde el sallayınca, amacını unuttu. Genç kız sarışın ve kendisinden biraz daha boyluydu, pek küçümsenmeyecek bir çeyizi de olmalıydı. Ama bunlara gelene kadar – düşünü görmeye cesaret etse bile – geçecek daha çok zaman ve yapacak işler vardı. Ve her şeyden önce, talihsiz arkadaşı için en geç ertesi sabaha kadar şu bin guldeni bulmak gerekiyordu.

Bu nedenle üsteğmen eskisi von Bogner'in hatırı için, artık vedalaşmaktan başka çare kalmamıştı, hem de sohbetin en tatlı yerinde... Kalması için ısrar edermiş gibi yaptılar, çok teşekkür etti. Ancak askeri hastanede, eskiden kalan romatizmasını tedavi ettiren bir silah arkadaşını ziyarete söz vermişti, mutlaka gitmeliydi. Avukat buna da alaycı bir gülüşle karşılık verdi. Matmazel Kessner, bu ziyaretin bütün öğleden sonrasını alacağını söyledi, cesaret verici bir gülümsemeyle. Willi bilinçsiz bir biçimde omuzlarını silkti. Eh, öyleyse dendi, eğer erken serbest kalırsa, kendisini bu akşam tekrar görmekten memnun kalacaklardı...

Evden ayrılırken, iki şık ve genç beyin bir faytonla aynı eve yanaştığını fark etti ve bu durum keyfini kaçırdı. Dara düşmüş bir dostu için kahvelerde birkaç gulden kazanmaya uğraşırken, bu

evde neler olabilirdi! Yarım saat hasta dostunu ziyaret etmiş gibi yapıp tekrar o güzel bahçedeki üç zarif meleğin yanına dönmek en akıllıcası olmaz mıydı? "En akıllıcası bu olurdu," dedi kendi kendine, "ama kumarda kazanma şansım da epeyce azalırdı o zaman," diye düşündü, biraz kendini beğenmiş bir halde...

III

Bir ilan sütununda, büyük sarı renkte bir at yarışı ilanı gördü. Bogner'in şu anda Freudenau Hipodromu'nda yarışları izleyip bahis oynadığını düşündü. Belki de şu sıralarda gerekli parayı kazanmıştı. Acaba Bogner, şans yüzüne gülse de bunu gizli tutup ondan, Başhekim Tugut ya da Konsolos Schnabel'den kazanacağı parayı ister miydi? Yani bir insan başkasının kasasından para alacak kadar alçalmışsa bir kere... Böyle giderse Bogner birkaç hafta ya da ay sonra yine bugünkü haline dönmeyecek miydi? Ya o zaman ne olacaktı?

Kulaklarına müzik sesi geldi. Artık yalnızca sayfiye orkestralarınca çalınan unutulmuş melodilerden, bir İtalyan uvertürü çalıyorlardı. Willi'yse iyi tanıyordu bu parçayı. Annesi yıllar önce Temeşvar'da bazı akrabalarıyla bu uvertürü dört elli çalardı. Müzik yeteneğini annesine dört elli piyanoda eşlik edecek kadar ileri götürmemişti. Annesi sekiz yıl önce ölünce de, ondan, Harp Okulu'ndan hafta sonları eve geldiği zamanki gibi, ders alma olanağı kalmamıştı artık. Müziğin sesi, biraz da yüreğini sızlatır gibi, titreşen ilkbahar havasında hafifçe duyuluyordu. Bulanık Schwechat Çayı'nı küçük bir köprüden geçerek aştı ve birkaç adım sonra Cafe Schopf'un geniş ve pazar gününe yakışır biçimde insanlarla dolu terasında buldu kendisini. Caddeye yakın bir masada, sözde hasta olan Teğmen Greising uçuk tenli, asık suratıyla oturuyordu. Yanında da şişman ve biraz buruşmuş kanarya sarısı flanel bir elbiseyle Tiyatro Genel Sekreteri Weiss vardı, her zamanki gibi yakasında bir çiçek... Willi güçlükle, dolu masaların ve iskemlelerin arasından onlara doğru ilerledi. "Bugün pek de kalabalık sayılma-

yız," diyerek elini uzattı. Oyunun başlamama olasılığı biraz rahatlatmıştı. Greising hemen yanıtını verdi : dostuyla "işe" girişmeden önce biraz güç toplamak üzere çıkmışlardı açık havaya. Öbürleri masa başında tam kadroydular, Konsolos Schnabel de yalnız bugüne özgü, Viyana'dan özel bir faytonla gelmişti.

Willi soğuk bir limonata ısmarladı. Greising hemen, soğuk bir şey içirtecek heyecanın nedenini sordu; Badenli kızların zaten her zaman güzel ve sıcakkanlı olduklarını da ekleyerek. Sonra duraksamadan, daha geçen akşam parkta bir hanımla kısa bir serüven geçirip aynı gece içinde nasıl sonuca vardığını anlatmaya başladı. Willi limonatasını içerken de, kendi kendine kısa bir kahkaha atarak, "Dünyanın hali de bu zaten. Başkalarının da başına gelmeli ara sıra..." diye konuştu.

Bilgisi eksiklerin hep süvari subayı sandıkları, Train'li üsteğmen Wimmer belirdi birden arkalarında, "Ne diyorsunuz beyler, Konsolos Bey'le hep tek başımıza mı uğraşacağız?" diyerek, kendi huyunca, hizmet dışında olsa da, üst rütbeli silah arkadaşına hazır olda askerce selam veren Willi'ye elini uzattı.

"İçerisi nasıl?" dedi Greising birden kuşkulu bir tavırla.

"Yavaş yavaş bir şeyler oluyor," diye cevapladı Wimmer. "Konsolos Bey kendi parasının üzerinde ejder gibi oturuyor; maalesef benimkinin üzerinde de. Haydi, hep birlikte girişelim Sayın Torerolar!"

Öbürleri kalktı. Willi, "Ben zaten davetliyim," dedi. Ve sahte bir kayıtsızlıkla sigara yaktı. "Yalnızca bir on beş dakika seyredeceğim."

"Ha, ha," diye güldü Wimmer, "cehenneme giden yol iyi niyetle döşenmiştir." "Ve cennete giden de kötü niyetle," dedi tiyatrocu Weiss.

"İyi söylediniz," diye sırtına vurdu onun Wimmer.

Kahvenin iç bölümüne geçtiler. Willi dışarıya, köşklerin damlarına, tepelere doğru son bir bakış fırlattı. Sonra da en geç yarım saat sonra Kessner'lerin bahçesinde oturmaya yemin etti kendi kendine.

Hep birlikte bahar güneşinden ve havasından hiçbir şeyin fark

edilmediği kapalı bir bölüme girdiler. Willi oyuna katılmaya hiç niyetli olmadığını belli etmek için koltuğunu iyice geriye doğru çekti. Konsolos, yaşı pek belli olmayan, biraz griye kaçan kızılımsı seyrek saçlı, bıyığı İngiliz işi kıvrılmış, şık gri bir kostüm içinde, kasayı tutan Doktor Flegmann'ın dağıttığı bir kartı kendisine özgü bir dikkatle inceliyordu. Kazandı. Doktor Flegmann cüzdanından yeni banknotlar çıkardı.

"Kılını bile kıpırdatmadı," dedi Wimmer alaylı bir saygıyla.

"Kılını kıpırdatmak olayların akışını değiştirmez," dedi Flegmann yarı kapalı gözlerinin ardından. Baden Askeri Hastanesi'nin Bölüm Başkanı olan Alay Başhekimi Tugut, iki yüz guldenlik bir kasa kurdu.

"Bu iş bugün gerçekten de bana göre değil," diye düşündü Willi ve koltuğunu daha da geri çekti.

İyi bir aileden gelip yeteneğinden çok kıt zekâsıyla ünlü olan Aktör Elrief, Willi'ye kartlarını gösterdi. Ufak miktarlarla oynuyor, kaybettiğinde çaresizce kafasını sallıyordu. Tugut, kasasını bu arada neredeyse iki misline çıkartmıştı. Weiss, Elrief'ten biraz ödünç para aldı ve Doktor Flegmann da cüzdanından yeni paralar çıkardı. Tugut çekilmek istedi, ancak tam o sırada Konsolos paraları saymadan, "Banko," dedi. Kaybetti ve yeleğinin cebine elini soktuğu gibi üç yüz gulden tutan borcunu ödeyiverdi. "Bir daha banko," dedi. Başhekim reddetti, Doktor Flegmann kasayı devralıp kartları dağıtmaya başladı. Willi kart almadı, şaka olsun diye Elrief'in devamlı ısrarları üzerine "şans getirsin diye" kartının üzerine bir gulden bastırdı. Bir sonraki oyunda Doktor Flegmann ona da bir kart uzattı, Willi de reddetmedi. Tekrar kazandı, kaybetti, kazandı, koltuğunu masanın yakınına doğru çekti ve öbürleri de hemen ona yer açtılar. Ve yine kazandı, kaybetti, kazandı, kaybetti... Talihi sanki bir türlü karara varamıyordu. Genel Sekreter tiyatrosuna gitmeye davrandı ve Bay Elrief'ten ödünç aldığı parayı iade etmeyi unuttu. Oysa aldığı borcun çok üstünde kazanmıştı bu arada. Willi de biraz kazanıyordu, ama bin'e ulaşmak için hâlâ dokuz yüz elli gulden gerekiyordu.

"Pek bir şey olmuyor," dedi Greising hayal kırıklığıyla. Şimdi

Konsolos kasayı devralmıştı ve tümü şu andan itibaren işin ciddileşeceğini fark etmişlerdi sanki. Konsolos Schnabel hakkında, Güney Amerika'daki bağımsız, ufak bir devletin konsolosu ve "Toptan Tüccar" olduğundan başka şey bilinmiyordu. Genel Sekreter Weiss tanıştırmıştı kendisini subay camiasına. Weiss, küçük bir aktrisi işe alması için ricacı olarak tanımıştı Konsolos Bey'i. Aktrisimiz de önemsiz rolünü elde eder etmez Elrief ile ilişkiye girmişti. Aldatılan âşığın arkasından alay etme âdetini uygulamaya henüz fırsat olmadan, Konsolos kısa bir süre önce kartları dağıtırken, purosu ağzında, Elrief'e dişlerinin arasından, "Eee, müşterek küçük hanım arkadaşımız ne yapıyor bakalım?" diye sorunca bu adamla alay ya da şaka etmenin pek kolay olmayacağını anlamışlardı. Greising, bir ara gecenin geç vaktinde iki kadeh konyak arasında, Konsolosun bilinmeyen taşra serüvenleri hakkında bir imada bulunmak isteyince de, ona sert bir bakış fırlatarak, "Bana neden sataşıyorsunuz Teğmenim, düellosuz özür kabul etmeme huyumu hiç duymadınız mı?" deyince, bu inançları daha da güçlenmişti.

Bu karşılıktan sonra ortalığa ciddi bir sessizlik çökmüştü. Önceden anlaşmış gibi, bundan bir daha söz edilmeksizin, aralarında bu adama karşı daha dikkatli davranmaya gizlice karar verdiler.

Konsolos Bey kaybetti. Bundan sonra bir kasa daha ve onu da kaybedince, bir üçüncüsünü kurmasını kimse tuhaf karşılamadı. Öbür oyuncular, hepsinden fazla da Willi kazanıyordu. Başlangıç sermayesi olan yüz yirmi guldeni cebine attı. Buna artık dokunmayacaktı. Sonra kendisi de bir kasa kurdu, bir misline çıkarttı, sonra da çekildi, birbirini hızla izleyen, daha ilerideki kasa sahiplerine karşı oyunlarda da, genel olarak talihi yaver gitti. Başka biri için kazanmayı düşündüğü bin guldenlik tutar, yüz guldenden fazlası ile aşılmıştı. Bu arada Elrief masadan tiyatrodaki rolüne yetişmek üzere kalkarken, Greising alaylı bir ifadeyle rolün içeriğini sordu, ancak bir cevap alamadı. Willi de fırsattan istifade, Elrief'e katılıp gitmeye davrandı. Öbür oyuncular oyun kartlarına dalıp gitmiş durumdaydılar, ancak Konsolosun kartlarından gözünü ça-

bucak kaldırıp oradan ayrılırken, soğuk ve kısa bir bakış fırlatması da, Willi'nin gözünden kaçmadı.

IV

Açık havada durup tatlı bahar havasını alnında hissedince, talihinin, daha doğrusu Bogner'in talihinin bilincine daha iyi vardı. Ama kendisine de, Bogner'in parasını verince artakalan para ile, şöyle tam arzuladığı gibi, gıcır gıcır bir üniforma ceketi, bir şapka ve yeni bir pelerinli palto alması mümkündü şimdi. Hoş hanım konukları ile baş başa yiyebileceği birçok akşam yemeği için gerekli fon da artık mevcuttu. Ama bunlardan en önemlisi, yarın sabah saat sekizde Alser Kilisesi'nin önünde eski silah arkadaşına bu parayı verebilmenin hazzı olacaktı : şimdiye kadar yalnızca kitaplarda okuduğu ve şimdi diğer yüzlüklerle birlikte cüzdanında bulunan parlak binlik banknot. İşte sevgili dostum Bogner, senin için kazandığım binlik. Tamı tamına bin yüz elli beş gulden. Sonra da bıraktım. Kendimi kontrol etme yeteneğim var değil mi? Sen de sevgili Bogner, bundan sonra artık... Hayır hayır, ahlak nutku atmak niyetinde değildi. Bu ona bir ders olmalıydı ve bundan sonra benzeri diğer bir olayda bir kez daha aynı arkadaşına başvurmak gibi bir alışkanlık yaratmayacak kadar da terbiyeli olması temenni edilirdi. Belki de Alser Kilisesi'ne hiç kendisi gitmeyip, parayı emir eri ile yollamak daha akıllıca olurdu.

Kessner'lere giderken yolda kendisini akşam yemeğine alıkoyup koymayacaklarını düşündü Willi. Akşam yemeği de artık pek önemli sayılmazdı canım. Bütün grubu akşam yemeğine davet edebilecek kadar zengindi şimdi kendisi de. Hiçbir yerde çiçek alabileceği bir yer olmamasına üzüldü. Ama yanından geçtiği açık bir pastaneden bonbon dolu bir paket satın aldı, daha sonra anne ve kız arasında bunları nasıl pay ettireceğini düşünüp, bir büyüğünü de almak üzere yine kapıdan içeri girdi.

Oraya varınca, Kessner'lerin oda hizmetçisi kız, kendisine, ev sahiplerinin misafirlerle birlikte Helenental Vadisi'ne, büyük olası-

lıkla da Krainerhütte Lokantası'na gittiği, genellikle pazar akşamları yapıldığı gibi, akşam yemeğini dışarıda yiyecekleri bilgisini verdi.

Willi'nin biraz hayal kırıklığına uğramış olduğu yüzünden belli oluyordu. Oda hizmetçisi de elindeki paketlere bakıp hafifçe güldü. "Lütfen saygılarımı bildirin ve... buyurun," dedi Willi paketleri ona doğru uzatırken. "Büyüğü Hanımefendi, küçüğü de Matmazel için."

"Teğmenim bir fayton tutarsa, ev sahipleri halen Krainerhütte Lokantası'nda olabilirler," dedi hizmetçi kız. Willi düşünceli bir şekilde saatine bakı, "Düşüneceğim," dedi kayıtsızlıkla ve kıza sanki dalga geçer gibi aşırı bir kibarlıkla askeri bir selam vererek oradan uzaklaştı. Akşam karanlığı çöken sokakta tek başınaydı şimdi. Turistler, kibar giyimli erkek ve kadınlardan oluşan bir grup, neşeli tavırlarla yanından geçti. Yaşlıca bir bey bir villanın bahçesinde hasır iskemlesine kurulmuş, gazetesini okuyordu. Bir villanın ikinci kat penceresinde örgü ören orta yaşlı topluca hanım bir yandan da, kavuşturduğu kollarını pencerenin pervazına dayayan, karşıki evin hanımıyla çene çalıyordu. Willi bu saatte şehirde gezintiye çıkmayanların yalnızca böyle insanlar olduğunu düşündü. Kessner'ler kendisi için bir not da mı bırakamazdı? Artık fazla ısrarcı olmasının gereği de yoktu. Ne yapacaktı şimdi? Viyana'ya mı dönecekti hemen? En akıllıcası buydu. Ya da işini şansa mı bırakmalıydı?

Büyük Kaplıca Gazinosu'nun önünde iki araba duruyordu. "Helenental Vadisi'ne kadar ne istersiniz?" diye sordu. Faytoncuların birinin müşterisi vardı, öbürü de utanmazca, çok yüksek bir tarifeden açtı kapıyı. Willi de akşam serinliğinde parkta bir gezinti yapmaya karar verdi.

Park bu saatte bile epey kalabalıktı. Willi'nin birbirinden ayırt edebildiği evli çiftler ve sevgililer, genç kızlar ve kadınlar, bazıları yalnız, bazıları iki ya da üçlü gruplar halinde yanından geçiyorlardı. Bazen cesaret verici bakışlar, hatta gülümsemelerle de karşılaştı. Ama arkalarından bir babanın, ağabeyin ya da nişanlının gelip gelmediğini de bilemezdiniz asla. Subay olarak hep daha

dikkatli olmak zorundaydınız. Bir oğlan çocuğunun elinden tutmuş yürüyen esmer ve zarif bir kadını izledi bir süre. Kadın, Kaplıca Gazinosu'nun terasına çıkan merdivenlere yöneldi ve Willi'ye doğru hor gören bir nazarla bakıp kendisine uzaktan heyecanla el sallayıp karşılayan bir gruba katıldı. Willi de sanki bir tanıdığını ararmış gibi yaptı, terastan, hâlâ boş sayılabilecek Restoran bölümüne girdi. Oradan da üniformalı, emekli bir generalin uzun yeşil bir masada tek başına oturduğu okuma bölümüne geçti. Topuklarını birbirine vurarak askerce selam verdi, general de keyifsizce kafasını salladı. Willi hemen ayrıldı oradan, gazinonun önündeki faytonlardan bir tanesi hâlâ oradaydı ve arabacı Teğmeni, çok ucuz bir fiyata Hellenental Vadisi'ne götürmeyi kabul etti. "Bundan sonra değmez artık," dedi Willi kendi kendine ve adımlarını sıklaştırarak Cafe Schopf'un yolunu tuttu.

V

Oyuncular Willi'nin ayrılmasından bu yana sanki bir dakika bile geçmemiş gibi aynı yerlerinde oturuyorlardı. Elektrik ışığı yeşil bir abajurdan düşüyordu masanın üzerine. Konsolosun ağzında hafif alaycı bir gülümseme varmış gibi geldi Willi'ye. Kimse de, onun boş bırakılan eski koltuğuna yerleşmesine ses çıkarmadı. Kasayı tutan Hukuk Doktoru Flegmann, çok normalmiş gibi, ona da hemen bir kart verdi. Willi aceleyle büyükçe bir banknotu pey sürdü ve kazandı. Dikkatlice oynamaya devam etti. Talihi dönüyordu ama cebindeki binliğin ciddi şekilde tehlikeye girdiği bir an bile geliverdi. Sonra kazanmaya başladı yine ve binliğini bozdurmaya gerek kalmadı. Talihi o denli yaver gitti ki, saat dokuzda oyun bittiği zaman Willi iki bin guldenden fazla paraya sahip olmuştu. Bini Bogner ve bini de benim için, diye düşündü. "Bunun yarısını da gelecek pazara, oyun sermayesi olarak ayırırım." Ancak buna karşın kendisini pek de mutlu hissetmiyordu.

Viyana Şehir Lokantası'na yemeğe gidildi. Bahçedeki bol yapraklı koca çınar ağacının altına oturdular ve Jokey Kulübü'ndeki,

geçmişte kalan bol rakamlı ünlü kumar partilerinden söz açıldı. Flegmann çok ciddi, "Bu tutku bir hastalık ve de öyle kalacak," dedi. Herkes güldü ama Üsteğmen Wimmer bu sözleri tersinden ele almaya eğilimliydi. Avukatlar için hastalık olan şeyin subaylar için aynı şey olmadığını söyledi. Doktor Flegmann ise hem hastalık derecesinde tutkun, hem de şerefli bir insan olmanın örneklerini verdi tarihten : Don Juan ya da Dük Richlieu gibi. Konsolos Bey, oyunun yalnızca kumar borçlarını ödeyemeyenler için hastalık olduğunu öne sürdü. Bu durumda artık hastalık derecesinde bir tutku değil, dolandırıcılık oluyordu, hem de en adisinden... Allah'tan ki, o anda yakasında bir çiçek ve gözlerinde zafer kazanmış edayla Elrief ortaya çıktı. "Alkışlara selam vermek için kalamadınız mı?" dedi Greising. "Dördüncü perdeden sonra işim kalmadı," diye cevap verdi aktör ve bir kont ya da marki rolü yaparmış gibi bir tavırla eldivenlerini ellerinden sıyırdı. Greising bu arada bir puro yaktı. "İçmesen daha iyi olmaz mı?" diye sordu Tugut.

"Ama Başhekim Bey, boğazımdan bir şikâyetim yok ki," diye karşılık verdi Greising ona.

Konsolos birkaç şişe Macar şarabı ısmarlamıştı. Herkes birbirinin sağlığına içti. Willi saatine baktı. "Maalesef tekrar gitmem gerekiyor. On bire yirmi kala son tren kalkıyor da..." "Rahatça içmenize bakın!.." dedi Konsolos. "Benim arabamla trene kadar gidebilirsiniz." "Ama Konsolos Bey hiç olmazsa..."

"Olur, olur," diye sözünü kesti Üsteğmen Wimmer.

"Eh, bugün daha yapacak bir şey yok mu?" dedi Başhekim Tugut.

Kumar partisinin akşam yemeğinden sonra da devam edeceğinden kimsenin kuşkusu yoktu. Her pazar aynı şey oluyordu. "Uzun sürmesin ama," dedi Konsolos. Willi, bunların tuzu kuru, diye düşündü. Masaya oturup oyuna devam etme, şansını deneme ve bir binlik daha kazanma olanağından dolayı kıskandı onları. Şarabı her zamanki gibi fazla kaçıran Aktör Elrief, aptalca ve küstah bir tavırla Konsolosa, ortak arkadaşları genç bayan Rihoschek'ten selam söyledi. "Neden getirmediniz ki genç hanımı buraya Bay Mimius," dedi Greising. "Daha geç saatlerde bizleri seyret-

meye gelecek, Konsolos Bey izin verirlerse," dedi Elrief. Konsolos kılını bile kıpırdatmadı.

Willi içkisini bitirdi ve ayağa kalktı. "Artık gelecek pazara," dedi Wimmer. "O zaman seni hafifletiriz biraz."

Willi, "Siz öyle zannedin," diye düşündü. "Dikkatli olduğun zaman zaten kaybetmezsin." Konsolos, "Teğmenim, size zahmet olmazsa, arabacıya çabucak kahveye dönmesini söyler misiniz?" dedi ve öbürlerine dönerek, "Bir önceki seferde olduğu gibi, sabah saatlerine kalmayalım beyler," diye sürdürdü.

Willi bir kez daha selamladı herkesi ve arkasını dönüp gitmeye davrandı. O anda pek hoş bir rastlantı olarak, yakındaki masalardan birinde Kessner ailesini ve öğleden sonra tanıştıkları topluca hanımla kızlarını gördü. Ne alaycı avukat, ne de faytonla villaya gelen şık beyler ortalıkta yoklardı. Onu pek dostça selamladılar. Masalarının başında ayakta durdu. Neşeli ve teklifsizce davranıyordu artık, yakışıklı, genç ve hali vakti yerinde bir subay olarak, birkaç kadeh sağlam Macar şarabından sonra. Hele şu anda yakında herhangi bir rakibin olmaması da mutlu bir rastlantıydı.

Yanlarına oturması için ısrar ettiler, teşekkür etti, arabanın beklediği çıkış bölümüne doğru kayıtsız bir hareket yaptı. Yine de bazı sorulara cevap vermesi gerekti : Şu sivil giyimli hoş adam da kimdi? Bir aktör, ha? Elrief mi? İsmini bile duymamışlardı. Buranın tiyatrosunun programı da pek kısıtlıydı. En fazla birtakım operetler seyredilebilir kalitedeydi, Bayan Kessner'e göre. Anlamlı bir bakışla, "Teğmenimizin bir kez daha buralara gelmesi durumunda hep birlikte tiyatroya gidebilirdik," dedi. Genç kızı da, "En iyisi iki loca yan yana alınır," diye ekledi ve Elrief'e doğru bir gülücük attı, karşılığını da hemen aldı. Willi bütün hanımların elini öptü, subayların olduğu yere doğru tekrar bir selam çaktı ve bir dakika içinde Konsolosun arabasına yerleşti. "Çabuk olun," dedi. "Size iyi bir bahşiş vereceğim." Arabacının, onun bu sözlerine kayıtsız kalan ifadesinde Willi kendisinde kızgınlık uyandırabilecek bir saygısızlık sezdi. Yine de atlar çok iyi koşuyordu ve beş dakikada istasyona vardılar. Bu arada da istasyona bir dakika erken gelen tren hareket etti.

Willi arabadan atladı, viyadüklerin üzerinden ağır ağır ilerleyen ışıklı vagonların uzaklaşmasını izledi, lokomotifin düdüğünün gecenin içinde kayboluşunu işitti, kafasını salladı ve kızması mı, memnun olması mı gerektiğini bilemedi bir süre. Arabacı kayıtsız bir tavırla yerinde oturuyor ve kamçısının kenarıyla atlardan birini okşuyordu. "Yapacak pek bir şey yok," diye mırıldandı Willi sonunda. Arabacıya, "Cafe Schopf'a geri dönelim," dedi.

VI

Faytonla küçük şehrin içinden geçmek güzel bir duyguydu. Ilık bir yaz akşamı, akşam yemeği için alımlı bir kadınla birlikte açık havada faytonla Rodaun ya da Roten Stadl köylerine gitmek daha güzel olurdu. Ah, ne hoş bir şeydi, her guldeni harcamadan iki kez düşünmeye mecbur olmamak.

"Dikkat Willi, dikkat et!" dedi kendi kendine ve kazandıklarının tümünü değil, en fazla yarısını riske atmaya kesin bir söz verdi. Ayrıca, Flegmann'ın sistemini uygulayacaktı : Yani düşük bir sermayeyle oyuna başlamak, sonra da kazanınca hiçbir zaman bütün sermayesini değil de, en fazla dörtte üçünü riske atmak gibi. Flegmann hep bu sistemle oyuna başlar ve devam ettirmek için gerekli iradeyi bulamazdı. Bu şekilde de, iki yakası bir türlü bir araya gelmezdi.

Willi kahvenin önünde arabadan atladı. Arabacıya da kont gibi bir bahşiş verdi; neredeyse, kendisi bir araba tutsa ona vereceği kadar. Arabacının teşekkürü her ne kadar çekimser gelse de, yine de yeterince terbiyeliydi.

Oyuncuların hepsi hâlâ bir aradaydı. Konsolosun hanım arkadaşı, Bayan Mizzi Rihoschek de. Uzun boyu, aşırı siyah kaşları, pek de makyajlı sayılmayacak görünüşü, açık renkli bir yazlık elbise ve kumral sık saçlı başında kırmızı kurdeleli bir hasır şapkasıyla, kolunu Konsolosun iskemlesinin arkasına atmış, kartlarına bakıyordu. Willi masaya yaklaştığında bakışlarını ona çevirmediyse de, Willi onun kendisinin geldiğini hemen anladığını hissetti.

"Ah, treni kaçırmış," dedi Greising. "Yarım dakikayla," diye ekledi Willi. "İşte adam böyle olur," dedi Wimmer de. Flegmann üç kez arka arkaya yüksek miktarlar yitirdiği için kalkıp izin istedi. Elrief hâlâ yerinde oturuyordu, ama önünde beş para yoktu. Konsolosun önünde bir yığın banknot birikmişti. "Bu iş epey ileri gidiyor," dedi Willi ve hemen aklındaki beş gulden yerine, on gulden pey sürdü. Cesareti ödüllendirdi onu, kazandıkça kazandı. Yandaki bir masada bir şişe konyak duruyordu. Bayan Rihoschek bu şişeden bir kadeh doldurup baygın bir bakışla Teğmene uzattı. Elrief kendisinden ertesi gün öğle saat tam on ikiye kadar elli gulden ödünç vermesini rica etti. Willi ona banknotu uzattı, bir saniye sonra aynı banknot Konsolosun önündeydi. Elrief alnında ter damlalarıyla ayağa kalktı. Bu arada Genel Sekreter Weiss, üzerinde sarı bir flanel elbiseyle çıkageldi ve kısık sesli bir görüşme sonunda, öğleden sonra kendisinden ödünç aldığı parayı Aktöre iade etti. Elrief bu son parayı da kaybetti ve bir baron rolündeyken yapacağından epey farklı, kızgın bir biçimde koltuğunu arkaya itti, ayağa kalktı, dişlerinin arasından lanet okuyarak mekânı terk etti. Bir süre sonra geri dönmeyince de, Bayan Rihoschek ayağa kalktı, Konsolosun başını sevgi ve dalgınlık arası bir hareketle okşayarak ortadan kayboldu.

Wimmer ve Greising, hatta Tugut bile daha dikkatli oynamaya başlamışlardı ve oyunun sonuna doğru gelindiğinde, yalnızca Genel Sekreter biraz cesaret gösteriyordu. Oyun, gittikçe Teğmen Kasda ve Konsolos Schnabel arasında ikili bir mücadeleye dönüşmüştü. Willi'nin şansı tersine dönmüştü. Eski silah arkadaşı Bogner için ayırdığı bin guldenden, Willi'nin önünde yüz gulden bile kalmamıştı. "Bu yüz guldeni de kaybedersem mutlaka kalkacağım," diye içinden yemin etti. Ama kendisi de pek inanmıyordu buna. "Bana ne Bogner'den," diye düşündü kendi kendine, "ona karşı hiçbir yükümlülüğüm yok ki."

Bayan Rihoschek tekrar ortaya çıktı. Bir melodi mırıldanıyordu. Sonra aynanın karşısında saçlarını düzeltti, bir bilardo sopası aldı eline, onunla birkaç vuruş yaptı, sonra da bir beyaz, bir de kırmızı topu yeşil çuhanın üzerinde yuvarlamaya başladı. Konso-

los soğuk bir bakışla yanına çağırdı onu. O da mırıldanarak konsolosun yanındaki yerini aldı ve kollarını koltuğunun arkasına attı. Dışarısı çok sessizken birdenbire bir öğrenci şarkısı geldi kulaklarına. "Peki, bunlar Viyana'ya nasıl dönecek?" diye düşündü Willi. Sonra da belki de Baden Lisesi'nin öğrencileri olabileceğini düşündü. Bayan Rihoschek karşısında oturduğundan beri talihi daha yaver gitmeye başlamıştı sanki. Şarkının sesi uzaklaşırken bir kilise kulesinden çan sesi işitildi. "Saat ikiye çeyrek var," dedi Greising. "Son kasa," dedi Alay Başhekimi. "Herkes birer kasa açsın," diye önerdi Üsteğmen Wimmer. Konsolos bir baş işaretiyle olurunu açıkladı.

Willi tek kelime konuşmuyordu. Kazandı, kaybetti, bir kadeh konyak içti, kazandı kaybetti, bir sigara yaktı, kazandı ve kaybetti. Tugut'un kasası pek uzun süre dayanamadı. Konsolosun yüksek bir pey sürmesi üzerine anında sona erdi. Elrief, bir saat kaybolduktan sonra, şaşılacak biçimde, bu kez üzerinde paralarla, tekrar ortaya çıktı. Hayatta oynayamayacağı baron rolünde olabileceği kadar kayıtsız ve aslında Flegmann'dan edindiği daha da asil bir ifade vardı üzerinde : yarı kapalı gözler ve yorgun bakışlar... Sanki pek doğal bir şeymiş gibi, üç yüz guldenlik bir kasa kurdu ve kazandı. Konsolos ona, Alay Başhekimi Tugut'a ve özellikle Willi'ye karşı devamlı kaybederken, Willi'nin önünde şimdi en az üç bin gulden birikmişti. Bütün bunlar artık gıcır gıcır üniformalar, pelerinler, yeni çamaşırlar, rugan pabuçlar, sigaralar, baş başa ya da üçlü akşam yemekleri, Viyana ormanlarına gezintiler, iki ay ücretsiz izin demekti. Ve saat ikide, önünde dört bin iki yüz gulden bulunmaktaydı. Önündeki paralar, gerçekti bütün bunlar. Dört bin gulden ve fazlası. Öbürleri oyunu neredeyse bırakmışlardı. Konsolos Schnabel birdenbire, "Yeter artık!" dedi. Willi bundan sanki iki yönlü bir duyguya kapıldı. Şimdi oyunu bırakırsa, ona hiçbir şey olamazdı, böyle çok iyi durumdaydı... Aynı zamanda da şeytani bir duyguyla oyuna devam etmek ve Konsolosun cüzdanındaki binlikleri ele geçirmek için yakıcı bir arzu duyuyordu. Bu paralarla bir cennet hayatı yaşanabilirdi. Bakara olması gerekmezdi her zaman, Freudenau Hipodromu'nda yarışlar, Monte Carlo

gazinosunda harika Parisli karılarla keyif sürmek... Düşünceleri buralarda dolaşırken, Alay Başhekimi de Konsolosu son bir kasa kurmaya ikna etmeye çalışıyordu. Elrief, ev sahibi kendisiymiş gibi, bir kadeh konyak doldurarak Konsolosa uzattı. Bayan Mizzi Rihoschek, bedenini şuh bir şekilde oynatarak değişik bir melodi mırıldanmaya başladı. Tugut kartları toplayıp aldı ve karıştırdı. Konsolos gözleri yarı kapalı, susuyordu. Sonra, birdenbire garsonu çağırıp iki yepyeni deste kâğıt istetti. Gözler parıldadı birdenbire. Konsolos saatine baktı ve, "Tam iki buçukta biter. Bunun ötesi yok," dedi. Saat ikiyi beş dakika geçiyordu.

VII

Konsolos bu çevrelerde daha benzeri görülmemiş bir kasa kurdu. Üç bin guldenlik bir kasa. Oyunculardan ve bir garsondan başka kimse kalmamıştı ortalıkta. Açık kalan kapıdan içeri kuş sesleri geliyordu. Konsolos kaybetti. Yine de kasasını elinde tutuyordu. Elrief, kendisini tamamen toparlamış ve Bayan Rihoschek'in uyarıcı bir yan bakışı üzerine oyundan çekilmişti. Öbürleri hafifçe kazanmış durumda, ufak peyler sürüp oyunlarına devam ettiler. Kasanın henüz yarısı yerinde duruyordu.

Willi birdenbire, "Banko," dedi ve kendi sesinden ürktü. "Deli mi oluyorum acaba?" diye düşündü kendi kendine. Konsolos "Dokuz" kartını açtı ve tam bir sürpriz oldu bu. Willi birdenbire bin beş yüz gulden daha yoksullaşmıştı. Flegmann sistemini hatırlayan Willi, şimdi de elli gulden pey sürüp kazandı. "Aptallık ettim!" diye düşündü kendi kendine. "Bütün yitirdiğimi şimdi bir kerede geri alabilirdim. Korkaklığıma vermeli." "Tekrar banko!" Yine kaybetti. "Tekrar banko," dedi yine. Konsolos çekingen davranıyordu. "Sana ne oluyor, Kasda?" diye bağırdı Alay Başhekimi. Willi güldü, başının hafifçe döndüğünü hissetti. Belki de duyuları konyaktan körleşmişti. Herhalde yanlış söylemişti, bir kerede bin ya da iki bin gulden pey sürmeyi düşünemezdi bile. "Affedersiniz Konsolos Bey, ben demiştim ki..." Konsolos sözünü kesti. "Bankoda

hangi miktarın olduğunu bilmediğinizi söylüyorsanız, geri çekilmenizi kabul ediyorum." "Kabul de ne demek Konsolos Bey?" dedi Willi. "Banko, banko demektir..." Kendisi miydi bu sözleri söyleyen? Kendi ağzından, kendi sesiyle? Kaybedince, yeni üniforma ceketine, yeni pelerinli paltoya, hoş hanımlarla birlikte güzel akşam yemeklerine veda etmesi gerekecekti. Bir tek şu sahtekâr Bogner için sakladığı binlik kalıyordu geriye. Kendisi de iki saat önceki gibi, fukaranın teki olarak kalacaktı yine.

Konsolos tek kelime etmeden kartını açtı. Dokuz. Kimse sayıyı ağzına almadı, ama hayaletlerin fısıltısı gibi dolaştı aralarında. Willi alnında tuhaf bir serinlik hissetti. "Tanrı'm, ne kadar çabuk!" Yine de önünde bin gulden, hatta biraz üzerinde para duruyordu. Saymak istemiyordu. Bin guldeni bir kerede oyuna pey sürmesi için hiç kimse onu zorlamıyordu. Yüz ya da iki yüz gulden ile başlayabilirdi. Flegmann sistemi. Ama fazla vakti de yoktu artık. Yirmi dakikası vardı. Çevrede sessizlik hâkimdi. "Teğmenim," diye sordu Konsolos. "Ah, evet, Konsolos Bey, yarısı." "Yani, beş yüz mü?"

Willi başını salladı. Öbürleri de formalite gereği birtakım peyler sürdüler. Ancak herkes kalkıp gitme havasındaydı. Üsteğmen Wimmer ayağa kalkmış, paltosunu da omzuna atmıştı. Tugut bilardo masasına dayanmış, bekliyordu. Konsolos kartını açtı : Sekiz. Willi'nin beş yüzü de gitmişti. Sanki pek inanmıyormuş gibi başını salladı. Banko dedi ve ben aslında epey de sakinim dedi kendi kendisine. Yavaş yavaş kartına baktı : Sekiz. Konsolos bir kart almak zorundaydı şimdi. Aldı ve açtı : Dokuz. Beş yüz gulden de, binlik de elden gitmişti şimdi. Hepsi mi, yok, halen elinde yüz yirmi guldeni vardı. Oyuna başladığı miktar. Komik bir şey değil mi, birdenbire fukaranın teki olmak yine! Dışarıda kuş sesleri vardı, bir saat öncesi gibi, ama o zaman Monte Carlo'ya gitmeyi düşünüyordu. Şimdi şu son kalan parasını da riske atmadan kalkmalıydı oyundan. Daha on beş dakika vakti vardı, kalkmalı mı? Ne şanssızlık! Bir çeyrek saat içinde beş bin gulden kazanabilir ya da kaybedebilirdi insan. Konsolos, "Teğmenim," diye sordu. Willi terbiyeli bir biçimde önündeki banknotları işaret ederek,

"Çok üzgünüm," dedi. Gözlerinin içi gülerek, sanki şaka yaparmış gibi bir karta on gulden koydu. Kazandı. Sonra yirmi koydu ve yine kazandı. Kan başına sıçradı. Öfkeden ağlayabilirdi şu anda. Şimdi talihi dönmüştü, ama çok geç olmuştu bu. Ve birden cesurca bir iş yaparmış gibi, yanında Bayan Rihoschek'in durduğu Aktöre dönüp, "Bay Elrief, lütfen bana iki yüz gulden ödünç verebilir misiniz?" dedi.

"Son derece üzgünüm," dedi Elrief omuzlarını asil bir hareketle silkerek. "Sizin de gördüğünüz gibi her şeyimi kaybettim." Bunun yalan olduğunu herkes biliyordu. Ama herkes Aktör Elrief'in Teğmene yalan söylemesini doğru kabul etmişti. Bu arada Konsolos kendisine, sanki saymadan birkaç banknot uzattı, "Lütfen, buyurun..." diyerek. Alay Başhekimi Tugut ürpermiş gibi silkindi. Wimmer uyardı onu : "Ben senin yerinde olsam masadan şimdi kalkardım, Kasda." Schnabel, "Sizi hiçbir biçimde etki altında bırakmak istemem, Teğmenim," dedi. Eli henüz hafifçe paranın üstündeydi. Bu arada Willi hemen elini banknotlara doğru uzattı, sanki saymak ister gibi. "Bin beş yüz olacak Teğmenim, inanınız," dedi Konsolos Bey ve sürdürdü : "Bir kart ister misiniz? Peyiniz Teğmenim?" "Eh, hepsi değil, yoksullar biraz tedbirli olmalı, başlangıç için bin gulden olsun," dedi Willi. Konsolos da alışılagelmiş, hatta abartılı bir sükûnetle kartını açtı. Willi'nin kart alması gerekti. Bir karo dörtlüsü ve maça üçlüsü çıktı bahtına. Konsolos kartını açtı; onun da elinde yedi vardı. Üsteğmen Wimmer, emir verirmiş gibi bir sesle, "Senin yerinde olsam kalkardım şimdi," dedi. "Neredeyse bire bir sayılırsın," diye ekledi üzerine de Alay Başhekimi. "Bire bir ha?" diye düşündü Willi. "Buna bire bir diyorlar. Daha on beş dakika önce varlıklı bir genç adamken... Şimdi hiçbir şeyimiz yok. Size bir de Bogner'in hikâyesini anlatayım mı? Belki o zaman anlarsınız."

Yeni kartlar açıldı önünde. Yedi. Hayır, kart almadı. Konsolos sormadan kendi sekizini açtı. "Binlik gitti," diye çınladı bir ses Willi'nin beyninde. Ama geri alacağım. Alamazsam da boş ver. Binliği, iki bin kadar güç öderim nasıl olsa. Şimdi hiçbir şeyin önemi yok. On dakikamız daha var. Kaybettiğim üç bini de, dört bini de

çıkarabilirim aslında... "Teğmenim?.." diye sordu Konsolos. Sesi boş mekânda çınlar gibi oldu. Öbürrleri kasıtlı olarak susuyorlardı sanki. Kimse, senin yerinde olsam masadan kalkardım, demiyordu şimdi. Hayır, diye düşündü Willi, hiçbirinin buna cesareti yok. Şimdi masadan kalksam aptallık edeceğimi biliyorlar. Ne pey sürmeliydi şimdi peki? Önünde ancak birkaç yüz gulden daha duruyordu. "Buyurun Teğmenim," diyen Konsolos, önüne iki bin gulden daha sürmüştü. Elbette buyuracaktı, bin beş yüz gulden sürdü ve kazandı. Şimdi borcunu ödeyebilir ve geriye yine biraz para kalırdı. Omzunda bir el hissetti birdenbire. "Kasda," dedi arkasında dikilen Üsteğmen Wimmer. "Yeter artık." Emredici, sert bir sesle. Şu anda kışlada değilim ve gerek paramla, gerekse yaşantımla ne istersem yaparım, diye düşündü Willi. Sanki mütevazı bir binlik pey sürerek kartını açtı. Sekiz. Schnabel yavaş yavaş önünde ölümüne kadar bir zaman varmış gibi kartını açıyordu. Saat üç buçukta bitirmek gibi bir mecburiyeti de yoktu. Geçenlerde sabah beş buçuğa kadar oynamışlardı. Geçenlerde... ey geçen zaman. Neden tümü de çevresinde duruyorlardı. Öbürleri ondan daha mı heyecanlıydı sanki. Kabartılmış saçlarında kırmızı kurdeleli hasır şapka ile Bayan Rihoshcek'in gözleri tuhaf bir biçimde parlıyordu. Ona gülümsedi. Kadının yüzü dram oynayan bir kraliçe gibiydi. Aslında ufak bir oyuncu değil miydi? Konsolos kartlarını açtı. Dam. Kraliçe Rihoschek ve namussuz maça dokuzlusu. Uğursuz maça. Binlik Konsolosa gidiverdi. Olsun. Daha parası vardı. Yoksa tamamen bitmiş miydi? Ah, bilmiyordu. Şimdi yine birkaç binlik vardı önünde. Asil adamdı Konsolos Bey. Verdiği ödünç paranın tümünü geri alacağından emindi. Bir subay kumar borçlarını mutlaka geri öderdi. Bay Elrief her zaman Bay Elrief kalacaktı. Ama bir subay? Hele adı Bogner değilse? "İki bin, Konsolos Bey." "İki bin mi?" "Evet aynen, Konsolos Bey." Kart almadı. Zaten yedilisi vardı. Konsolos kart aldı. Artık acelesi varmış gibi hemen açtı elini. Elindeki As'a ek olarak bir de sekizli çıkmıştı. Bu da dokuz demekti. Sekiz de yeterliydi. Ve iki binlik yine Konsolosa gidiverdi. Yoksa üç dört bin miydi? En iyisi saymamak; uğursuzluk getirirdi. Konsolos onu aldatamazdı... çevrelerinde bir sürü insan

vardı onları dikkatle izleyen. Kaç para borçlu olduğunu bilmeden yine iki binlik pey sürdü. Maça dörtlüsü. Bir kart daha almaya mecburdu şimdi. Maça altılısı aldı. Bir sayıyla aşmıştı limiti. Konsolosun elinde bir üçlü de olabilirdi, ama zahmetsiz kazanmıştı. İki binlik tekrar Konsolosa gitti... Ve gittiği gibi ödünç olarak önüne geldi. Gülünecek şeydi bu. Bir oraya, bir buraya. Kilisenin kulesindeki saat buçuğu çaldı. Kimse işitmiş gibi değildi. Konsolos sakin bir biçimde kartları dağıttı. Şimdi bütün beyler susarak başlarında duruyorlardı. Alay Başhekimi ortadan kaybolmuştu. Willi onun öfkeyle kafasını salladığını ve öbürlerinin arasından bir şeyler mırıldandığını duymuş gibiydi az önce. Teğmen Kasda'nın hayatının kumarını oynamasını görmek istemiyor gibiydi. Bir doktorun sinirleri böyle zayıf olur muydu?

Yine birtakım kartlar duruyordu önünde. Pey sürdü, kaç olduğunu hatırlamıyordu bile. Bir avuç dolusu banknot. Bu, kaderle oyun oynamanın bir başka biçimiydi şimdi. Sekiz. Şimdi şansı dönmeliydi.

Şansı yine dönmedi. Konsolos dokuz açtı. Çevredekilere dönerek şöyle bir bakış fırlattı ve kartları eliyle öteye itti. Willi şaşkın bir biçimde, "Evet, Konsolos Bey?" diye sordu ona. Öteki, parmağını kaldırıp dışarısını işaret etti. "Az önce saat buçuğu çaldı, Teğmenim." "Ne?" diye bağırdı Willi şaşırmış gibi. "Bir çeyrek saatçik daha ekleyebilirdik? Değil mi?" Çevresine baktı, destek ararmış gibi. Herkes susuyordu. Elrief yine asil bir tavırla sigarasını yakıp uzaklara baktı. Wimmer dudaklarını ısırdı. Greising sinirli bir ıslık çalmaya başladı, Genel Sekreter ise, sanki önemsiz bir şeymiş gibi, kaba bir biçimde, "Teğmenim bugün gerçekten de şanssızdılar!.." dedi.

Konsolos ayağa kalktı, garsonu çağırıp hep yaptığı bir şeymiş gibi, hesabı istedi.

İki şişe konyak hesabına geçmişti, ama kolaylık olsun diye, hesabın tümünü ödemeyi önerdi. Greising bunu kabul etmeyip kahvesini ve sigaralarını şahsen ödedi. Öbürleri kayıtsızlıkla daveti kabul ettiler. Sonra da Konsolos yerinde oturmuş kalmış olan Willi'ye dönerek, sağ eliyle dışarısını işaret edip, "Eğer sizce uygunsa, ara-

bamla sizi Viyana'ya kadar götüreyim, Teğmenim," dedi. "Çok naziksiniz," diye cevapladı Willi. Şu anda geçirdiği son çeyrek saat, hatta bütün bu gece, önemsiz bir şey imiş gibiydi kendisi için. Konsolos için de sanki öyle gibiydi. Yoksa onu arabasına davet eder miydi? "Borcunuz Teğmenim, biliyorsunuz, on bir bin gulden tutuyor," dedi Konsolos. "Aynen, Konsolos Bey," diye, askeri bir tavırla karşılık verdi Willi de. "Yazılı bir belgeye gerek yoktur sanırım," dedi Konsolos. "Hayır," diye sertçe söze karıştı Üsteğmen Wimmer. "Hepimiz şahidiz." Konsolos ne söyledikleri için, ne de sesinin tonuna bir tepki verdi. Willi hâlâ yerinde oturuyordu. Bacakları kurşun gibi ağırlaşmıştı. On bir bin gulden hiç de azımsanacak bir para değil, diye düşünüyordu. Üç dört yıllık geliriydi nihayet. Ek ödemeler dahil. Wimmer ve Greising, kısık sesle ve heyecanla bir şeyler konuşuyordu. Elrief Genel Sekretere komik bir şey söyledi anlaşılan ve birdenbire güldürdü onu. Bayan Rihoschek Konsolosun yanında durup alçak sesle bir şeyler sordu kendisine, ancak öteki başıyla reddetti bunu. Garson Konsolosa, Willi'nin bir süre önce çok şık ve hatta egzotik bulduğu için dikkatini çekmiş olan geniş, siyah, kolsuz ve ipek yakalı paltosunu getirdi. Aktör Elrief, kendisine boşalmış olan şişenin dibinden çabucak bir yudum konyak doldurdu. Willi'nin içinde birdenbire, her birinin kendisinden, hatta ona bakmaktan bile kaçındıkları duygusu uyandı. O sırada aniden ortaya çıkan Alay Başhekimi Tugut yanında bitiverdi. Önce bir şeyler geveler gibi yapıp sonra da, "Bu parayı yarına kadar bir araya getirirsin umarım," dedi. "Elbette Başhekim Bey," diye karşılık verdi Willi ve Greising ile Wimmer'in yanlarına giderek onlara elini uzattı. "Gelecek pazara görüşmek üzere," dedi rahatlıkla. Ona cevap vermediler, başlarını bile sallamadılar. "Gidelim mi Teğmenim?" "Emrinizdeyim." Herkesle dostça vedalaştı tekrar ve Bayan Rihoschek'in – zarar etmez nasılsa diye – elini kibarca öptü.

Hepsi ayrıldılar. Terasta masa ve iskemleler hayaletler gibi bembeyaz parıldıyor, gece hâlâ şehrin ve kırların üzerinde uzanıyor, gökyüzünde bir tek yıldız bile görünmüyordu. Tren istasyonu yönünde tanyeri hafifçe ağarıyor gibiydi. Konsolosun arabası dışarıda bekliyordu. Arabacı ayaklarını basamağa uzatıp uyuyakal-

mıştı. Schnabel omzuna dokundu, adam uyanıp şapkasını çıkardı. Atların yanına gidip üstlerinden örtülerini aldı. Subaylar ellerini tekrar şapkalarının siperine götürüp yorgun adımlarla oradan uzaklaştılar. Genel Sekreter, Elrief ve genç bayan Rihoschek arabacının işini bitirmesini bekliyorlardı. Willi, "Konsolos neden Baden'de Bayan Rihoschek'in yanında kalmıyor?" diye düşündü. Bir ara sevgilisinin yatağında felç geçiren yaşlıca bir zattan söz edildiği de aklına geldi ve yan gözle Konsolos Bey'e baktı. O ise, tamamen keyfi yerinde ve hiç ölmeye niyeti yokmuş gibi canlı görünüyordu. Herhalde, Elrief'i kızdırmak için de, Bayan Rihoschek ile vedalaşırken yaptığı el şakası, başka birinin kolayca kabul edeceği cinsten değildi. Sonra da Teğmeni arabasına aldı, sağına oturttu ve her ikisinin dizlerini sarı renkte ve kahverengi tüylü bir battaniyeyle örttü. Ve hareket ettiler. Bay Elrief şapkasını çıkardı ve Almanya'nın ufak bir şehrinde oynayacağı bir sonraki tiyatro sezonunda, İspanyol asilzadesi rolünde yapacağı hareketmiş gibi salladı. Araba köprüye doğru saparken, Konsolos, Bayan Rihoschek'i ortalarına almış kol kola yürüyen üçlüye doğru döndü, ancak canlı bir dedikoduya dalmış olan üçlü, verdiği selamı algılayamadılar.

VIII

Uyuyan şehrin içinden geçiyorlardı. Atların yankılanan nal seslerinden başka bir şey yoktu işitilen. "Biraz serin," dedi Konsolos. Willi konuşmak için pek bir arzu duymuyordu. Ama Konsolosun keyfini yerinde tutmak için bir şeyler söyleme gereğini hissetti ve, "Evet, böyle sabahın erken saatlerinde hep serin olur hava, bizler bunu çıktığımız yürüyüşlerden iyi biliriz," diye karşılık verdi.

"Yirmi dört saat konusunu o kadar kesin olarak almayalım ayrıca," dedi Konsolos. Willi rahat bir nefes aldı, fırsatı uygun bulunca da, "Ben de Konsolos Bey'den bu miktarı şu anda hazır bulundurmadığım için aynı şeyi rica edecektim," dedi. "Elbette ki," dedi Konsolos kendini savunur gibi. Nal sesleri devam etti, bir viya-

düğün altından geçerek açık araziye çıkarken yankı daha da güçlendi. "Malum yirmi dört saatte ısrar etmiş olsaydım," diye devam etti Konsolos, "bana olan borcunuzu yarın sabaha karşı saat üçte ödemeniz gerekirdi. Buysa her ikimiz için rahatsızlık sayılırdı. Bu ödeme saatini – biraz düşünür gibiydi – salı günü saat on iki olarak tespit edelim, sizin için bir sakıncası yoksa," diye devam etti. Cüzdanından bir kartvizit çıkararak Willi'ye uzattı. Willi özenle inceledi bu kartı. Sabahın ilk ışıkları yükselmiş ve kartı okumasını kolaylaştırmıştı. Helfersdorfer Caddesi Beş Numara, kendi kışlasına beş dakikalık mesafedeydi. "Konsolos Bey yarın saat on ikide diyorlar, öyle mi?" "Evet Teğmenim, yarın saat on ikide diyelim. Ben sabah saat dokuzdan itibaren büromdayım." "Eğer bu saate kadar bir araya getiremezsem, öğleden sonra ya da çarşamba günü..."

Konsolos onun sözünü kesti : "Herhalde bunu yerine getireceksiniz, Teğmenim. Oyun masasına oturduğunuza göre, kaybetmeye de hazır olmanız gerekirdi, aynen kazanmaya hazır olduğunuz gibi. Benim için de aynı şeyler geçerli. Kendi özel mülkünüz yoksa, inanın ki ebeveyniniz mutlaka size yardım edeceklerdir."

Willi, "Annemi babamı kaybedeli çok oldu," diye çabucak yanıt verdi. Schnabel üzüntülü bir "Ah!.." sesi çıkarınca da, "Annemi kaybedeli sekiz yıl oluyor, babamsa Macaristan'da yarbay olarak öleli beş yıl oldu." "Babanız da subaydı, öyle mi?" dedi Konsolos şefkatli, hatta içten bir sesle. "Aynen, Konsolos Bey," dedi Willi, "aksi halde askeri kariyeri seçer miydim, bilmiyorum..."

"Tuhaf değil mi?" dedi Konsolos, "Yazgının bazı kişilerin yaşamını nasıl önceden etkilediğini düşündükçe... Başka insanlar, bir yıldan ötekine, hatta bir günden öbürüne..." Kafasını sallayarak sustu. Bu genel içerikli ve yarıda bırakılan cümleyi Willi tuhaf bir biçimde yatıştırıcı buldu. Konsolosla arasındaki ilişkiyi daha da güçlendirmek amacıyla felsefe yapar gibi, pek de düşünmeden, kariyerlerini değiştirmek zorunda kalan subaylar bile bulunduğunu belirtti.

"Evet," dedi Konsolos, "doğrudur, ama bunlar genellikle pek de istenmeden oluyor; bu gibileri kendilerini epey aşağılanmış

hissederler ve mesleklerine geri döndükleri de pek olası değildir. Buna karşın benim gibiler, yani doğumları, sosyal statüleri gibi nedenlerle herhangi bir biçimde engellenmeyenler... Ben de hem dibe vurdum, hem yükseldim. Eğer silah arkadaşlarınız bilselerdi ne kadar dibe vurduğumu, benimle aynı oyun masasına oturmazlardı sanırım. Bu nedenlerle de hakkımda fazla detaylı araştırmalar yapmamışlardır." Bu sözler üzerine Willi kendisini tuhaf bir duygusal tavır içinde buldu, nasıl davranacağını kestiremedi. Wimmer ya da Greising onun yerinde olsalardı, doğru cevabı bulurlardı, bulmaları gerekirdi. Ancak Willi susmaya mecburdu. "Konsolos Bey dibe vurmakla ya da araştırmalarla neyi kastediyorlar?" diye soramıyordu. Adamın ne demek istediğini anlamak kolaydı aslında. Kendisi, birkaç saat öncesine oranla, hayatta düşünemeyeceği kadar aşağılardaydı.

Konsolos Bey'in sevimliliğine, şefkatine ve anlayışına gereksinmesi vardı şu anda. Ancak ne denli anlayışlı olacaktı? Sorun buydu. Bir yıllık ya da beş yıllık taksit ricasını kabul eder miydi? Ya da gelecek pazar bir rövanş seansı yaparlar mıydı? Bunu yapacağa benzemiyordu. Hayır, şu anda bunu yapacak gibi değildi. Bu durumda Robert dayısına gidip yalvarmaktan başka bir şey kalmıyordu yapacak. Ama – Robert dayısı – çok utanç verici, hatta korkunç bir durum, ancak denemesi gerekliydi. Mutlaka... ölmüş kız kardeşinin biricik oğlu olan yeğeninin geçimi, kariyeri, hatta evet, bütün yaşamı söz konusu olduğunda, dayısının yardımını esirgeyeceği düşünülemezdi. Mütevazı yaşayan bir rantiyeydi, ancak yine de elini kasasına atınca parasını alabilen, kişisel sermaye sahibi bir adamdı. On bir bin gulden, servetinin onda biri değil, yirmide biri bile sayılmazdı. On bir bin, ya da on iki bin gulden rica etse de, pek fark etmeyecekti. Bogner de böylece kurtulmuş olacaktı. Bu düşünce Willi'nin keyfini yerine getirdi, sanki Tanrı asil düşüncelerinden dolayı ödüllendirecekti onu. Ancak bunlar, Konsolosun tutumunun sertliğine bağlıydı. Bu da henüz belli olmamıştı. Willi yanındaki adama çabucak bir bakış fırlattı. O ise hatıralarına dalmış gibiydi o sırada. Şapkasını dizlerinin üzerindeki battaniyeye koymuş, dudakları gülümsermiş gibi, hafifçe açık, da-

ha yaşlı ve yumuşak başlı bir görüntü veriyordu. Şu anda söylese miydi? Nasıl başlamalıydı? Mali durumunun uygun olmadığını açıkça söylemek, düşüncesizce bu işe giriştiğini itiraf etmek, hatta bir çeyrek saat süresince tamamen bilinçsizce davrandığını, sanki aklını yitirdiğini ileri sürmek... Hatta Konsolos Bey'in kendisine paralarını uzatarak bu işe sevecenlikle de olsa teşvik ettiğini de belirtmeliydi.

"Sabah saatlerinde böyle bir gezinti yapabilmek harika bir şey, değil mi?" dedi Konsolos. "Mükemmel," diye cevapladı hemen Teğmen de. "Ne yazık ki, böyle bir ortam kumar masasında ya da daha sersemce bir şey peşinde sabahlamanın bedeli olarak elde ediliyor. Benim durumumdaysa, bütün gece uyanık kalıp sabahın erken saatlerinde açık havaya çıkmak ender değil." diye cevapladı Teğmen. Ve ekledi : "Daha evvelki gün bölüğümle sabah saat dört buçukta kışla avlusunda içtimada bulunduk. Prater kırlarında eğitime gidiyorduk. Ama faytonla değil."

Konsolos içtenlikle güldü, Willi'nin hoşuna gitti bu, kulağına biraz yapay gelse de. "Buna benzer durumları ben de yaşadım," dedi Konsolos. "Ancak subay olarak değil. Ben üç yıllık askerliğimde onbaşılıktan pek ileri geçemedim. Sonra da yurtdışı seyahatlerimde öğrendim pek çok şeyi."

"Konsolos Bey dünyayı iyice dolaşmışlardır herhalde," dedi Willi, saygıyla.

"Bunu söyleyebilirim," dedi Konsolos da. "Ancak Konsolos olarak temsil etmekte olduğum ülkede, yani Ekvador'da daha hiç bulunmadım. Ancak önümüzdeki yakın bir gelecekte Konsolos unvanını bir yana bırakarak oraya da gitmek niyetindeyim," diye ekledi yorgun bir ifadeyle.

Uzun bir caddenin iki yanına, tek katlı, gri ve bakımsız evlerin dizilmiş olduğu yoksul bir mahalleden geçiyorlardı. Küçük bir bahçede kollarını sıvamış yaşlı bir adam taflanları suluyordu. Bir sütçü dükkânından elbisesi epey yıpranmış genç bir kadın elinde güğümle dışarı çıktı. Willi, bahçesini sulayan bu yaşlı adamla evine, kocasına, çocuklarına süt taşıyan bu genç anneyi kıskandı. Her ikisinin de kendisinden daha mutlu olduklarından emindi şu

anda. Araba ana girişinin önünde bir jandarmanın bir aşağı bir yukarı gidip geldiği, yüksek duvarlı ve soğuk bir binaya yaklaşmıştı. Jandarmanın selamını öbür rütbesiz erlere yaptığından daha kibarca aldı. Konsolosun binaya saplanan nefret ve aynı zamanda hatıralarının acısıyla dolu bakışı Willi'yi düşündürdü. Konsolosun geçmişinin tertemiz olmaması kendisine şu anda hiçbir fayda sağlamayacaktı elbette. Kumar borcu namus borcuydu, sabıkalıların da hakları vardı. Zaman akıp gidiyor, atlar daha da hızlı koşuyorlardı; yarım saat sonra Viyana'ya varacaklardı. Sonra ne olacaktı?

Kendi düşüncelerinin bir uzantısını ifade edermiş gibi, "Ve şu Teğmen Greising gibi tipleri serbest bırakıyorlar," dedi Konsolos.

"Yani, tahminim doğru," diye düşündü Willi. "Bu herif de bir zamanlar hapis yatmış." Şu anda bunun önemi yoktu. Konsolosun sözleri, şu an yanlarında olmayan bir silah arkadaşına hakaret anlamını taşımaktaydı. "Bunu duymamış gibi mi yapmalıyım," diye düşündü ve, "Lütfen silah arkadaşım Greising'i bu konunun dışında bırakalım," dedi.

Konsolos buna aşağılayıcı bir el hareketiyle karşılık verdi : "Tuhaf bir şey aslında, meslek onuruna bu kadar düşkün beylerin, bir başka insanın, bu durumda, tecrübesiz ve zavallı bir genç kızın hayatına mal olabilecek bir hata ile ona hastalık aşılayanların bile aralarında olmasına izin vermeleri..."

"Bunu biz bilemeyiz," dedi Willi. "En azından ben bilmiyorum."

"Ama Teğmenim, ben size herhangi bir ithamda bulunmadım," diye cevapladı Konsolos. "Sizin değiştiremeyeceğiniz şeylerdir bütün bunlar..."

Willi boş yere verilecek bir karşılık aradı. Silah arkadaşlarına bu sözleri bildirmeli miydi? Bu konuda, önce Alay Başhekimi Tugut'la mı konuşmalıydı, hizmet dışında? Ya da Üsteğmen Wimmer'in tavsiyelerini mi almalıydı? Peki, bütün bunlardan ona neydi ki? Sonuçta kendi yaşamı, kendi kariyeriydi söz konusu olan. Günün ilk ışıkları, yol üzerindeki bir istavroza ve Meryem Ana tasvirine vurmuştu. Daha borcunu erteletmek amacıyla tek bir söz bile söylememişti. Birden Konsolosun koluna dokunduğunu fark et-

ti : "Kusura bakmayın Teğmenim, Greising ya da silah arkadaşlarınızdan herhangi birisi hakkındaki her şeyi bir yana bırakalım; esasen bir daha onların masasında oyun filan oynayacağımı sanmıyorum."

Willi çarpılmış gibi oldu. "Bunu nasıl anlamalı Konsolos Bey?" dedi. "Seyahate çıkıyorum da..." dedi Konsolos serinkanlılıkla. "Yakında mı?"

"Evet, öbür gün. Daha doğrusu, yarın, salı günü."

"Uzun süreli mi, Konsolos Bey?"

"Eh, öyle sayılır, üç ile otuz yıl arası."

Reich Caddesi yük ve pazarcı arabalarıyla şimdiden epey hareketlenmişti. Willi'nin bakışları, sabah güneşinin üniformasının düğmeleri üzerinde parıldamasına takıldı.

"Bu yolculuk ani bir kararla mı oldu, Konsolos Bey?" diye sordu.

"Yoo, kesinlikle değil Teğmenim, uzun süredir planlıyordum. Amerika'ya, Baltimore'daki ailemin yanına gidiyorum, işlerim de var, oradan da Ekvador'a geçeceğim. Sekiz senedir işlerimi yerinde kontrol edememiştim de..."

"Demek bir ailesi var," diye düşündü Willi. Peki ya, Bayan Rihoschek ne olacaktı? O da biliyor muydu yola çıkılacağını? Peki bundan bana ne? Artık zamanı doluyordu. Yakama yapışacaklar benim, diye düşündü.

"Bu çok üzücü," dedi, "Konsolos Bey'in yarın yola çıkması. Ben de bir sonraki pazar günü bir rövanş seansı yapacağımızı sanmıştım."

Konsolos, artık bu sözlerin hiçbir değeri yokmuş gibi, omuzlarını silkti. "Nasıl söylesem," diyordu kendi kendisine şimdi Willi, "nasıl rica etmeli. Ailesi ve işi varmış bir de Amerika'da. Birkaç bin gulden onun için ne kadar önemli bir tutar olabilir ki? Benimse hayatım söz konusu burada."

Viyadüklerin altından şehre giriyorlardı şimdi. Üzerlerinden – Güney İstasyonu yönünden – bir tren geçiverdi, hızla. İnsanlar Baden'e, Klagenfurt'a ya da Trieste'ye gidiyorlar şimdi, diye düşündü Willi, oradan da denizyoluyla başka başka ülkelere, şu dünya

üzerinde... Ve hepsine gıpta etti birdenbire...

"Sizi nerede bırakayım Teğmenim?"

"Rica ederim," dedi Willi. "Sizin için uygunsa, ben Alser Kışlası'nda kalıyorum."

"Nizamiyeye kadar götüreyim sizi Teğmenim," dedi ve arabacıya gerekli emri verdi.

"Çok teşekkür ederim Konsolos Bey, buna hiç gerek yoktu..."

Evler henüz uykudaydı. Tramvayın rayları günün trafiğinden önce pırıl pırıl uzanıyorlardı. Konsolos saatine baktı : "İyi geldik. Bir saat on dakika. Bugün eğitiminiz var mı Teğmenim?"

"Hayır," diye cevapladı Willi. "Bugün nazari ders vermem lazım." "O zaman bir süreliğine uzanabilirsiniz," dedi Konsolos. "Konsolos Bey, ben galiba bütün gün çürük raporu alacağım," dedi Willi, Konsolos başını sallayarak sustu. "Yani çarşamba günü mü çıkıyorlar Konsolos Bey yola?" diye sordu Willi. "Hayır Teğmenim," dedi Konsolos ve her kelimenin üzerine basa basa tamamladı : "Yarın, salı akşamı."

"Konsolos Bey, size açıkça söylemeliyim, benim için her ne kadar üzücü olsa da, yarın öğleyin saat on iki gibi, kısa bir süre içinde bu tutarı bir araya getirme olanağım pek olmayacak galiba," dedi Willi. Konsolos ses çıkarmadı. Pek dinlemiyor gibiydi.

"Konsolos Bey, acaba bir süre tanıyamazlar mı?" Konsolos başını salladı. Willi devam eti : "Uzun bir süre değil tabii, Konsolos Bey'e bir borç senedi ya da taahhütname verebilirim ve on dört gün içinde, namus sözü vererek mutlaka bir çare bulabilirim..." Konsolos hiçbir heyecan belirtisi göstermeksizin devamlı olarak başını sallıyordu.

Willi yeniden, "Konsolos Bey," diye başladı. Yalvarır gibiydi sanki. "Konsolos Bey, dayım Robert Wilram'ı tanırlar belki. Kendisi hatırı sayılır bir servet sahibidir. Bu durumda dayımın beni yalnız bırakmayacağından eminim. Bu tutarı kolaylıkla temin edebilir. Annemin tek erkek kardeşidir kendisi. Rantiyedir." Sonra da güler gibi bir sesle, "Konsolos Bey'in tam bu aralar Amerika'ya gitmeleri de pek kötü oldu," dedi.

"Nereye gittiğim sizi hiç ilgilendirmez," dedi Konsolos. "Namus

borçları, bilindiği üzere, yirmi dört saatte ödenir.

"Biliyorum, Konsolos Bey, biliyorum. Ama ara sıra, böyle durumlar da söz konusu olabilir. Bazı silah arkadaşlarım benzeri hallerde... Tabii bu size bağlı, Konsolos Bey, bir senet ya da namus sözüne güvenmeniz... en azından, önümüzdeki pazar gününe kadar."

"Bunu kabul edemem Teğmenim, yarın saat on iki son sürenizdir. Yoksa Alay Komutanlığı'nıza ihbar ederim..."

Arabaları, Ring Bulvarı üzerinden, ağaçlarının tepeleri altın yaldızlı parmaklıkların tepesinden uzanan, Volksgarten Parklarının yakınından geçiyordu. Harika bir bahar sabahı, sokaklar oldukça tenhaydı. Üzerinde yüksek yakalı, koyu renkli bir manto olan çok şık giyimli genç bir hanım; yanında küçük bir köpekle – sanki bir görevi yerine getiriyormuşçasına – parmaklıklar boyunca gidip geliyordu. Genç bayan Konsolosa bir göz atınca, o da hemen ona doğru dönüverdi; Amerika'da bir ailesi olmasına ve Bayan Rihoschek'e karşın. O da Aktör Elrief'e aitti aslında. Bana ne Bay Elrief'ten ya da şu Rihoschek karısından, diye düşündü Willi. Ona daha kibar davransaydım belki Konsolosa benim için ricacı olabilirdi ama. Birkaç saniyeliğine Baden'e gidip kadına rica etse mi diye ciddi ciddi düşündü. Yüzüne gülerdi kadın onun. Konsolosun ne mal olduğunu da biliyordu herhalde. Tek kurtuluşu Robert dayısı olacaktı. Bu kesindi. Ya da şakağına bir kurşun... İnsanın kararlı olması gerekliydi bu işlerde...

Uygun adım marş halindeki bir grubun sesi geldi kulaklarına. Bugün doksan sekizlilerin eğitim yürüyüşü yok muydu? Bisamberg tepesinde? Eğitime giden silah arkadaşlarının yanından faytonla geçmek epey gülünç olacaktı. Ancak yaklaşan seslerden, başlarında öğretmenleriyle bir okul sınıfının geçmekte olduğunu anladı. Soluk yüzlü bir genç olan öğretmen, saygılı bir bakışla, sabahın bu saatinde faytonla yanlarından geçip giden beylere bir göz attı. Willi zavallı bir öğretmenin bile gıpta edilecek bir yaratık olarak önünden geçeceğini hiç düşünmemişti. Şimdiyse fayton, içinde işçi kılıklı adamlarla yaşlı bir kadının oturduğu ilk tramvayın yanından geçiyordu. Bir arozöz geldi karşılarından, yanında yabani görünüşlü bir herif, elindeki kocaman bir hortumdan dü-

zenli aralıklarla su fışkırtıyordu caddeye. İki rahibe, bakışları yerde, açık gri renkteki ipince kuleleri gökyüzüne dikaçıyla yükselen Votiv Kilisesi'ne doğru yürüyerek, karşı tarafa geçtiler. Bembeyaz çiçek açmış bir ağacın dibindeki bankta ise, genç bir kız ayağında tozlanmış pabuçları ve kucağında tuttuğu hasır şapkasıyla az önce hoş bir olay yaşamış gibi, kendi kendisine gülümsüyordu. Perdeleri aşağıya indirilmiş bir araba hızla yanlarından geçti. Şişman ve yaşlı bir kadın, elinde süpürge ve bezlerle, bir kahvenin vitrinini temizliyordu. Willi, başka zaman farkında bile olmayacağı bütün bu insanları ve olayları, acı verici kesinlikle hissediyordu. Arabada, yanında oturan adamsa tamamen çıkmıştı aklından. Ona da utangaç bir biçimde baktı. Konsolos, şapkası battaniyenin üzerinde, gözleri kapalı oturuyordu. Ne kadar yumuşak ve iyi bir insana benziyordu. Bu insan mı sürükleyecekti onu ölüme? Acaba gerçekten de uyuyor muydu, yoksa uyur taklidi mi yapıyordu? Korkmayın Konsolos Bey, sizi fazla rahatsız etmeyeceğim. Salı günü öğleyin paranızı alacaksınız ya da alamayacaksınız. Ama her halde...

Araba kışlanın kapısında durdu. Konsolos derhal uyandı. Ya da yeni uyanmış gibi yaparak gözlerini ovuşturdu; iki üç dakikalık bir uykudan sonra epey abartılı bir hareketti bu. Nizamiye kapısındaki nöbetçi selam durdu. Willi çevik bir biçimde, basamağa dokunmadan arabadan aşağı atladı ve Konsolosa gülümsedi. Bir şey daha yaptı ve arabacıya, ne fazla ne de az sayılacak bir bahşiş verdi. Kumarda kaybetse de, centilmenliğini korumalıydı.

"Teşekkürler, Konsolos Bey, görüşmek üzere."

Konsolos Willi'ye arabadan elini uzattı ve hafifçe yanına kadar çekti, gizli bir şey söylemek istermiş gibi :

"Size öğüdüm olsun Teğmenim, meseleyi hafife almayın!" dedi babacan bir tavırla. "Subay olarak kalmak isterseniz tabii ki," diye devam etti. "Yarın, salı günü, saat on ikiye kadar..." Sonra da yüksek sesle, "Haydi hoşça kalın Teğmenim..." dedi. Willi saygılı gülümsedi, elini şapkasının siperine götürdü. Araba dönüp yoluna devam etti.

IX

Alser Kilisesi'nin saati beşe çeyrek kalayı çaldı. Nizamiye kapısı aniden açıldı ve bir bölük doksan sekizli, Willi'nin yanından, ona başlarıyla çakı gibi selam vererek geçtiler. Willi birkaç kez elini şapkasına götürdü, teşekkür ederek. Son sıradaki askeri öğrenciyeyse ilgisiz bir tavırla, "Ne tarafa, Wieseltier?" diye sordu. "İtfaiye çayırına, Teğmenim." Willi bunu onaylarmış gibi başını salladı ve doksan sekizlilerin arkasından bir süre baktı, ama aslında onları görmüyordu bile. Willi kapıdan girerken nizamiye nöbetçisi hâlâ selam duruşunu bozmamıştı. O geçtikten sonra kapı arkasından kapatıldı.

Kışla avlusunun öte yanından komut sesleri geliyordu : Bir acemi asker birliği onbaşılarının emri altında silah talimi yapıyordu. Orada burada bir iki ağacın göze çarptığı güneşli avlu, boş bir şekilde uzanıp gidiyordu. Willi duvar dibinden yürürken kendi penceresine doğru bakınca, emir erinin de ona baktığını ve aniden hazır ola geçip, sonra da içeride kaybolduğunu gördü. Willi merdivenleri koşarak çıktı ve daha lojmanının holünde, emir eri ispirto ocağını yakmaya çalışırken, yakasını ve üniforma ceketinin düğmelerini çözdü. "Teğmenim, itaatle bildiririm, kahve hemen hazır!.." "İyi, tamam..." dedi Willi. Odasına girdi, kapıyı arkasından kapadı, ceketini bir yana fırlattı, pantolonunu ve pabuçlarını çıkarmadan kendini yatağa bırakıverdi.

"Robert dayıma saat dokuzdan önce gidemem," diye düşünüyordu. "Zaten on iki bin gulden isteyeceğim ondan. Bogner de böylece parasını almış olur, bu arada kafasına bir kurşun sıkmamışsa tabii. Kim bilir, belki de at yarışında o kadar kazanmıştır ki, beni bile bu işten sıyırabilir. Hah ha, on bir, on iki bin gulden gibi paralar vermezler adama o çayırda..."

Gözleri kapanıyordu şimdi. Maça Dokuzlusu, Karo Ası, Kupa Papazı, Maça Sekizlisi, Maça Ası, Sinek Valesi, Karo Dörtlüsü... Oyun kâğıtları gözünün önünde dans edip duruyordu. Emir eri kahveyi getirdi, masayı yatağa doğru yanaştı ve kahveyi fincana doldurdu. Willi de bir dirseğinin üzerine dayanıp içmeye başladı

kahvesini. "Teğmenimin çizmelerini çıkarayım mı?" diye sordu emir eri. "Hayır, zahmete değmez," diye cevap verdi Willi.

"Teğmenimi sonra uyandırayım mı?"

Willi kendisine anlamsız bir bakış fırlatınca da :

"İtaatle bildiririm, saat yedide nazari eğitim..." dedi.

Willi başını salladı. "Çürüğe çıkacağım bugünlük. Doktora gidiyorum. Sabah saat dokuzda bir profesöre görünmem gerek, gözlerim için..." diye ekledi. "Askeri Öğrenci Temsilcisi Brill'e rica ederim, eğitimi o versin. Çıkın..." "Dur!"

"Teğmenim?"

"Saat sekize çeyrek kala, Alser Kilisesi'ne gidin, Üsteğmen Bogner var ya, hani dün sabah buraya gelmişti, orada beni bekleyecektir. Lütfen kusuruma bakmasın, bir çare bulamadım. Anlaşıldı mı?"

"Emredersiniz Teğmenim."

"Tekrarla..."

"Teğmenim özür diliyor, kendisi bir çare bulamamış..."

"*Maalesef* bir çare bulamamış... Dur! Eğer bu akşama ya da yarın sabaha kadar bir süremiz olsaydı..." Sonra durup biraz düşündü.

"Yok, hepsi bu. Bir çare bulamadım, işte o kadar. Anlaşıldı mı?"

"Emredersiniz Teğmenim!"

"Alser Kilisesi'nden geri dönünce de kapıya mutlaka vurun. Şimdi bir de pencereyi kapatın bakalım." Emir eri kendisine söyleneni yaptı ve avludan gelen sert bir komut sesi yarıda kesiliverdi. Joseph kapıyı arkasından kapayınca Willi tekrar uzandı ve oyun kâğıtları yine gözlerinin önünden geçmeye başladı. Karo Ası, Sinek Yedilisi, Kupa Papazı, Karo Sekizlisi, Maça Beşlisi, Maça Papazı, Kupa Papazı, Sinek Papazı... "Hafife almayın Teğmenim" ha, şeytan götürsün şunu, parasını alacak, ama sonra ona iki şahit yollarım, ama baksana, düello edemezmiş belki de... Kupa Papazı, Maça Valesi, Karo Damı, Karı Dokuzlusu, Maça Ası, anlamsız bir biçimde yine dans etmeye başladılar gözlerinin önünde. Karo Ası, Kupa Ası... Artık gözkapaklarının altından ağrımaya başlamıştı gözleri. Dünyada şu anda gözlerinin önünden geçti-

ği kadar çok kâğıt oyunu yoktu belki de...

Kapıya vurulunca hemen uyandı, ama biçimler açık gözlerinin önünde uçuşmaya devam ediyordu. Emir eri dönmüştü.

"Teğmenim, itaatle bildiririm, Üsteğmenimiz zahmetinden dolayı Teğmenime çok teşekkür etti ve içten selamlarını yolladı."

"Öyle mi? Başka bir şey söylemedi mi?"

"Hayır Teğmenim, Üsteğmenim hemen arkasını dönüp, yürüdü gitti."

"Yaa, demek hemen dönüp gitti... Peki, beni çürük bildirdiniz mi?

"Evet Teğmenim..."

Willi, emir erinin sırıtıp durduğunu görünce de :

"Ne sırıtıyorsunuz böyle sersem gibi?" diye sordu.

Emir eri hâlâ sırıtarak, "İtaatle bildiririm, Yüzbaşım öyle..." dedi.

"Ne dedi ki Yüzbaşı?"

"Teğmenimizin belki de bir kıza bakarken bozulmuştur gözleri," dedi.

Willi'nin gülmediğini görünce de, korkmuş bir halde :

"Yüzbaşım öyle dedi. İtaatle bildiririm..."

"Çıkın," diye emretti Willi.

Hazırlanırken, dayısının yüreğini yumuşatabileceğini umduğu sözlerin tonunu ayarlamaya çalışıyordu. Kendisini görmeyeli tam iki yıl olmuştu. Şu anda Wilram'ın varlığını, hatta yüz ifadesini bile tam olarak getiremiyordu gözlerinin önüne. Her seferinde değişik bir yüz ifadesi, değişik bir görünüm, değişik alışkanlıklar ve değişik bir konuşma tarzı çıkıyor gibiydi karşısına. Bugün hangisiyle karşılaşacağından de kesinlikle emin değildi.

Delikanlılık çağından bu yana dayısını her zaman ince tavırlı, her zaman pek zarif giyimli, her ne kadar kendisinden yirmi beş yaş büyük olsa da, genç görünümlü olgun bir erkek olarak hatırlıyordu. Robert Wilram, eniştesi olan Binbaşı Kasda'nın görev yaptığı garnizonun bulunduğu Macaristan'daki kasabaya sık sık birkaç günlüğüne misafir gelse de, babası ve dayısı pek anlaşamazlardı. Willi, annesiyle babasının, dayısı yüzünden ettikleri bir kavgayı ve annesinin ağlayarak odasına çekilmesini hayal meyal ha-

tırlardı. Dayısının mesleği hakkında pek konuşulmazdı, ama Willi'nin anımsadığına göre, kendisi bir aralar makam sahibi bir devlet memuruykenğ erken yaşta dul kalmış ve bu işi bırakmıştı. Kaybettiği eşinden ufak bir servet miras kalmış, bundan sonra rantiye olarak yaşamaya ve bolca seyahat etmeye başlamıştı. Kız kardeşinin ölümünü İtalya'dayken öğrendiğinden cenazeye yetişememiş ve Willi'nin aklına hep mezarlıkta, kabrin üzerindeki henüz tam solmamış çelenklere bakarken, yaşarmayan gözleri ama karanlık bir ciddiyet ifadesi görüntüsü kazınmıştı. Kısa bir süre sonra bu kasabayı terk etmişler, dayısı Viyana'ya, Willi de Viyana-Neustadt'daki Harp Okulu'na gitmişti. Bu dönemde dayısını pazar ya da tatil günleri ziyaret etmeye başlamış, o da Willi'yi ara sıra tiyatroya, hatta bazı restoranlara götürür olmuştu. Willi'nin babasının ani ölümünden sonra, Willi'nin teğmen rütbesiye Viyana Garnizonu'na tayini çıkınca da, dayısı kendi kararıyla ona yardım için bir aylık bağlamış ve bu tutar kendisi seyahatte olduğu sıralar bile, banka kanalıyla tam zamanında Willi'ye ödenmişti.

Robert Wilram bu seyahatlerden birinden ağır biçimde hastalanarak dönmüş ve sanki aniden ihtiyarlamıştı. Aylık yardımlar her ne kadar Willi'nin adresine ulaşmaya devam etse de, dayıyla yeğen arasındaki görüşmelerin süreleri şu ya da bu biçimde kısalmaya ve Wilram'ın davranışları zaman zaman birtakım değişiklikler göstermeye başlamıştı. Bazen neşeli ve dostça bir tutum sergiliyor; yeğeniyle eskisi gibi restoranlara, tiyatrolara gidiyordu. Hatta bazen, yanlarında Willi'nin yalnızca bir kere görebildiği şen bir hatunla birtakım eğlence yerlerine bile gidiyorlardı. Sonra kimi haftalar, dayısı dünyadan elini eteğini çekmiş gibi inzivaya gömülürdü. Yanına girebildiği zaman da kesik kesik konuşan, erken bunamışa benzeyen bir adamla karşılaşırdı Willi. Dayısı sıkıntılı bir tiyatro oyuncusu pozlarında, koyu kahverengi, cübbeye benzer bir giysiyle, hiçbir zaman iyi aydınlatılmayan yüksek tavanlı odasında bir aşağı bir yukarı yürür ya da yazı masasındaki lambanın yapay ışığında çalışırmış gibi otururdu. Konuşmaları, sanki birbirlerine tümüyle yabancıymışlar gibi, epey sıkıntılı bir havada geçerdi. Bir keresinde Willi'nin, mutsuz aşk nedeniyle yaşamına son ve-

ren bir arkadaşından söz açılınca, Robert Wilram bir çekmeceyi açmış, Willi'nin şaşkın bakışları altında, ölüm ve ölümsüzlük üzerine, ama aynı zamanda genellikle karamsar ve kadınları da aşağılayıcı nitelikte birtakım felsefi düşüncelerini okumaya koyulmuş ve sanki, o sırada can sıkıntısını gizlemeye çalışan genç yeğeninin varlığını tamamen unutmuştu. Willi hafifçe esner gibi olunca da, dudakları boş bir gülümsemeyle büzülmüş, kâğıtları katlayarak çekmeceye yerleştirmiş ve genç bir subayın ilgilenebileceği türden şeylerden söz açmıştı. Bu pek hoş sayılamayacak görüşmeden sonra da, özellikle güneşli tatil günlerinde bazı yürüyüşler yapmışlardı. Ancak bir gün Willi onu ziyarete gidince kabul edilmemiş, sonra da Wilram'dan, çok işi olduğunu, kendisini uzun süre göremeyeceğini, artık ziyarete gelmemesini rica ettiğini yazan bir mektup almıştı. Ardından para yardımları da aniden kesilmişti. Kibarca bir hatırlatma da işe yaramamıştı. İkincisinde de yanıt gelmemiş, üçüncüsündeyse, Robert Wilram, "mali durumundaki esaslı değişiklikler" nedeniyle, artık "yakınlarına yapacağı yardımlardan bile" vazgeçtiğini bildirmişti. Willi dayısıyla kişisel bir görüşme yapmak istemişti. İki seferde de içeri alınmamış, üçüncüsünde dayısını kapıdan içeri doğru sıvışırken görmüştü. Artık her türlü yardımdan umudunu kesmesi ve en önemli gereksinmelerini kendi olanaklarıyla karşılaması gerekiyordu. Annesinden kalan ve geçimine şu ana kadar katkı sağlayan ufak mirası da yemiş, geleceği hakkında en ufak bir önlem almamış ve kendine özgü huyu yüzünden, gitgide büyüyen tehlikenin ancak tam karşısına çıkınca farkına varabilmişti.

Kötümser, ama tümüyle umutsuz da olmayan bir ruh haliyle her zaman yarı karanlıktaki, helezoni subay lojmanı merdivenlerinden aşağıya inerken kollarını açıp yolunu kesen adamın ancak son anda farkına vardı.

"Willi!" diye bağırdı Bogner.

"Sen mi?" Ne istiyordu bu adam şimdi de? "Bilmiyor musun? Joseph sana iletmedi mi?"

"Biliyorum, biliyorum, şunu söylemem lazım, denetim yarına ertelendi."

Willi omuzlarını silkti. Bu kendisini gerçekten de ilgilendirmiyordu artık.

"Ertelendi, anladın mı?"

"Peki, tamam, anladık," dedi Willi aşağıya doğru inerken.

Bogner onu bırakmadı, "Bu kaderden gelen bir işarettir!" diye bağırdı.

"Bu, benim için bir kurtuluş ümidi. Kızma bana, ama Kasda, senin dün pek de şansın olmadığını anladım."

"Şans mı, evet gerçekten de pek şansım olmadı. Her şeyimi kaybettim, anladın mı, her şeyi!.. Ve hatta daha fazlasını."

Bogner talihsizliğinin yegâne ve gerçek nedeniymişçesine, yüzüne karşı bağırdı : "On bir bin gulden ulan, on bir bin gulden!"

"Vay canına, bu tabii... ne yapacaksın şimdi..." Sonra birden sustu. Bakışları birbirine takıldı. Bogner'in yüzü değişti birden :

"Şimdi hemen dayına gideceksin herhalde..."

Willi dudaklarını ısırdı. Ne kadar ısrarcı terbiyesiz, diye düşündü. Az kalsın, bu sözleri yüksek sesle de söyleyecekti.

"Affedersin, bu beni aslında ilgilendirmez, hatta bir bakıma benim de suçum – yani, ama bir denesen Kasda – on bir bin ya da on iki bin, dayın için bunun pek önemi olmasa gerek..."

"Sen çıldırmışsın Bogner, ne on bir bin, ne de on iki bin guldeni alamam nasıl olsa..."

"Ama gideceksin ona, değil mi Kasda?"

"Bilmiyorum..."

"Willi..."

"Bilmiyorum," diye yineledi sabırsızlıkla. "Belki, belki de hayır... Hoşça kal!" Adamı bir yana itti ve merdivenlerden koşarak aşağıya inip gitti.

On iki bin ya da on bir bin hiç de önemsiz bir fark değildi. Bin gulden bütün işi bozabilirdi. Kafasında vızıldamaya başladı sayılar : on bir, on iki - on bir, on iki - on bir, on iki... Dayısının karşısına çıkana kadar karar vermeye mecbur değildi. O anda bile karar verebilirdi. Bogner'e merdiven başında takılıp kaybettiği miktarı açıklamakla enayilik etmişti. Bogner de kimdi? Ordudan silah arkadaşı. Evet, ama hiçbir zaman gerçek bir *dostu* olmamıştı ki. Şim-

diyse kaderi neredeyse Bogner'inkine bağımlı kalmıştı, çözülmez bir biçimlde. Saçmalık... On bir - on iki, on bir - on iki... On iki, bu rakam daha düzgün geliyordu kulağa, belki de ona şans getirecekti.. Belki de, on iki bin istediğinde bir mucize olacaktı. Alser Kışlası'ndan gelip şehir merkezinden geçerek dayısının Aziz Stefan Katedrali'nin oradaki dar sokakta bulunan antikalarla dolu eski evine doğru giderken, sanki bütün girişiminin başarısı, hatta bütün yaşamı buna bağlıymış gibi, on iki bin mi, on bir bin mi istemesi gerektiğini düşündü durdu.

Kapıyı çaldığında, tanımadığı yaşlıca bir kadın açtı. Willi adını söyledi, dayısının affını rica ederek çok acil bir nedenle aradığını, yeğeni olduğunu, fazla rahatsız etmeyeceğini bildirdi. Kadıncağız biraz kararsız bir tavırla içeri doğru çekildi ve beklediğinden de çabuk ve tuhaf, daha sevimli bir yüzle geri döndü. Willi derin bir nefes alırken, hemen içeri buyur edildi.

X

Dayısı, yüksek pencerelerden birinin yanında duruyordu. Willi'nin sandığı gibi, cübbeye benzeyen o sabahlık giysisini değil, iyi dikilmiş, biraz eskice, açık renkli bir yazlık takım elbise ve parlaklığını yitirmiş rugan iskarpinler giymişti. Havada geniş bir kavis çizen, biraz da yorgun bir kol hareketiyle karşıladı yeğenini, "Merhaba Willi, hoş geldin," dedi. "Ara sıra yaşlı dayını hatırlaman ne güzel şey. Beni tamamen unuttuğunu sanıyordum..."

Willi az kalsın, son kereler içeri girmesine bile izin verilmediğini ve mektuplarının da cevapsız kaldığını söyleyecekti, ancak bu seferlik daha dikkatli olması gerektiğini hatırlayarak sustu. "Çok münzevi bir yaşam sürüyorsunuz, bu ziyaretimin bile pek iyi karşılanmayacağından çekinmiştim bense..." diye karşılık verdi.

Oda pek değişmemişti. Yazı masasının üzeri kitap ve kâğıtlarla doluydu ve kütüphanenin önündeki yeşil perdeler biraz aralanmış, boşluktan deri kaplı kitaplar görünüyordu. Divana her zamanki acem halısı serilmiş ve onun da üzerinde bazı işlemeli yas-

tıklar duruyordu. Duvarda, mat altından çerçeveler içinde bakır baskısı İtalya manzaraları ve aile fotoğrafları asılıydı. Kız kardeşinin portresi masanın üzerindeki yerindeydi. Willi arkadan ve çerçevesinden tanımıştı bu resmi.

"Oturmaz mısın?" dedi Robert Wilram.

Willi üniformasının şapkası elinde, kılıcı belinde, sanki askeri bir rapor verecekmiş gibi hazırol duruşunu bozmamıştı. Duruşuyla pek uyumlu olmayan, yumuşak bir sesle, "Doğrusunu isterseniz, sevgili dayıcığım, çok, ama çok önemli bir konuda size başvurmam gerekmeseydi, bugün gelmeyecektim..." dedi.

"Ne diyorsun?" dedi Robert Wilram dostça, ama pek de ilgili olmayan bir tavırla.

"En azından *kendim* için önemli. Kısacası, sözü fazla uzatmadan söyleyeyim. Bir sersemlik ettim ve kumar oynadım. Elimdekinden daha fazlasını, çok daha fazlasını kaybettim."

"Bu sersemlikten biraz daha ciddi bir olay," diye karşılık verdi dayısı.

"Bir çılgınlık..." diye onayladı Willi. "Her türlü cezaya layık bir çılgınlık... Bunun bir özrü olamaz. Ama sorun şurada. Bu borcu, bu akşam saat yediye kadar ödeyemezsem, ben, ben..." Sonra omuzlarını silkip, yaramaz bir çocuk gibi sustu.

Robert Wilram üzgün bir şekilde kafasını salladı, ama bir cevap vermedi. Odadaki atmosfer o denli çekilmez olmuştu ki, Willi tekrar konuşmaya başladı. Dün başından geçenleri kısa kısa anlattı. Hasta bir silah arkadaşını ziyaret amacıyla Baden sayfiyesine gitmiş, eskiden iyi tanıdığı subaylarla karşılaşmış, oyun masasına oturmuşlar ve başlangıçta düşük miktarlarda eğlence amacıyla oynanan oyun, kendisinin suçu olmaksızın çılgın bir kumar partisine dönüşmüştü. Oyuna katılanların adlarını vermeyecekti, ancak borçlu kaldığı kişinin Güney Amerika ülkelerinden birinin Konsolosu ve aynı zamanda Toptan Tüccar Schnabel olduğunu, bu kişinin yarın Amerika'ya gideceğini ve bu akşama kadar borcunu ödemezse, Alay Komutanlığı'na şikâyetle tehdit ettiğini söyledi. "Bunun ne demek olduğunu biliyorsunuz dayıcığım," dedi Willi ve aniden bitkin bir biçimde kendisini divanın üzerine bıraktı.

Dayısı bakışlarını Willi'nin üzerinden duvara doğru çevirdi ve hâlâ dostça bir sesle :

"Peki, bu nasıl bir miktar acaba?" diye sordu.

Willi yine kararsız kaldı. "Bogner'in parasını da işin içine katsın mı," diye düşünürken, bu miktarın sonucu etkileyebileceğini sanıp yalnızca kendisinin borçlu olduğu rakamı verdi.

"On bir bin gulden ha?" diye sordu Robert Wilram, kafasını iki yana sallayarak, sesinde sanki hafif bir takdir tonu da varmış gibi...

"Biliyorum," diye karşılık verdi Willi. "Bu ufak bir servet demek. Kendimi haklı çıkarmaya da çalışmıyorum. Çılgınlıktı yaptığım, yaşamımdaki ilk ve kesinlikle son çılgınlık. Size yemin ederim dayıcığım, bütün hayatımca bir daha oyun kâğıdına elimi sürmeyecek ve bütün yaşamım boyunca size daima minnettar kalacağım; hatta akrabalık ilişkimizden dolayı hakkım olabilecek şeylerden de vazgeçeceğim, sırf bu seferlik dayıcığım, yalnzca bu seferlik..."

Robert Wilram şu ana kadar herhangi bir heyecan belirtisi göstermemişse de, şimdi biraz sinirli bir hal almaya başlamıştı. Önce bir elini, sonra da yeğenini tümüyle susturmak istermişçesine iki elini birden havaya kaldırdı ve yüksek, neredeyse tiz bir sesle sözünü kesti :

"Çok üzgünüm, cidden üzgünüm, ama ne kadar istesem de sana yardım edemem." Willi karşılık vermek üzere ağzını açınca da :

"*Kesinlikle* yardım edemem. Tek kelime bile etmene gerek yok. Hiç kendini yorma," deyip tekrar pencereye doğru döndü.

Willi beyninden vurulmuş gibiydi, ancak dayısını ilk seferinde razı etmeyi aslında kendisi de beklemediğinden, yeniden söze başladı :

"Ben kendimi aldatmıyorum dayıcığım, büyük bir terbiyesizlikse yaptığım, bunun da bilincindeyim. Eğer bu parayı başka bir yerden temin etmek için en ufak bir umut olsaydı, size başvurmak kesinlikle aklımın ucundan bile geçmezdi. Kendinizi benim yerime koyunuz dayıcığım. Her şeyim buna bağlı, yalnız subay olarak mesleğim değil... Başka ne yapabilirim? Değişik bir mesleğim yok,

başka işten anlamam. Ordudan atılmış bir subay olarak... daha dün tesadüfen eski bir silah arkadaşıma rastladım, o da aynı... hayır, hayır, en doğrusu kafama bir kurşun sıkmak olurdu. Düşünün dayıcığım, babam da bir subaydı, dedem bir mareşal olarak vefat etti. Ya benim sonum... böyle mi olacaktı? Beyinsiz bir davranış yüzünden çok ağır bir ceza bu. Kumarbaz biri değilim, bunu biliyorsunuz. Hiçbir zaman borçlanmış da değilim. Geçen yıl durumum hiç de parlak olmamasına karşın, hatta doğrudan teklif edilmesine karşın... Tabii bu gibi bir para... Tefeci faizi ile alsam, altı ay sonra iki misli borçlu olurum, bir yıl sonraysa on misli..."

"Yeter Willi!.." diye öncekinden daha tiz bir sesle sözünü kesti Wilram. "Sana yardım etmemim *imkânı yok*. Çok isterdim. Ama ne kadar istesem de yardım edemem. Anladın mı? Benim servetim filan kalmadı, yüz guldenim bile yok. Şu gördüğün ben... Bak, bak istersen..." diyerek çekmecelerini, dolapları açıp içindekileri savurmaya başladı. Gerçekten de banknot ya da madeni para yoktu görünürde, yalnızca kâğıtlar, belgeler, bir sürü ıvır zıvır. En sonunda da cüzdanını önüne fırlattı. "Kendin bak istersen, yüz guldenden fazlasını bulursan, bana istediğin şeyi söyle!.." Ardından yazı masasına çöktü ve kollarını indirdiğinde, kâğıtların bir tomarı yere doğru uçuştu.

Willi kâğıtları toplayıp saygıyla masaya koydu ve odada bakışlarını dolaştırarak geçen yıllara oranla değişik olabilecek bazı şeyler aradı. Ama her şey iki üç yıl önceki gibiydi. Dayısının söylediklerinin gerçek olup olmadığını düşündü sonra. Birkaç yıl önce yeğenini ortalık yerde bırakıveren bu yaşlı adam, komedimsi birtakım tavır ve yalanlarla şimdi ona yardım etmekten kaçmaya mı çalışıyordu? Yani şehir merkezinde konak benzeri bir evde yaşayan bu varlıklı insanın hâlâ bir hizmetçisi, deri kaplı kitapları, altın çerçeveli tabloları varken, bütün bunların sahibi bu arada bir dilenci kadar fakirleşmiş olabilir miydi? Servetini şu iki üç yıl içinde ne yapmıştı acaba? Willi inanmıyordu ona. İnanmak için hiçbir nedeni de yoktu, hele kaybedeceği hiçbir şeyin kalmadığı şu anda çekişmeyi bırakacak durumda da değildi. Böylece yeni bir taktikle yaklaşmayı denedi, ancak amacından uzaklaşan bir hareket-

le ellerini birbirine kavuşturup :

"Hayatım söz konusu dayıcığım, inanın bana, hayatım söz konusu..." Sesi kısıldı birden, masanın üzerinde duran annesinin resmini ellerine alıp dayısına doğru tuttu. Ama dayısı alnını kırıştırarak yumuşak bir biçimde aldı elinden çerçeveli resmi ve masaya koydu yeniden; yavaş ve etkili bir sesle, "Anneni bir yana bırak Willi. Onun bu işle bir ilgisi yok. O ne sana, ne de bana yardımcı olabilir. Sana yardım etmek *istemeseydim*, herhangi bir mazeret öne sürmem de gerekmezdi; hele bu gibi bir durumda yükümlülük almam söz konusu olamaz. Bana sorarsan, insan sivil olarak da düzgün ve namuslu bir hayat sürebilir. *Namus* dediğin başka türlü yitirilir. Bu yüzden sana bir kez daha söylüyorum : Param olsaydı eğer, verecektim sana, hem de hiç düşünmeden. Ama yok. *Hiçbir şeyim* yok benim. Yalnızca kişisel maaşım var. Her ayın sonunda ve on beşinde şu ya da bu kadar ödeme yapılıyor." Ve cüzdanına bulanık bir bakışla gülümseyerek, "Bugün de ayın yirmi yedisi," dedi. Willi'nin gözlerindeki bir umut ışığını görünce de :

"Ha, bu aylığa karşılık bir kredi alabileceğimi düşünüyorsan, bu aylığın *nereden* geldiğine ve hangi koşullarla alındığına bağlıdır," diyerek bitirdi.

"Belki de dayıcığım, belki de mümkündür, belki biz ikimiz birlikte..."

Robert Wilram sert bir şekilde kesti onun sözünü : "Hiçbir şey, kesinlikle hiçbir şey mümkün değildir. Bunları aklından çıkar." Ve umutsuz bir tavırla, "Sana yardım edemem, inan bana, edemem..." dedi.

"Eh o zaman," dedi Willi, "bana da sizden özür dilemekten başka yapacak bir şey kalmıyor. Hoşça kalın, Dayı Bey..."

Kapıya doğru yönelmişti ki, birden dayısı arkasından seslendi :

"Willi, gel buraya, hakkımda şöyle ya da böyle düşünmeni istemem. Yani şey, kısacası, ben pek fazla da kalmayan servetimi, çoktan eşime hibe etmiştim," dedi.

"Evlendiniz mi yani?" diye sordu Willi hayretle. Çok şaşırmıştı ve gözleri yeni bir umutla parladı birden.

"Yani eğer eşiniz paraların sahibiyse, mutlaka bir çözüm yolu

bulunur herhalde... kendisine söyleyebilirseniz bu sorunun ne denli acil..."

Robert Wilram sabırsız bir el hareketiyle onun sözünü kesti.

"Hiçbir şey," dedi, "ona hiçbir şey söylemeyeceğim. Fazla üzerime varma. Bunların hepsi boş." Ve susuverdi.

Willi ise, şimdi yeniden ortaya çıkıveren bu umut ışığını elden bırakmaya niyetli değildi; yeni baştan sözü almaya çalıştı ve :

"Eşiniz, Hanımefendi yani, Viyana'da mı yaşıyorlar?" diye sordu.

"Evet, Viyana'da yaşıyor, ama benimle değil, gördüğün gibi." Robert dayısı birkaç kez odanın içinde gidip geldi ve sonra da acı bir gülümsemeyle : "Ben pelerinli bir üniformadan daha fazlasını kaybettim, ama halen hayattayım. Evet Willi..." Bir an durdu ve yeniden başladı konuşmaya : "Bir buçuk yıl önce ona kendi isteğimle bağışladım servetimi. Bunu daha çok kendim için yaptım sayılır, onun için olduğundan daha çok... Ben, bildiğin gibi pek tutumlu sayılmam ama o... çok hesaplı ve düzenlidir, hakkını vermek gerek, kafası işlere iyi çalışır ve paraları her zaman benim yapacağımdan daha akıllı bir şekilde işletirdi. Bazı büyük şirketlere de yatırımlar yapmış olabilir, ayrıntılarını ben de bilemiyorum, ayrıca bunlardan anlamam da... Karşılığında aldığım maaş, yüzde on iki buçuğa geliyor, bu da az bir faiz sayılmaz, yani şikâyete de pek hakkım yok. Yüzde on iki buçuk... bir kuruş bile fazlası değil. Ve önceleri biraz avans alabilmek için yaptığım her girişim başarısız oldu. İkincisinden sonra da denemedim zaten. Çünkü bu durumda altı hafta boyunca onu bir kez bile göremedim ve eğer bunu tekrarlarsam, kendisini bir daha göremeyeceğimi, yemin ederek bildirdi bana. Bunu da riske atmak istemezdim tabii... Ona ihtiyacım var Willi, onsuz yaşayamam ben. Her sekiz günde bir görüşüyoruz, sekiz günde bir gün bana gelir. Anlaşmamıza hep sadık kalmıştır, dünyanın en düzenli insanıdır belki de. Şimdiye kadar gelmediği hiç olmamıştır. Paramı da her ayın birinde ve on beşinde, düzenli bir biçimde almaktayım. Yazlarıysa, tam on dört gün şehir dışında bir yerde birlikte tatil yaparız. Bu da anlaşmamız içindedir. Bunun dışındaki zamanların tümü

kendisine aittir."

"Peki, siz onu hiç ziyaret etmez misiniz Dayı Bey?" diye sordu Willi biraz çekingen bir tavırla.

"Elbette Willi," dedi dayısı. "Noel'in ilk günü, Paskalya'nın pazar günü ve Yaz Yortusu'nun pazartesi günü. O da bu yıl 8 Haziran'a rastgeliyor."

"Peki dayıcığım, siz de nihayet onun kocası olarak herhangi bir gün onun yanına gitmek için, yani bunun onun da hoşuna gideceğini göz önüne alarak, bir kez..."

"Bu riski göze alamam," dedi Robert Wilram. "Bir keresinde sana da söylediğim gibi, evinin önünde iki saat kadar gezinip durdum."

"Eh, sonra?"

"Onu göremedim. Ertesi gün bir mektup aldım kendisinden. Bir daha evinin önünde dolaştığımı görürse, hayatta onu göremeyeceğimi yazıyordu. Evet, Willi. Böyle işte. Şurasını kesin olarak biliyorum ki, senin benden istediğin miktarın onda birini istesem ondan ve bütün hayatım buna bağlı olsa bile, parayı vermek yerine, beni ölüme terk edecektir mutlaka. Eşimin kalbini yumuşatacağın yerde Konsolos Bey'e yalvarıp biraz insaflı olmasını rica etmen daha akıllıca bir şey olurdu."

"Peki, bu her zaman mı böyle oldu?" diye sordu Willi.

"Bu önemsiz," dedi Robert dayısı keyifsiz bir biçimde.

"Hepsini önceden tahmin etsem bile pek faydası olmazdı. Ona ilk anda tutuldum, ilk geceden yani, o da düğün gecemizdi."

"Elbette," dedi Willi, saygıyla önüne bakarak.

Robert Wilram yüksek sesle gülmeye başladı :

"Ha ha, iyi bir aileden gelen namuslu bir genç hanım olduğunu düşünüyorsun, değil mi? Yanlışın var sevgili Willi, bir fahişeydi bu kadın, kim bilir, bugün de öyledir, başkaları için tabii..."

Willi bir el hareketiyle itiraz etmek istedi. Dayısının bütün anlattıklarından sonra, bu kadını genç ve güzel bir yaratık olarak gözünün önüne getiremiyordu bir türlü. Onu bütün bu süre boyunca zayıf, yaşlıca, sivri burunlu, zevksiz giyimli bir kadın olarak düşünmüştü. Dayısı şimdi bütün bunlardan sonra koyu bir küfürle,

hıncını dışarı atmak istemiş olmalıydı. Robert Wilram onun sözünü kesti yine :

"Fahişe demekle ileri gittim belki. Çiçek satıyordu o sıralar, gece kulüplerinde. Onu dört beş yıl önce Hornig Gazinosu'nda görmüştüm ilk kez. Sen de vardın. Hatırlaman gerekir." Ve Willi'nin ısrarla soran bakışlarına karşın :

"Operet şarkıcısı Kriebaum'un jübile gecesiydi, büyük bir sosyete grubuyla birlikteydik. Kıpkırmızı bir elbise giymişti, sarışın kıvırcık bir başı ve boynunda da mavi bir kurdelesi vardı." Sonra saklı tuttuğu, muzip bir intikam ifadesiyle, "Görünüşü epey adiceydi yani..." diye ekledi.

"Ertesi yıl Ronacher Gazinosu'nda daha değişmiş görünüyordu, müşterilerini seçmeye başlamıştı anlaşılan. Benim, onun gözünde pek şansım olmamıştı o aralar, maalesef. Başka bir deyişle, yaşıma oranla ödeme gücüm yeterli değildi işte. Sonra da bazen olduğu gibi, yaşlı bir eşeğin, kafasını döndüren genç bir şırfıntıya teslim oluverdiği an geldi. Böylece ben de genç bayan Leopoldine Lebus'u eş olarak nikâhıma aldım."

Demek soyadı Lebus imiş, diye düşündü Willi. Dayısının anlattığı kızın – Willi'nin bu adı çoktan unuttuğu bir yana bırakılırsa – aynı Leopoldine'den başkası olamayacağı; dayısının Hornig Gazinosu'ndan, kıpkırmızı elbiseden ve sarışın kıvırcık başından söz ettiği andan itibaren belli olmuştu. Tabii renk vermemeye çalıştı. Dayısını o gece evine bıraktıktan sonra, Willi'nin saat üçte Leopoldine ile yeniden buluşup sabaha kadar birlikte olduklarını, değil öğrenmesi, aklından geçirmesi bile çok ayıp olacaktı. Dayısı konuştuğu sürece o akşamı hatırlayamıyormuş gibi yaptı ve hatta dayısını avutmak için, bu gibi kıvırcık başlı kızlardan çok akıllı uslu ev kadınları olabildiğinden, ama öbür yandan, asil görünümlü bazı hanımların da kocaları için felaketlere neden olduklarından dem vurdu. Silah arkadaşlarından biriyle evlenen bir barones vardı örneğin. En iyisinden, hatta soylu bir aileden gelen bir hanım. Düğünlerinden iki yıl sonra başka bir silah arkadaşına, "namuslu" kadınların sabit fiyatlar karşılığında elde edildikleri bir "salonda" sunulmuştu. Bekâr olan bu silah arkadaşı, kadının kocasına bilgi

vermeyi görev saymış ve sorun, askeri mahkeme, düello, aldatılan kocanın ağır yaralanması ve kadının da intihar etmesiyle sonuçlanmıştı... Dayısı gazetede bunları okumuş olmalıydı. Skandal o denli yankı bulmuştu ki! Willi çok canlı anlatıyordu, sanki bu işler kendi dertlerinden daha önemliymiş gibi... Bir an, dayısı Robert Wilram'ın kendisini tuhaf bir bakışla süzdüğünü hissetti. Willi ise, bu arada kendi içinde uyanan ve olgunlaşan planın dayısı tarafından anlaşılmaması için çaba harcıyordu. Hemen sesinin tonunu ayarladı ve konuyu değiştirdi. Dayısına anlattığı bunca şeyden sonra, kendisini daha çok rahatsız etmenin anlamsız olacağını, Konsolos Schnabel'e başvurursa, Leopoldine Lebus Hanım'dan daha şanslı olabileceğini, Üsteğmen Höchster'in de son zamanlarda mirasa konan bir silah arkadaşı olarak mutlaka bir şeyler yapabileceğini, dünkü kumar partisinde birlikte olduğu Alay Başhekimi Tugut'un da ona katılabileceğini ve belki onu bu korkunç durumdan kurtaracaklarını söyledi. Evet, Höchtser'i özellikle acilen görmeliydi, bugün kışlada görevli olmalıydı kendisi... Tabanları tutuşmuş gibiydi şimdi. Ayağa fırladı ve aceleyle dayısının elini sıktı, kılıcını kuşandı ve orayı terk etti.

XI

Şimdi işi hemen Leopoldine'nin adresini bulmaya kalmıştı ve Willi derhal Nüfus İdaresi'ne doğru yola koyuldu. Hayatı söz konusu olduğunda, ricasını geri çevirmeyecekti kadın, bundan artık emindi. Yüzü yıllar boyu gözünün önüne gelmediyse de, o akşamı şimdi bütün ayrıntılarıyla hatırlıyordu. Yıpranmış ahşap ve yeşil jaluzilerden sızan, yaz sabahının solgun gün ışığının üzerine düştüğü, beyaz goblenli, kırmızımsı o yastıktaki sarışın kıvırcık başını, sağ elinin yüzükparmağındaki yarı değerli taşlı yüzüğünü ve sol elini yataktan kendisine doğru sallarken gördüğü ucuz altın kaplama bileziğini bile. O denli hoşuna gitmişti ki genç kadın, onu tekrar görmeyi iyice kafasına koymuştu. Ne var ki, o günlerde, aynı zamanda bir bankerin resmi metresi konumunda bulunan

başka bir dişi yaratık kendisinin üstünde daha öncelikli haklara sahipti ve maddi durumunu da göz önüne aldığında, tek bir kuruş bile harcamasını gerektirmeyen bu ilişki yüzünden bir daha uğramamıştı Hornig Gazinosu'na. Kızın mektup yazılabilecek bir adresi de vardı Willi'de. Birlikte oturdukları evli ablasına ait. Ama bir türlü görememişti onu işte. Başından neler geçerse geçsin, bu kız, kendisine olacakları duygusuz bir biçimde oluruna bırakacak ölçüde değişmiş olamazdı. Bu ricasını yerine getirmek onun için maddi açıdan hiç de zor olmayacaktı, yeter ki istesin...

Nüfus İdaresi'nde bir saate yakın sürdü işi, sonunda elinde verdikleri adresle bir faytona bindi ve caddenin köşesinde inerek kapıya doğru yürüdü.

Bina dört katlı, epey de soğuk görünümlüydü. Önünde çitle çevrilmiş ufak bir ağaçlıklı alan vardı. İkinci katta, hoş giyimli bir hizmetçi kız açtı ona kapıyı, kendisini çekingen bir biçimde süzerek, Bayan Wilram'ı kimin aradığını sorunca da, ona kartını uzattı : Wilhelm Kasda, İmparatorluk ve Kraliyet 98. Piyade Alayı, Alser Kışlası. Kız derhal geri dönüp Teğmenin ne istediğini sordu. Ancak şimdi Leopoldine'nin kendisinin soyadını bilemeyeceği gelmişti Willi'nin aklına. Bir ara, "Kendimi eski bir dost ya da şaka yollu Bay von Hornig'in kuzeni olarak tanıtsam mı acaba," diye düşünürken kapı açıldı ve basit giyimli, yaşlıca bir adamcağız kolunda siyah bir evrak çantasıyla dışarı çıkarak kapıya yöneldi. Arkasından bir kadın sesi duyuldu : "Bay Krassny!" Adamcağız merdivenlerden bu sesi duyamamış, seslenen hanım da hole doğru çıkarak tekrar çağırmak durumunda kalmış, Bay Krassny sesi duyunca geri dönmüştü. Leopoldine, bu arada holde bekleyen Teğmeni görmüş, bakışlarından ve gülümsemesinden Willi'nin çıkardığı kadarıyla onu hemen tanımıştı. Bu kadın, kendisinin aklında kalan genç yaratığa kesinlikle benzemiyordu. Daha uzun boylu ve daha toplu, dümdüz toplanmış saçlarıyla daha ciddi görünüyordu. En tuhafı, burnunun üzerinde, kordonunu kulağına doladığı bir okuma gözlüğü de vardı.

"Buyurun Teğmenim," dedi. Ve Willi o anda genç kadının yüz çizgilerinin hiç de fazla değişmediğini fark etti.

"Buyurun, içeri geçin. Şimdi ben de size katılacağım."

Kendisinin geldiği kapıyı işaret etti ve Bay Krassny'ye dönerek, Willi'nin duyamayacağı kadar kısık sesle, ancak önemli olduğu anlaşılan birtakım talimatlar vermeye devam etti. Orta yerinde, üzerinde mürekkepli bir yazı takımı, cetvel, kurşunkalemler ve ajandalar olan geniş bir masanın bulunduğu, geniş ve ferah bir odaya girmişti Willi. Sağdaki ve soldaki duvarlarda dosya dolapları yükseliyor, geniş bir Avrupa haritası asılmış arka duvarın dibindeki daha küçük bir masada gazeteler ve broşürler duruyordu. Willi ister istemez, daha önce taşrada işinin düştüğü bir seyahat acentesinde bulunduğunu düşündü. Sonra da, yıpranmış ahşap jaluziler, kırmızımsı yastık yüzüyle külüstür otel odası aklına gelince, rüyada olup olmadığını soruverdi kendine.

Leopoldine içeri girdi, kapıyı ardından kapadı, okuma gözlüğünü parmaklarının arasında oradan oraya çevirirken, Teğmene dostça, ancak gözle görünür bir heyecan belirtisi olmaksızın elini uzattı. Willi öpmek için eline doğru eğilince de hemen geri çekti.

"Otursanıza Teğmenim. Bu şerefi neye borçluyum?" dedi.

Willi'ye rahat bir koltuğu gösterirken, kendisi de her zamanki yeri olduğu anlaşılan, üzerinde iş ajandalarının bulunduğu geniş masanın karşısındaki daha ufak koltuğa yerleşti. Willi bir avukatın ya da doktorun yanına girmiş gibi hissetti kendisini. Kadın, biraz sabırsızca ve pek de cesaret verici olmayan bir tonda :

"Size nasıl bir hizmette bulunabilirim?" diye sordu.

Willi hafifçe ürpererek, "Hanımefendi," diye söze başladı ve "Her şeyden önce adresinizi bana dayımın vermediğini söylemek isterim," dedi.

Kadın hayretle ona baktı : "Dayınız mı?"

"Dayım, Robert Wilram," diye yineledi Willi.

Kadınsa, "Ah, evet..." diyerek gülümsedi ve önüne baktı.

Willi biraz aceleci bir tavırla :

"Kendisinin elbette bu ziyaretimden en ufak bir haberi yok," diye devam etti. "Bunu özellikle belirtmem gerek. Kendisini esasen uzunca bir süreden beri görmemiştim. Ama bunda da benim bir suçum yok. İlk kez bugün görüşürken, bu arada evlenmiş ol-

duğunu söyledi bana."

Leopoldine dostça başını salladı. "Bir sigara, Teğmenim?" dedi, açık duran bir kutuyu işaret ederek. Willi sigarayı alınca, kadın kibarca ateş tuttu ve kendine de bir sigara yaktı.

"Evet, bu şerefi neye borçlu olduğumu öğrenebilir miyim, artık?"

"Hanımefendi, sizi ziyaretimle dayımı ziyaretimin nedenleri aynıdır. Önceden söylemeliyim ki, bu epey rahatsız edici bir sorun." Kadının bakışları koyulaşınca da hemen ekledi :

"Zamanınızı fazla almak istemiyorum hanımefendi. Sözü fazla uzatmadan... bana, üç aylığına belirli bir miktarda avans vermenizi rica ediyorum.".

Şimdi kadının bakışları tuhaf biçimde, daha aydınlanmıştı.

"Bana olan güveninizden dolayı çok memnun oldum," dedi ve sigarasının külünü silkti. "Bu şerefe nasıl değer görüldüğümü pek bilemesem de. Her neyse, bu belirli miktarın ne kadar olduğunu sorabilir miyim?" dedi. Bir yandan da okuma gözlüğüyle masanın üstüne hafif hafif vuruyordu.

"On bir bin gulden, hanımefendi." On iki demediğine pişman oldu. Söylediği miktarı düzeltmek istedi, ama belki Konsolos on bine de razı olurdu. On bir binde kalmaya karar verdi.

"Demek öyle," dedi Leopoldine. "On bir bin gulden, evet, buna belli bir miktar denebilir." Dilini dişlerinin arasında gezdirdi. "Peki, bana nasıl bir teminat gösterebilirsiniz Teğmenim?"

"Ben bir subayım hanımefendi."

Genç kadın sanki şefkatle gülümsedi :

"Affedersiniz ama Teğmenim, iş hayatında geçerli kurallara göre, bu bir teminat sayılmaz. Kefiliniz kim olacak?"

Willi susarak önüne baktı. Sertçe reddedilmiş olsaydı, bu soğukça kibarlık karşısında olduğundan daha az utanacaktı. "Affedersiniz hanımefendi," dedi, "konunun biçimsel yönünü elbette yeterince düşünemedim. Şu anda çok ümitsiz bir durumdayım. Bu iş, yarın sabah saat sekize kadar ödenmesi gereken bir namus borcuyla ilgilidir. Yoksa şerefim elden gidecek ve benim gibi birisinin elinde olan her şey..." Genç kadının gözlerinde biraz anlayış ışığı

gördüğüne de inanarak, bir iki saat önce dayısının karşısında olduğu gibi, ama daha becerikli ve heyecanlı, geçen gecenin öyküsünü anlattı. Kadın onu gittikçe daha belirginleşen duygusal bir anlayış, hatta üzüntü ifadesiyle dinliyordu. Sözlerini bitirince de :

"Ve ben Willi, ben senin bu durumda başvurabileceğin en son insanım öyle mi?" diye sordu.

Bu sözler, özellikle de ona "Sen" diye seslenişi Willi'yi umutlandırıverdi. Şimdiden kendisini kurtulmuş gibi hissediyordu. "Yoksa burada olur muydum?" diye sordu. "Gerçekten de, başka hiçbir kimsem yok..."

Kadın onaylar gibi başını salladı :

"Benim için de, bu o denli rahatsızlık verici bir şey, çünkü sana yardım edecek durumda değilim. Servetim çeşitli girişim ve şirketlere yatırılmış durumda. Hiçbir zaman önemli miktarda bir nakit param bulunmaz. Gerçekten de üzgünüm." Görüşmenin bittiğini belirten bir şekilde koltuğundan doğruldu. Willi derin bir korku içinde yerine mıhlanmıştı. Önce biraz çekingenlikle, kesik kesik, hatta nerdeyse kekeleyerek, işlerinin iyi gitmesi nedeniyle firmasındaki siparişleri ya da kasasında bulunan değerleri teminat göstererek herhangi bir kredi temin edilip edilemeyeceğini sordu. Kadının dudakları alaycı bir biçimde kırıştı ve Willi'nin iş hayatıyla ilgili saflığına biraz da anlayışla gülümseyerek :

"Sen bu işleri pek kolay sanıyorsun. Yani senin kendi menfaatin uğruna, benim kendi menfaatim için hiçbir zaman girişmeyeceğim birtakım finans işlemlerine girişmemi tümüyle normal görüyorsun. Hem de karşılığında hiçbir teminat olmadan. Ve hangi münasebetle?" Bu son sözleriyse, kabule yatkın bir şekilde, ama sanki Willi'nin ağzından biraz daha yalvaran, hatta yemin veren bir şeyler duymak beklentisiyle neredeyse dostça, hatta biraz fettan bir tavırla söylemişti.

Willi fırsat budur diyerek, "Hanımefendi – Leopoldine –, bütün varlığım, hayatım söz konusu!" diye yalvardı.

Kadın hafifçe irkildi; Willi ileri gittiğini anladı ve kısık bir sesle ekledi : "Affınızı dilerim..."

Kadının bakışları donuklaşmıştı şimdi, kısa bir sessizlikten son-

ra, duygusuz bir biçimde :

"Avukatıma danışmadan kesinlikle herhangi bir karar veremem," dedi. Willi'nin gözlerinde yeni umut ışıkları parlayınca da, kendini savunur gibi bir el hareketiyle :

"Bugün nasıl olsa onunla bir görüşmem var; saat beşte yazıhanesinde olacağım. Ne yapabileceğimizi göreceğiz. Ancak sana tavsiyem şu : En ufak bir şekilde buna güvenme. Bunu kendime bir hayat-memat meselesi yapmayacağım, kesin olarak..." Ve birden sertleşen bir tonda ekledi : "Bunu neden yapayım ki?" Ardından tekrar gülümseyerek ona elini uzattı. Bu kez, elinin üzerine bir öpücük kondurmasına da izin verdi.

"Cevabınızı ne zaman alabilirim?"

Kadın bir süre düşünür gibi yaptı : "Nerede oturuyorsun?"

"Alser Kışlası," diye yanıtladı Willi hemen. "Subay Lojmanı, Üçüncü Kat, Oda Numarası : Dört."

Kadın şimdi pek gülümsemiyordu. Sonra ağır ağır :

"Bu akşam saat yedide karar vermiş olurum," dedi. Bir süre daha düşündü ve kesin bir şekilde bitirdi sözlerini :

"Cevabımı saat yedi ile sekiz arasında, güvenilir bir kişiyle ileteceğim." Kapıyı açtı ve ona holde refakat etti :

"Hoşça kalın Teğmenim!"

"Görüşmek üzere..." dedi Willi, utangaç bir biçimde. Kadının bakışları soğuk ve yabancıydı. Hizmetçi kız Teğmeni merdivenlere götüren kapıyı açana kadar, Bayan Wilram da odasında kaybolmuştu.

XII

Willi, Leopoldine'nin yanında geçirdiği kısa sürede, umut, rahatlama ve düş kırıklığı arasında gelip giden ruh hallerinin yarattığı yorgunluktan, merdivenleri yarı baygın indi. Açık havaya çıktığındaysa, düşünceleri yeniden berraklaştı ve durumunun o kadar da umutsuz olmadığı kanısına vardı yine. Leopoldine'nin isterse parayı kendisine verebileceğinden, avukatını da buna razı ede-

bileceğinden emindi; kalbinde kendisi için hatıra olarak kalan duyguların bunu gerektirdiğine Willi öylesine inanmıştı ki, bir süre için hayalinde, ilerde dul kalacak Bayan Leopoldine Wilram'ı, Binbaşı Kasda'nın yeni eşi olarak canlandırdı.

Ancak bu düşsel tablo, yazın öğle sıcağında, şehrin tenhalaşan dar sokaklarından geniş Ring Bulvarı'na doğru amaçsızca yürürken siliniverdi. Tekrardan, kadının kendisini karşıladığı sevimsiz büroyu ve kendisine yönelik dişi bir inceliğin süzüldüğü hoş görünümün, bir dakika sonra korkutucu biçimde sert, hatta emredici bir hal aldığını hatırladı. Nasıl olursa olsun, önündeki birkaç saatlik belirsizlik süresini geçirmesi gerekiyordu. Bu düşünce aklına, sanki son gününü gün etmek gibi bir şey getirdi. Eskiden dayısıyla birlikte gittikleri kibar bir otelin lokantasında yemek yemeye karar verdi. Serin ve loş bir köşeye yerleşerek kusursuz bir öğle yemeği ısmarladı ve yanında buruk-tatlı bir şişe Macar şarabı da içti. Karşı koyamadığı bir rahatlık hissine kapılıverdi birden. Elinde iyi cinsten bir puroyla son kalan müşteri olarak, kadife bir divanın köşesinde uyuklar gibi oturup durdu; garson kendisine gerçek Mısır tütününden birkaç sigara satmaya kalkınca da düşünmeden bütün bir paket aldı. Fark etmezdi artık bunlar, en kötü ihtimalle, emir erine miras kalacaktı.

Yeniden caddeye çıktığında, önünde yaşamını kesinlikle etkileyecek ilginç bir serüven varmış, örneğin bir düello yapacakmış gibi bir beklenti içindeydi. Eski bir akşamı, bir silah arkadaşıyla yarısı birlikte geçirilen bir geceyi hatırladı sonra. Bir düello öncesiydi. Dostu ertesi sabah rakibiyle vuruşacaktı. Önce iki dişi mahlukla birlikte olmuş, sonra baş başa kalıp ciddi felsefi konularda konuşup durmuşlardı. "Dostumun ruh hali de bunun gibi olmalıydı o akşam..." diye düşündü Willi; olayın dostu için iyi bitmiş olması da kendisine olumlu bir işaret gibi geldi.

Ring Bulvarı'nda ağır ağır gezinip durdu. Pek şık giyimli olmayan, ancak uzun boylu, hafif yakışıklı ve karşıdan gelen çeşitli çevrelerden hanımların bakışlarından da anladığı üzere, göz alıcı sayılabilecek genç bir subaydı. Bir kahvenin önünde, açık havada oturdu. Bir Türk kahvesi içti, birkaç sigara tüttürdü, dergileri ka-

rıştırdı, boş bakışlarla da olsa gelip geçenleri süzdü ve yavaş yavaş gerçeklerin farkına varmaya başladı. Saat şimdi beş olmuştu. Gün sona eriyordu, en akıllıcası, şimdi eve gidip biraz dinlenmek olacaktı. Atlı tramvaya bindi, kışlanın tam önünde indi, gereksiz biriyle karşılaşmadan avluyu geçti ve lojmanına ulaştı. Joseph, Teğmeninin eşyalarını düzenleyerek dolabına yerleştiriyordu; kendisinin yokluğunda herhangi bir vukuat olmadığını derhal itaatle bildirdi; yalnız sabah da gelen Bay von Bogner uğramış ve kartvizitini bırakmıştı. "Bana ne onun kartvizitinden..." diye söylendi Willi, kabaca. Kartvizit masanın üzerinde duruyordu, Bogner özel adresini de yazmıştı üzerine : Piaristen Sokağı, Yirmi Numara. "Pek uzak sayılmaz," diye düşündü Willi. Sonra da :

"Bana ne şu sersemin uzakta ya da yakında oturduğundan," dedi. "Alacaklıymış gibi ardımdan dolanıyor terbiyesiz herif!.."

Willi neredeyse kartviziti yırtacaktı, sonra düşündü, komodinin üzerine bıraktı öylesine ve emir erine döndü : Akşam saat yedi ile sekiz arasında bir bey ya da bir bey ile bir hanım, belki de yalnızca bir hanım arayacaktı kendisini.

"Anlaşıldı mı?"

"Emredersiniz Teğmenim!"

Willi kapıyı arkasından kapadı ve boyuna kısa geldiği için ayaklarını kollukların üzerinden dışarı sarkıtarak divana uzandı. Ve bir uçuruma düşer gibi uykuya daldı.

XIII

Belli belirsiz bir gürültüyle uyanıp gözlerini açtığında mavi beyaz puanlı bir yazlık elbise giymiş hanımı karşısında gördü. Hava kararıyordu. Uyku sersemi doğruldu ve emir erinin, yaramazlık yapmış çocuklar gibi, biraz korkmuş, hanımın arkasında durduğunu gördü. Ve aynı anda duydu Leopoldine'nin sesini : "Affedersiniz Teğmenim, emir erinize siz kendiniz uyanana kadar haber vermemesini ben istedim..."

"Ne zamandır buradaydı acaba..." diye düşünmeden edemedi

Willi. "Bu nasıl bir ses böyle? Şu kıyafete bak!" Bu kadın, sabahkinden tamamen değişik bir insana dönmüştü. Mutlaka parayı da yanında getirmiş olmalıydı. Emir erine eliyle bir işaret yaptı, o da hemen ortadan kayboldu. Leopoldine'ye dönerek :

"Hanımefendi zahmet ettiler... Beni çok mutlu ettiniz doğrusu. Lütfen, oturmaz mısınız?" dedi.

Genç kadın gözlerini açarak nerdeyse sevinçli bir tavırla odanın içinde gezdirdi ve çevresinden memnun olduğunu belli etti. Mavi elbisesiyle tam uyumlu mavi beyaz noktalı bir şemsiye tutuyordu elinde. Ve başında pek modern sayılmayacak, kenarlarından yapay kirazlar sarkan Floransa işi bir hasır şapka vardı.

"Burası çok hoş bir yer Teğmenim," dedi, kulaklarının kenarındaki kirazlar sağa sola sallanırken. "Bir kışla lojmanının bu denli rahat ve hoş döşeneceği aklıma gelmezdi."

Willi memnun bir tavırla :

"Hepsi birbirinin aynı sayılmaz," deyince, kadın gülümseyerek :

"İçinde oturanın da hakkını vermek lazım," diye ekledi.

Willi biraz utangaç, biraz da heyecanlı, komodinin üzerindeki kitapları düzeltti, dolabın aralık duran kapısını kapadı ve Leopoldine'ye otelde satın aldığı sigaralardan sundu. Kadın sigara almadı ama rahatça divanın bir köşesine yerleşti. Harika görünüyor, diye düşündü Willi : Tam burjuva çevresinden iyi bir aile kadını gibi.

Bu sabahki iş kadını ile ya da o zamanların kıvırcık sarışınıyla en ufak bir ilgisi yok. On bir bin guldeni neresine koymuş acaba? Sanki düşüncelerini okurmuş gibi, kadın da ona çocuk gibi muzipçe gülümsedi ve zararsız bir soru sorarmış gibi :

"Nasıl yaşarsınız Teğmenim, anlatın!.." dedi.

Willi bu genel soruya cevap vermekte tereddüt edince de, ayrıntıya girerek askerliğin zor mu kolay mı, amirleriyle arasının nasıl olduğundan, ne zaman terfi edeceğinden, geçen pazar günkü gibi, çevre gezilerini nasıl yaptığından söz açtı. Willi de, askerlik hizmetinin de her iş gibi bazen kolay, bazen zor olduğundan, genel olarak amirlerinden bir şikâyeti olmadığından, Yarbay Wositzky'nin kendisine çok kibar davrandığından, üç yıldan önce ter-

fi etmeyeceğinden ve pazar günleri dışında, hanımefendinin de düşünebileceği gibi, çevrede gezintilere çıkmaya imkân bulamadığından – bu arada hafif bir iç çekmeyle – söz etti. Leopoldine de, aralarındaki masanın karşısında ayakta duran Teğmene gözlerini kaldırarak, akşamlarını oyun masasından daha olumlu yerlerde değerlendireceğini umduğunu söyledi. Hiç durmaksızın, şunu ekleyebilirdi de :

"Bir de unutmadan, sabah benden rica ettiğiniz şu ufak sorun, işte buyurun Teğmenim..."

Ama bunu çağrıştıran tek bir sözcük, tek bir işaret geçmemişti henüz aralarında. Genç kadın kendisini gülümseyerek ve sevimli bir tavırla süzüyor, Willi için de, sohbete olabildiği kadar dostça devam etmekten başka yapacak şey kalmıyordu. O da sempatik Kessner ailesinden, oturdukları güzel villadan, aptal oyuncu Elrief'ten, boyalı Bayan Rihoschek'ten ve gece faytonla Viyana'ya dönüşlerinden bahsetti.

"İnşallah hoş insanların refakatiyle..." dedi kadın bunun üzerine.

Yo, hayır, oyun arkadaşıyla dönmüşlerdi Viyana'ya faytonla. Şimdi de kadın şaka yollu, genç bayan Kessner'in siyah saçlı mı, sarışın mı, yoksa kumral mı olduğunu öğrenmek istiyordu. Bunu gerçekten tam bilemediğini belirtti Willi. Sesi, yaşamında gönül işlerine fazla yer olmadığını belli eder tondaydı :

"Hanımefendi, galiba siz benim hayatımı olduğundan daha değişik sanıyorsunuz."

Kadın, inanır gibi bir ifadeyle, dudakları hafifçe açık, onu süzüyordu.

"İnsan böyle yalnız olmasa, bunun gibi uğursuz olaylarla pek karşılaşmaz."

Genç kadının bakışları temiz ve sanki anlamadığı bir şeyi sorar gibiydi, sonra da ciddi ciddi başını salladı ve yanında getirdiği paradan söz edeceği ya da daha kolayı banknotları masanın üzerine sayacağı yerde :

"Yalnızlık ve yalnızlık, bazen ayrı şeylerdir," dedi.

"Doğrudur," dedi Willi. Bunun üzerine kadın anlayışla başını

salladı ve Willi de sohbetin tıkanıp kalmasından korkarak, ona, kocası ve kendisinin dayısı olan yaşlı beyden söz etmekten itinayla çekinerek, ne Hornig Gazinosu'nu, ne de aşınmış panjurlu ve kırmızımsı yastıklı otel odasını hatırlatmadan; son zamanlardaki yaşantısı sırasında gördüğü güzel temsilleri ve yerleri sordu. Bu sohbetleri, birbirleri hakkında çok şey bilen – hem de pek mahrem şeyler –, ama ne şu anki heyecandan, ne de yakında alınacak zevklerden olmak için, aralarındaki atmosferi tehlikeye atmak istemeyen, biraz utangaç bir teğmen ile iyi aileden bir genç burjuva kadını arasındaki bir sohbetti sanki. Leopoldine Floransa işi şapkasını çıkarmış ve masanın üzerine bırakmıştı. Bu sabahki düz saçlı başı aynıydı, ama bazı kâkülleri yanaklarından aşağı sarkıyor ve bir zamanlarki kıvırcık başını hatırlatıyordu.

Hava gittikçe kararıyordu. Willi tam çini sobasının köşesindeki lambayı yakmayı düşünürken, Leopoldine tekrar şapkasını eline aldı. Önce bunun pek özel bir anlamı yokmuş gibiydi. Çünkü genç kadın, geçen yıl Viyana'nın yakın beldeleri olan Mödling, Lilienfeld, Heiligenkreuz üzerinden Baden'e yaptığı bir gezintiyi anlatıyordu. Birden şapkasını giyiverdi ve kibar bir gülümsemeyle artık kendisine veda edip gitme vaktinin geldiğini söyledi. Willi de gülümsedi, ancak dudaklarındaki bu gülümseme güvensiz, hatta korkmuş bir hal aldı. Bu kadın kendisiyle alay mı ediyordu? Yoksa önce kendisinin rahatsızlığından ve korkusundan gözle görünür bir zevk alacak, sonra da, ona son anda parayı getirdiğini söyleyerek mutluluk mu bağışlayacaktı? Yoksa söz konusu miktarı nakit olarak temin edemediğini söyleyerek özür dilemek için gelmişti de, uygun sözleri mi bulamıyordu? Her neyse, kalkıp gitmeye kararlı görünüyordu. Bu umutsuz durumunda, ona düşen kendine hâkim olmak, genç bir kadının ziyaretinden mutluluk duyan kibar bir genç adam olarak davranmaktı, sohbetin en tatlı noktasında gitmesine izin veremezdi, öyle ya...

"Neden hemen gitmek istiyorsunuz?" diye sordu düş kırıklığına uğramış bir âşık gibi. Ve dahası, "Bu kadar erken gitmek istemezsiniz herhalde, Leopoldine!" diye diretti.

"Geç oldu," diye karşılık verdi kadın, sonra da hafifçe muzip

bir biçimde :

"Böyle güzel bir yaz akşamında, senin de yapacak daha hoş şeylerin vardır herhalde," dedi.

Kendisine samimi olarak "Sen" diye hitap etmesi üzerine, Willi, içi rahatlayınca yeniden uyanan umutlarını belli etmemeye çalıştı. Hayır, hiçbir programı yoktu, bunu her zamankinden daha fazla bir gönül rahatlığı ile söyleyebilirdi. Kadın önce biraz nazlandı, şapkası henüz başında, açık duran pencereye yaklaştı ve yeni uyanan bir ilgiyle aşağıya, kışlanın avlusuna baktı. Görecek fazla bir şey yoktu tabii ki :

Ötedeki kantinin önünde uzun bir masanın etrafında askerler oturuyorlardı, bir emir eri kolunda iple bağlı bir paket, kışlanın avlusundan geçiyordu aceleyle, bir başkasıysa el arabasındaki bir bira fıçısını kantine doğru sürüyordu, bu arada iki subay sohbet ederek kışla kapısına doğru yürüdüler. Willi Leopoldine'nin yanında duruyordu, biraz da arkasında. Kadının mavili beyaz elbisesi hafifçe hışırdıyor, sol kolu serbestçe aşağıya sarkıyordu. Willi dokununca parmakları hafifçe onunkilerin arasına kaydılar. Karşı taraftaki bir koğuşun açık kalan penceresinden, biri melankolik tonlarda trompet çalıyordu.

"Burası biraz hüzünlü, değil mi? Ne dersin?" "Hiç de öyle olması gerekmez," dedi Willi. Kadın başını yavaşça ona doğru çevirdi, ama dudaklarında beklediği gülümsemenin yerine hafif, hatta umutsuz bir iç çekişi duyar gibi oldu Willi. Kadın birdenbire irkildi ve :

"Artık gitmem için son fırsat, Marie beni bekliyor olmalı, akşam yemeğimi hazır etmiştir bile."

"Hanımefendi Marie'yi şimdiye kadar hiç bekletmediler mi?"

Bunun üzerine gülümseyerek Willi'ye baktı ve daha cesaretlenen Teğmen, kendisine şeref verip akşam yemeğine kalıp kalmayacağını soruverdi. Emir erini karşıdaki Riedhof Gazinosu'na yollayacaktı, kendisi de sonra saat on sularında evinde olabilirdi. İtirazları artık pek duyulmaz gibi olunca, Willi hole doğru seğirtti, emir erine gerekli talimatları verdi ve hemen Leopoldine'nin yanına döndü, o ise pencerenin kenarında dururken bu kez Floransa

işi şapkasını başından çıkarıp geniş bir kavis çizerek yatağın üzerine fırlattı. Bu andan itibaren bambaşka bir insan oluverdi. Gülerek, Willi'nin saç çizgisini okşadı, o da kadını belinden kendisine çekip, divana oturttu.

Ama onu öpmek istediğinde, kadın sertçe geri çekildi ve Willi de daha fazla üzerine varmadı. Ve akşamlarını nasıl geçirdiğini sordu ona.

"Gündüzleri o kadar işim oluyor ki, akşamları kimseyi görmesem daha memnun olacağım," dedi kadın.

Willi ona işlerini nasıl bu şekilde başarı ile yürüttüğünü, nasıl geliştirdiğini sorunca da, kadın savunmaya geçti. "Sen nasılsa bu işlerden anlamazsın," gibilerden bir şeyler mırıldandı. Willi peşini bırakmadı, hayatını anlatsaydı ona... Son görüşmelerinden bu yana neler yapmıştı? Dayısının adını, dilinin ucuna gelmesine rağmen söylemedi. Nihayet, ona mutlu olup olmadığını sordu :

"Sanırım, evet," diye cevapladı kadın. "Her şeyden önce serbest bir insanım, bunu her zaman istemiştim. Kimseye bağımlı olmaksızın yaşamak, bir erkek gibi."

"Çok şükür, erkeğe benzer tek yanın da bu senin," diye kesti sözünü Willi. Onu yanına çekip okşamaya başladı, genç kadın pek direnmedi ama biraz şaşkın gibiydi sanki. Kapı açılınca da onu iterek, kendinden uzaklaştırdı. Hemen ayağa kalkarak, sobanın köşesinden lambayı alıp yaktı. Joseph yemeklerini getirmişti. Leopoldine yiyeceklere bir göz atıp, onaylar gibi başını sallayıp :

"Teğmenimiz epey tecrübeliymiş..." dedi.

Joseph ile birlikte sofrayı kurarlarken, Willi'nin yardım etmesine izin vermedi. O da divanda oturup sigarasını tüttürerek seyretti, kendi gönlünce "paşalar gibi"ydi. Her şey hazır edilip, ordövrler de masaya gelince, Joseph'e bugünlük izin verildi. Çıkarken, Leopoldine avcuna öylesine yüklü bir bahşiş sıkıştırdı ki, Joseph şaşkınlıktan neredeyse donakaldı ve kendisini bir general imiş gibi saygıyla selamladı.

"Sağlığına," dedi Willi ve kadeh tokuşturdular. Her ikisi de kadehlerini aynı anda boşalttılar. Genç kadın henüz çınlayan kadehini elinden bırakırken masanın üzerinden eğilip, dudaklarını haz-

la Willi'nin ağzına yapıştırdı. Willi hemen üzerine atıldığındaysa, onu hafifçe iterek kendinden uzaklaştırdı :

"Önce karnımızı doyuralım," dedi.

Günlük işlerini bitirip iyi bir yemeği hak eden sağlıklı insanlar gibi, beyaz ve güçlü dişleriyle iştahla, ama aynı zamanda da, kibar beylerle iyi lokantalarda daha önceleri de bulunduğu belli olan bir hanımın, kibar davranışlarıyla yiyordu yemeğini. Şarap şişesini bitirmişlerdi, ancak Teğmen, Tanrı bilir hangi âlemden, dolabında unuttuğu yarım şişe Fransız konyağını hatırladı. İkinci kadehten sonra Leopoldine biraz uyuklar gibi oldu. Divanın kolluğuna yasladı başını. Willi üzerine eğilip, gözlerini, dudaklarını ve boynunu öpünce de kendini artık teslim etmiş bir şekilde, bir rüyanın içinden seslenir gibi, adını fısıldadı.

XIV

Willi uyandığında, gün ağarıyor ve sabahın serin havası pencereden içeri giriyordu. Leopoldine ise, tam giyimli olarak saçlarının üzerinde Floransa şapkası ve elinde şemsiyesi, ayakta duruyordu.

"Para nerede acaba?" diye sordu kendi kendine Willi. Kadın odayı bir dakika içinde terk edebilecek şekilde hazır görünüyordu. Uyanan Willi'ye, "Günaydın!" dedi. O da hasretle özlemiş gibi kollarını uzattı kadına doğru. Kadın yüzünde sevimli ama ciddi bir ifadeyle yaklaştı ve yatağın kenarına oturdu. Willi kollarını dolayıp, kadını kendisine çekmek isteyince de şapkasını işaret etti ve elinde bir silah gibi tuttuğu şemsiyeyi sallayarak :

"Yaramazlık yapmak yok," dedi ve gitmeye davrandı. Willi bırakmadı :

"Şimdi gitmeyeceksin herhalde," dedi boğuk bir sesle.

"Elbette gideceğim," dedi Leopoldine. Ve kardeşçe okşadı saçlarını.

"Bir iki saat dinlenmem lazım. Sabah dokuzda önemli bir toplantım var."

Bu toplantının kendi işiyle ilgili olabileceği geçti Willi'nin ak-

lından. Avukatıyla görüşmeye dün vakit bulamamıştı anlaşılan. Sabırsızlıkla sordu :

"Avukatınla mı görüşeceksin?"

"Hayır," dedi kadın ilgisizce. "Prag'dan gelen bir iş ortağımı bekliyorum."

Willi'nin üzerine doğru eğildi, ufak bıyığını okşayarak düzeltti, kısaca öpüverdi ve, "Hoşça kal!" diyerek doğruldu. Birkaç saniye sonra kapıdan çıkmış olacaktı. Willi'nin kalbi duracak gibi oldu. Gidiyor muydu? Böylesine mi gidecekti? Sonra içinde yeni bir umut belirdi. Belki kadın, kibarlık olsun diye parayı eline saymak yerine odanın bir yerine koymuştu. Korkarak ve sıkıntılı bir biçimde bakışları odanın etrafında dolaştı : masanın üzerine, sobanın köşesine baktı. Belki de kendisi uyurken, yastığın altına bırakmıştı. İçgüdüsel olarak oraya da uzandı. Yok! Yoksa, cep saatinin yanındaki cüzdanına mı koymuştu? Nasıl bakmalıydı? O arada kadının, kendisinin çaresiz bakışlarını ve hareketlerini, sanki alay eder, zevk alır gibi izlediğini fark etti. Yakalanmış gibi bakışlarını kaçırdı. Kadın da bu arada kapıya ulaşmış ve tutamağı tutmuştu. Willi kadının adını haykırmak istedi, sesi bir kâbusun baskısı altındaymış gibi kısılıverdi; şimdi yataktan fırlayıp arkasından koşsa – üzerinde tek bir gecelik gömleğiyle – tam da eskiden, anısı gözünün önüne şu an geliveren, bir taşra kerhanesindeki fahişenin, sabah karanlığında, ücretini vermeyen bir adamın ardından koşması gibi... Kadınsa sesini ve kendi adını duymuşçasına, kapının tutamağını bıraktı ve elini elbisesinin göğüs dekoltesine daldırdı. Teklifsizce :

"Az kalsın unutuyordum," dedi. Biraz yaklaşıp, masaya bir binlik banknot fırlattı, "Al," diye. Sonra kapıya doğru yürüdü.

Willi hemen kalkıp yatağın kenarına oturdu. Bakışları banknota yapışmış gibiydi. Tek bir banknot, bir binlik. Daha değerli banknot yoktu ki zaten... "Leopoldine," diye kendisine bile yabancı gelen bir sesle onu çağırdı. Kadın bir eli kapıda, biraz şaşkın ve buz gibi soğuk bir bakışla kendisine döndüğünde, yaşamında hiçbir zaman hissetmediği kadar derin, acı veren bir utanç hissi duydu. Ama artık çok geçti. Devam etmeliydi. Ne olursa olsun, nasıl

bir ayıpla kurtulursa kurtulsun, kendi geleceğiydi söz konusu olan.

"Ama bu çok az Leopoldine... Bin değil, on bir bin rica etmiştim senden, dün beni yanlış anladın galiba." Kadının buz gibi bakışları üzerine, örtüyü çıplak bacaklarına örttü.

Kadın ona, pek anlamazmış gibi baktı. Sonra birkaç kez başını salladı, yeni anlamış gibi. Ve banknota, küçümser gibi kısa bir bakış fırlattı :

"Bunun o işle ilgisi yok. Bu bin gulden borç değil, senindir; geçirdiğimiz gece için," dedi. Ve yarı açık dudakları ve parıldayan dişlerinin arasından, ıslak dilini bir o yana bir bu yana oynattı.

Willi'nin altındaki yer ikiye yarıldı sanki. Ağzından bir tek sözcük çıkamayınca da, sorar gibi bakışlarını kadına yöneltti.

"Çok az, değil mi? Ne sandın, bu tam bin gulden! Sen o zaman bana yalnızca on gulden vermiştin, hatırlasana!" dedi kadın.

Willi ona doğru birkaç adım attı. Kadın kapının önünde hareketsiz duruyordu. Willi banknotu alıp avcunda sıktı, önünde yere atacakmış gibi. Parmakları titriyordu. Kadın kapının kolunu bırakıp onun karşısına geçti. Ve gözlerinin içine bakarak :

"Seni suçlamıyorum aslında," dedi. "Ben de, o zaman senden daha fazlasını istememiştim. On gulden yeterdi, hatta artardı bile." Ve gözlerine daha derinden bakarak, "Tam on gulden yeterdi..." diye ekledi.

Willi ona baktı, bakışlarını indirdi, şimdi anlamaya başlıyordu.

"Bunu o zaman bilemezdim," sözleri döküldü dudaklarından.

"Bilmeliydin," dedi o ise. "Hiç de öyle güç değildi."

Willi tekrar yavaşça kaldırdı gözlerini yerden ve genç kadının gözlerinin derinliğinde tuhaf bir parıltı görür gibi oldu; uzun zaman önceki o gecede gözlerinden süzülen, çocuksu, sevgi dolu parıltı vardı sanki içlerinde... Ve anıları yine canlanıverdi. Yalnızca başkalarının, ondan önceki ve sonrakilerin verdiği gibi bir haz ve zevk değildi onun kendisine verdiği. Başkalarından işittiği aşk dolu sözler de değildi. Daha önceleri hiç rastlamadığı ve çocuksu ince kollarıyla ona sarılırken sergilediği o kaygısız teslimiyet. Öbürlerinden hiç o sesle işitmediği ve çoktan unuttuğu sözler :

"Seni çok sevdim, yalnız bırakma beni!.." Bütün bu unuttuklarını şimdi hatırlıyordu. Ve genç kız henüz tatlı tatlı uyurken, yanından hiçbir düşünceye ve duyguya kapılmadan – kadının da aynen bugün yaptığı gibi –, sessizce kalkıp birden uyanan kızın korkmuş bakışlarını üzerinde hissederek, asil bir hareket yapar gibi, bir on guldenlik banknotu komodinin üzerine bıraktıktan sonra, birkaç saatliğine yatıp uzanabilmek için oradan sıvışmış ve kışlada sabah mesaisi başladığında, Hornig Gazinosu'ndaki çiçekçi kız çoktan unutulmuştu. Çoktan unutulan o gecenin kendi anılarında canlandığı süre içinde, Leopoldine'nin gözlerindeki parıltı da sönüvermişti. Soğuk, uzak ve grimsi bir bakışla süzüyordu kendisini. Ve şimdi, o gecenin sönen anısıyla birlikte canlanan kızgınlık ve acımsı duygular Willi'nin içini yakıyordu. Kadın ne sanıyordu? Kendisini hizmetlerinin karşılığını ödediği bir pezevenk yerine mi koyuyordu? Ve adi bir küfür edermiş gibi, küstah ve aşağılayıcı bir tavırla kendi kafasına göre indirimli bir fiyat mı biçiyordu? Sanki Willi'nin, kendisine aşk parası karşılığı olarak on bir bin gulden verilse bile, ayaklarının dibine fırlatacakmış kadar gururlu olduğundan eminmiş gibi.

Ama kadına hak ettiği küfrü savurmadan ve yumruğunu kaldırıp tepesine indirmeden, bu sözler dilinin üzerinde eridi ve kalkan yumruğu da bir yanına sarktı. Birdenbire farkına varmıştı. O da, o anda kendini satmaya hazır değil miydi? Yalnız genç kadına değil, o parayı verip kendisini kurtarabilecek her kadına? Ve kadının davranışında, kötü niyetli bir kadının kendisine yaptığı aşağılık ve haksızlığın ötesinde, ruhunun derinliklerinde her ne kadar karşı koysa da, karıştığı bu bulanık serüvenin dışına taşan ve varlığının en derin köşesine dokunan, kaçınılmaz bir adaletin izlerini görüyordu.

Gözlerini kaldırıp etrafına bakındı, karmaşık bir düşten uyanır gibi. Leopoldine gitmişti. Willi daha ağzını açamadan ortadan kaybolmuştu. Odadan nasıl böyle fark edilmeden çıkıp gidebildiğine şaştı Willi. Buruşturduğu banknot hâlâ elinde, pencereden dışarı baktı, kanatları sonuna kadar açtı, banknotu arkasından fırlatmak ister gibi. Evet, işte orada, gidiyordu... Ardından bağırmak istedi ama o uzaklaşmıştı bile. Kışla duvarlarının dibinden, geçirdiği

yüzlerce aşk gecesinden herhangi birisinden sonraymış gibi, bir elinde şemsiyesi, kafasında Floransa şapkası, neşeli adımlarla yürüyordu. Nizamiye kapısına geldi. Nöbetçi kendisine saygıdeğer bir kişi gibi selam dururken kaybolup gitti.

Willi pencereyi kapayıp odasına çekildi. Bakışları darmadağın olmuş, yatağa, akşamki yemeğin artıklarıyla dolu masaya, boşalmış şişe ve kadehlere çevrildi. İstemeden açtı yumruğunu ve banknot ellerinden düştü, komodinin üzerindeki aynada kendi aksini gördü, karmakarışık saçlar ve mosmor göz altlarıyla. Ürperdi kendi haline ve iğrenerek hâlâ bir gömlekle, çıplak durduğunu fark etti. Hemen askıda duran ceketini giydi, düğmelerini ilikledi, yakasını kaldırdı. Bir iki kez, amaçsız biçimde odanın içinde gidip geldi. Sonunda komodinin karşısında, bakışları oraya çivilenmiş gibi duruverdi. Biliyordu, orta çekmecede mendillerin arasında dururdu hep tabancası. Evet, iş oraya kadar varmıştı. Öteki adam belki de çoktan aşmıştı bu noktayı. Yoksa, hâlâ bir mucize mi bekliyordu? En azından Willi üzerine düşeni yapmıştı, fazlasıyla hem de. Ve şu anda, sanki bütün bunları Bogner için yaptığının, onun uğruna kumar masasına oturduğunun ve bu yüzden kaderini sonuna kadar zorlayıp ona yenik düştüğünün farkına varır gibi oldu.

Banknot, yarısı kesilmiş turtanın bulunduğu tabağın üzerindeydi. Pek de öyle buruşuk değildi, elinden bıraktığı gibi. Bir süre sonra düzeltilmiş, öbür paralara benzemiş olacak ve bir günahın bedeli ya da maziden kalan bir acının karşılığı gibi bir şey olduğunu kimse bilmeyecekti. Ne de olsa, artık kendisine aitti bu para, mirasının bir parçası gibi. Dudaklarında acı bir gülümseme belirdi. İstediğine bırakabilirdi bu mirası ve Bogner'in de hakkı, herkesten fazlaydı. İstemeden yüksek sesle güldü. Harika! Bu işi her halükârda temizlemeliydi. İnşallah Bogner henüz kendi sonunu hazırlamamıştı. Onun mucizesi hazırdı. Biraz daha beklemeliydi yalnızcaY...

Joseph de nerede kalmıştı. Bugün talim yürüyüşü olduğunu biliyordu. Willi sabah saat üçte hazır olmalıydı. Şu anda saat dört buçuktu. Alay herhalde çoktan yürüyüp gitmişti. Holün kapısını

açtı, emir eri orada demir sobanın önündeki taburenin üzerine oturmuştu. Hemen esas duruşa geçti :

"İtaatle bildiririm Teğmenim, sizi bugün çürüğe yazdırdım," dedi.

"Çürüğe mi? Kim söyledi ki bunu... Ha, öyle mi?" Leopoldine! "Şimdiden ölü diye de yazdırsaydı bari..." diye düşündü kendi kendine.

"İyi, tamam... Bana bir kahve yapıver..." dedi Willi ve kapıyı kapattı.

Kartvizit de neredeydi şimdi. Aradı, sanki hayatı buna bağlıymış gibi, yerde, bütün çekmecelerde ve her köşe bucakta aradı kartviziti : boşuna! Bulamıyordu. Öyle olsun bakalım. Bogner de şanssızdı... Kaderleri böyle birleşecekti demek ki... Ha, birden sobanın köşesinde, evet, beyazı parıldayan kartvizit oradaydı; adresi de arkasında yazılı : Piaristen Sokağı, Yirmi Numara. Yakın bir semt. Uzak olsa ne olacak? Bogner şanslıydı yine bugün. Ya kartı bulamasaydı?

Banknotu eline aldı, pek de görmeksizin bir süre inceledi, katladı, beyaz bir kâğıda sardı, üzerine bir şeyler yazmayı da düşündü. Sonra omuzlarını silkti, "Ne gereği var?" diyerek. Üzerine adını yazdı : Sayın Üsteğmen von Bogner. Üsteğmen... Evet! Ona bu rütbesini iade edercesine. Bir subay her zaman, subay kalırdı. Ne halt yemiş olursa olsun. Ya da borçlarını ödediğinde, yine subay olurdu.

Emir erini çağırdı, mektubu ve talimatını verdi.

"Çabuk olun ama ha!.."

"Bir cevap gerekli mi Teğmenim?"

"Hayır, kendisine şahsen verin. Cevap gerekli değil. Gelince de, beni uyandırmayın. Bırakın uyuyayım. Kendim uyanana dek..."

"Emredersiniz Teğmenim," diyen Joseph topuklarını birbirine vurdu, dönüp koşarak çıktı. Merdivende, anahtarın deliğinde hızla döndüğünü duydu.

XV

Üç saat sonra koridordaki kapı çalındı. Joseph çoktan dönmüş ama uyuyakalmıştı. İrkilip ayağa kalktı ve kapıyı açtı. Bogner duruyordu karşısında. Üç saat önce Teğmenin talimatıyla mektubu verilmişti kendisine.

"Teğmenimiz yerinde mi?"

"Buyurun, ama Teğmenim uyuyor daha..."

Bogner saate baktı. Denetim sabahleyin yapılmış ve kurtarıcısına derhal teşekkür edebilmek için, bir saatliğine izin almıştı. Geç dönmek istemiyordu. Ufak holün içinde sabırsız bir şekilde gidip gelmeye başladı.

"Teğmeninizin bugün askeri mesaisi yok mu?"

"Teğmenim bugün hasta da..."

Koridorun kapısı hâlâ açık dururken Alay Başhekimi Tugut içeri girdi :

"Teğmen Kasda'nın lojmanı burası mı?"

"Evet Başhekimim!.."

"Kendisiyle konuşabilir miyim?"

"İtaatle bildiririm, Teğmenim hasta. Şu anda uyuyor."

"Benim aradığımı bildirin. Alay Başhekimi Tugut."

"İtaatle bildiririm Başhekimim, Teğmenim uyandırılmamasını emretti..."

"Sorumluluğu üzerime alıyorum, uyandırın. Önemli bir konu var."

Joseph pek fark edilmeyen bir tereddütle kapıyı çaldığında, Tugut holde duran sivil şahsa güvenmez bir ifadeyle baktı. Bogner kendini tanıttı. Ayıplı bir şekilde ordudan ayrılan bu subayın adı, Alay Başhekimine yabancı değildi. Ama bunu belli etmeden, o da kendini tanıttı. El sıkışmaktan kaçındılar.

Kasda'nın odasından hiçbir ses gelmiyordu. Joseph daha bir güçlü vurdu, kapıya kulağını dayadı, omuzlarını silkti ve :

"Teğmenim her zaman pek derin uyur da..." dedi.

Bogner ve Tugut birbirleriyle bakıştılar ve aralarındaki engel ortadan kalkmış gibi oldu. Sonra Alay Başhekimi odanın kapısı-

na dayanıp yüksek sesle Kasda'nın adını seslendi. Bir cevap alamadı. "Çok tuhaf..." dedi Tugut. Kapının kolunu zorladı... boşuna.

Joseph'in gözleri fal taşı gibi açılmıştı.

"Alay Çilingirini çağırın, hemen!.." diye emir verdi Tugut.

"Emredersiniz Başhekimim!"

Bogner ve Tugut yalnız kalmışlardı.

"Anlaşılır gibi değil..." dedi Bogner.

"Haberiniz var mı, Bay... von Bogner?" diye sordu Tugut.

"Kumar borcundan mı, Sayın Başhekim?" Ve Tugut başını sallayınca da :

"Herhalde..." dedi.

"Ben de durumu öğrenmek istemiştim," diye çekingen bir tavırla başladı Tugut.

"Söz konusu miktarı bir araya getirdi mi acaba? Bay von Bogner biliyor mu?"

"Ben bilemiyorum..." diye cevapladı Bogner de.

Tugut tekrar kapıya doğru gidip, Kasda'nın adını çağırdı, yine bir cevap alamadı.

Bogner pencereden baktı :

"Joseph ile çilingir de geliyorlar."

"Siz onun silah arkadaşıydınız..."

"Halen de öyleyim..." dedi Bogner dudaklarını aşağı doğru büzerek.

Tugut bundan etkilenmedi. "İnsan aşırı heyecanlardan sonra belki... geçen gece de pek uyumamıştır," diye ekledi.

"Dün sabah parayı denkleştirmiş durumda değildi," dedi Bogner ciddi bir tavırla.

Tugut, sanki Bogner paranın bir kısmını üzerinde getirmiş olabilir gibi sorarcasına ona baktı. Bunun üzerine Bogner :

"Ben... bu miktarı denkleştirmeyi başaramadım," dedi.

Joseph, yanında alayın üniformasını giymiş, iyi besili, kırmızı yanaklı, elinde alet takımıyla oldukça genç bir adamla dönünce, Tugut bir daha sertçe kapıya vurdu; sonra hepsi nefeslerini tutarak bir süre beklediler. Hiçbir ses gelmedi.

"Haydi bakalım!.." dedi Tugut ve emir veren bir ifadeyle çilingire baktı. Çilingirin fazla uğraşmasına gerek kalmadan birkaç saniye içinde kilit açılıverdi.

Teğmen Kasda, üzerinde yakası kalkık paltosu, siyah deri divanın pencereye bakan köşesine dayanmış, gözleri yarı kapalı, başı göğsüne düşmüş, sağ kolu boşluğa doğru sarkmış, tabancası da yere düşmüş bir şekilde yatıyor, şakağındaki bir delikten sızan kanlar, koyu kırmızı bir iz bırakarak boynuyla yakasının arasında kayboluyordu. Oradakiler, her şeye hazırlıklı olsalar da, bir anda sarsıldılar. İlk olarak Alay Başhekimi yaklaştı ve eliyle bileğinden tutarak nabzını yokladı; bırakınca, kol yine bomboş bir şekilde aşağıya doğru sarktı. Sonra Tugut, gereksizce paltosunun yakalarını açtığında buruşuk gömleğin düğmelerinin açık olduğunu gördüler. Bogner tabancayı almak için eğildi.

"Durun!" diye bağırdı Tugut, kulağını dayayıp ölünün göğsünü dinlerken. "Her şey aynen yerinde bırakılmalı."

Joseph ve çilingir hâlâ hareketsiz biçimde açık kapının önünde duruyorlardı. Çilingir omuzlarını silkerek Joseph'e sanki açtığı kapının ardındaki görüntüden o sorumluymuş gibi, çekingen bir bakış fırlattı.

Aşağıdan bazı adımlar yaklaşıyordu şimdi, önce yavaşça, sonra hızlanan ve şimdi duran adımlar. Bogner istemeden giriş kapısına baktı. Kapıda biraz eskice bir yazlık kostüm giymiş, ciddi ve bıkkın bir tiyatro oyuncusu tavrı takınan yaşlı bir bey duruyor ve bakışları tedirgin bir şekilde oradakilerin üzerinde dolaşıyordu.

"Bay Wilram," diye bağırdı Bogner ve ölünün göğsünden başını kaldıran Tugut'a doğru, "Dayısı," diye fısıldadı.

Ancak Robert Wilram ne olup bittiğini henüz anlamış değildi. Yeğenini divanın üzerinde kolu bir yana sarkmış yatarken görüp üzerine doğru yürüdü. Kötü şeyler olduğunu seziyor, ama inanmak istemiyor gibiydi. Alay Başhekimi onu tuttu, elini kollarının üzerine koyarak :

"Çok üzücü, bir felaket... Yapabileceğimiz bir şey yok," dedi. Öbürü kendisini anlamsız bir biçimde süzerken, "Ben Alay Başhekimi Tugut. Bir iki saat önce ölmüş olmalı," diye ekledi.

Robert Wilram – herkesin tuhaf bulduğu bir hareketle – cebinden bir zarf çıkarıp havada salladı.

"Ama getirdim işte Willi," diye bağırdı. Ve sanki ölüyü bununla hayata döndürebilecekmiş gibi, "Para burada Willi. İşte burada!.." dedi.

Sonra onlara dönüp yemin verir gibi :

"Beyler, işte bütün para burada : On bir bin gulden!.." diye bağırdı; oradakilerin parayı görünce bir girişimde daha bulunup ölüyü hayata döndürmelerini beklermişçesine.

"Maalesef çok geç," dedi Tugut. Bogner'e dönerek : "Ben şimdi gidip durumu rapor edeceğim."

Sonra emir verdi : "Ceset, aynen bulunduğu gibi bırakılmalıdır." Ve emir erine sert bir bakışla, "Bundan sorumlu sizsiniz!" diye ekledi. Giderken de, dönerek Bogner'in elini sıktı.

Bogner düşündü : "Binliği nereden buldu?.. Benim için mi?" Şimdi divana doğru yaklaştırılmış masaya kaydı bakışları : Tabakları, kadehleri, boşalmış şarap şişesini gördü. "İki kadeh ha?.. Son gecesi için bir karı mı getirmişti bizimki?"

Joseph, divanda yatan ölü komutanının yanına geçti. Bir saygı nöbetçisi gibi dimdik duruyordu. O arada Robert Wilram'ın ölü teğmene yaklaşıp ellerini havaya kaldırarak zarfı ona doğru tutmasınaysa ses çıkarmadı.

"Willi," diye inledi dayısı ve ölünün o denli yakınında diz çöktü ki, çıplak göğsünden ve buruşuk gömleğinden, kendisine tuhaf bir şekilde epey tanıdık gelen bir parfüm süzülür gibi oldu. Kokuyu içine çekti ve sanki bir şey sorar gibi, dikkatle ölünün yüzüne baktı.

Avludan talimden dönen alayın uygun adım marş sesleri geliyordu. Bogner, eski silah arkadaşlarından biri bu odaya girmeden buradan savuşmak niyetindeydi. Varlığı artık gerekli değildi burada. Divanın köşesinde hareketsiz uzanıp duran ölüye veda edermiş gibi son bir bakış fırlattı. Arkasında çilingir, aceleyle indi lojmanın merdivenlerinden. Alayın yürüyüşü bitene kadar, kapı aralığında sinip bekledi ve kışla duvarının dibinden yürüyerek savuşup gitti.

Robert Wilram, hâlâ ölü yeğeninin önünde dizlerinin üzerinde duruyor, gözlerini odanın içinde dolaştırıyordu. Masayı, üzerindeki yiyecek artıklarını, tabakları, şişeleri ve kadehleri ancak şimdi fark etti. Kadehlerin birisinin dibinde, hâlâ ıslak ve altınımsı bir mayi, parlayıp duruyordu.

Emir erine sordu : "Teğmenin dün akşam misafiri mi vardı?"

Merdivenden ayak sesleri geliyordu. Karmakarışık konuşmalar... Robert Wilram ayağa kalktı.

Joseph, hâlâ bir nöbetçi gibi dimdik :

"Evet!" diye cevapladı. "Gece geç saatlere kadar... Bir silah arkadaşı..."

Ve yaşlı adamın kafasından geçen anlamsız şeyler, o anda silinip gitti.

Ayak sesleri ve konuşmalar yakınlaşmıştı şimdi.

Joseph esas duruşta, her zamankinden daha dik duruyordu. Komisyon içeri girdi.

BİR BEKÂRIN ÖLÜMÜ

Kapıya oldukça yavaş vurulmuştu ama doktor hemen uyandı, ışığı açtı, yatağında doğruldu. Sessizce uyuyan karısına bir göz attı, sabahlığını giydi ve koridora çıktı. Kapıda duran, başına gri bir örtü atmış yaşlı kadını hemen hatırlayamadı.

"Efendim birden çok kötü rahatsızlandı," dedi yaşlı kadın. "Doktor Bey, zahmet olmazsa hemen gelebilir mi?"

Şimdi sesinden tanımıştı kadını. Hiç evlenmemiş eski bir dostunun vekilharcıydı. "Dostum elli beş yaşlarında ve kalbi uzun süredir tekliyor, ciddi bir şey olmalı," diye düşündü. Ve yüksek sesle, "Biraz bekleyin, hemen geliyorum," dedi.

"Affedersiniz Doktor Bey, ama benim iki yere daha uğramam lazım," diyen kadın, bir tüccarla bir yazarın adlarını söyledi.

"Peki ama, onlarla ne işiniz var?"

"Efendim onları bir kez daha görmek istiyor."

"Bir kez daha görmek mi?"

"Evet Beyefendi."

"Dostlarını başına çağırtıyor," diye düşündü Doktor. "Demek ki öleceğini anlamış olmalı..."

"Şu anda efendinizin başında birisi var mı?" diye sordu.

"Elbette. Johann..." diye cevapladı yaşlı kadın. "... Hep başında duruyor." Ve oradan ayrıldı.

Doktor tekrar yatak odasına döndü ve çabucak, olabildiği kadar da sessizce giyinirken, ruhunu bir bezginlik duygusu kapladı. Yalnızca bir dostunu kaybetmek üzere olduğu için değil. Artık yaşlanmış olduğunun bilincine vardı; acıyla. Oysaki, o kadar da uzun olmayan bir süre önce, henüz genç sayılıyorlardı.

Doktor, o ilkbahar gecesinin yumuşak ve ağır havasının içinde, üstü açık bir faytonla, dostunun oturduğu yakındaki banliyö semtine doğru ilerliyordu. Oraya vardığında, ardına kadar açılmış yatak odası penceresine doğru baktı ve gecenin içine sızan solgun

ışıkları gördü.

Yukarı çıktı. Uşak kapıyı açtı, onu ciddiyetle selamladı ve sol kolunu bir elem işareti gibi aşağıya indirdi.

"Ne?" dedi doktor. "Geç mi kaldım?"

"Evet beyefendi," diye karşılık verdi uşak, "efendimi on beş dakika önce kaybettik."

Doktor derin bir nefes aldı ve odaya girdi. Dostu, hafif mavimsi yarı açık dudakları, beyaz örtünün üzerinde açılmış kollarıyla, seyrek sakalı dağılmış, ağarmış saçlarının birkaç teli solgun ve nemli alnına düşmüş, öylece yatıyordu. Ölmüş adama şöyle bir baktı ve kendi kendine, "Bizim eve en son ne zaman uğramıştı?" diye düşündü. "Hatırladığıma göre, o akşam kar yağıyordu. Geçen kış olmalı." Son zamanlarda pek de görüşememişlerdi.

Dışarıdan, kaldırım taşlarının üstündeki nal sesleri duyuldu. Doktor başını ölmüş adamdan öte yana çevirdi ve gecenin içinde oradan oraya sallanan ince ağaç dallarının ötesine doğru baktı.

Uşak içeri girince, doktor ona dostunun nasıl öldüğünü sordu.

Uşağın anlattığı beylik bir hikâyeydi. Efendisi ani bir kusma nöbeti geçirmiş, yatağından soluksuz dışarı fırlamış, yazı masasının başına geçmiş, tekrar sürünerek yatağına geri dönmüş ve sanki susuzluktan inleyerek doğrulmak isterken yastıklara düşmüştü. Doktor kafasını salladı ve elini ölmüş adamın alnına koydu.

Eve bir atlı araba yanaştı. Doktor pencereye çıktı. Tüccarın arabadan inip soran gözlerle eve doğru bakışını izledi. Doktor da sol elini bilinçsizce pencereden aşağıya doğru indirmişti, uşağın kapıyı açarken kendisine yaptığı gibi. Tüccar inanmak istemezmiş gibi başını arkaya attı. Doktorsa omuzlarını silkti, pencerenin kenarından ayrıldı, ani bir yorgunluk duygusuyla ölmüş adamın ayakucunda duran bir iskemleye çöktü. Tüccar üzerinde düğmeleri açık, sarı bir pardösüyle içeri girdi, şapkasını kapının yanındaki küçük masaya bırakıp doktorun elini sıkarken, "Ne kötü," dedi, "Nasıl oldu da?.." Ve kuşkucu bir biçimde ölmüş adama bir göz attı.

Doktor bildiklerini anlatıp, "Daha erken burada olsam da, elimden bir şey gelmezdi," diye ekledi.

"Şu işe bakın, en son bir hafta önce tiyatroda karşılaşmıştık,"

dedi tüccar. "O akşam birlikte yemek yememizi istemiştim, ama kendisinin yine gizli bir randevusu vardı."

"Ne, hâlâ mı?" dedi doktor, karanlık bir gülümsemeyle.

Dışarıda bir araba daha durmuştu şimdi. Tüccar pencereye doğru gitti. Yazarın indiğini görünce, kötü haber görüntüsü vermek istemediğinden, geriye çekildi. Doktor tabakasından bir sigara çıkarmış, elinde sıkıntıyla evirip çeviriyordu. Özür dilermiş gibi, "Bu benim hastane günlerimden kalma bir alışkanlık," dedi. "Geceleri hasta koğuşlarından ayrıldığımda, ister bir morfin iğnesi yapmış olayım, ister bir ölüm belgesi imzalayayım, hep bir sigara yakardım."

"Bir ölüyü en son gördüğümden bu yana ne kadar zaman geçti dersiniz?" dedi tüccar da. "Babamı tabutunda gördüğümden beri, tam on dört yıl."

"Ama ya eşiniz?"

"Eşimi son anlarında görmüştüm; ama sonrasında değil."

Yazar göründü, öbür ikisinin ellerini sıktı. Önce şöyle bir göz atıp sonra dimdik yürüyerek başına gittiği ölüye ciddi ciddi bakarak, "Demek, oymuş," dedi kendi kendine. Bükülen dudaklarında hafifçe hor gören bir anlam da yok değildi. En yakın dostlarından ilk hangisinin son yolculuğa çıkacağını merak eder dururdu çünkü.

Vekilharç kadın içeri girdi. Gözlerinde yaşlarla yatağın başına çöküp ellerini ovuşturarak hıçkırmaya başladı. Yazar bir elini hafifçe omzuna koyarak avutmaya çalıştı onu.

"Bu iş çok tuhaf," diye başladı tüccar, "yani bizleri başına çağırması. Neden ölüm döşeğinde toplanmamızı istemiş olabilir? Söylemek istediği önemli ne vardı ki?"

Doktor acı bir gülümsemeyle, "Aslında ben öyle tuhaf bulmuyorum, ne de olsa doktorum," dedi. Tüccara dönerek, "Ve siz," dedi, "zaman zaman ona danışmanlık yaptınız. Belki de size vermek istediği bazı son direktifler vardı, işleriyle ilgili."

"Bu da mümkün elbette," dedi tüccar.

Vekilharç kadın şimdi odayı terk etmişti, dostlar onun koridorda uşakla konuştuğunu duydular. Yazar hâlâ yatağın başında du-

rup ölmüş adamla sessiz diyaloğunu sürdürüyordu.

"Öyle sanıyorum ki," diye fısıldadı tüccar doktora, "ölen dostumuzla son zamanlarda en çok o görüştü. Belki de o bu konuya ışık tutabilir."

Yazarsa, hareketsiz bir şekilde ayakta duruyor ve ölmüş adamın kapalı gözlerine dimdik bakıyordu. Geniş kenarlı tuhaf şapkasını tutan elleri arkasına kenetlenmişti. Öbür ikisi sabırsızlanmaya başlamıştı ve tüccar ona doğru gidip hafifçe öksürdü.

"Üç gün önce," dedi yazar, "tepelerdeki bağlar arasında iki saatlik bir yürüyüş yapmıştık kendisiyle. Neler konuştuğumuzu merak eder misiniz? Yazın çıkmayı planladığı İsveç yolculuğu, Watson Sanat Evi tarafından Londra'da yeni yayımlanan bir Rembrandt portföyü ve nihayet Santos Dumont. Bir uzay gemisinin bilimsel ve matematik hesaplarına da kafasını takmıştı. Beni şaşırtıyordu. Kesinlikle, ölümden başka her şeyle ilgiliydi. Bir yaştan sonra insanların ölümü düşünmekten vazgeçtikleri doğru olsa gerek."

Doktor şimdi yan odaya geçmişti. Burada artık sigarasını rahatça içebilirdi. Yazı masasındaki bronz sigara tablasının içindeki beyaz küllerin görüntüsü epey tuhaf ve korkutucu geldi kendisine. Yazı masasının arkasındaki iskemleye otururken neden hâlâ burada olduğuna şaştı. Kendisini doktor olarak çağırdıklarına göre, artık ayrılma hakkına da sahipti. Dostlukları da zaten bitmiş sayılırdı. "Bütün hayatım boyunca," diye düşündü. "Benim gibi bir insan için, bir mesleği olmayan ve hiçbir zaman da olmamış birisiyle dost olmak neredeyse olanaksız. Eğer zengin olmasaydı, ne iş yapacaktı? Herhalde yazar olmak ona da yakışırdı; zeki adamdı doğrusu." Ve ölmüş adamın, özellikle müşterek dostları olan yazarın eserleri hakkında yaptığı kötümser yorumları anımsadı.

Yazar ve tüccar da girdiler içeri. Yazar, doktoru elinde henüz yanmamış bir sigarayla yazı masasının başına oturmuş görünce, bundan hoşlanmadığını belli eden bir tavırla kapıyı kapadı. Burada sanki daha değişik bir dünyada gibiydiler.

"Bir fikriniz var mı?" diye sordu tüccar.

"Ne hakkında?" dedi yazar dalgın bir şekilde.

"Bizi neden çağırtmıştı... yani yalnızca bizleri?"

Yazar özel bir neden arama gereği duymadı. "Dostumuz," diye açıklamaya girişti, "özellikle son zamanlarda yapayalnız bir hayat sürdü. Ancak yine de sosyal bir kişilik sahibi olduğundan, ölümün soluğunu hissedince, böyle bir zamanında çevresinde dostlarını görmek istemiş olabilir."

"Bir metresi de vardı ama," dedi tüccar.

"Bir metres ha," diye yineledi yazar, iğrenmiş gibi kaşlarını kaldırarak.

O anda doktor yazı masaşının orta çekmecesinin yarı açık olduğunu fark etti.

"Acaba vasiyeti mi var içinde?" dedi.

"Bu bizi ilgilendirmez," dedi tüccar. "En azından şu sırada. Ayrıca, Londra'da yaşayan evli bir kız kardeşi de vardı."

Uşak içeri girdi. Onlara, cenaze merasimi ve ölüm ilanlarıyla ilgili neler yapması gerektiğini saygıyla sordu. Efendisinin avukatı nezdinde bir vasiyetnamenin varlığından haberdardı. Ancak bunun, cenaze işlerini de kapsadığından pek emin değildi. Yazar, odayı tozlu ve dar bulmuştu. Önce ağır kırmızı muslin perdeleri, sonra da pencerenin her iki kanadını ardına kadar açtı. Odayı lacivert ve yoğun bir ilkbahar gecesinin varlığı dolduruverdi. Doktor uşağa, dostunun neden kendisini çağırttığını bilip bilmediğini sordu. Hatırladığı kadarıyla bu eve doktor kimliğiyle çağrılmayalı yıllar geçmişti. Bu soruyu beklediği anlaşılan uşak, ceket cebinden şişkin bir cüzdan, oradan da katlanmış bir kâğıt çıkardı. Açıkladığına göre, yıllar önce efendisi, kendisi ölüm döşeğinde iken başına çağrılacak olanların adlarını yazmıştı bir listeye. Ve efendisi komada bile olsa, uşak bu sorumluluğu kendince üstlenerek onları çağıracaktı.

Doktor kâğıdı uşağın elinden alarak bakınca, üzerinde beş kişinin adı olduğunu gördü. Şu anda evde bulunanlara ek olarak, iki sene önce ölen bir dostlarının, bir de tanımadıkları bir başkasının adları vardı. Uşak, bu kişinin efendisinin dokuz on yıl kadar önce evini sürekli ziyaret ettiği bir fabrikatör olduğunu ve adresinin kaybolduğunu ya da unutulduğunu söylemişti. Üçü de çekim-

ser bir merakla birbirlerine baktılar. "Bu ne demek yani?" diye sordu tüccar. "Son saati çalınca, bir konuşma mı yapmak istedi canı?"

"Kendi hakkında bir cenaze söylevi kuşkusuz," dedi yazar.

Doktor gözlerini yarı açık çekmeceye çevirmişti. Birdenbire, üzerinde büyük harflerle "DOSTLARIM İÇİN" yazan bir zarf gördü.

"Bak şu işe!" diye bağırarak zarfı aldı. Havaya doğru tutup, diğerlerine gösterdi. "Bu bizler için." Uşağa dönerek başının bir hareketi ile artık ona gerek kalmadığını belirtti. Uşak da odayı terk etti.

"Bizler için mi?" dedi yazar, gözlerini açarak.

"Bundan hiç kuşkunuz olmasın ki," dedi doktor, "bunu açmak hakkımız." "Hatta, görevimiz de," dedi tüccar, ceketinin düğmelerini çözerek.

Doktor seramik bir tabaktan bir kâğıt bıçağı alarak zarfı açtı. İçindeki mektubu masanın üzerine koyup, gözlüklerini taktı. Yazar bu kısa aradan faydalanarak, mektubu alıp sayfalarını açtı. "Madem hepimize yazılmış," diye mırıldandı ve masa lambasının ışığına tutmak için eğildi. Yanında tüccar ayakta duruyordu. Yazar yerinden kalkmamıştı.

"Yüksek sesle okuyun lütfen," dedi tüccar ve yazar okumaya başladı.

"Dostlarım için" – çehresinde bir gülümseme ile durdu – "Evet burada da aynen öyle yazıyor." Ve takdir dolu bir ses tonuyla devam etti : "Yaklaşık on beş dakika önce son nefesimi vermiş bulunmaktayım. Sizler de benim ölüm döşeğimde bir araya geldiniz ve şimdi de bu mektubu birlikte okumaya hazırsınız. Eğer hâlâ yerindeyse diyelim. Çünkü belki daha iyi bir günüme rast gelecek olursa..."

"Ne?" diye sordu doktor.

"Daha iyi bir günüme rast gelecek olursa," diye yineledi yazar ve devam etti : "Bana en ufak bir iyiliği dokunmayacak olan, sizlere de bazı kötü saatler yaşatacak ya da birinizin ya da birkaçınızın yaşamını zehir edecek olan bu mektubu yakmaya karar verebilirim."

"Yaşamımızı zehir etmek mi?" diye tekrar etti doktor, şaşkın bir sesle gözlüklerini silerken.

"Daha çabuk," dedi tüccar, kısık bir sesle.

Yazar devam etti : "Bugün, beni hangi şeytanın bu yazı masasına oturtup yüzlerinizde hangi etkiyi yaptığını asla göremeyeceğim sözleri yazmam için dürttüğünü soruyorum kendime. Bunun cevabını bulsam da, elde edeceğim haz, şu anda yaptığım inanılmaz işin zevkini çıkarmam için pek haksız bir neden oluşturuyor."

"Hah!" diye bağırdı doktor, neredeyse kendi sesini tanıyamadan. Yazar ona tuhaf bir bakış fırlattı; daha hızlı ve öncesinden de daha etkisiz bir sesle sürdürdü okumayı : "Evet, bu şeytanın dürtüsü, başka hiçbir şey değil, çünkü hiçbirinize karşı en ufak bir kinim yok. Sizler benden kendinize göre hoşlandığınız gibi, ben de sizden kendime göre aynı derecede hoşlandım. Sizden hiçbir zaman nefret etmedim ve ara sıra halinize gülsem de, hiçbir zaman sizinle alay etmedim. Hayır, hiçbir zaman. Birazdan canlı ve o denli acılı imgeleri anımsayacağınız şu saatlerde hele, hiç. O zaman bu şeytani dürtünün nedeni ne olabilir? Belki de şu dünyayı, ruhumu dolduran bu yalanla terk etmemek için duyduğum derin ve aşağılık bir arzu. Öyle de olsa gerek, insanların pişmanlık diye adlandırdıkları şeyden içimde en ufak bir iz kaldıysa eğer."

"Off, şunun sonunu getirin artık," dedi doktor, yeni ve kesin bir ifadeyle.

Tüccar fazla heyecanlanmadan, mektubu ellerinde hafif bir uyuşma hisseden yazarın elinden aldı. Çabucak içine baktı ve şu sözleri okudu : "Bu bizim yazgımızdı dostlarım ve benim elimde değildi olayları değiştirmek. Sizin eşlerinize ben de sahip oldum : Evet, her birine."

Tüccar aniden durdu ve ilk sayfayı çevirdi.

"Mektup dokuz yıl önce yazılmış," dedi.

"Devam edin!" dedi doktor kesin bir ifadeyle.

Ve tüccar devam etti : "Elbette koşullar her birinde farklıydı. Biriyle aylarca evli gibi yaşadık. İkincisi, hani şu dünyamızda çılgın bir serüven diye adlandırılan bir şeydi. Üçüncüsü ile sorun öyle ileri gitti ki, sonunda ikimizi de bir arada öldürmek geldi içimden.

Dördüncüsünü, beni bir başka âşıkla aldattığı için merdivenden aşağı attım. Sonuncusuysa, yalnızca tek bir kere benim metresim oldu. Rahat bir soluk aldınız mı dostum? Sakın ha! Bu benim ve onun hayatındaki en mutlu saatti. Evet dostlarım, size söyleyecek pek bir şeyim kalmadı. Şimdi bu mektubu katlıyorum ve fikrimi değiştirip onu yakana ya da ben ölüm döşeğinde yatarken size teslim edilene kadar durması için, yazı masamın çekmecesine yerleştiriyorum."

Doktor, tüccarın elinden mektubu aldı ve başından sonuna kadar göze çarpan bir dikkatle okudu. Sonra kollarını kavuşturmuş biçimde ayakta duran ve kendisini alaycı bir bakışla süzen tüccara doğru gözlerini kaldırdı.

"Eşiniz geçen yıl ölmüş olsa da, doğru olabilir yine de."

Yazar odanın içinde bir aşağı bir yukarı gidip gelmeye başlamıştı ve kafasını durmadan bir yandan öbür yana çeviriyordu. O arada sıkılmış dişlerinin arasından, "Pis domuz!" diye bir küfür savurmuştu. Sonra durup ortadan kaybolan bir şeyi arıyormuş gibi önüne bakmaya başladı. Bir zamanlar karısı olarak kollarına aldığı genç varlığı hatırlamaya çalıştı. Uzun süredir unuttuğunu sandığı öbür kadın yüzleri belirdi gözlerinin önünde, ama istediği imge hâlâ görünmüyordu. Eşinin bedeni artık örselenmişti ve kendisini ilgilendirmiyordu. Sevgili kadını olduğu zaman çok gerilerde kalmıştı şimdi. Ama bu arada sevgiliden çok daha fazla, daha soylu bir şey olmuştu onun için : bir dost, bir can yoldaşı, onun başarısıyla övünen, düş kırıklıklarına sonsuz bir ilgiyle yaklaşan, onun iç dünyasına sonsuz bir anlayışla eğilen. Ölmüş adamın kötü niyetli bir biçimde, bu can yoldaşını gizlice kıskanmasının ve elinden almak istemesinin mümkün olduğunu düşündü. Peki ya öbürleri? Onlar ona ne ifade etmişlerdi? Yaşadığı birtakım serüvenler geldi aklına, eski günlerden ya da yakın zamanlardan... Renkli edebi yaşamı boyunca bunlar gelip geçerken, eşi bazılarına gülüp geçmiş, bazılarınaysa gözyaşları dökmüştü. Bütün bunlar neredeydiler şimdi? Karısının önemsiz birinin kollarına atıldığı o uzak an gibi silikleşmişlerdi onlar da. Şu ölünün kafasını, acınası şekilde karışmış yastığının üstünde ilk gördükleri anın hatırası gi-

bi yok olacaklardı. Belki de, bu son arzu ve son mektup meselesi bir dalavereden başka bir şey değildi : sonsuzluğa dek unutulmaya mahkûm olduğunu bilen adi bir herifin, eserlerine ölümün gücünün yetmeyeceğini bilen üstün bir kişilikten alacağı intikam. Bu hiç de olanaksız değildi. Her şey doğru olsa bile, ahlaksızca ve her iki durumda da başarısız bir intikam girişimi.

Doktor önündeki kâğıt parçasına baktı. Ve şimdi evde her şeyden habersiz uyuyan, artık yaşlanmakta olan, insancıl ve iyi kalpli eşini düşündü. Sonra üç çocukları... Oğulları bir yıldır askerlik yapıyordu; uzun, endamlı büyük kızları bir avukatla nişanlı ve en küçük kızları da öyle hoş ve tatlıydı ki... Geçenlerde bir baloda rastladıkları önemli bir sanatçı onun portresini yapmak istemişti. Huzur dolu evleri geldi aklına, ölmüş bir adamın yazdığı şu mektuptan ortaya çıkanların, gizemli bir biçimde, gerçek olmamanın ötesinde hiç de önemli olmadığını düşündü. Şu anda yeni bir şey keşfetmiş gibi duymuyordu kendini. Yaşamında on dört on beş yıl önce mesleki bazı dertler yüzünden yıpranmış, çıldıracak gibi olmuş, evini, eşini ve bu kenti terk etmek istemişti. Aynı zamanda, içinde garip ve isterik bir kadının da rol oynadığı umarsız ve çılgın bir yaşam tarzına sürüklenmiş, sonradan bu kadın, başka bir âşığı yüzünden canına kıymıştı. Yaşamının olağan seyrine nasıl döndüğünü anımsamıyordu oysa şimdi. Herhalde karısı da kendisini, sanki bir hastalıkmış gibi gelip geçen bu kötü zamanlarda aldatmıştı. Evet, öyle olmalıydı, sanki hep biliyormuş gibi açıktı şimdi her şey. Eşi bir gün, hani neredeyse itiraf etmemiş miydi? Ona bazı ipuçlarını kendi vermemiş miydi? On dört, on beş yıl önce... Ne zaman olmalıydı? Bir tatil yolculuğunda, otelin terasında, akşamın geç vakti... Bu yitik sözleri boş yere anımsamaya çalıştı.

Tüccar pencerenin önünde durmuş, yumuşak ve solgun geceye bakıyordu. Ölmüş karısını anımsamaya çalıştı. Ancak belleğindeki görüntüler içinde ne denli arasa da, puslu bir sabah vakti, siyah yas giysileri içinde, yüksek perdelerle örtülü bir kapının önünde ayakta durarak burun deliklerinde asit fenik ve solmuş çiçeklerin kokusu, başsağlığına gelenlerin ellerini sıkarken görüyordu kendini. Yavaşça, ölen karısının imgesini canlandırmaya çalış-

tı. Ancak aklına yalnızca öbür halinin imgesi geliyordu. Evlerinin salonundaki piyanonun üzerinde asılı duran, otuz yaşlarında ve balo kıyafeti giymiş, mağrur bakışlı bir hanımın yaldız çerçeveli portresi. Sonra yirmi yaşlarındaki solgun yüzlü, evlilik teklifini titreyerek kabul eden genç kız geldi aklına. Sonra lüks bir tiyatronun locasında, yanında bütün görkemiyle kurularak sahneye bakan, ama düşünceleri çok ötelerde gezinen o kadın. Daha da sonra, uzun bir yolculuktan dönünce, beklenmeyen bir sıcaklıkla kendisini karşılayan tutkulu varlık. Düşünceleri çabucak, bu sefer de ağır yeşil gözleri, her türlü kötümserlik ve huysuzlukla günlerini zehir eden sinirli ve ağlamaklı bir insana dönüverdi. Bir de, üzerinde hafif bir sabahlıkla, birazdan ölecek olan hasta bir çocuğun başında eğilen, korku ve sevgi dolu bir anne. Tümünden sonra, eter kokan bir odada, ağzının kenarları acınacak biçimde aşağıya doğru kıvrılmış, alnında soğuk ter damlaları, rengi tamamen solmuş biçimde yatan ve ruhunu derin bir acıyla sarsan kişi. Bütün bu imgelerin ve gözlerinin önünden inanılmaz bir hızla geçen yüzlercesinin, iki yıl önce mezara indirilen, başında durup ağladığı ve sonrasında bütün geçmiş bağlarından kurtulduğunu hissettiği aynı kişiye ait olduğunu biliyordu. Bu imgelerden birini seçip son bir tepki göstermek isterdi, çünkü şu anda utanç ve kızgınlıkla doluydu, sanki boşlukta gibi hissediyordu kendisini. Orada kararsız bir şekilde öylece durdu ve ay ışığının altında kırmızılı sarılı çiçekleriyle uzanan, soluk renkli duvarlarıyla sanki arkalarında havadan başka bir şey yokmuş gibi duran, bahçeli evlere doğru baktı.

Doktor, "İyi geceler!" diyerek ayağa kalktı.

Tüccar ona dönerek, "Benim de burada yapacak bir işim kalmadı artık," dedi.

Yazarsa mektubu aldı, gösterişsiz bir biçimde ceket cebine yerleştirdi ve yan odanın kapısını açtı. Yavaşça ölüm döşeğine doğru yürüdü ve öbürleri onun, ellerini arkasına kavuşturarak sessizce cesede baktığını gördüler. Sonra dönüp çıktılar.

Koridorda tüccar, uşağa, "Cenazeyle ilgili bazı direktifler, avukatında bulunan vasiyetnamede olabilir," dedi.

"Ve efendinizin Londra'daki kız kardeşine telgraf çekmeyi de unutmayın," diye salık verdi doktor.

"Emin olun, beyefendi," dedi uşak da, ön kapıyı açarken.

Yazar onlara kapının eşiğinde yetişmişti. Arabası bekleyen doktor, "Sizleri yanıma alabilirim," dedi.

"Teşekkür ederim," dedi tüccar. "Ben yürüyerek gideceğim."

Her ikisinin de ellerini sıktı ve hafif gece rüzgârını yüzünde duymaktan hoşnut, kente doğru giden yolda yürüdü.

Yazar, doktorla birlikte arabaya bindi. Bahçede kuşlar ötmeye başlamıştı. Araba tüccarın yanından geçerken iki adam da yüzlerinde benzer bir ifade ve gülünç bir nezaketle şapkalarını yukarı kaldırarak selam verdiler. Doktor her zamanki sesiyle yazara, "Yakında yeni bir oyununuzu izleyebilir miyiz?" diye sordu.

Öbürü, son yazdığı ve toplum için kutsal olan her şeye saldıran bir dramın sahneye konulmasıyla ilgili olağanüstü güçlükleri açıklamaya girişti. Doktor başını salladı, ama dinlemiyordu. Yazar da aslında öyle; basmakalıp cümleler sanki ezberlemiş gibi ağzından dökülüyordu.

İki adam da doktorun evinin önünde indiler ve atlı araba yoluna devam etti.

Doktor kapıyı çaldı. İkisi de bir şey söylemeksizin, öylece durdular. Kapıcının ayak sesleri duyulduğunda, yazar, "İyi geceler, sevgili doktor," dedi yavaşça ve burnunu hafifçe kıvırarak : "Biliyor musunuz, ben, bu olanları eşime anlatmayacağım," diye ekledi.

Doktor ona yandan şöyle bir baktı ve o sevimli haliyle gülümsedi.

Kapı açıldı, el sıkıştılar, doktor içeri girdi ve kapı kapandı. Yazar yürüdü gitti.

Yürürken eliyle iç cebini yokladı. Evet, mektup oradaydı. Eşi onu mühürlenmiş durumda, ardında bırakacağı belgelerin arasında bulmalıydı. Ve kendisine özgü, o gizemli imgesel güçle, eşinin kendisinin mezarı başında fısıldadığını duyar gibiydi şimdi :

"Ah sen nasıl da büyük... ne soylu bir insandın!"

İÇİNDEKİLER

Yayımlayan: Adam Yayıncılık ve Matbaacılık A.Ş.

Düşsel Öykü

Arthur Schnitzler

Öykü

Arthur Schnitzler (1862-1931) Alman edebiyatının on dokuzuncu yüzyıl sonlarıyla yirminci yüzyıl başlarındaki önde gelen adlarından, Yahudi asıllı, Avusturyalı roman, öykü ve oyun yazarı. Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun çöküşünden önceki son döneminin sivil ve askeri yaşamını ayrıntılı biçimde anlatan Schnitzler, kendine özgü anlatım biçimi ve yarattığı gerilim içinde zamanının ikiyüzlü ahlak anlayışını eleştirmişti. Yapıtları Viyana ve Berlin tiyatrolarında sahnelenmiş, bu kültür alanının İmparatorluk güçlerince yasaklanmıştı.

Düşsel Öykü'de Schnitzler'in, kendisine döneminin birçok yazarından farklı bir konum kazandıran yumuşak vurgulu Almancasını ve hafifmeşrep Viyana aksanlı dilini yansıtan dört öyküsü yer alıyor : "Düşsel Öykü", "Düello Şahidi", "Sabaha Karşı Kumar", "Bir Bekârın Ölümü".
Bu kitaba adını veren "Düşsel Öykü", Stanley Kubrick tarafından son filmi *Eyes Wide Shut* filminin senaryosuna temel alınmıştır.

ISBN 975-418-810-6

adam 932

ADAM